



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 10 Αυγούστου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 885

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ

Οι ανοικτοί λογαριασμοί του Προέδρου

Το πολιτικό μπρα ντε φερ στην κυβέρνηση για το καλώδιο και ο κίνδυνος της απομόνωσης

Πέρασε μισός μήνας από τη φονική πυρκαγιά και η κρίση φαίνεται να μην κοπάζει στο κυβερνητικό σχήμα. Ο Πρόεδρος έχει ενώπιόν του ανοικτά μέτωπα που δυσκολεύουν την ανάκαμψη. Ήδη επικρατεί μία μεγάλη ανα-

στάτωση για τον ανασχηματισμό που δεν γίνεται και έχει ως αποτέλεσμα τη συνεχή φθορά της εικόνας τόσο του Προέδρου όσο και της κυβέρνησης. Την ίδια στιγμή ενισχύεται ο φόβος της απομόνωσης από τα υπόλοιπα

κόμματα, ενώ το κεφάλαιο του καλωδίου αναμένεται να προκαλέσει νέους τριγμούς στην κυβέρνηση, καθώς οι υπουργοί Οικονομικών και Ενέργειας βρίσκονται σε δύο διαφορετικά στρατόπεδα. **Σελ. 4, 5**

ΔΗΣΥ

Η συνταγή προσέλκυσης του αστικού κέντρου

Συναντήσεις με πρόσωπα που θεωρούνται κλειδιά για την ενίσχυση ψηφοδελτίου θα έχει τις επόμενες μέρες η Αννίτα Δημητρίου. Γιώργος Παμπορίδης και Αναστασία Ανθούση δεν απέκλεισαν το ενδεχόμενο να είναι υποψήφιοι. **Σελ. 6**

ΑΕΡΟΠΥΡΟΣΒΕΣΗ

Τα πτητικά μέσα και οι διαχρονικές ανεπάρκειες

Το ερώτημα που ακόμα δεν έχει απαντηθεί είναι γιατί η φωτιά δεν ελέγχθηκε παρά την πληρότητα αεροσκαφών και ελικοπτερώων που είχε εξαγγελθεί, σε κυβερνητικό επίπεδο, την περασμένη άνοιξη. **Σελ. 8**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΟΣ ΔΑΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΥΛΗΓΕΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ

Η ΕΦΙΑΛΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΤΡΕΠΕΤΑΙ ΣΤΑΔΙΑΚΑ ΣΕ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Σε εφαρμογή το σχέδιο για κατάληψη της Γάζας



Η απόφαση της Παρασκευής για κατάληψη της Γάζας προκάλεσε σφοδρές αντιδράσεις από τη συντριπτική πλειονότητα της διεθνούς κοινότητας, καθώς απειλεί να μετατρέψει μια ήδη εφιαλτική πραγματικότητα σε πραγματική Αποκάλυψη. Τη στιγμή που η ανθρωπότητα συγκλονίζεται από τις εικόνες των αποσκελετωμένων παιδιών, με τον λιμό να θερίζει, ο Νετανιάχου ετοιμάζεται να εκποτίσει ένα εκατομμύριο κατοίκους της βόρειας Γάζας σε ένα μεγάλο στρατόπεδο συγκέντρωσης, στο νοτιοδυτικό άκρο της Λωρίδας, προωθώντας τη δική του ιδέα για την τελική λύση του Παλαιστινιακού. Μιλούν στην «Κ» ο επικεφαλής του αριστερού συνασπισμού της ισραηλινής αντιπολίτευσης και πρώην αξιωματικός του IDF Γιάιρ Γκολάν, και ο Χαμντάν Μπαλάντ, Παλαιστίνιος σκηνοθέτης και ακτιβιστής. **Σελ. 20-21**

Η ΝΕΑ ΓΕΝΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΙΑΝΩΝ ΓΡΑΦΕΙ ΣΤΗΝ «Κ»

ΧΑΡΑ ΖΥΜΑΡΑ

Για ποιο Βαρώσι αγωνιζόμαστε;

ΠΑΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Το εξοργιστικό μνημόσυνο μιας αράχνης

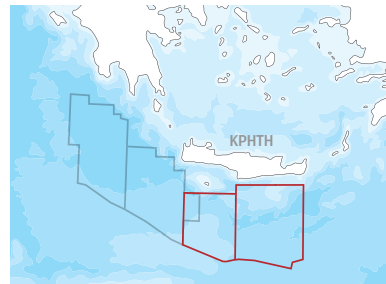
ΑΝΔΡΕΑΣ ΡΙΡΗΣ

Τραύματα, ταμπού και πραγματικότητες

ΜΑΡΙΝΟΣ ΜΗΤΡΟΥ

Δεν είναι γεωγραφικός προσδιορισμός, είναι ζώσα ιστορία

Σελ. 9



Η CHEVRON ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Θρίλερ για τα θαλάσσια οικόπεδα

Στις 10 Σεπτεμβρίου θα αποκαλυφθούν οι ενδιαφερόμενοι για την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στις νέες περιοχές της Κρήτης και της Πελοποννήσου. Το ενδιαφέρον της αμερικανικής Chevron παραμένει ενεργό, αλλά στο σκηνικό εμφανίζονται και νέοι παίκτες. **Σελ. 16**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ας ακουστούν κι οι νέοι

Οι πραγματικότητες στο Κυπριακό οσημέραι αλλάζουν άρδην και ευθύνη των πολιτικών της χώρας είναι να τις παρακολουθούν και να αναπροσαρμόζουν τον τρόπο διαχείρισης του εθνικού μας προβλήματος. Οι αλλαγές δεν είναι μόνο επί του εδάφους, αλλά και στο πώς οι νεότερες γενιές αντικρίζουν την Κύπρο, τα κατεχόμενα χωριά και πόλεις της. Αλλάζουν οι καιροί και αναπόφευκτα μεταβάλλεται και η σχέση ανθρώπου και τόπου, γι' αυτό πρέπει το συντομότερο να συνδεθεί ο πολιτικός κόσμος με την κοινωνία.

ΙΣΧΥΡΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΑΓΟΡΑΣ

Ρεκόρ στις πωλήσεις των ακινήτων

Στο 15% ανήλθε την περίοδο Ιανουαρίου – Ιουλίου η αύξηση στις πωλήσεις ακινήτων παγκύπρια συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι. Η συγκεκριμένη επίδοση

ξεπέρασε μέχρι και αυτή του 2008, η οποία αποτέλεσε χρονιά ορόσημο για την αγορά των ακινήτων, υποδεικνύοντας την ισχυρή δυναμική του κλάδου. **Οικονομική, σελ. 5**



ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΣΗΜΑΤΑ

Τι έλεγαν οι Τούρκοι στον «Αττίλα II»

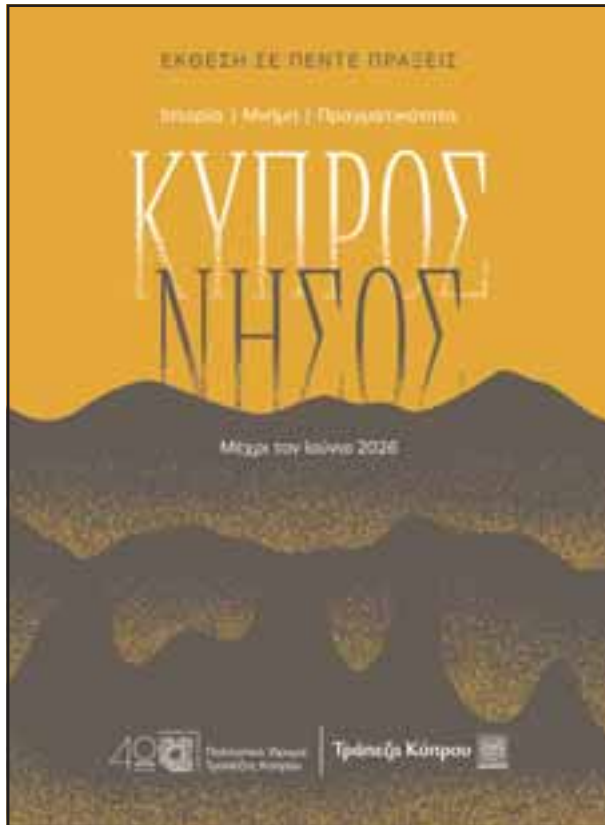
Σε άκρως απόρρητα τουρκικά σήματα των ημερών 14-18 Αυγούστου 1974 προκύπτει η ελληνική πολεμική αδυναμία, αλλά και η τουρκική αδυναμία στις επιχειρήσεις. «Και στο Αιγαίο θα βάλουμε χέρι...», ακούγεται να λέει Τούρκος αξιωματικός. **Σελ. 11**



ΙΣΤΟΡΙΑ

Το μεγάλο πανηγύρι του Χρυσοσώτηρος

Κάνουμε μία αναδρομή στο μεγάλο πανηγύρι του Χρυσοσώτηρος στην κατεχόμενη Ακανθού, που γινόταν υπό τη σκιά του υποβλητικού ναού του Σωτήρος. Σπουδαίο και το ξυλόγλυπτο του Χρ. Ταλιαδώρου, που παρουσιάζουμε. **Τέχνες, σελ. 4-5**



Οδηγός «επιβίωσης» για τις θερινές ασθένειες

Οι παγίδες που κρύβουν οι πιο συνηθισμένες εποχικές λοιμώξεις και παθήσεις, οι τρόποι πρόληψης και αντιμετώπισης

Της **ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ**

Κρύα επιθέματα και αντιισταμινική αλοιφή για την αντιμετώπιση του τσιμπήματος σφήκας ή μέλισσας. Κολλύριο για την επιπεφυκίτιδα. Ειδικές σταγόνες και ξήρανση του αυτιού για την ωτίτιδα του κολυμβητή. Ενυδάτωση, παρακεταμόλη και ξεκούραση για το κοινό κρυολόγημα. Το καλοκαίρι δεν είναι εντελώς αθώο, κρύβει λοιμώξεις και παθήσεις που θέλουν προσοχή. Ωστόσο, η κοινή παράμετρος αντιμετώπισής τους είναι μία: δεν λαμβάνουμε αντιβιοτικά.

Τους τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης συχνών λοιμώξεων και παθήσεων του καλοκαιριού περιγράφει χρήσιμος οδηγός που εξέδωσε το Ελληνικό Διαδημοτικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων, με την επιστημονική επιμέλεια των ομότιμων καθηγητριών Παθολογίας - Λοιμώξεων του ΕΚΠΑ Ελένης Γιαμαρέλλου και Κυριακής Κανελλακοπούλου και της παθολόγου - λοιμωξιολόγου, διευθύντριας ΕΣΥ στο νοσοκομείο «Σωτηρία» Βησσαρίας Σακκά.

Το κρυολόγημα

Στην ερώτηση εάν το κοινό κρυολόγημα είναι νόσος μόνο του χειμώνα ή μπορούμε να αρρωστήσουμε και το καλοκαίρι, οι ειδικοί απαντούν ότι «προκαλείται από διάφορα είδη ιών (π.χ. ρινοϊοί, εντεροϊοί κ.ά.). Το καλοκαίρι μπορεί να προβληθούν και περισσότερα άτομα από κοινό κρυολόγημα απ' ό,τι τον χειμώνα, και βεβαίως, αφού προκαλείται από ιούς, τα αντιβιοτικά είναι εντελώς άχρηστα».

Για την αντιμετώπισή του απαιτούνται μόνο ανάπαυση, καλή ενυδάτωση και αντιπυρετικά (παρακεταμόλη), αλλά και η λήψη των μέτρων ατομικής προστασίας, όπως υγιεινή των χεριών, χρήση μάσκας, τήρηση

αποστάσεων, ώστε να προφυλάξουμε τους γύρω μας.

Υπενθυμίζεται ότι στην περίπτωση της λοίμωξης COVID-19, η οποία μπορεί να κάνει εξάρσεις και το καλοκαίρι, συνιστάται στα άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού να επικοινωνήσουν με τον γιατρό τους, ώστε να ξεκινήσει τις διαδικασίες για να λάβουν όσο το δυνατόν νωρίτερα το ειδικό αντιικό.

Για τα τσιμπήματα σφήκας, μέλισσας και κουνουπιού, που μας ταλαιπωρούν κάθε καλοκαίρι, συνιστάται το πλύσιμο της περιοχής του τσιμπήματος με σαπούνι και νερό, η χρήση κρύων επιθεμάτων και τοπική εφαρμογή αντιισταμινικής αλοιφής. Σύμφωνα με τις λοιμωξιολόγους, «δεν ξύνουμε τα

Σύμφωνα με τις λοιμωξιολόγους, «δεν ξύνουμε τα τσιμπήματα σφήκας, μέλισσας και κουνουπιού, γιατί υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης, και δεν χορηγούμε αντιβιοτικά, εκτός εάν ακολουθήσουν σημεία μόλυνσης».

τσιμπήματα, γιατί υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης, και δεν χορηγούμε αντιβιοτικά, εκτός εάν ακολουθήσουν σημεία μόλυνσης».

Ότοασπίδες στο κολύμπι

Η ωτίτιδα του κολυμβητή είναι λοίμωξη του εξωτερικού ακουστικού πόρου που προκαλείται όταν παγιδεύεται νερό έπειτα από μπάνιο, και είναι συχνότερη το καλοκαίρι. Στα συμπτώματα συγκαταλέγονται η φαγούρα και ο πόνος στο αυτί και η μερική απώλεια ακοής. Η αντιμετώπιση της ωτί-



Το κοινό κρυολόγημα προκαλείται από διάφορα είδη ιών, οπότε το καλοκαίρι μπορεί να προβληθούν και περισσότερα άτομα απ' ό,τι τον χειμώνα, όπως λένε οι ειδικοί, προσθέτοντας ότι αφού προκαλείται από ιούς, τα αντιβιοτικά είναι εντελώς άχρηστα. Για την αντιμετώπισή του απαιτούνται μόνο ανάπαυση, καλή ενυδάτωση, αντιπυρετικά και η λήψη μέτρων ατομικής προστασίας.

τιδας του κολυμβητή γίνεται με ειδικές σταγόνες και ξήρανση του αυτιού, ενώ ένας τρόπος πρόληψής της είναι η χρήση ωτοασπίδων κατά την κολύμβηση.

Το κλώριο της πισίνας μπορεί να προκαλέσει φλεγμονή του επιπεφυκότα, τη γνωστή επιπεφυκίτιδα, η οποία συνοδεύεται από κοκκινίλα, φαγούρα, δάκρυα ή πυώδη έκκριση και φωτοευαισθησία. Σύμφωνα με τις ειδικούς, η αντιμετώπισή της γίνεται με κολlyρία και ξεκούραση και η πρόληψή της με τη χρήση γυαλιών κολύμβησης

και την καλή υγιεινή των χεριών. Η διάρροια είναι μια κατάσταση που προκαλείται από ιούς, αλλά και από βακτήρια, παράσιτα, φάρμακα, τροφική δηλητηρίαση, ακόμη και από άγχος. Όπως αναφέρεται στον οδηγό, αντιμετωπίζεται με επαρκή ενυδάτωση (νερό, ζωμοί, ηλεκτρολύτες), ήπια διατροφή, όπως η κατανάλωση ρυζιού, μπανάνας, φρυγανιάς, και ξεκούραση. Ιατρική συμβολή απαιτείται εάν παρουσιαστούν συμπτώματα όπως αίμα στις κενώσεις, υψηλός πυρετός, διάρροια που διαρκεί πά-

νω από δύο ημέρες ή ενδείξεις αφυδάτωσης.

Το μπάνιο στη θάλασσα και στις πισίνες το καλοκαίρι ενδέχεται να προκαλέσει σε γυναίκες –κυρίως όσες έχουν προδιάθεση, όπως παχύσαρκες, πάσχουσες από σακχαρώδη διαβήτη και ανοσοκατεσταλμένες– κολπίτιδα από μύκητες. Στα συμπτώματά της περιλαμβάνονται η συχνουρία, ο καύσος στην ούρηση και ο έντονος κνησμός.

Η θεραπεία απαιτεί καλλιέργεια κολπικού υγρού και αντιμυ-

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

10-8-1935



Κατόρθωμα: Η κυβέρνηση του κ. Λαβάλ [φωτογραφία, με το μπαστούνι] διέρχεται κρίσιμους ημέρας, θα επιτελέσει δε όντως αξιοθαύμαστον κατόρθωμα εάν διυνηθή μέχρι τέλους να υπερνικήσει τας σοβαράς δυσχερείας αι οποίαι προκύπτουν εκ της εφαρμογής των νέων οικονομικών της νομοσχεδίων. [...] Αι τελευταίαι αιματηραί ταραχαί αίτινες έλαβον χώραν εις τους γαλλικούς λιμένας απέδειξαν ότι η αριστερά παράταξις είναι αποφασισμένη να εξωθήσει μέχρι των άκρων τον αρξάμενον αγώνα.

Θρασύτατοι: Αι ρουμανικαί εφημερίδες αναγράφουν ότι θρασύτατοι λησταί απεγύμνωσαν το βασιλικόν τράινον με το οποίον ο βασιλεύς Κάρολος είχε ταξιδεύσει εκ Βουκουρεστίου εις την Κωνσταντζαν. [...] Η αμαρτωλοεικής παρέμεινεν εις τον σταθμόν, υπό την επίβλεψιν ολίγων αστυνομικών. Οι λησταί επωφελήθησαν του ύπνου των φρουρών, οι οποίοι δεν αντελήφθησαν την επιδρομήν, διά να λεηλατήσουν κυριολεκτικώς το σαλόνι και την κλινάμαζαν.

Απεργία: Τηλεγραφοῦν εκ Ν. Υόρκης ότι το συνδικάτον εργατῶν οικοδόμων, το οποίον χρησιμοποιεί τα μέλη του διά την κατασκευήν δημοσίων έργων εν Ν. Υόρκη, απεδέχθη σήμερον πρότασιν περί κηρύξεως απεργίας διαμαρτυρίας κατά της κλίμακος των ημερομισθίων, ήτις ποικίλλει από 55 μέχρις 93 δολλαρίων. Της απεργίας θα μετάσχουν υπέρ τας 150 χιλιάδας εργατῶν.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ

/ Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Οι Αμερικανοί και οι λουκανικόπιτες



Πού είναι το οφτό και οι σεφταλιές;

Προεδρικό όπου θα φωνάζουν με τις ντουντούκες το κλασικό σύνθημα της δεκαετίας του '70: «φονιάδες των λαών Αμερικάνοι». Νοσταλγικές εποχές.

Η Αστυνομία και ο Χαρτσιώτης, μετά από εξαντλητικές έρευνες, δεν βρήκαν –δυστυχώς για όσους έψαχναν αποδιοπομπαίους τράγους– ίχνη εμπρησμού. Οι κακές γλώσσες λένε πως συγκεκριμένοι κύκλοι πίεσαν τον Πρόεδρο να φέρει Αμερικανούς, καθώς αν εκείνοι εντοπίσουν έστω και υπόνοια εμπρησμού αυτό θα θολώσει τα νερά ευθυνών και θα εξυπηρετήσει το αφήγημα

των ανεπίσημων συγκυβερνήτων. I don't believe it.

Σε ρόλο πυροσβέστη η ηγεσία της Πινδάρου μετά τις δημόσιες αντεγκλήσεις Μιχάλη Ιωαννίδη και Πέτρου Δημητρίου. Ας ελπίσουμε οι πυροσβεστικές ικανότητες της ηγεσίας να αποδειχθούν πιο αποτελεσματικές από αυτές των υπηρεσιών του κράτους, αλλιώς προβλέπω πως ο Συναγερμός θα κινδυνεύσει από εγκαύματα τρίτου βαθμού μέχρι και να γινεί ποζαΐλιν. Αννίτα, πάρε τη μάνικα –ή καλύτερα ένα Canadair– και άρχισε αμέσως την κατάσβεση.

Η ατάκα της απόλυτης ειλικρίνειας και ταυτόχρονα της απόλυτης αυτοαναίρεσης όλων των εποχών πρέπει να είναι αυτή που με μεγάλη φυσικότητα εκστόμισε ο συντονιστής για τις πυρκαγιές Ανδρέας Γρηγορίου, ο οποίος βρισκόταν στην Αυστραλία: «και να ήμουν εδώ δεν θα άλλαζε κάτι». Δεν έχω λόγο να το αμφισβητήσω, αγαππητέ μου. Θα συμφωνήσουν κι οι Αμερικανοί που ήρθαν να βγάλουν τα κάρβουνα από τη φωτιά –run intended.

Ο γνωστός τικ τόκερ, πρώην αστυνομικός, που έκανε βίντεο μιλώντας εναντίον των ναρκωτικών και παρόλ' αυτά ήταν βαποράκι; Σε συνομιλία λέει «έχω κάνει συμφωνία 5.000 το μήνα με την Κύπρια να τρέχω τις δουλειές της»; Ποια είναι αυτή η Κύπρια και τι δουλειές κάνει; Με τέτοιο μισθό θα της στείλω κι εγώ το βιογραφικό μου.

Συμπλοκή 50 ατόμων με ρόπαλα στη Λεμεσό. Σαν Κύπρος έχουμε ήδη το ρεκόρ Γκίνες για τον χορό με τα περισσότερα ποτήρια στο κεφάλι. Πιστεύω πως πρέπει να μας αναγνωρίσουν και το ρεκόρ για τους περισσότερους ροπαλοφόρους σε καβγά. Και τους περισσότερους κουκουλοφόρους σε μοναστήρι. Και τους περισσότερους υπεύθυνους απόντες την ώρα των ευθυνών.

Μα όλα εγώ θα τα σκέφτομαι; Cheers!



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβιττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

www.agenda.cy

Don't miss
out, early
bird tickets
are available
now!



digital agenda

CYPRUS SUMMIT

Beyond AI

A-class speakers at a world-class event

October 9th, 2025
Nicosia Municipal Theatre

POWERED BY

Bank of Cyprus



Πολιτικό μπρα ντε φερ σε Λευκωσία για καλώδιο

Ανοιχτή η διαφωνία στους κόλπους της κυβέρνησης για το έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου – Κρήτης

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Σε μείζον πολιτικό θέμα για την κυβέρνηση εξελίσσονται οι οικονομικές δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η Λευκωσία για την ηλεκτρική διασύνδεση Κύπρου – Κρήτης. Η δημόσια διαφωνία του υπουργού Οικονομικών Μάκη Κεραυνού, πριν από μία εβδομάδα, να ανάψει το πράσινο φως για εκταμίευση της πρώτης δόσης των €25 εκατ. που αναλογούν στην κυπριακή πλευρά στο κομμάτι ανάκτησης εξόδων είναι διαφοροποίηση ουσίας με πολιτικές προεκτάσεις. Ωστόσο, αυτό που φαίνεται να δημιουργεί μείζον θέμα και ενδεχομένως να προκαλέσει ζήτημα παρουσίας του ΥΠΟΙΚ στην κυβέρνηση είναι το αφήγημα του Προεδρικού πως τα €25 εκατ. ανά έτος, μέχρι το 2029, δεν θα επιβαρύνει τους καταναλωτές ηλεκτρικού ρεύματος αλλά τους φορολογούμενους. Δημόσια πάντα ο ΥΠΟΙΚ άδειασε το Προεδρικό, κάνοντας λόγο για ψευτοδileμμα, τη στιγμή μάλιστα που η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) είχε εγκρίνει την εξόφληση της πρώτης δόσης των €25 εκατ. προς τον ΑΔΜΗΕ, Φορέα Υλοποίησης του Έργου. Το ότι του Μάκη Κεραυνού πέρα από τις προϋποθέσεις που θέτει να ξεσπάσει ενδοκυβερνητική κρίση έχει όλα τα φόντα να αφήσει εκτεθειμένη την Κυπριακή Δημοκρατία έναντι συμφωνιών που έχει συνάψει με άλλες χώρες. Το Προεδρικό συνεχίζει να τηρεί αποστάσεις από τις απόψεις δύο υπουργών, οι οποίοι φέρονται από πηγές να είναι έτοιμοι να περάσουν την πόρτα της εξόδου.

Πολιτικοί σκόπελοι

Οι ενστάσεις του υπουργείου Οικονομικών για το οικονομικό σκέλος της ηλεκτρικής διασύνδεσης που επιπίνει στην κυπριακή πλευρά δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Από το καλοκαίρι του 2024, όταν ξεσπάσε η πρώτη κρίση μεταξύ ανεξάρτητων θεσμών της Κύπρου και του ΑΔΜΗΕ, βγήκαν στην επιφάνεια οι ανησυχίες του ΥΠΟΙΚ για τους κινδύνους η Κυπριακή Δημοκρατία να επιβαρυνθεί οικονομικά για ένα έργο με αβέβαιη κατάληξη ένεκα του αυξημένου γεωπολιτικού ρίσκου και όχι μόνο. Όπως και σήμερα έτσι και τότε το αντίπαλο δέος ήταν το υπουργείο Ενέργειας, το οποίο να μην αναγνώριζε το σκεπτικό του ΥΠΟΙΚ, πλην όμως δεν απέρριπτε το έργο, ζητώντας διαβεβαιώσεις από Ελλάδα και



Το διαφορετικό σκεπτικό το οποίο αναπτύσσεται από δύο υπουργούς για το ηλεκτρικό καλώδιο δημιουργεί πολιτικό θέμα για την ίδια τη κυβέρνηση με το Προεδρικό να τηρεί επί του παρόντος ίσες αποστάσεις.

Ε.Ε. ότι θα διαχειριστούν τις τουρκικές προκλήσεις με το σκεπτικό ότι η ηλεκτρική διασύνδεση αποτελεί κορυφαία υποδομή για την ενεργειακή ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας και θα πρέπει να υλοποιηθεί πάση θυσία ως έργο της Ε.Ε. και όχι της Ελλάδας ή της Κύπρου. Η πρώτη διαφωνία στους κυβερνητικούς κόλπους επικαλύφθηκε από τη ρήξη στις σχέσεις ΡΑΕΚ και ΑΔΜΗΕ και στη συνέχεια από την πολιτική παρέμβαση Αθηνών – Λευκωσία και Βρυξελλών με τη σύσκεψη του Σεπτεμβρίου 2024 στο Προεδρικό Μέγαρο. Και αν τα επιμέρους ρυθμιστικά ζητήματα έστω και με δυσκολία ξεπεράστηκαν το προσωρινό πάγωμα των ερευνητικών εργασιών ανατολικά της Κρήτης ήλθε να φουντώσει και πάλι τις ενδοκυβερνητικές διαφωνίες.

Ο Κεραυνός

Αυστηρά ομιλούντες το σκεπτικό που αναπτύσσει ο υπουργός Οικονομικών, ένεκα και την φύσεως του υπουργείου που προτίθεται, δεν αποτελεί έκπληξη. Αυτό που προκαλεί εύλογες απορίες είναι αρχικά η διαφωνία του με το αφήγημα που αναπτύσσει στο παρασκήνιο το Προεδρικό, ότι οι οικονομικές υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας στο έργο του καλωδίου δεν θα επιβαρύνουν τους καταναλωτές ηλεκτρικού ρεύματος αλλά τους φορολογούμενους. Δηλαδή τα €125 εκατ. (€25 εκατ. x5 χρόνια)

να μην κατ' αναλογία θα μετακυλήσουν στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος πλην όμως στη συνέχεια θα επιστραφούν υπό μορφή επιδότσης από τα

Πηγές από το οικονομικό επιτελείο υποστηρίζουν πως δεν θα προχωρήσει η εκταμίευση της πρώτης δόσης των €25 εκατ. με τα σημερινά δεδομένα και την αβεβαιότητα που υπάρχει για την υλοποίηση της ηλεκτρικής διασύνδεσης.

κρατικά ταμεία. Εάν υπάρχει κάτι που μπορεί να θεωρηθεί ως ανοικτή σύγκρουση με το Προεδρικό είναι ο χαρακτηρισμός του Μάκη Κεραυνού περί ψευτοδileμματος (ραδιοφωνό του ΠΟΛΙΤΗ) στο σκεπτικό διαχείρισης του όλου ζητήματος από το Προεδρικό. Δεύτερο γιατί δεν διαφώνησε όταν η κυβέρνηση πήρε τη σχετική απόφαση για τα έξοδα ανάκτησης (€25 εκατ. x 5). Τρίτο είναι εκτεθειμένη η Κύπρος από το Πλαίσιο Κατανομής που υπέγραψε τον Σεπτέμβριο του 2024 με την Ελλάδα και τη Γαλλία, για παράδειγμα, η οποία πρόσφατα ενέκρινε ως δικαιολογημένη την πρώτη δόση των €25 εκατ. προς τον ΑΔ-

ΜΗΕ. Στο υποθετικό σενάριο που ο ΥΠΟΙΚ παραμένει στις απόψεις του ποιος ο αντίκτυπος για την Κυπριακή Δημοκρατία αλλά και την ίδια την κυβέρνηση;

Το Προεδρικό

Ο τρίτος πόλος της κυβερνητικής διεκυστινδας για το ηλεκτρικό καλώδιο είναι το Προεδρικό Μέγαρο, το οποίο ακόμα και στον χαρακτηρισμό του ΥΠΟΙΚ για ψευτοδileμμα στον τρόπο ανάκτησης εξόδων για το καλώδιο που αναλογεί στην κυπριακή πλευρά απέφυγε να δώσει συνέχεια. Τακτική που ακολουθεί από την αρχή που βγήκαν προς τα έξω οι ενδοκυβερνητικές διαφωνίες και παρά το γεγονός ότι αυτές έχουν όλες τις προϋποθέσεις να αφήσουν εκτεθειμένη την Κυπριακή Δημοκρατία. Ανεπίσημα κυβερνητικές πηγές δεν εντοπίζουν σύγκρουση στους κόλπους της κυβέρνησης, θεωρώντας πως τα δύο μέλη της, Οικονομικών και Ενέργειας, λένε το ίδιο πράγμα από διαφορετική οπτική γωνία. Για την κυβέρνηση η διαφωνία των δύο υπουργών συνιστά τακτική που στόχο έχει να ασκήσει πιέσεις προκειμένου το έργο να ξεκολλήσει. Ωστόσο, όπως σημειώνεται από έγκυρες διπλωματικές πηγές ακόμα και αν η ανοικτή διαφοροποίηση δύο υπουργών αποτελεί πολιτική τακτική της Λευκωσίας, η Κύπρος κινδυνεύει να ανοίξει άλλα μέτωπα με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη όπως είναι η Ελλάδα και η Ε.Ε. που ενδεχομένως να απαιτήσει

μία νέα πολιτική παρέμβαση για τα ξεπεραστούν. Για το θέμα αυτό λέγεται πως υπάρχει ανοικτή γραμμή επικοινωνίας με την Αθήνα σε επίπεδο ηγετών.

Το ΥΠΟΙΚ

Τα περί δύο σχολών απόψεων εντός της κυβέρνησης στο θέμα του ηλεκτρικού καλωδίου απορρίπτονται και από το υπουργείο Οικονομικών. Αρμόδιες πηγές έλεγαν στην «Κ» πως η άρνηση του ΥΠΟΙΚ να εγκρίνει την εκταμίευση των €25 εκατ. προς τον ΑΔΜΗΕ δεν συνιστά σύγκρουση με το υπουργείο Ενέργειας και πως οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί στη Λευκωσία για το θέμα αυτό θέτουν προϋποθέσεις οι οποίες κατά τις ίδιες πηγές δεν έχουν εκπληρωθεί. Σε ό,τι αφορά τα €25 εκατ. υποστηρίζεται πως υπήρχε αστερίσκος για καταβολή τους, μετά την 1 Ιανουαρίου 2025 για κατασκευαστικά έργα τα οποία ωστόσο, όπως λέγεται στη Λευκωσία, δεν έγιναν μέχρι σήμερα. Μάλιστα οι ίδιες πηγές υποστήριζαν πως η άρνηση του ΥΠΟΙΚ για το οικονομικό σκέλος δεν πηγάζει μόνο από το γεωπολιτικό ρίσκο αλλά και από τις απόψεις Αμερικανών εμπειρογνομόνων, οι οποίοι έκριναν το όλο έργο μη βιώσιμο, καθώς και από παλαιότερη μελέτη της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, η οποία απέρριψε τη χρηματοδότηση του ηλεκτρικού καλωδίου, συστήνοντας τις μπαταρίες αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας.



Δύο υπουργοί, δύο παραιτήσεις

Ακόμα και αν γίνει αποδεκτή η θέση του Προεδρικού ότι η αντίθετη κατεύθυνση που έχουν χαράξει δύο μέλη της εντάσσεται στο πλαίσιο της πολιτικής τακτικής πίεσης αυτό δεν ακυρώνει σε καμία περίπτωση ενδεχόμενες παράπλευρες επιπτώσεις εάν π.χ. η Κύπρος δεν ξεκινήσει την καταβολή του ποσού που της αναλογεί για την ανάκτηση εξόδων του έργου έστω και αν αυτό έχει κολλήσει. Για την ώρα, αρμόδιες πηγές έλεγαν στην «Κ» πως τα ζητήματα που αναφέρονται είναι διαχειρίσιμα. Ωστόσο, το Προεδρικό σε κάποια φάση εκ των πραγμάτων θα αναγκαστεί να βγει μπροστά. Τα βήματα που ενδεχομένως θα γίνουν δεν αποκλείεται να φέρουν σε δύσκολη θέση ένα από τα δύο μέλη της. Δημόσια ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου έχει χαρακτηρίσει το ηλεκτρικό καλώδιο ως τον ακρογωνιαίο λίθο της ενεργειακής ασφάλειας της Κύπρου, η δε στάση που τηρεί μέχρι σήμερα θεωρείται πως κρατά ανοικτές γέφυρες με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Πηγές της «Κ» από το οικονομικό επιτελείο υποστηρίζαν πως με τα σημερινά δεδομένα το ΥΠΟΙΚ δεν θα προχωρήσει σε εκταμίευση της πρώτης δόσης των €25 εκατ. προς τον ΑΔΜΗΕ, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει συνεχή επαφή με τον Μάκη Κεραυνό και πως υπάρχει συντονισμός. Μια απόφαση που εάν δεν αλλάξει είναι σίγουρο ότι θα φέρει σε δύσκολη θέση τον υπουργό Ενέργειας και το μέλλον του στο κυβερνητικό σκάφος. Στην ίδια θέση βρίσκεται και ο ΥΠΟΙΚ Μάκης Κεραυνός ως η άλλη πλευρά του ίδιου νομίσματος που είναι η απόφαση της κυβέρνησης να καταβληθούν τα €25 εκατ. Πηγές που φαίνεται να γνωρίζουν τις σκέψεις και των δύο υπουργών έλεγαν στην «Κ» πως η πολιτική τους στάση είναι κοινή και πως είναι έτοιμοι να διευκολύνουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την κυβέρνηση στις πολιτικές της αποφάσεις για την ηλεκτρική διασύνδεση, παραπέμποντας ανοικτά σε παραιτήσεις, εάν οι συνθήκες το απαιτήσουν.

Πυρκαγιές και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Από την Πρόληψη στη Συλλογική Ευθύνη

Του ΑΝΔΡΕΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Η Κύπρος, δυστυχώς, κάθε καλοκαίρι βρίσκεται αντιμέτωπη με την απειλή των πυρκαγιών ένα φαινόμενο που καταστρέφει χιλιάδες εκτάρια γης, απειλεί ζωές, αφαιρεί ζωές, αφανίζει περιουσίες και προκαλεί ανυπολόγιστες περιβαλλοντικές και οικονομικές ζημιές. Η αντιμετώπιση αυτής της τραγικής πραγματικότητας δεν μπορεί να περιορίζεται στην εκ των υστέρων καταστολή από την Πυροσβεστική Υπηρεσία ή το Τμήμα Δασών. Η πρόληψη και η ετοιμότητα πρέπει να γίνουν υπόθεση όλων μας και πρωτίστως των τοπικών αρχών και των Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης, που βρίσκονται πιο κοντά στον πολίτη.

Ταυτόχρονα, η εκάστοτε κυβέρνηση φέρει την ύψιστη ευθύνη να διαμορφώσει και να εφαρμόσει μια ολοκληρωμένη στρατηγική. Όχι αποσπασματικά μέτρα, όταν η καταστροφή έχει ήδη συμβεί, αλλά προνοητικότητα

τα, χρηματοδότηση, εκπαίδευση, εξοπλισμός και συνεχής αναβάθμιση των υποδομών. As γίνουμε, έστω και αργοπορημένα, Προμηθεΐς κι όχι Επιμηθεΐς. As αποβάλουμε από την κουλτούρα μας τη λογική του Επιμηθέα και as επενδύσουμε επιτέλους στη διακρονική προστασία του τόπου μας. Οι τοπικές αρχές μπορούν και πρέπει να αναλάβουν ουσιαστικό ρόλο στην πυροπροστασία. Ένα πρώτο σημαντικό βήμα είναι η συστηματική εκπαίδευση του προσωπικού εργατών και κοινοτικών υπαλλήλων σε βασικές τεχνικές πρόληψης και άμεσης παρέμβασης. Άνθρωποι που σήμερα ασχολούνται με την καθαριότητα πάρκων ή οδοστρωμάτων, μπορούν, με την κατάλληλη κατάρτιση, να αποτελέσουν την πρώτη γραμμή άμυνας, εξοικονομώντας πολύτιμο χρόνο μέχρι να φθάσουν τα ειδικά συνεργεία.

Ένα αξιόλογο παράδειγμα μας δίνεται από την London Fire

Brigade. Αντιλαμβανόμενη την αυξανόμενη απειλή των πυρκαγιών λόγω της κλιματικής αλλαγής, εκπαιδευσε δεκάδες μέλη της σε τεχνικές κατάρτισης σε αγροτικές και ημι-δασικές περιοχές. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα περιλάμβαναν χρήση εξειδικευμένου εξοπλισμού όπως φορητοί προωθητές αέρα και σωλήνες πολλαπλών εκροών αλλά και αποστολές σε χώρες με εμπειρία σε δασικές πυρκαγιές, όπως η Καταλονία και το Northumberland. Μια τέτοια μεταφορά τεχνογνωσίας θα μπορούσε να υιοθετηθεί και στην Κύπρο, μέσα από διακρατικές συνεργασίες.

Ένας δεύτερος τομέας όπου η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να πρωτοστατήσει είναι η οργάνωση κοινοτήτων ανθεκτικών στη φωτιά. Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, λειτουργεί εδώ και χρόνια το μοντέλο Fire Safe Councils. Δήμοι, πολίτες και ιδιωτικοί φορείς συνεργάζονται στην δημιουργία

αντιπυρικών ζωνών, στην απομάκρυνση ξερής βλάστησης, και στην ενημέρωση των κατοίκων. Στην Καλιφόρνια, ένας τέτοιος μηχανισμός συντονίζει δεκάεπτά δήμους, με μετρήσιμα αποτελέσματα στη μείωση της καταστροφικότητας των πυρκαγιών.

Η Λευκωσία και οι κυπριακοί δήμοι μπορούν, σε συνεργασία με τους νέους Επαρχιακούς Οργανισμούς Αυτοδιοίκησης και τα συμπλέγματα κοινοτήτων, να υιοθετήσουν παρόμοιες πρακτικές. Επιτροπές πυροπροστασίας, με ετήσια δράση και όχι μόνο εποχιακή, είναι απολύτως εφικτές και απαραίτητες.

Η τεχνολογία μπορεί να λειτουργήσει ως πολύτιμος σύμμαχος. Στην Ελλάδα, έχουν ήδη ενταχθεί στη μάχη τα drones με θερμικές κάμερες, για την άμεση ανίχνευση εστιών φωτιάς, προτού γίνουν ανεξέλεγκτες. Ενώ πολύ πρόσφατα ο Δήμος Παραλμνίου άρχισε την τοποθέτηση

την εγκατάσταση 15 σταθμών ανίχνευσης πυρκαγιών όπου ο καθένας από αυτούς μπορεί να ανιχνεύσει την πυρκαγιά σε απόσταση 15 χιλιομέτρων. Η υιοθέτηση αυτών των πρακτικών σε όλη την Κύπρο δεν είναι πολυτέλεια. Είναι αναγκαιότητα.

Τέλος, δεν πρέπει να υποτιμούμε τη σημασία της κοινωνικής ευαισθητοποίησης. Ενημερωτικές εκστρατείες στα σχολεία, συμμετοχή των πολιτών σε ασκήσεις εκκένωσης, δημιουργία εθελοντικών ομάδων πυροπροστασίας όλα αυτά ενισχύουν την ανθεκτικότητα της κοινωνίας. Όταν η γνώση και η συνείδηση γίνονται συλλογικά αγαθά, τότε και η ευθύνη γίνεται κοινή.

Η πρόληψη των πυρκαγιών δεν είναι υπόθεση στιγμής, ούτε αρμοδιότητα αποκλειστικά της Πυροσβεστικής και Τμήματος Δασών όπως έχω αναφέρει πιο πάνω. Είναι ένα σύνθετο, διαρκές έργο που απαιτεί πολιτική

βούληση, κοινωνική συμμετοχή, τεχνική ετοιμότητα και τοπική πρωτοβουλία. Οι δήμοι πρέπει να αναλάβουν δράση. Η Πολιτεία οφείλει να σταθεί αρωγός. Και οι πολίτες, να γίνουν ενεργοί πολίτες της ζωής και του φυσικού μας πλούτου.

Κάθε καλοκαίρι που περνά χωρίς σχέδιο και δράση είναι ένα καλοκαίρι που ρίχνουμε το ζάρι του ρίσκου: πόση γη θα χαθεί, ποιες ζωές θα κινδυνεύσουν, ποιες πληγές θα προστεθούν στις ήδη ανοικτές. As μη μείνουμε θεατές του ίδιου έργου, as γίνουμε πρωταγωνιστές στην προστασία αυτού του τόπου.

***Μερικές** από τις πιο πάνω προτάσεις έχουν κατατεθεί προς το Συμβούλιο του Δήμου Λευκωσίας αλλά και του ΕΟΑ Λευκωσίας.

Ο κ. Ανδρέας Κωνσταντίνου είναι αντιδήμαρχος Αγλαντζιάς, μέλος του ΕΟΑ Λευκωσίας.



Σε πίεση και με ανοικτά μέτωπα ο Πρόεδρος

Η αίσθηση ακυβερνησίας, η κακή εικόνα, ο εμφύλιος στο Υπουργικό και ο κίνδυνος απομόνωσης

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την Τετάρτη που πέρασε, ο λογαριασμός της Προεδρίας αναρτούσε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ένα εναρκτήριο βίντεο του Υπουργικού Συμβουλίου, όπου ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης παρουσίαζε στα υπόλοιπα μέλη, τα μέτρα που λήφθηκαν από κάθε υπουργείο ξεχωριστά, για την αποκατάσταση των πληγέντων από τη φονική πυρκαγιά. Για κάποιους ήταν μία κίνηση τυπική που στόχο είχε απλώς την ενημέρωση των υπόλοιπων μελών του σχήματος, οι λάτρεις της σημειολογίας, όμως, διαπίστωσαν την αγωνιώδη ανάγκη του Προέδρου να δείξει προς τα έξω πως έχει τον πλήρη έλεγχο της κατάστασης, έστω κι αν αυτό συνεπαγόταν παράλληλα με το καπέλωμα των αρμόδιων υπουργών. Είχε προηγηθεί η εξαγγελία καθόδου Αμερικανών τεχνοκρατών που θα εντόπιζαν τι πήγε λάθος με την πυρκαγιά με τη δήλωσή του ότι ο ίδιος προσωπικά θα συναντιόταν μαζί τους για να συζητήσουν τα ευρήματα. Κινήσεις οι οποίες έστειλαν το μήνυμα πως το Προεδρικό έστω και αργά αντιλήφθηκε πως η κρίση βγαίνει εκτός ελέγχου και θα πρέπει με κάποιο τρόπο να τύχει διαχείρισης. Μόνο που η κρίση αυτή επαναφέρει στο προσκήνιο και εν πολλοίς ενισχύει τέσσερα ανοικτά μέτωπα του Προέδρου

- **Την αίσθηση** της ακυβερνησίας που εμπεδώνεται με την πάροδο του χρόνου.
- **Την κακή** εικόνα.
- **Το εμφυλιοπολεμικό** κλίμα εντός της κυβέρνησης και την ανασφάλεια των συνεργατών του.
- **Τον κίνδυνο** πλήρους απομόνωσης.

Ποιο κράτος;

Όσα ακούστηκαν τις τελευταίες μέρες, με αποκορύφωμα τη συζήτηση που έγινε στη Βουλή την περασμένη Τρίτη, ενίσχυσαν την αίσθηση που εδώ και καιρό συζητείται περί κυβερνητικής ανεπάρκειας. Δεν ήταν μόνο η έλλειψη συντονισμού και η ασυνεννοσία των εμπλεκόμενων μερών που συζητήθηκε εντόνων το περασμένο διάστημα και αποκαλύφθηκε αμέσως μετά τη φωτιά. Ήταν και η δυσκολία της κυβέρνησης, η οποία υποστήριζε κατά τα άλλα πως είναι πιο έτοιμη από ποτέ στο να διαχειριστεί μία τέτοια κρίση, να εξηγήσει ποιος τελικά είναι ο συντονιστής και ποια τα καθήκοντά του.

Η αποκάλυψη ότι ο γενικός συντονιστής βρισκόταν στο εξωτερικό για υπηρεσιακό ταξίδι την κρίσιμη περίοδο, με άδεια, όπως λέγεται, από το Προεδρικό, ενίσχυσε τις αντιδράσεις αλλά και την αίσθηση πως η κυβέρνηση

λειτουργεί χωρίς πλάνο και σχεδιασμό. Σε αυτό το περιβάλλον η κίνηση του Προέδρου της Δημοκρατίας να φέρει στην Κύπρο Αμερικανούς τεχνοκράτες που θα διαπιστώσουν τι πήγε λάθος θεωρήθηκε από κάποιους ένα σωτήριο δώρο από την Αμερικανίδα πρέσβειρα Τζούλι Ντέιβις με την οποία ο Πρόεδρος διατηρεί άριστες σχέσεις. Ο στόχος αυτής της κίνησης ωστόσο ήταν τριπλός από τον Πρόεδρο. Ήθελε να στείλει το μήνυμα πως ο ίδιος δεν είναι διατεθειμένος να σώσει πρόσωπα που ενδεχομένως να έχουν ευθύνη, πως έχει τη διάθεση να διορθώσει ανεπάρκειες του παρελθόντος και σίγουρα να κερδίσει χρόνο, αλλάζοντας λίγο την ατζέντα της επικαιρότητας που επιμένει για απόδοση ευθυνών και παραιτήσεις.

Όσο όμως κι αν η παρουσία ξένων εμπειρογνομόνων κρίνεται θετική υπάρχουν ερωτήματα που μένουν αναπάντητα και ενδεχομένως να δημιουργήσουν την αίσθηση πως αποτελεί ακόμη ένα επικοινωνιακό τέχνασμα. Για ποιο λόγο για παράδειγμα δεν αξιοποιήθηκε πρώτα και κύρια ο ευρωπαϊκός μηχανισμός RescEU, ο οποίος έχει καλή γνώση του κυπριακού φυσικού περιβάλλοντος και τι διαφορετικό μπορεί να προσφέρει η εμπειρογνομοσύνη των Αμερικανών. Όλο αυτό έκανε τους πιο καχύποπτους να αναρρωτηθούν αν αυτή η απομάκρυνση των RescEU από την εικόνα είναι για να μην αποκαλυφθεί η ολιγορία της κυβέρνησης στην εκκλήση για βοήθεια ή ενδεχόμενες κακές πρακτικές. Σε αντίθεση με τις απόψεις των Αμερικανών που μπορεί να μείνουν στο συρτάρι. Και εδώ βεβαίως προκύπτει το ερώτημα ποιοι είναι οι όροι εντολής των Αμερικανών τεχνοκρατών. Πέραν της τεχνογνωσίας για καλύτερο συντονισμό των εμπλεκόμενων μερών θα αναδείχουν τους υπαίτιους της κρίσης; Και αν το σύστημα χρειάζεται αλλαγές, τότε για ποιο λόγο η κυβέρνηση υποστήριξε με βεβαιότητα ότι η χώρα είναι πιο έτοιμη από ποτέ στην αντιμετώπιση των πυρκαγιών;

Έρμαιο της εικόνας

Αναμφίβολα, η κυβέρνηση η οποία διένυσε σχεδόν τη μισή της θητεία κινδυνεύει πλέον να μην μπορεί να ανατρέψει την εικόνα που έχει ενισχυθεί περί αστοχίας, κακών πρακτικών και ακυβερνησίας. Το ερώτημα είναι τι μπορεί να κάνει για να αλλάξει την κακή εικόνα. Ο Πρόεδρος προσπάθησε να βγει μπροστά το τελευταίο διάστημα με εξαγγελίες, παρουσίες και με το περιβόητο διάγγελμα, ωστόσο αυτό δεν φαίνεται να καταλαγιάζει την κρίση. Αντιθέτως δεν είναι λίγοι εκείνοι που επι-

σημαίνουν ότι πλέον και η εικόνα του Προέδρου έχει φθαρεί, με τις παρουσίες και τις τοποθετήσεις του να προκαλούν περισσότερη ζημιά παρά εκτόνωσης της κρίσης. Σε αυτό το πλαίσιο όμως δεν αποκλείεται να δώσει έμφαση σε ζητήματα που ο ίδιος θεωρεί πως είναι το δυνατό του χαρτί, όπως για παράδειγμα η εξωτερική

“

Ο Πρόεδρος επιχείρησε να βγει μπροστά για να εκτονώσει την κρίση, όμως το γεγονός ότι η οργή εντάθηκε μετά από αυτό, έστειλε το μήνυμα πως η κοινωνία δεν έχει πρόβλημα μόνο με τους υπουργούς αλλά και τον ίδιο.

Η κόντρα Παπαναστασίου-Κεραυνού και η δεύτερη ανάγνωση σε ένα Υπουργικό που επικρατεί ήδη ανασφάλεια και δυσφορία.

Η βολιδοσκοπηση σε Συναγερμικούς, οι αποστάσεις του ΔΗΚΟ και ο φόβος απομόνωσης στα μυσά του δρόμου.

”

πολιτική. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που θεωρούν πως κύριος στόχος είναι μια πετυχημένη Προεδρία της Ε.Ε., η οποία ενδεχομένως να ανατρέψει την κακή εικόνα. Καθόλου τυχαία και η σπουδή του να ανακοινώσει λίγο νωρίτερα από ότι ανέμεναν διπλωματικοί

κύκλοι το ταξίδι του Γάλλου Προέδρου Εμανουέλ Μακρόν ενόψει της Προεδρίας.

Οι υπουργοί και οι Ιφιγένειες

Το μεγάλο ερώτημα, ωστόσο, είναι για ποιο λόγο δεν προχωρά σε ανασχηματισμό, ούτως ώστε να ικανοποιηθεί η απαίτηση απόδοσης ευθυνών αλλά και να δημιουργηθεί τουλάχιστον η αίσθηση της επανεκκίνησης. Όπως έχει αναφέρει και στο παρελθόν η «Κ» ο Πρόεδρος βρίσκεται εδώ και καιρό στην αναζήτηση υπουργών, όμως δεν έχει καταφέρει να βρει τα κατάλληλα πρόσωπα. Και αυτό φαίνεται να συνδέεται με την αίσθηση που έχει επικρατήσει πως η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν μπορεί πλέον να ανατρέψει την κακή εικόνα που έχει αποτυπωθεί αλλά και την αίσθηση ότι θα είναι πρόεδρος μιας θητείας. Όλη αυτή η συζήτηση περί ανασχηματισμού που βρίσκεται στο περιμενε, είναι κάτι το οποίο φαίνεται να έχει εξαντλήσει υπουργούς της διακυβέρνησης.

Δεν είναι λίγοι εκείνοι που βρίσκονται συνεχώς σε αναβρασμό αν θα μετατραπούν σε Ιφιγένειες που με τη θυσία τους θα διασώσουν την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Και που βεβαίως δεν τολμούν να εφαρμόσουν πολιτικές μήπως και προκαλέσουν τη δυσφορία του Νίκου Χριστοδουλίδη. Υπάρχουν ωστόσο και οι υπουργοί που θεωρούν πως το δικό τους καλό έργο περνά απαρατήρητο εξαιτίας της κακής επίδοσης άλλων συναδέλφων, οι οποίοι δεν αντικαθίστανται, όπως θα έπρεπε. Αυτή η γκρίνια ενισχύθηκε μετά τη φονική πυρκαγιά και τη μη αποχώρηση εμπλεκόμενων υπουργών από το υπουργικό σχήμα. Την ίδια στιγμή όμως υπάρχουν κι άλλα εσωτερικά μέτωπα που ξεπερνούν την πυρκαγιά. Είναι η σύγκρουση για παράδειγμα του υπουργού Οικονομικών Μάκη Κεραυνού με τον υπουργό Ενέργειας Γιώργο Παπαναστασίου για το πώς πρέπει να τύχει χειρισμού το θέμα με το καλώδιο.

Ο Γιώργος Παπαναστασίου έχει βρεθεί εδώ και καιρό στο πλαίσιο της δυσμένειας, καθώς όπως λέγεται δεν δίνει σαφείς απαντήσεις στον Πρόεδρο, ούτε φαίνεται να έχει προχωρήσει μία σειρά ανοικτών μετώπων στην ενέργεια, οι οποίες θα έδιναν ανάσες στην κυβέρνηση. Ο ίδιος όπως έχει λεχθεί έχει ξεκαθαρίσει πως η παραιτήσή του βρίσκεται στο τραπέζι, όπως το ίδιο έχει κάνει και ο Μάκης Κεραυνός. Ο υπουργός Οικονομικών έχει διαφοροποιηθεί κι άλλες φορές, όπως για παράδειγμα στην υπόθεση ΑΤΑ. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που θεωρούν πως είναι με το ένα πόδι εκτός και πως

για τη θέση του προετοιμάζεται η στενή συνεργάτιδα του Νίκου Χριστοδουλίδη και υφυπουργός παρά τω Πρόεδρῳ Ειρήνη Πικτή. Κάποιοι θεωρούν την έντασή του για το καλώδιο ειλικρινή και πως δεν τον ενδιαφέρει να αποχωρήσει. Άλλοι πιστεύουν πως με αυτό τον τρόπο διασφαλίζει την παραμονή του στο πηδάλιο του υπουργείου Οικονομικών καθώς η αποχώρησή του θα συνδεθεί άρρηκτα με το αμφιλεγόμενο κεφάλαιο του καλώδιου.

Πρόεδρος σε αναζήτηση συμμάχων

Πέραν όμως του ποιοι θα βρίσκονται στο υπουργικό σχήμα του Προέδρου, ένα μεγάλο ζήτημα είναι ποιοι πολιτικοί χώροι θα τον στηρίξουν ούτως ώστε όχι μόνο να βγει από την κρίση αλλά και να ολοκληρώσει ομαλά τη θητεία του. Σύμφωνα με έγκυρες πηγές της «Κ» πριν από την κρίση έγιναν ανεπίσημα βολιδοσκοπήσεις προς τον ΔΗΣΥ για πρόθεση στο υπουργικό σχήμα με τη συμμετοχή αρκετών υπουργών. Κίνηση που βεβαίως απέρριψε με τον τρόπο της η Πινδάρου. Η πυρκαγιά και ο χειρισμός κλείδωσαν τη θέση του ΔΗΣΥ στην αντιπολίτευση, ενισχύοντας τους αντιπολιτευτικούς τόνους. Την ίδια στιγμή όμως η κρίση επιβεβαίωσε πως τα κόμματα της συγκυβέρνησης δεν είναι διατεθειμένα να βάλουν πλάτη. Ιδιαίτερα το ΔΗΚΟ βρίσκεται σε πίεση ποσοστών και ψηφοφόρων.

Μία πίεση που δεν επιτρέπει πλέον ούτε στην ηγεσία να στηρίζει ένθερμα όπως παλαιότερα την κυβέρνηση, ούτε βεβαίως στα στελέχη που θεωρούν πλέον τη σύνδεση με τους κυβερνώντες ως πολιτική φθορά. Καθόλου τυχαία η απόσταση που κρατούν πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΚΟ από την κυβέρνηση ζητώντας απόδοση πολιτικών ευθυνών ή η πρόσφατη αναφορά του βουλευτή ΔΗΠΑ Μιχάλη Γιακουμή για αποχώρηση από την κυβέρνηση. Το ερώτημα που μένει είναι αν η κυβέρνηση εξακολουθεί να ελπίζει στην υπόγεια στήριξη από το ΕΛΑΜ. Αν και πολλοί από τους υποστηρικτές του Νίκου Χριστοδουλίδη στηρίζουν ανοικτά το ΕΛΑΜ, το κόμμα της Ακροδεξιάς φαίνεται επί του παρόντος όχι μόνο να τηρεί αποστάσεις από την κυβέρνηση αλλά να ενισχύει τον αντιπολιτευτικό του ρόλο για το ποια λάθη έγιναν.

Σε αυτό το περιβάλλον θα πρέπει να διαπιστωθεί με ποιο τρόπο ο Πρόεδρος θα βγει από την κρίση και αν μπορεί μέσω των κινήσεων του όχι μόνο να κλείσει τα ανοικτά μέτωπα αλλά να ανατρέψει την εικόνα που εμπεδώνεται περί ακυβερνησίας και ανεπάρκειας.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Σε μίνα εντατικών διαβουλεύσεων εξελίσσεται ο Αύγουστος για την Αννίτα Δημητρίου μιας και το χρονοδιάγραμμα της 9ης Σεπτεμβρίου για υποβολή ενδιαφέροντος από τους υποψήφιους ενόψει των βουλευτικών εκλογών του Μαΐου 2026 δεν αφήνει περιθώρια εφονσυχασμού, μιας και στόχος της ηγεσίας είναι να τηρηθούν τα χρονοδιαγράμματα. Στο πρόγραμμα της προέδρου του ΔΗΣΥ εντάσσονται συναντήσεις με πρόσωπα που θεωρούνται κλειδιά ως προς τη διαμόρφωση ενός δυνατού ψηφοδέλιου, ενώ την ίδια ώρα αναμένεται να γίνει μία συνολική προσπάθεια από πλευράς ηγεσίας για την αποφυγή άλλης μιας διαδικασίας εσωκομματικών εκλογών στις επαρχίες όπου οι υποψήφιοι θα είναι περισσότεροι από τις θέσεις.

Ένας ορατός κίνδυνος, όπως αναφέρουν στελέχη της πρώτης γραμμής, ακόμη και για όλες τις επαρχίες, μιας και δεν υπήρξε η απαιτούμενη προεργασία με εν δυνάμει υποψήφιους μέσω συναντήσεων και συζητήσεων, με ορισμένους να περιμένουν ακόμη στο ακουστικό για ένα ραντεβού στην Πινδάρου, που θα ξεκαθάριζε το σκηνικό τόσο σε σχέση με τις προθέσεις της ηγεσίας όσο και με τις επιλογές του κάθε μέλους, έχοντας ως γνώμονα το καλό της παράταξης. Βέβαια, την ίδια ώρα αρκετοί είναι οι υποψήφιοι που χωρίς ουσιαστικά να λάβουν και επίσημο το χρίσμα και χωρίς να είναι νυν βουλευτές που θα επαναδικδικήσουν, άρχισαν ήδη την προεκλογική τους εκστρατεία, κοινοποιώντας στους πολίτες την πρόθεσή τους και ζητώντας στήριξη, βάζοντας ουσιαστικά τις κομματικές διεργασίες σε δεύτερη μοίρα.

Λειτουργούν αντιδραστικά, όπως χαρακτηριστικά λέχθηκε, στην αδιαφορία που επιδεικνύει το κόμμα, ενώ σε κάποιες των περιπτώσεων αυτή λειτουργεί και αντίστροφα, μιας και κάποιους που το κόμμα επιθυμεί να εντάξει στο ψηφοδέλτιο κάνουν δεύτερες σκέψεις και ουσιαστικά αρνούνται να ασχοληθούν, αφού

νιώθουν πως απουσιάζουν από τον ΔΗΣΥ οι ξεκάθαρες θέσεις, το όραμα αλλά και η αποφασιστικότητα να κάνει τη διαφορά και να πάει παραπέρα.

Κάτω από το χαλί

Πάντως, όπως σημειώνεται, ακόμη και με νυν βουλευτές που θα επαναδικδικήσουν, δυνατά χαρτιά ανά επαρχία, δεν έγινε διεξοδική συζήτηση σε σχέση με τη συνολική προσπάθεια, δίνοντας έτσι μια εικόνα έλλειψης συντονισμού εντός του κόμματος, με αποτέλεσμα ο καθένας να εργάζεται κυρίως για τον εαυτό του και όχι για το σύνολο, μιας και δεν υπάρχει γενικότερη επικοινωνία. Επικρατεί απογοήτευση και ανησυχία δηλώνουν στελέχη και εξηγούν πως αυτό το κλίμα μεταφέρεται και στους ψηφοφόρους που δεν αρκούνται πλέον σε χειραφτίες και κοινές φωτογραφίες με τα πρωτοκλασάτα στελέχη. Αυτό που όλοι σχεδόν φαίνεται να συμφωνούν είναι πως η οποιαδήποτε εκλογική διαδικασία αυτή την ώρα στο ΔΗΣΥ μόνο προβλήματα θα φέρει, μιας και καθημερινά καταδεικνύεται πως οι πληγές του παρελθού

Το τρίπτυχο του πρώην υπουργού υγείας Γιώργου Παμπορίδη, της τέως υφυπουργού Πρόνοιας Αναστασίας Ανθούση και του γ.γ. της ΣΕΚ Ανδρέα Μάτσα φαντάζει ιδανικό για το ΔΗΣΥ, αν και φέρεται να μην παίρνει σάρκα και οστά.

ντος δεν έχουν κλείσει. Στελέχη της ηγετικής πυραμίδας επισημαίνουν μάλιστα πως αυτό είναι αναμενόμενο από τη στιγμή που ουσιαστικά τα προβλήματα κρύφτηκαν κάτω από το χαλί και όλοι μίλησαν για την επόμενη μέρα «όπου δεν περισσεύει κανείς» –ένα σύνθημα που ποτέ δεν μετουσιώθηκε σε πράξη αν και υπάρχουν μεμονωμένες φιλόδοξες προσπάθειες.

Ο ΔΗΣΥ δεν πάει διακοπές

Οι συναντήσεις της Αννίτας Δημητρίου, οι υποψήφιοι και τα πρόσωπα κλειδιά για ένα ισχυρό ψηφοδέλτιο



Στο πρόγραμμα της προέδρου του ΔΗΣΥ εντάσσονται συναντήσεις με πρόσωπα που θεωρούνται κλειδιά ως προς τη διαμόρφωση ενός δυνατού ψηφοδέλιου, ενώ γίνεται προσπάθεια για την αποφυγή ακόμη μιας διαδικασίας εσωκομματικών εκλογών.

Αυτό καταδεικνύεται και από την πρόσφατη διαδικτυακή κόντρα μεταξύ του επικεφαλής του Συμβουλίου Παρακολούθησης του κυβερνητικού έργου και στενών συνεργάτη της Αννίτας Δημητρίου, Μιχάλη Ιωαννίδη με τον Πέτρο Δημητρίου υφυπουργού παρά τω Προέδρω επί Νίκου Αναστασιάδη με επίκεντρο τις συμπεριφορές του παρελθόντος που επίσημα η Πινδάρου θέλησε να κρατήσει σε χαμηλούς τόνους ωστόσο βρέθηκε στη πρώτη γραμμή των συζητήσεων μεταξύ των Συναγερμικών επαναφέροντας μπροστά το πρόβλημα των διαφορετικών τάσεων εντός του κόμματος. Μία πρόκληση για την παράταξη που αυτή την ώρα πλην της προσπάθειας για συγκερασμό θα πρέπει να την καλύψει και εντός των ψηφοδελτίων με πρόσωπα που προέρχονται από όλες τις τάσεις όπως διαμορφώνονται σήμερα ώστε να καταφέρει να εξασφαλίσει ένα ποσοστό που ξεκάθαρα θα δίνει προβάδισμα και ισχύ –αν και το ποσοστό που αρχικά τέθηκε ως στόχος του 28% με 30% φαίνεται πλέον να είναι ανέφικτο.

Το τρίπτυχο

Οι απαντήσεις που θα λάβει το κόμμα από συγκεκριμένα πρόσωπα το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα σε σχέση με την ένταξη τους στο ψηφοδέλτιο ή όχι μετά από πρόταση του ΔΗΣΥ, πιθανώς και να διαφοροποιήσει τα μέχρι τώρα δεδομένα και πλέον να γίνεται λόγος για ένα ενισχυμένο και συμπληρηπτικό ψηφοδέλτιο πέραν από τους νυν βουλευτές που θα επαναδικδικήσουν. Το τρίπτυχο του πρώην υπουργού υγείας Γιώργου Παμπορίδη, της τέως υφυπουργού Πρόνοιας Αναστασίας Ανθούση και του γ.γ. της ΣΕΚ Ανδρέα Μάτσα φαντάζει ιδανικό για τον ΔΗΣΥ και επιλογές που πιθανώς να πείσουν και τους πιο επιφυλακτικούς σε σχέση με τις περαιτέρω προθέσεις του κόμματος. Ωστόσο, το συγκεκριμένο εγχείρημα φέρεται να μην παίρνει σάρκα και οστά ως προς την ολότητα του μιας και είναι απομακρυσμένο το ενδεχόμενο ο κ. Μάτσας να δώσει θετική απάντηση.

Ήδη προ ημερών έδωσε τις πρώτες ενδείξεις ως προς τις προθέσεις του ωστόσο εκκρεμεί συνάντηση με την πρόεδρο του κόμματος όπου αναμένεται για άλλη μια φορά να εκφράσει ευχαριστίες για τη τιμητική πρόταση που δέχθηκε εξηγώντας ωστόσο τους λόγους που ο ίδιος επιλέγει να συνεχίσει τον αγώνα για τα συμφέροντα των εργαζομένων του τόπου από το μετερίζι της ηγεσίας της ΣΕΚ. Μία άρνηση σίγουρα θα δημιουργήσει περαιτέρω πίεση στο ΔΗΣΥ που αναμένει τις επόμενες απαντήσεις. Ο κ. Παμπορίδης δεν έχει αποκλείσει μέχρι αυτή την ώρα το ενδεχόμενο ωστόσο φέρεται να εξετάζει τα δεδομένα ως και προς τους χειρισμούς και τη στάση της ηγεσίας του ΔΗΣΥ σε σειρά ζητημάτων όπως και η Αναστασία Ανθούση που επίσης εξετάζει όλα τα ενδεχόμενα.

Πάντως, οι τρεις προαναφερθέντες, όπως και άλλοι πιθανοί υποψήφιοι, ανάμεσά τους και ο Πόλυς Κουρουσιδης, περιλαμβάνονται σε δημοσκοπήσεις που έτρεξε τις προηγούμενες μέρες, την οποία δεν ζήτησε το κόμμα, σε σχέση με τη δημοφιλία τους. Την ίδια ώρα η πρόεδρος του κόμματος εξετάζει και άλλες επιλογές, έχει ήδη κλείσει για αριστίνδην τη διευθύντρια Προγραμμάτων της Θεραπευτικής Κοινότητας Αγ. Σκέπη, Τίνα Παύλου και τον πρώην υπουργό Δημήτρη Δημητρίου, προτείνοντας σε προσωπικότητες μεταξύ των οποίων και από τον τομέα του αθλητισμού αλλά και των ΜΜΕ χωρίς ωστόσο μέχρι αυτή την ώρα να έχει λάβει οριστικές απαντήσεις. Βέβαια, υπάρχει έντονη και η θέση πλέον μετά τη πρωτοκλασάτων στελεχών ότι πιθανώς να μην πρέπει να δίδεται τόση έμφαση στην επιλογή των αριστίνδην, αν δεν είναι προσωπικότητες που θα κάνουν την ουσιαστική διαφορά, μιας και είναι προτιμότερο να δοθεί έμφαση στα κομματικά στελέχη και σε επιλογές που θα συμβάλουν και στη μείωση των διαρροών, όπως αυτές καταδεικνύονται και από τις δημοσκοπήσεις που βλέπουν το φως της δημοσιότητας.

Ποιος θα πληρώσει την κλιματική αλλαγή; Ρεύμα για λίγους, καύσωνα για όλους

Της **ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί πλέον μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για ολόκληρο τον πλανήτη, και η Κύπρος δεν αποτελεί εξαίρεση. Με τα τελευταία στοιχεία να δείχνουν αυξανόμενες θερμοκρασίες, παρατεταμένες περιόδους ξηρασίας και έντονες καιρικές διακυμάνσεις, η χώρα καλείται να αντιμετωπίσει τις συνέπειες αυτών των αλλαγών σε πολλαπλά επίπεδα. Ένα ερώτημα όμως παραμένει καίριο: ποιος θα επιμνηστεί το κόστος αυτής της κρίσης;

Τα δεδομένα των τελευταίων δεκαετιών δείχνουν καθαρά ότι η Κύπρος βιώνει ήδη αλλαγές στο κλίμα της. Σύμφωνα με μελέτες, η μέση θερμοκρασία έχει αυξηθεί κατά περίπου 1,2 βαθμούς Κελσίου από τα τέλη του 20ού αιώνα, με προβλέψεις για περαιτέρω άνοδο. Οι καύσωνες γίνονται πιο συχνοί και έντονοι, ενώ οι περίοδοι ξηρασίας επιμηκώνονται,

επιηρεάζοντας τη γεωργία, την υδροδότηση και γενικότερα την ποιότητα ζωής.

Παράλληλα, οι έντονες βροχοπτώσεις και πλημμύρες δημιουργούν νέα προβλήματα, καθώς οι υποδομές αποστράγγισης και οι οδικοί άξονες συχνά δεν αντέχουν σε τέτοια φαινόμενα. Οι αλλαγές αυτές αυξάνουν τη ζήτηση για ενέργεια, ιδίως σε ώρες αιχμής, λόγω της εκτεταμένης χρήσης κλιματιστικών και συστημάτων ψύξης, ενώ ταυτόχρονα πιέζουν τους υδάτινους πόρους.

Ένα από τα πιο ανησυχητικά αποτελέσματα αυτών των μεταβολών είναι η επιδείνωση της ενεργειακής φτώχειας στην Κύπρο. Ενεργειακή φτώχεια σημαίνει ότι νοικοκυριά δεν μπορούν να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες σε θέρμανση ή ψύξη, λόγω υψηλού κόστους ενέργειας ή ανεπαρκούς πρόσβασης σε υποδομές. Οι ευάλωτες κοινωνι-

κές ομάδες, όπως χαμηλόμισθοι, ηλικιωμένοι και οικογένειες με παιδιά, αντιμετωπίζουν δυσκολίες όχι μόνο στην κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών αλλά και στην πρόσβαση σε ασφαλείς και ανθεκτικές υποδομές. Αυτό σημαίνει ότι οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής δεν κατανέμονται ισότιμα, με τους πιο αδύναμους να πληρώνουν το βαρύτερο τίμημα.

Το κόστος της κλιματικής αλλαγής είναι τεράστιο και αφορά όλους. Ωστόσο, η ευθύνη και το βάρος της πληρωμής δεν είναι ίσα κατανεμημένα. Τα υψηλότερα στρώματα της κοινωνίας έχουν τη δυνατότητα να επενδύσουν σε τεχνολογίες καθαρής ενέργειας, υποδομές ανθεκτικές στην κλιματική κρίση και μέτρα προστασίας. Αντίθετα, οι φτωχότεροι και πιο ευάλωτοι κινδυνεύουν να μείνουν αποκλεισμένοι από αυτές τις λύσεις, να αντιμε-

τωπίσουν αυξημένα κόστη ενέργειας και επιπτώσεις στην υγεία και την ευημερία τους.

Η οριακή επάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας που παρατηρείται το τελευταίο διάστημα δεν αποτελεί προϊόν κάποιας απόρριψης της συγκυρίας, ούτε «ατύχημα». Αντίθετα, είναι το αποτέλεσμα μακροχρόνιων ελλείψεων σε στρατηγικό σχεδιασμό και ουσιαστική πρόβλεψη. Η υποχώρηση των υδάτινων αποθεμάτων δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης είχαν ήδη προειδοποιηθεί από επιστήμονες και αρμόδιους φορείς εδώ και χρόνια. Οι ενεργειακές αναβαθμίσεις του κτιριακού αποθέματος δεν αποτελούν νέα πρακτική, ωστόσο η εφαρμογή τους προχωρά με αργούς και συχνά αποσπασματικούς ρυθμούς.

Τα μέσα μαζικής μεταφοράς δεν σχεδιάζονται εκ των υστέ-

ρων σε περιόδους κρίσης. Είναι βασικός πυλώνας της μετάβασης προς ένα ενεργειακά αποδοτικότερο και περιβαλλοντικά βιώσιμο μοντέλο, και ως τέτοια θα έπρεπε να έχουν αναπτυχθεί συστηματικά και με όραμα. Η σημερινή εικόνα δεν είναι σύμπτωση. Είναι το αποτέλεσμα καθυστερήσεων, υποτίμησης των προειδοποιητικών ενδείξεων και απουσίας συνεκτικής πολιτικής. Αν θέλουμε να μιλάμε για ενεργειακή ασφάλεια και κλιματική ανθεκτικότητα, απαιτείται άμεση κινητοποίηση, με σχέδιο, διαφάνεια και διαρκή λογοδοσία.

Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη ακολουθεί πιστά τον δρόμο της προηγούμενης: επιλέγει την απραξία, αποφεύγει τις συγκρούσεις, και αφήνει την αγορά να «αυτορυθμιστεί», ακόμα κι όταν το τίμημα είναι η υγεία και η αξιοπρέπεια των πολιτών.

Η Κύπρος χρειάζεται συνεκτι-

κές πολιτικές που θα συνδυάζουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτό σημαίνει επενδύσεις σε πράσινη ενέργεια προσβάσιμη σε όλους, βελτίωση υποδομών, αλλά και στήριξη των ευάλωτων μέσω προγραμμάτων ενεργειακής βοήθειας και ενημέρωσης.

Η κλιματική αλλαγή δεν είναι ένα απλό περιβαλλοντικό πρόβλημα, είναι κοινωνικό, οικονομικό και ηθικό ζήτημα. Η ερώτηση «ποιος θα πληρώσει» έχει απάντηση: όλοι μας, αλλά με τον πιο αδύναμο να πληρώνει δυσανάλογα περισσότερα, αν δεν υπάρξει δίκαιη κατανομή του βάρους και έγκαιρη δράση. Η Κύπρος μπορεί και πρέπει να βρει λύσεις που θα προστατεύουν το περιβάλλον αλλά και τους ανθρώπους της.

Η κα Χριστίνα Νικολάου είναι μέλος Κ.Ε. ΑΚΕΛ.

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

MC MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com



Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Με ταχύτατους ρυθμούς επεκτείνεται η εμπλοκή της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημιουργώντας εικόνα ενός καλά δομημένου σχεδιασμού, ο οποίος περικλείει όλες τις ισχυρές ευρωπαϊκές χώρες και όχι μόνο. Η Γερμανία του Χριστιανοδημοκράτη Φρίντριχ Μέρτς, έχει ήδη στραφεί προς την Τουρκία, την οποία υπολογίζει ως έναν από τους βασικούς πυλώνες της εκ βάθρων αναδιάρθρωσης της άμυνας της, ενώ η Ιταλία της εθνικίστριας Τζόρτζια Μελόνι θεωρείται ο βασικότερος κρίκος της αλυσίδας που έχει καταφέρει να δημιουργήσει η Άγκυρα, με κοινοπραξίες που εδρεύουν κατά κύριο λόγο σε ιταλικό έδαφος. Στην ίδια ακριβώς γραμμή και η Ισπανία, του σοσιαλιστή Πέδρο Σάντσεθ, γεγονός που καθιστά σαφές ότι ανεξαρτήτως πολιτικών αποχρώσεων και στοχεύσεων, οι ισχυρές χώρες της Ε.Ε. βρίσκονται με το ενάμισι πόδι εκεί ακριβώς που τις θέλει ο Ταγίπ Ερντογάν, δημιουργώντας σχέση αμυντικής και κατά συνέπεια και πολιτικής εξάρτησης με την Άγκυρα. Κι αυτή ακόμη η Γαλλία, την οποία ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης χαρακτήριζε πριν από μερικές μέρες τον «σημαντικότερο εταίρο» της Κύπρου στην Ε.Ε., έχει καταστεί μέρος αμυντικών κοινοπραξιών με την Τουρκία, κυρίως μέσω των γαλλικών εταιριών Airbus και Thales.

Η Τουρκία, πέραν των οικονομικών κερδών που θα αποκομίσει, διαθέτοντας αμυντικούς εξοπλισμούς σε κράτη της Ε.Ε., στο πλαίσιο και του κοινού ευρωπαϊκού προγράμματος SAFE, ενισχύει το πολιτικό της αποτύπωμα στην Ευρώπη και αυτό είναι το μεγαλύτερο ενδεχομένως κέρδος που φαίνεται να εξασφαλίζει. Σε τέτοιο μάλιστα βαθμό, ώστε κύκλοι της Ε.Ε. αντιλαμβάνονται ότι «εκ των πραγμάτων, αποδυναμώνεται η στρατηγική της Λευκωσίας για άσκηση ευρωπαϊκής επιρροής και πίεσεων προς την Τουρκία, στο Κυπριακό, ως επίσης και για ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. στις προσπάθειες επίλυσης του προβλήματος». Όπως, επίσης εκτιμάται ότι «αποδυναμώνεται και η προσπάθεια Κύπρου και Ελλάδας να αναδείξουν την τουρκική επιθετικότητα». Αν μάλιστα, συνυπολογιστεί ότι η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει υιοθετήσει εδώ και δυόμισι χρόνια μονοδιάστατη πολιτική προσέγγιση στο Κυπριακό, βάζοντας όλα της τα αβγά στο καλάθι της Ε.Ε., τότε γίνεται κατανοητό ότι οι απώλειες της προσπάθειας της Κύπρου να περάσει το δικό της αφήγημα σε ευρωπαϊκό τερέν, είναι ακόμη μεγαλύτερες.

Άλλωστε, όσο περνάει ο χρόνος, διαρρέουν πολλές από τις αμυντικές συμφωνίες της Τουρκίας με ευρωπαϊκές χώρες, καθιστώντας σαφές ότι η προεργασία που έκανε η Άγκυρα τα τελευταία χρόνια, επενδύοντας στην αμυντική της βιομηχανία, αποδίδει:

Γερμανία: Ακόμη κι αυτή η Γερμανία, που μέχρι πρότινος ήταν διστακτική να προσεγγίσει την Άγκυρα σε ζητήματα αμυντικής συνεργασίας, έχει κάνει μια μεγά-

Σε ρυθμούς «τετρακίνησης» η εμπλοκή της Τουρκίας στην άμυνα της Ε.Ε.

Κοινοπραξίες Αγκυρας-ισχυρών κρατών αποδυναμώνουν τη στρατηγική της Λευκωσίας στο Κυπριακό



Συνεργασία τουρκικών αμυντικών βιομηχανιών και αντίστοιχων ευρωπαϊκών καταγράφεται σε πολλά κράτη-μέλη, δημιουργώντας μια δαιδαλώδη εικόνα, κάτι που εξυπηρετεί την Άγκυρα, κυρίως σε σχέση με την εμπλοκή της σε ευρωπαϊκά προγράμματα, περιλαμβανομένου και του SAFE.

λη στροφή, η οποία μορφοποιήθηκε ακόμη περισσότερο το τελευταίο τρίμηνο, μετά την ανάληψη της γερμανικής ηγεσίας από τον Χριστιανοδημοκράτη Φρίντριχ Μέρτς. Στις πρώτες του πράξεις, ο κ. Μέρτς, σημαίνουσα πολιτική φουσιονωμία του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, στο οποίο συμμετέχουν τόσο ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, όσο και ο Δημοκρατικός Συναγερμός, έχει άρει το γερμανικό βέτο για την αγορά 40 Eurofighter Typhoon από την Τουρκία. Αν και προφανώς αντιλαμβάνεται τις συνέπειες της ενέργειάς του, αναφορικά με το συσχετισμό δυνάμεων πάνω από το Αιγαίο, ο κ. Μέρτς φέρεται να εστιάζει στην Τουρκία, βλέποντας στο πρόσωπό της ένα νέο «μεγάλο παραγωγικό εταίρο». Εταίρος ο οποίος μπορεί να στηρίξει την προσπάθεια αναμόρφωσης της γερμανικής άμυνας, με ασύλληπτη παραγωγική δυνατότητα για τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Η συμφωνία της τουρκικής Repkon για παραγωγή πυρομαχικών/βλημάτων πυροβολικού, διαμετρήματος 155 χιλιοστών, για λογαριασμό της Γερμανίας, σε γερμανικό έδαφος, εκτιμάται ότι είναι σε θέση να καλύψει τις γερμανικές ανάγκες που επί του παρόντος βασιζόνται, αλλά δεν καλύπτουν, από την εταιρία Rheinmetall. Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι ο αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων της

Η Τουρκία, πέραν των οικονομικών κερδών που θα αποκομίσει, ενισχύει το πολιτικό της αποτύπωμα στην Ευρώπη και αυτό είναι το μεγαλύτερο ενδεχομένως κέρδος που φαίνεται να εξασφαλίζει.

Γερμανίας Carsten Breuer επισκέφθηκε πριν από μερικούς μήνες την Τουρκία, αλλά και τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες, εν μέσω της έκφρασης ανησυχιών από τις γερμανικές υπηρεσίες ασφαλείας, για «πιθανή επίθεση» από τη Ρωσία, τα επόμενα χρόνια, σε νατοϊκό έδαφος. Την ίδια ώρα, όπως έγινε γνωστό, χωρίς να διαρρεύσουν λεπτομέρειες, υπάρχει ενδιαφέρον για συνεργασία της γερμανικής Rheinmetall με την τουρκική Havelsan, με την οποία συζητήσε ο αρχηγός των γερμανικών ενόπλων δυνάμεων και η οποία συμμετείχε ήδη σε πρόγραμμα κατασκευής τουρκικών υποβρυχίων που σχεδιάστηκαν από τη γερμανική HDW. Ο επικεφαλής του γερμανικού στρατού επισκέφθηκε και την τουρκική αμυντική βιομηχανία Aselsan, όπου φέρεται

να έχει συζητήσει το ενδεχόμενο συνεργασίας σε τομείς τεχνολογίας. Η Aselsan συμμετέχει ήδη σε πρότζεκτ του NATO και συνεργάζεται με τις εταιρείες Airbus, Lockheed Martin και Thales.

Ιταλία: Η Ιταλία της εθνικίστριας Τζόρτζια Μελόνι και των Ευρωπαίων Συντηρητικών Μεταρρυθμιστών, στους οποίους συμμετέχει και το κυπριακό ΕΛΑΜ, είναι ο βασικότερος κρίκος διείσδυσης της Τουρκίας στην Ε.Ε. —και ο βασικότερος επί του παρόντος υποστηρικτής της Άγκυρας στην Ευρώπη. Σε «ύποπτο χρόνο», στις 6 Μαρτίου, δύο μόλις εβδομάδες πριν από την επίσημη δημοσιοποίηση της πρότασης της Κομισιόν για το πρόγραμμα SAFE (19 Μαρτίου), η εταιρία Baykar του Σελτσούκ Μπαϊράκτάρ, γαμπρού του Ταγίπ Ερντογάν, υπόγραψε μνημόνιο για εγκαθίδρυση κοινοπραξίας συμπαραγωγής μη επανδρωμένων αεροσκαφών με την ιταλική εταιρία Leonardo, σε ιταλικό έδαφος. «Όλως τυχαίως», η Leonardo, συμμετέχει και στην κοινοπραξία παραγωγής των αεροσκαφών Eurofighter Typhoon, τα οποία επιχειρούσε να προσθέσει στο οπλοστάσιό της η Τουρκία και κατάφερε να εξασφαλίσει στις 23 Ιουλίου, μετά την άρση του βέτο της Γερμανίας, που επί-τοτε θα μπορούσαμε να φανταστούμε μια άλλη ιστορία στη Γη της Επαγγελίας.

Αξίζει να κρατά κανείς την ουσία ως σημείο αναφοράς — όχι γιατί θα πραγματοποιηθεί σύντομα, αλλά γιατί χωρίς αυτή, το μόνο που απομένει είναι ένας αιώνιος, εξοντωτικός φαύλος κύκλος. Όσοι εξακολουθούν να βλέπουν την πολυπλοκότητα της σύγκρουσης, όσοι δεν ταυτίζουν τους λαούς με τις ηγεσίες τους, ούτε ταυτίζουν την κριτική με το μίσος, as μείνουν ενεργοί. Όχι γιατί έχουν την απάντηση, αλλά γιατί αρνούνται να δextούν πως δεν υπάρχει καμία.

Η ιταλική Leonardo, που μαζί με την τουρκική Baykar, του γαμπρού του Ερντογάν στοχεύουν σε κέρδη 100 δισεκατομμυρίων ευρώ, την επόμενη δεκαετία, από την ευρωπαϊκή αγορά και την πώληση μη επανδρωμένων αεροσκαφών, είχε κάθε λόγο να στηρίξει το τουρκικό αίτημα για αγορά των 40 Eurofighter Typhoon, που εκτιμάται ότι διαφοροποιούν τον συσχετισμό δυνάμεων πάνω από το Αιγαίο. Στήριξη στην Τουρκία, σε επίπεδο κράτους, για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα SAFE της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής άμυνας και ασφαλείας, παρείχε η Τζόρτζια Μελόνι, η οποία στα τέλη του 2024 (27 Δεκεμβρίου), αποφάσισε «κατόπιν διαγωνισμού» την παραχώρηση της «Piaggio Aerospace», σε τουρκικά χέρια. Και πάλι όλως τυχαίως, στην εταιρία Baykar, του Σελτσούκ Μπαϊράκτάρ, γαμπρού του Ερντογάν, που σύμφωνα με την ίδια την ιταλική κυβέρνηση, «αποτελεί την μεγαλύτερη εταιρεία κατασκευής μη επανδρωμένων αεροσκαφών, στον κόσμο».

Ισπανία: Μετά το αμφίβιο πλοίο TCG Anadolu, η Τουρκία, σε συνεργασία με τη Navantia της Ισπανίας προγραμματίζουν ένα ακόμη αμφίβιο επιθετικό πλοίο, το TCG Trakya, ενώ ο Ταγίπ Ερντογάν εξήγγειλε από τον Ιούνιο 2024 ενδεχόμενες συμπαραγω-

γές Τουρκίας και Ισπανίας, μη επανδρωμένων αεροσκαφών και μη επανδρωμένων υποβρυχίων. Ήδη, η Τουρκική Αεροδιαστημική Βιομηχανία προχωρά στην παραγωγή 24 ελαφρών μαχητικών αεροσκαφών Hurjet, για λογαριασμό της Ισπανίας, προκειμένου να αντικαταστήσουν τα ισπανικά αεροσκάφη F5-s. Αριθμός που εκτιμάται ότι θα φτάσει τα 30 μαχητικά αεροσκάφη.

Γαλλία: Ρόλο στη συμφωνία Τουρκίας-Ισπανίας, για παραγωγή των 24 μαχητικών Hurjet (σ.σ. που εκτιμάται ότι θα φτάσουν τα 30), διαδραματίζει και η γαλλική Airbus. Στις 23 Ιουλίου, πριν από δύο περίπου εβδομάδες, η Τουρκική Αεροδιαστημική Βιομηχανία υπέγραψε συμφωνία με την Airbus, η οποία από το 2024 συνεργάζεται και με την Titra Technology της Τουρκίας, ώστε να εξασφαλίσουν ότι το τουρκικό μη επανδρωμένο ελικόπτερο Alpin, θα προσγειώνεται και θα απογειώνεται από κινούμενες πλωτές πλατφόρμες. Παράλληλα, η τουρκική αμυντική βιομηχανία συνεργάζεται με τις γαλλικές Airbus Defence and Space και Thales LAS σε τεχνικές μελέτες στο πλαίσιο προγραμμάτων του NATO, ενώ η επίσης τουρκική Roketsan συνεργάζεται με τη Thales στους τομείς υποστήριξης και κινητήρων.

Δαιδαλώδης εικόνα

Συνεργασία τουρκικών αμυντικών βιομηχανιών και αντίστοιχων ευρωπαϊκών βιομηχανιών καταγράφεται σε πολλά κράτη-μέλη, δημιουργώντας μια δαιδαλώδη εικόνα, κάτι που εξυπηρετεί την Άγκυρα, κυρίως σε σχέση με την εμπλοκή της σε ευρωπαϊκά προγράμματα, περιλαμβανομένου και του SAFE. Στη Ρουμανία, η τουρκική Otokar και η ρουμανική Romtehnica υπέγραψαν συμβόλαιο συμπαραγωγής άρματος εδάφους Cobra II, ενώ η Otokar ίδρυσε και θυγατρική εταιρία στη Ρουμανία (Otokar Land Systems SRL). Ομοίως και στην Ουγγαρία, όπου η τουρκική Nurol Makina συνέστησε θυγατρική εταιρία, τη Nurol Makina Hungary, με έδρα τη Βουδαπέστη, αναλαμβάνοντας τον σχεδιασμό, την παραγωγή και τη συναρμολόγηση στρατιωτικών οχημάτων. Σημειώνεται ότι η Nurol Makina Hungary έχει συστήσει κοινοπραξία με την ουγγρική Raba Jarmu Ltd., με τη συμμετοχή και της ουγγρικής κυβέρνησης για την παραγωγή του οπλισμένου οχήματος Gidran, στην Ουγγαρία. Η πρώτη παρτίδα παραδόθηκε το 2022, ενώ εντός του 2025 παραδόθηκαν άλλα 56 οχήματα, ενώ ο αριθμός αναμένεται να φτάσει τα 300.

Σημειώνεται ότι τον Δεκέμβριο του 2024, όταν καταγράφηκαν μεγάλες κινήσεις διείσδυσης της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας στην Ε.Ε., η Τουρκία διό της STM, υπέγραψε με την Πορτογαλία, σύμβαση κατασκευής δύο πλοίων πολεμικών πλοίων «πολλαπλών ρόλων». Σημειώνεται ότι η συμφωνία αυτή σηματοδοτεί την πρώτη εξαγωγή πολεμικών πλοίων από την τουρκική αμυντική βιομηχανία σε κράτος-μέλος της Ε.Ε. και του NATO.

Τρία σενάρια για την Παλαιστίνη και το Ισραήλ

Της ΠΕΝΑΣ ΧΟΠΛΑΡΟΥ

Μηροστά μας υπάρχουν, επιγραμματικά, τρία πιθανά σενάρια:

Το πρώτο είναι η ατέρμονη παράταση της κατάστασης που επικρατεί εδώ και δεκαετίες: είτε χαμηλής, είτε υψηλής έντασης σύγκρουση, με περιοδικές εκρήξεις βίας, νέα θύματα, και χωρίς πολιτικό ορίζοντα. Είναι το σενάριο του κρισημού, της κόπωσης και της κανονικοποίησης του αδιεξόδου. Για πολλούς, αυτό είναι το πιο ρεαλιστικό.

Το δεύτερο είναι το πιο ζοφερό: η πλήρης εξόντωση ή εκδίωξη του ενός από τους δύο λαούς από την περιοχή. Ένας «τελικός πόλεμος», όπου δεν υπάρχει πια κανένα περιθώριο συμβίωσης ή πολιτικής λύσης. Μια παράλογη λογική: ή ο ένας ή ο άλλος. Στο σενάριο αυτό, η απειλή δεν έρχεται μόνο από τις πιο ακραίες

φωνές στο εσωτερικό του Ισραήλ που μιλούν για «μετεγκατάσταση» του παλαιστινιακού πληθυσμού ή για «τελειωτικό χτύπημα» στη Χαμάς με τίμημα δεκάδες χιλιάδες νεκρούς, εθνοκάθαρση ή ακόμα και γενοκτονία. Έρχεται και από την άλλη πλευρά: από έναν ισραηλινό νεοναζιστικό ισλαμισμό που δηλώνει ανοιχτά την επιδίωξη του για την απόλυτη εξόντωση του Ισραήλ, εργαλαιοποιώντας την παλαιστινιακή υπόθεση ως γεωπολιτικό εργαλείο. Το μίσος αυτό είναι υπαρκτό, ιδεολογικά θωρακισμένο και στρατηγικά οργανωμένο και το Ισραήλ το γνωρίζει.

Το τρίτο σενάριο είναι μια λύση δύο κρατών, στη βάση της συνύπαρξης και της αμοιβαίας αναγνώρισης. Κι όμως, αυτή η λύση —των δύο κρατών— όσο κι αν παραμένει η πιο δίκαιη, ίσως

σήμερα να είναι απ' όλες η πιο ουτοπική. Οι πολιτικές, γεωγραφικές και ψυχολογικές προϋποθέσεις της δείχνουν να έχουν καταρρεύσει. Σε αμφότερες πλευρές δεν υπάρχουν αυτή τη στιγμή η πολιτική βούληση, οι ηγεσίες, αλλά ούτε καν οι κοινωνικές πλειοψηφίες που να την επιθυμούν πραγματικά. Για να ξαναγίνει αυτό ρεαλιστικό, πρέπει να ανατραπούν πολλά: να φύγει η λογική των Νετανιάχου και Χαμάς, να ενισχυθούν οι μετριοπαθείς και να υπάρξει διεθνής πίεση, όχι μόνο με ανακοινώσεις, αλλά με πραγματικά πολιτικά, οικονομικά και διπλωματικά μέσα. Επιπλέον, προϋποθέτει κάτι εξαιρετικά δύσκολο: να δουν ο ένας τον άλλον όχι ως υπαρξιακή απειλή, αλλά ως συνομιλητή. Να αναγνωρίσουν την ιστορική πληγή της

Σοά και την τραγωδία της Νάκμπα χωρίς να μπαίνουν στο παιχνίδι του συμβιβασμού. Να δουν τον Άλλο όχι ως ενσάρκωση του Κακού, αλλά ως άνθρωπο. Μόνο τότε θα μπορούσαμε να φανταστούμε μια άλλη ιστορία στη Γη της Επαγγελίας.

Αξίζει να κρατά κανείς την ουσία ως σημείο αναφοράς — όχι γιατί θα πραγματοποιηθεί σύντομα, αλλά γιατί χωρίς αυτή, το μόνο που απομένει είναι ένας αιώνιος, εξοντωτικός φαύλος κύκλος. Όσοι εξακολουθούν να βλέπουν την πολυπλοκότητα της σύγκρουσης, όσοι δεν ταυτίζουν τους λαούς με τις ηγεσίες τους, ούτε ταυτίζουν την κριτική με το μίσος, as μείνουν ενεργοί. Όχι γιατί έχουν την απάντηση, αλλά γιατί αρνούνται να δextούν πως δεν υπάρχει καμία.

Ζούμε σε καιρούς πολέμων. Η δημόσια συζήτηση για την Παλαιστίνη και το Ισραήλ έγινε πεδίο μάχης στην Ευρώπη (και όχι μόνο). Να μην ξεκίνησε ένας νέος κύκλος βίας την 7η Οκτωβρίου με ευθύνη της Χαμάς, αλλά η άλυτη σύγκρουση είναι βαθιά ριζωμένη σε ιστορικές αδικίες, γεωπολιτικές αντιπαράθεσεις, θρησκευτικές ταυτότητες και πραγματικές απειλές ασφαλείας, οι οποίες λειτουργούν αθροιστικά. Οι φωνές των μετριοπαθών χάνονται.

Κι όμως, η πολυπλοκότητα αυτής της σύγκρουσης απαιτεί ακριβώς αυτούς: όσους μπορούν να δουν τη σκοτεινή αλήθεια και των δύο πλευρών. Είχα την ευκαιρία να επισκεφθώ το δικονομικό σχολείο Hand in Hand στην Ιερουσαλήμ, όπου Άραβες και Εβραίοι μαθητές μαθαίνουν μαζί, και

το χωριό ειρήνης Neve Shalom/Wahat al-Salam έξω από το Τελ Αβιβ, όπου οικογένειες από τις δύο πλευρές επιλέγουν να ζήσουν πλάι πλάι. Είναι εξαιρέσεις, αλλά αποδεικνύει ότι είναι δυνατό. Νιώθει κανείς δέος για αυτούς τους ανθρώπους που επιμένουν να παλεύουν για μια ουτοπία σε μια περιοχή που καθημερινά στάζει μίσος και αίμα. Είμαι με αυτούς. Είναι λίγοι αλλά στέκονται στη μόνη ερώτηση που μπορεί να οδηγήσει σε κάθαρση: πώς σταματά αυτή η τραγωδία; Πώς φτάνουμε σε μια πολιτική λύση, έστω ατελή, έστω ελλιπής; Όπως είπε ο Ισραηλινός συγγραφέας Άμος Οζ, «Αυτή η σύγκρουση είναι τραγωδία — όχι γουέστερν. Στο γουέστερν υπάρχουν καλοί και κακοί. Στην τραγωδία, όλοι έχουν λίγο δικίο και λίγο άδικο».

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η φωνική πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό δεν άφησε πίσω της μόνο συντρίμια, δύο νεκρούς Κύπριους πολίτες και ανυπολόγιστες ζημιές σε φύση και ανθρώπινες παρουσίες αλλά στάθηκε αφορμή τόσο για τη συζήτηση για την ετοιμότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας να αντεπεξέλθει σε μια πρωτοφανούς έντασης δασική πυρκαγιά αλλά και αιτία σκληρής κριτικής για τις εξαγγελίες της κυβέρνησης του Προέδρου Χριστοδουλίδη που δήλωνε, το προηγούμενο διάστημα, ετοιμότητα. Η πολιτική κρίση μάλιστα που ξέσπασε με αφορμή αυτό καλά κρατεί. Παρά τα όσα λέχθηκαν, ορθώς, στα πλαίσια υπερβολών ή με αφορμή αντιπολιτευτικές προσεγγίσεις, το κεφάλαιο των πτητικών Μέσων και της αεροπυρόσβεσης τέθηκε –κι αυτό– στο επίκεντρο του διαλόγου με το κρίσιμο ερώτημα πως η φωτιά δεν ελέγχθηκε παρά την πληρότητα αεροσκαφών και ελικοπτέρων που είχε εξαγγελθεί, σε κυβερνητικό επίπεδο, την περασμένη άνοιξη.

Το πλάνο δράσης

Ήδη από τον περασμένο Απρίλιο η κυβέρνηση ανακοίνωσε ετοιμότητα πτητικών μέσων (αεροσκαφών και ελικοπτέρων) με διαθεσιμότητα μέχρι και 15 πτητικών μέσων όλων των σχετικών τύπων με προμετωπίδα τα μικρά κι ευέλικτα αεροσκάφη Air Tractors (AT-802). Η Κυπριακή Δημοκρα-



Από τον περασμένο Απρίλιο η κυβέρνηση ανακοίνωσε ετοιμότητα πτητικών μέσων (αεροσκαφών και ελικοπτέρων) με διαθεσιμότητα μέχρι και 15 πτητικών μέσων όλων των σχετικών τύπων με προμετωπίδα τα μικρά κι ευέλικτα αεροσκάφη Air Tractors (AT-802).

Αρκούν τελικά τα αεροσκάφη;

Τι μας λέει η πρόσφατη καταστροφή για την εναέρια δασοπυρόσβεση

Παρά την επάρκεια σε αεροπορικά Μέσα πυρόσβεσης η φωτιά στην ορεινή Λεμεσό δεν κατέστη εφικτό να ελεγχθεί το πρώτο κρίσιμο 24ωρο της μετατροπής της σε πύρνο μέτωπο.

τία διαθέτει ένα ιδιόκτητο, με δύο πιλότους, που ανήκει στο Τμήμα Δασών, ενώ άμεσα διαθέσιμα ήταν από τον περασμένο Μάρτιο και άλλα δύο αεροσκάφη από την Ιορδανία, στη βάση διακρατικής συμφωνίας, που έδρασαν αμέσως στα μέτωπα των πυρκαγιών. Αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με τον φετινό σχεδιασμό αεροπυρόσβεσης η Εθνική Φρουρά ανέλαβε τον συντονισμό των επιχειρήσεων και το διήμερο 23-24 Ιουλίου επιχειρούσαν μέχρι και 10 πτητικά μέσα (και επιπλέον τρία συντονιστικά από αέρος ελικόπτερα της Ε.Φ. και της Αστυνομίας Κύπρου) και πιο συγκεκριμένα:

- **4** αεροσκάφη Air Tractors (1 ιδιόκτητο)
- **1** αεροσκάφος PC 21
- **2** ελικόπτερα Sikorsky, EH-60 Black Hawk
- **1** ελικόπτερα Sikorsky, S-61
- **1** ελικόπτερο Chinook (Βρετανικές Βάσεις)
- **1** ελικόπτερο Agusta της Εθνικής Φρουράς
- **2** ελικόπτερα Bell της Αστυνομίας Κύπρου

Στα παραπάνω πρέπει να προστεθεί και η ρίψη επιβραδυντικού υλικού από δύο μεταγωγικά αεροσκάφη τύπου C-130 που ήρθαν από το Ισραήλ. Αξίζει να σημειωθεί πως με εξαίρεση το βρετανικό ελικόπτερο που απογειώθηκε από τη βάση Ακρωτηρίου τα υπόλοιπα μέσα εκτελούσαν δρομολόγιο ανεφοδιασμού-ρίψεων προς τα μέτωπα των πυρκαγιών μέσω Πάφου δεδομένου πως εγγύτερες περιοχές ανεφοδιασμού προς τις εστίες της ορεινής Λεμεσού όπως το φράγμα του Κούρη δεν είχαν νερό –μία υπόθεση που συνδέεται με σειρά σκανδάλων για την εκτροπή του φράγματος για σκοπούς επιχειρηματικής δραστηριότητας που έχει απασχολήσει τη δημοσιογραφική έρευνα. Η δράση των 10 πτητικών μέσων καταγράφεται από open source εφαρμογές, όπως το app «Flight Radar», με πηγές που γνωρίζουν να αναφέρουν στην «Κ» για συνολική επιχειρησιακή πτήση που ξεπέρασε τις 72 ώρες για όλα τα μέσα συνολικά.

Σε κάθε περίπτωση δεδομέ-

νων και των πορισμάτων που αναμένονται για την πυρκαγιά θα διαφανεί, πλήρως, ο ρόλος των πτητικών μέσων αλλά και θα αξιολογηθούν οι εξαγγελίες του περασμένου Μαρτίου που έκαναν λόγο για διαθεσιμότητα έως 15 πτητικών μέσων, με 10 να πετούν την ώρα της κορύφωσης του μετώπου της πυρκαγιάς. Το κρίσιμο ερώτημα που προκύπτει είναι γιατί με τέτοια επάρκεια πτητικών μέσων δεν αποφεύχθηκε μια καταστροφή που κόστισε, πέραν των δύο ζωνών ανθρώπων, 104 τετραγωνικά χιλιόμετρα καμένης γης. Το ερώτημα όσο απλοϊκό κι αν τίθεται πηγαινει πίσω στην ίδια τη φύση της πυρκαγιάς και των περιορισμών που αυτή δημιουργεί αν μια εστία ή πολλαπλές εστίες πυρκαγιών δημιουργήσουν αρραγές μέτωπο ή μέτωπα πυρκαγιάς. Δεδομένου πως η Ελλάδα δεν διέθεσε μεγάλης χωρητικότητας σε νερό αεροσκάφη όπως τα δημοφιλή, παγκοσμίως, Canadair, τα δέκα πτητικά μέσα που επιχειρούσαν φαίνεται πως δεν αρκούσαν, λόγω έντασης για να περιορίσουν τη

φωτιά. Βέβαια ένα ερώτημα που προκύπτει, πέραν της αγανάκτησης, είναι αν τελικά τα πτητικά μέσα αποτελούν στο πλαίσιο του προληπτικού σχεδιασμού πρόληψης πυρκαγιών κάποιου είδους πανάκεια.

Ζητήματα συντονισμού άλλων πτυχών μιας κατάστασης κρίσης όπως η πυρκαγιά (εκκενώσεις, σχεδιασμός πεζοπόρων τμημάτων πυρόσβεσης, αντιπυρικές ζώνες, διαχείριση σκυβαλλότοπων, καθαρισμός οικειών, έγκαιρη προειδοποίηση, κ.λπ.) αλλά και διατμηματικός συντονισμός (Πυροσβεστική, Αστυνομία, Πολιτική Άμυνα, τοπικές αρχές, Κράτος σε επίπεδο υπουργείων/επαρχιακών διοικήσεων κ.ά.) μεταξύ αρμόδιων κρατικών φορέων αποτελεσαν σίγουρα, αν κρίνει κανείς από το αποτέλεσμα, πτυχές ιδιαίτερα προβληματικές. Επιπλέον, η συζήτηση για την πληρότητα των αεροπορικών μέσων πυρόσβεσης επαναφέρει το πάγιο ζήτημα της απόκτησης ιδιόκτητων αεροσκαφών ή της μίσθωσης, με το όλο θέμα να έχει και γκρίζες

πτυχές, όπως διαφάνηκε με την υπόθεση της μίσθωσης των ελικοπτέρων Kamov, που βρίσκεται ενώπιον της Δικαιοσύνης για λόγους διαφθοράς. Φυσικά, υπάρχουν κι αντικειμενικές δυσκολίες με το σημαντικότερο θέμα να μην εντοπίζεται στο κόστος αλλά στη διαθεσιμότητα, αεροπορικών μέσων προς αγορά. Καλά ενημερωμένες πηγές πάντως αναφέρουν στην «Κ» πως τα αεροπορικά μέσα στην πρόσφατη πυρκαγιά δεν κρίνονται ως «αναποτελεσματικά».

Υπερβολές και αεροπλάνο

Η συζήτηση για τα αεροπορικά μέσα πυρόσβεσης με αφορμή τη φωνική πυρκαγιά στο Σούνι στάθηκε η αφορμή και για την οριζόντια διάδοση παραπληροφόρησης με έμφαση στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης αλλά και για το ελλείπες της δημοσιογραφικής κάλυψης. Τρεις είναι οι κυριότεροι άξονες εστίασης υπερβολών, στοχευμένων fake-news αλλά και μη αντικειμενικής κάλυψης των τραγικών πυρκαγιών. Τα αφηγήματα που εντοπίζονται είναι τρία:

• **Η πάγια** εμφάνιση του αφηγήματος για τα «γιγάντια ρωσικά αεροσκάφη Beriev που θα έσβηναν τις φωτιές». Ένα τυπικό αφήγημα στοχευμένης ρωσικής προπαγάνδας που εμφανίζεται κάθε χρόνο λόγω των εποχικών πυρκαγιών και που φυσικά δεν έχει καμία σχέση με τις δυνατότητες του αεροσκάφους δεδομένου πως αυτό έχει κρηθεί πτητικά ακατάλληλο από την Ε.Ε. αλλά και που δεν σβήνει τις τεράστιες, κάθε χρόνο όπως και φέτος, πυρκαγιές στη ρωσική επικράτεια.

• **Η κριτική** για την ισραηλινή βοήθεια. Πέραν των όσων συμβαίνουν στη Γάζα και τα εγκλήματα πολέμου του κράτους του Ισραήλ η συμβολή των δύο ισραηλινών αεροσκαφών που έριξαν συνολικά 32 τόνους επιβραδυντικού υλικού κρίνεται από ανεξάρτητους ειδικούς, συνομιλητές της «Κ» ως κρίσιμης σημασίας για τον τελικό έλεγχο της πυρκαγιάς και την αποφυγή κρίσιμων αναωπυρώσεων.

• **Η κριτική** για τη δράση πτητικών μέσων που χαρακτηρίστηκαν ως απόντα. Φυσικά στην πραγματικού χρόνου κάλυψη των γεγονότων, όπως με την ιστοσελίδα της «Κ», η OSINT ανάλυση (Open Source Intelligence) μετέδιδε live τα ακριβή δρομολόγια δράσης των πτητικών μέσων.

Τέλος, για σκοπούς αποσαφήνισης, αξίζει να σημειωθεί πως όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» το ιπτάμενο προσωπικό της Εθνικής Φρουράς (πιλότοι ελικοπτέρων, μιας και η Ε.Φ. δεν διαθέτει μαχητικά αεροσκάφη) είναι εκπαιδευμένο στην αεροπυρόσβεση δεδομένου πως η ίδια η αεροπυρόσβεση (με αεροσκάφος ή ελικόπτερο) είναι αντικείμενο ουσιαστικά στρατιωτικού χαρακτήρα και όλο το ιπτάμενο προσωπικό της Ε.Φ. εκπαιδεύεται στον χειρισμό και τις τακτικές μαχητικών αεροσκαφών στην Ελληνική Πολεμική Αεροπορία.

Η απαγωγή και οι τενεκέδες

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΣΕΡΑΦΕΙΜ**

Η κατάσταση στη χώρα μετά τις φωνικές πυρκαγιές μοιάζει με απαγωγή. Μας απήγαγαν ανάξιοι κι ατάλαντοι ηθοποιοί, μας έκλεισαν σε ένα απόκοσμο θέατρο, δολοφονούν στη σκηνή με την αταλαντούση τους ένα φτηνιάρικο έργο με σαχλό σενάριο, χιλιοπαιγμένο, τα νεύρα μας έχουν σπάσει, μπουκτίσαμε, αγανακτίσαμε, τους φωνάζουμε να σταματήσουν, να αλλάξουν, αυτοί μας κατασπαράζουν για την αχαριστία μας, την εμπάθεια και την εμμονή μας και ζητούν να τους χειροκροτήσουμε. Αυτό ζούμε.

Το ίδιο έργο εδώ και δεκαετίες. Ζητούν να μας αποχαυνώσουν με αυτό, να κουρελιάσουν την αξιοπρέπειά μας, να αδυνατίσουν τόσο πολύ τις αντιστάσεις μας που να σταματήσουμε να διεκδικούμε τη ζωή μας. Αυτός είναι ο σκοπός τους. Ενοχλεί η φωνή μας. Όπως ενόχλησε και η φωνή του Ανδρέα Καζαμία για την Αμμόχωστο. Ζητούν σιωπητήριο. Όλοι τους. Όσοι έπασαν στασιδί στην κυβέρνηση και από «πουθενάδες» νομίζουν

ότι έγιναν «κάποιοι», όσοι τρέχουν ακόμα πίσω από τον κοιματάρχη, όσοι ψάχνουν στα σκουπίδια της εξουσίας για λίγα αποφάγια, ελπίζοντας σε μια κάποια αποκατάσταση. Μια φάρα σπουδαρχιδήνων. Το ξέρω ότι είναι σκληρές οι διατυπώσεις και οι διαπιστώσεις μου. Αλλά αυτές περιγράφουν ό,τι ζούμε. Κάθε χρόνο είναι πανέτοιμοι, πιο καλά προετοιμασμένοι από ποτέ άλλοτε, αλλά κάθε φορά συμβαίνουν «ατυχίες». Αυτοί τα έχουν πιάει περίφημα. Άλλοι φταίνε. Υβριδικοί ή ασύμμετροι πόλεμοι, οργανωμένοι εμπρηστές, συνωμοσίες που εξυφαίνονται από εθνομνημονιστές, «μουλάδες», μετανάστες. Το έδαφος, ο άνεμος, το μικροκλίμα, τα δέντρα που κάθονται και καίγονται. Και εμείς, οι πολίτες, που δεν μπορούμε να αντιληφθούμε ότι τα πάντα σχεδιάζονται επιτελικά και εκτελούνται άψογα. Αυτοί πάντως δεν φταίνε. Ποτέ. Τίποτε. Γι' αυτό δεν υποβλήθηκε ούτε μία παραιτήση από κυβερνητικό στασιδί. Μετά, λένε! Να βγουν πορίσματα, να τα μελετήσουν. Προκλητική

προσπάθεια εξαγοράς πολιτικού χρόνου. Μόνο που η (πολιτική) αξιοπρέπεια δεν ανέχεται ετεροχρονισμούς. Είτε επιδεικνύεται ακαριαία είτε παύει να υπάρχει. Ειδικά όταν υπάρχουν δύο νεκροί συνάνθρωποί μας.

Του χρόνου θα έχουμε πάλι το ίδιο έργο, με τους ίδιους ατάλαντους ηθοποιούς, το ίδιο φτηνιάρικο σενάριο, στο ίδιο θέατρο του παραλόγου. Ποιος ήταν ο «αποσυντονιστής», ποιος τον έστειλε στο εξωτερικό στην πιο κρίσιμη περίοδο δράσης του, ποιος έχει ευθύνες, ποιος θα επιδείξει ευθιξία. Κανείς! Γνωστό το σενάριο. Θα μας πουν ότι «πρωταρχικός στόχος είναι η προστασία της ανθρωπίνης ζωής». Όταν θα οργιστούμε, θα αναγνωρίσουν διαχρονικές ευθύνες (που υπάρχουν βέβαια, αλλά δεν δίνουν άλλοθι σε κανέναν, όταν καίγονται άνθρωποι ζωντανοί), θα συντάξουν μελέτες (με άρωμα και χρώμα κοσμοπολιτισμού!), θα μελετήσουν υπομνήματα. Θα δώσουν λεφτά, «να καταλαγιάσει η οργή του κόσμου», θα κάνουν κι

έναν ανασχηματισμό και τελειώσε το έργο τους. Άνετη εκδρομούλα σε πληρωμένο θέρετρο στο Τρόοδος μετά. Όλα καλά, όλα ανθηρά!

Ο ανασχηματισμός σε ένα τέτοιο κράτος, ανήμπορο να προστατέψει τη ζωή των πολιτών του και τον τόπο, ανεπαρκές, ανεργιά, τι στο, ανικανο και ανάληπτο (οι πρώτες δηλώσεις του Προέδρου και των υπουργών, μαινόμενης ακόμα της πυρκαγιάς και με δύο νεκρούς, δυστυχώς αυτό δεικνύουν), μοιάζει με μια οροφή που στάζει και, αντί να την ξηλώσουν και να τη φτιάξουν από την αρχή, προτιμούν να αλλάζουν τους τενεκέδες που έχουν βάλει από κάτω, για να μαζεύουν το νερό. Αυτή είναι η κατάσταση! Να την πω αλλιώς; Όχι! Θα την πω όσο πιο δηκτικά, όσο πιο αιχμηρά γίνεται. Τέλειωσαν τα ωραία λόγια. Τέλειωσαν οι ιστοριούλες και τα μυθεύματα. Ήρθε η ώρα να μιλήσουμε οι πολίτες σταράτα. Αυτά ζούμε! Την απαγωγή και τους τενεκέδες! Δεν πρέπει να ενοχλούν οι λέξεις, αλλά εκείνοι που μας έφτασαν στο

σημείο να τις χρησιμοποιούμε τόσο επώδυνα.

Αλλάζει το κράτος αυτό; Όχι με τα απλά, τα επικοινωνιακά, τα τετριμμένα, τα ανώδυνα. Θέλει ξήλωμα και αναδόμηση θεμελιακή. Για να «κανονικοποιηθεί», όπως δήλωσε ότι επιθυμεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ζητούνται επώδυνες αλλαγές: να καταργηθούν ή να συγχωνευτούν υπηρεσίες, για να επιτευχθεί ο μέγιστος συντονισμός την ώρα της κρίσης. Να αξιολογηθεί το προσωπικό, να γίνει μια γενναία εθελούσια έξοδος των ακατάλληλων, να προσληφθεί με σοβαρά κριτήρια, μακριά από κομματικές παρεμβάσεις, νέο στελεχιακό δυναμικό. Να κινητοποιούνται οι υπηρεσίες. Πότε ήταν η τελευταία φορά που έγινε άσκηση πυρόσβεσης με συντονισμό όλων των «συναρμοδίων»; Πότε κινητοποιήθηκαν οι ιατρικές δομές για αντιμετώπιση δυσχερών θεομηνιών και καταστροφών; Το να μαζεύεις δυνάμεις δεν λέει απαραίτως κάτι. Πώς τις συντονίζεις δίχως πρότερη κινητοποίηση; Τι

πρέπει να αλλάξει; Οι επικεφαλής να αξιολογούνται κάθε εξάμηνο και να αντικαθίστανται, αν κρίνονται ανεπαρκείς.

Έχουν κόστος οι αλλαγές αυτές. Κι αυτό το κόστος ούτε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προσωπικά, ούτε η κυβέρνηση συλλογικά, ούτε η κυβέρνηση κόμματα θεσμικά, αλλά ούτε κι εμείς, οι πολίτες θέλουμε, εγκρίνουμε και αποζητούμε. Ό,τι και να λέμε, αν έρθει η ώρα να θιγούν τα συμφέροντά μας, θα πούμε το αντίθετο. Θέλουμε τον γιο και την κόρη στο Δημόσιο είτε έχουν είτε όχι τα προσόντα. Έτσι δεν είναι; Να το παραδεχτούμε. Είναι καιρός να τελειώσουν τα παραμύθια. Η χώρα δεν πρόκειται να αλλάξει, αν δεν πούμε στον εαυτό μας την αλήθεια. Έχει κόστος τεράστιο η αλήθεια.

Δεν θα ρωτήσω, αν θα αναληφθεί. Δεν θα αναληφθεί. Δεν έχω ελπίδα. Κάηκε.

Ο κ. Ανδρέας Σεραφείμ είναι πανεπιστημιακός.

Η Αμμόχωστος, δεν είναι γεωγραφικός προσδιορισμός, είναι ζώσα ιστορία

Του ΜΑΡΙΝΟΥ ΜΗΤΡΟΥ

Είναι σχήμα οξύμωρο μια γενιά ανθρώπων που δεν έχει γεννηθεί και μεγαλώσει σε μια πόλη, να τη νοσταλγεί. Να την αισθάνεται σα μάνα και να ανυπομονεί να την ξαναζήσει. Ναι, σωστά, να την ξαναζήσει. Γιατί την έχει φτιάξει και την έχει ζήσει στο μυαλό της. Περισσότερο με τη φαντασία και λιγότερο με εικόνες. Έτσι, χωρίς παραστάσεις. Μόνο μέσα από αφηγήσεις, από διηγήσεις και περιγραφές. Και έχει φτιάξει στο νου μια επαρχία ιδανική, μια πόλη σαγηνευτική και απαστράπτουσα, μια Ατλαντίδα.

Η Αμμόχωστος όμως, δεν είναι μύθος στους διαλόγους του Πλάτωνα. Είναι μια πραγματικότητα. Πικρή και σκληρή, αλλά πραγματικότητα. Δεν βυθίστηκε στο πέλαγος «σε μια μόνο μέρα και νύχτα ατυχίας», βυθίστηκε στο σκότος από μια σειρά λαθών, παραλείψεων, εγκλημάτων... Και παραμένει εκεί, σιωπηρή, σκοτεινή. Και τα λάθη, και οι παραλείψεις, και τα εγκλήματα, εξακολουθούν...

Η Αμμόχωστος δεν είναι γεω-

γραφικός προσδιορισμός, είναι ζώσα ιστορία. Είναι αφηγήσεις και περιγραφές, είναι προσωπικές εμπειρίες και μαρτυρίες, είναι ιστορικά τεκμήρια και γεγονότα. Δεν κάνουν την πόλη τα ονόματα στους δρόμους και οι διασταυρώσεις. Δεν την πλάθουν τα κτίρια και οι πλατείες. Η πόλις είναι οι άνθρωποι. Και η πόλις, είναι μέσα μας, την κουβαλούμε όπου πάμε.

Έχει στον χρόνο συνέχεια η Σαλαμίνα, η Αρσινόη, η Κωνσταντία, η Αμμόχωστος. Μια ελληνικότητα που και να θέλει ο κατακτητής – ο όποιος κατακτητής – δεν μπορεί να ξεριζώσει. Σήμερα είναι Τούρκοι, παλιά των Φράγκοι, Γενουάτες, Ενετοί, Άγγλοι... Όλοι άφησαν το στίγμα τους στο σώμα της, μα κανένας δεν κατάφερε να αγγίξει την καρδιά τούτης της πόλης που μιλά και σκέφτεται ελληνικά από τα ομηρικά χρόνια του Τεύκρου.

Τώρα βέβαια, μπορεί να τη λέμε «βουβή» αλλά αργά τα βράδια, την ακούτε να μιλά. Να καλεί τον κόσμο της για τη μεγάλη Επι-



Δεν θέλουμε τους Αμμοχωστιανούς επισκέπτες στη γη τους, τους θέλουμε υπηρέτες της, όπως ήταν οι πρόγονοί μας.

στροφή. Ενός κόσμου, στην ψυχή του οποίου η ιδέα της πόλης, της πόλης του, όχι μόνο δεν έχει ξεθωριάσει, μα είναι θαρρείς ζωγραφισμένη με τα πιο έντονα, τα πιο φανταχτερά, τα πιο ανεξίτηλα χρώματα. Είναι μια μοχλιά που δεν θα ξεθωριάσει όσα χρόνια κι αν περάσουν, με όση εκστατική μανία κι αν λυσοσμανούν οι Μαινάδες του Διονύσου. Εγχώριες και ξένες... Η τίσις, την οποία ο ελληνισμός της Κύπρου, σήμερα βιώνει, θα έρθει κάποτε στο τέλος της. Και οι Τούρκοι θα εισπράξουν τη δική τους νύμεση. Δεν είναι ευσεβοπισμός, αλλά νομοτέλεια. Είναι η φυσική ροή των διεθνών συμφερόντων και εξελίξεων που κινούνται πολύ πέραν και πάνω από τις δικές μας σκέψεις, «θέλω» και επιδιώξεις. Όταν όμως γίνει αυτό, θα είμαστε έτοιμοι να το αξιοποιήσουμε;

Υπάρχει αλήθεια σχέδιο επανεγκατάστασης στην Αμμόχωστο; Υπάρχει πλάνο για την οικοδόμηση μια αληθινά ιδανικής πόλης; Μιας πόλης στην οποία

θα ακμάσει ξανά ο πολιτισμός, θα καλλιεργηθούν τα γράμματα, θα ανθίσουν οι τέχνες, θα δημιουργήσει η επιχειρηματικότητα, θα θερίσει η Μεσοαρκά, θα προσφέρει δουλειά αλλά και αναψυχή στους κατοίκους της, θα προσελκύσει τουρισμό επιπέδου ανάλογου με εκείνου προ της εισβολής; Όλα αυτά αναγκαιούν μελέτη για τη δημιουργία ακριβώς των προϋποθέσεων πραγματικής, ουσιαστικής και –το σημαντικότερο– μόνης επιστροφής των κατοίκων της, όταν αυτή η μέρα έρθει. Δεν θέλουμε τους Αμμοχωστιανούς επισκέπτες στη γη τους, τους θέλουμε υπηρέτες της, όπως ήταν οι πρόγονοί μας.

Βασανιστικά τα ρητορικά ερωτήματα και δυστυχώς βασανιστικότερες οι απαντήσεις των. Εμείς, αντί να αξιοποιούμε συμμάχies και ευκαιρίες, αντί να σχεδιάζουμε πλάνα και δράσεις, αναλωνόμαστε στα μικρά, τα ασήμαντα, τα εσωτερικά. Ποτίζουμε, χρόνια τώρα, σχεδόν καθημερινά τον σπόρο της διχονοίας που άλλοι μας φύ-

τεψαν καλά πριν φύγουν(;), κάμνουμε περισπούδαστες αναλύσεις να πείσουμε ημετέρους και να εισπράξουμε πρόσκαιρο και ανούσιο χειροκρότημα, κωφεύοντας στο φοβερό μήνυμα της Σαλαμίνας...

«Η γης δεν έχει κρικέλια για να την πάρουν στον ώμο και να φύγουν» έγραφε προφητικά ο Ποιητής το '53. Εβδομήντα χρόνια μετά, εμείς ακόμα πασχίζουμε να καταλάβουμε ότι η γης του Ευαγόρα δεν είναι χώμα και πέτρες. Η γης είναι vous, πνεύμα και ψυχές. Αυτή η γης, η πόλις, μιλά, μιλά ελληνικά, μας μιλά ελληνικά, αλλά ίσως εμείς δεν αγροικούμε. Τούτη η γης ξέρει από εχθρούς, καταλάβει από πολιορκητές, σιχάθηκε κατακτητές και δεν «οπκώνει» κανένα, παρά μόνο τα παιδιά της. Η γης τούτη, δεν θέλει να λευτερωθεί γιατί είναι λεύτερη. Αλλά λεύτερα καρτέρα και τα παιδιά της...

Ο κ. Μαρίνος Μήτρου, ηλεκτρολόγος μηχανικός & Μηχανικός Υπολογιστών, εκ Περιστερηνωπηγής Αμμοχώστου.

Αμμόχωστος: τραύματα, ταμπού και πραγματικότητες

Του ΑΝΔΡΕΑ ΡΙΡΗ

Είκοσι δύο χρόνια πριν από σήμερα και είκοσι εννέα χρόνια μετά το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή, τον Απρίλιο του 2003, τότε που άνοιξαν για πρώτη φορά τα οδοφράγματα και πήγα με τη μητέρα και τη γιαγιά μου να δούμε το σπίτι τους στην πόλη της Αμμοχώστου, το αφήγημα που ως κοινότητα είχαμε χτίσει και συλλάβδην υιοθετίσει γύρω από το εθνικό μας ζήτημα ήταν ήδη γραφικό, ήταν ήδη εκτός τόπου και χρόνου και ήταν ήδη αραχνιασμένο. Κανείς σχεδόν δεν μιλούσε με δημιουργικό τρόπο για το μέλλον. Όλοι σκαλίζαν ακόμη το καταραμένο παρελθόν.

Σκεφτείτε τι γίνεται σήμερα, μισό αιώνα μετά το 1974, όπου το θέμα όχι μόνο δεν λύθηκε για να προχωρούμε επιτέλους με τις ζωές μας αλλά έχει οπισθοχωρήσει σε κάτι τρισεπίρροτο: Σαν μια μουμιοποιημένη αράχνη και σαν ένα άταφο νεκρό σώμα στο οποίο συνεχώς ασελγούμε είναι το αφήγημα που εξακολουθούμε να υιοθετούμε για το Κυπριακό, κι ας συνεκίζουν ορισμένοι ανόητοι, άνευροι και λαϊκιστές πολιτικάντηδες να χτίζουν καριέρες γύρω από ένα τεράστιο πατριδοκάμπλο ψέμα.

Δεν είναι ότι δεν αντιλαμβάνομαι και δεν αιτιολογώ το βάθος του τραύματος και τις αιτίες που άνθρωποι, όπως ο θείος μου, ο αδελφός της μητέρας μου από το Βαρώσι, ο οποίος το μαύρο εκείνο καλοκαίρι πολέμησε στην πρώτη γραμμή, ορισμένα πράγματα δεν θα τα ξεπεράσει ποτέ.

Με το δικό του δεν θα τα ξεπεράσει ποτέ. Πώς να το κάνει, που από τις αβανγκάρντ δισκοθήκες και τα νυκτερινά κλαμπ της Αμμοχώστου ως μεταλάς μουσικός βρέθηκε ξαφνικά ένα πρωί στα 21 του έτη σε ένα τόσο βάρβαρο και τόσο άνισο πόλεμο.

Όπως ξαφνικά ένα άλλο πρωί, λίγες μέρες μετά, έφυγαν οι πατιπούδες και η μητέρα μου από το σπίτι τους στο Κάτω Βαρώσι, χωρίς να προλάβουν να πάρουν ούτε μια φωτογραφία μαζί τους, όπως ανέκαθεν έλεγε με πόνο ψυχής η μητέρα μου. Ήθελε να έχει τουλάχιστον έστω ένα άλμπουμ με φωτογραφίες από τη νύχτα που της έκλεψαν τόσο αδίστακτα και τόσο απότομα. Έστω μια φωτογραφία. Το σπίτι, μας είχε πληροφορήσει με δάκρυα στα μάτια η ευγενική γυναίκα που η μοίρα την έφερε να ζει μέσα, όταν πήγαμε το 2003, ήταν λεηλατημένο από παντού όταν είχε πρωτομπει κάπου στη δεκαετία του '80. Ούτε πόρτες υπήρχαν, ούτε παράθυρα. Συνεπώς ούτε κουβέντα για προσωπικά αντικείμενα και φωτογραφίες. Σαφώς λοιπόν και αντιλαμβάνομαι τον ανθρώπινο πόνο και τη δυστυχία που προκάλεσε και στον δικό μας λαό ο πόλεμος. Από πρώτο χέρι ή μάλλον σωστότερα, από δεύτερο.

Εκείνο ωστόσο που πλέον δεν είμαι διατεθειμένος να δείξω ανοχή για να αντιληφθώ είναι την τάχατες κλάψα και τα τάχατες μνημόσυνα από υποκριτές και ιδιοτελείς συμπολίτες μας, ιδίως ακροδεξιούς πολιτικούς –ασχέτως εάν μερικοί

αυτοπροσδιορίζονται κεντρώοι– που επικαλούνται το διεθνές δικαιο αποσπασματικά και κατά το δοκούν. Απολογούμαι αλλά δεν μπορώ να πάρω στα σοβαρά ανθρώπους που την ώρα που εξακολουθούν να παπαγαλίζουν το πατριδοκάμπλο αφήγημα για την Κύπρο και τα άδικα που υπέστη ο δικός μας λαός, από τη μια δεν κάνουν ποτέ ουσιαστική αυτοκριτική για τα διαχρονικά δικά μας εγκλήματα και λάθη και από την άλλη και αυτό για μένα είναι πολύ σημαντικό, δεν έχουν ξεστομίσει μισή κουβέντα για το ανελέητο και ατελείωτο αιματοκύλισμα αμάχων που δύο χρόνια τώρα συμβαίνει καθημερινά μερικά χιλιόμετρα δίπλα μας. Είτε σε ενδιαφέρει ειλικρινά ο ανθρώπινος πόνος και είσαι υποστηρικτής του διεθνούς δικαίου, είτε όχι.

Η γεωγραφία, δημοσίευσε σε ανάρτησή του ο Αντόνιο Γκουτέρες προχθές, δεν πρέπει ποτέ να ορίζει τη μοίρα ενός λαού. Δυστυχώς για τον γ.γ. του ΟΗΕ αλλά και για τους λαούς του κόσμου, η πολύ σωστή αυτή διαπίστωση στην πράξη ποτέ δεν εφαρμόζεται. Αντιθέτως: Όλο και διολισθαίνουμε σε χειρότερες καταστάσεις οι λαοί που μας έτυχαν «δύσκολες» γεωγραφίες. Θα βοηθούσε, αν μη τι άλλο, να μη στρουθοκαμπλίζουμε. Θα βοηθούσε επιπλέον να βλέπαμε τον οποιοδήποτε άνθρωπο πρώτα ως άνθρωπο κι ύστερα ως οτιδήποτε άλλο. Έπεια πτερόεντα.

Ο Πάρης Δημητριάδης είναι δημοσιογράφος.

Μας μεγάλωσαν με την ιδέα ότι είμαστε πρόσφυγες. Τότε δεν καταλαβαίναμε τη διαβάθμιση του εσωτερικά εκτοπισμένου από την προσφυγιά. Το '74 ο πατέρας μου ήταν 17. Θα καταταγόταν στην (αντισυνταγματική) Εθνική Φρουρά για να υπηρετήσει τη θητεία του. Αντί αυτού, έπαθε κατάθλιψη και νευρική ανορεξία. Κάποτε ήταν τόσο αδύναμος που δεν μπορούσε να αυτοεξυπηρετηθεί. Το τραύμα της εισβολής και του εκτοπισμού, του οποίου το παραπάνω αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα, παραμένει, 51 χρόνια μετά, τεράστιο. Και τα χρόνια διαλείρισής του τότε ήταν ελάχιστα. Ακόμα και σήμερα, μεταφέρουμε ταμπού που δεν καταφέραμε να σπάσουμε(με)ν. Γι' αυτό βλέπουμε παιδιά που δεν έζησαν τις φασαρίες, το πραξικόπημα, την εισβολή (τον πόλεμο δηλαδή) να συμπεριφέρονται, να γράφουν και να μιλούν ωσάν να έχουν ιδίες εμπειρίες από εκείνο το μαύρο καλοκαίρι.

Η Αμμόχωστος αποτελεί ταμπού από μόνη της. Ο συναισθηματισμός και η εξιδανικευση που αναπτύχθηκαν γύρω της δεν χωρούν σε 500 λέξεις. Η μη διαχείριση του τραύματος μετέφερε συνέπειες και στη δική μας γενιά (συνειδητά, στις κόρες μου δεν βάζω αυτή την πίεση να δηλώνουν Βαρωσιώτισσες, ούτε τις δήλωσα στο κράτος ως εκτοπισμένες, γιατί όλο αυτό καταντά κοροϊδία). Ο κόσμος του Βαρωσιού μιλούσε για τις ομορφότερες

παralίες, την τέλεια πόλη που ήταν μπροστά από την εποχή της. Και μπορεί σε αυτό να υπάρχει μια (αρκετή) δόση αλήθειας. Μια αναδρομή σε φωτογραφίες της δεκαετίας του '60 κυρίως, είναι ενδεικτική της κουλτούρας και της πολιτιστικής δραστηριότητας που φιλοξενούσε το Βαρώσι.

Υπάρχουν πολλά όμως που έμεναν κρυμμένα κάτω από το χαλί. Το πώς διχάστηκε η Αμμόχωστος μετά το 1963, με τους Τουρκοκύπριους να κλείνονται σταδιακά στην εντός των τειχών πόλη. Το ότι ο εθνικισμός της

Αν θέλουμε να επιστρέψουμε και να επιβιώσουμε, κι εμείς και το Βαρώσι, πρέπει να αποδεχτούμε ότι δεν «θα την περπατήσουμε όπως ήταν».

γριβικής νεολαίας που αποζητούσε ακόμα και μετά την ανεξαρτησία «ένωση» είχε εδραιωθεί. Και αν σε αυτά το '74 έβαλε ένα απότομο και –κατά τα φαινόμενα– οριστικό και τραγικό τέλος, υπάρχει και η περιβαλλοντική πτυχή.

Η Αμμόχωστος ήταν μπροστά από την εποχή της... Αυτό δεν είναι απαραίτητα μόνο καλό... Διότι το ξεκαρβάλωμα της ακτογραμμής αποτελεί αρνητικότερο προηγούμενο για όλη την

Κύπρο. «Ήταν τα ξενοδοχεία μας πάσ' στο κύμμαν»... Είναι καιρός να παραδεχτούμε ότι τα ξενοδοχεία «πάσ' στο κύμμαν» δεν είναι κάτι το οποίο πρέπει να παينةύμαστε. Ούτε το μπάζωμα των ποταμών για να χτίζονται στίτια... .

Όταν, λοιπόν, με ρωτούν αν θα πήγαίνα πίσω, η απάντησή μου δεν είναι απλώς «ναι» ή «όχι», ούτε με ενδιαφέρει αν αυτή η επιστροφή θα γίνει υπό ελληνοκυπριακή ή τουρκοκυπριακή διοίκηση. Αν θέλουμε να επιστρέψουμε και να επιβιώσουμε, κι εμείς και το Βαρώσι, πρέπει να αποδεχτούμε ότι δεν «θα την περπατήσουμε όπως ήταν». Η Αμμόχωστος χρειάζεται πλήρη ανοικοδόμηση, από τον Άγιο Μέμωνα μέχρι τη Σαλαμίνα. Να καθαρίσει η ακτογραμμή και να βγει ένα πολεοδομικό σχέδιο που να λαμβάνει υπόψη την κλιματική κρίση. Με σωστό όραμα, επιστημονική και απαραίτητους συμβιβασμούς, η περίκλειστη πόλη μπορεί να μετατραπεί από κρανίου τόπο σε μια πραγματική πόλη-πρότυπο για το μέλλον της Κύπρου.

Διαφορετικά, ακόμα και στο πιο απομακρυσμένο από ποτέ σενάριο που υπάρχει λύση, και έστω ότι προλαβαίνουν να επιστρέψουμε, τα παιδιά μας –δευτέρης ή τρίτης γενιάς εκτοπισμένα– θα γίνουν οι κλιματικοί πρόσφυγες του 2050 ή 2060.

Ο Ανδρέας Ριρήs είναι εκ πατρός Αμμοχωσιάνος.

Για ποιο Βαρώσι αγωνιζόμαστε;

Της ΧΑΡΑΣ ΖΥΜΑΡΑ

Γιατί αν είναι να πούμε αλήθειες πρέπει να τις πούμε όλες. Αν η Αμμόχωστος είναι ζωή, τότε είναι το άθροισμα όλων αυτών των ζωών μαζί, ισότητα και ακριβοδίκαια.

Είναι τρέλα να κάνεις το ίδιο πράγμα ξανά και ξανά και να περιμένεις διαφορετικά αποτελέσματα. Εκτός κι αν το αποτέλεσμα που περιμένεις είναι ακριβώς αυτό που παίρνεις: μια θέση στο βάθρο αυτών που προσπάθησαν αλλά απέτυχαν «λόγω της αδιαλλαγίας της Τουρκίας». Ιδιαίτερα

βολικό, ειδικά όταν το βάθρο αυτό είναι χτισμένο από ένα μείγμα πόνου και θυμού, που στερεοποιείται με μια γερή δόση φρούδας ελπίδας.

Η Αμμόχωστος, πρόσθεσε ο κ. Καζαμίας, «είναι άνθρωποι! Είναι ζωή!». Η Αμμόχωστος, ωστόσο, δεν είναι μόνο οι Ελληνοκύπριοι άνθρωποι. Τώρα πα, δεν είναι ούτε μόνο οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοί της. Είναι κι εκείνοι που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν εκεί από γονείς που ήρθαν από την Τουρκία επειδή κάποιος τους υποσχέθηκε μια καλύτερη ζωή. Είναι κι αυτοί οι ίδιοι γονείς που είδαν στην πόλη μια νέα ευκαιρία στη ζωή. Γιατί αν είναι να πούμε αλήθειες πρέπει να τις πούμε όλες. Αν η Αμμόχωστος είναι ζωή,

τότε είναι το άθροισμα όλων αυτών των ζωών μαζί, ισότητα και ακριβοδίκαια.

Κι αν η Αμμόχωστος σήμερα πονει, όπως σημείωσε ο κ. Καζαμίας, για τις πρόσφατες τραγωδίες που βίωσε η Κύπρος, δεν γίνεται να μην πονει και για τις ανθρώπινες τραγωδίες που συμβαίνουν λιγότερα από 380 χιλιόμετρα μακριά. Δεν γίνεται να μην πενθεί για τη σφαγή αμάχων, όταν η διεθνής κοινότητα –συμπεριλαμβανομένων της δικής μας κυβερνήσης– αποτυγχάνει να υπερασπιστεί τα στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα.

Αν όλ' αυτά είναι η Αμμόχωστος, τότε είναι η πόλη του κοινού μας μέλλοντος που μας καλεί να κάνουμε το άλμα προς τα εμπρός.

Δεν φτάνει όμως να βρεθεί κάποιος πολιτικός που να συστρατεύεται με το όραμα αυτό. Είναι απαραίτητο να έχει και το θάρρος του οράματός του.

Το Βαρώσι που εγώ «κληρονόμησα» από τον πατέρα και τον παππού μου είναι αυτό το Βαρώσι. Γι' αυτό θα αγωνίζομαι. Αυτές τις αξίες δεν θέλω να ξεχάσω. Γιατί το «Δεν Ξεκλώ και Αγωνίζομαι», όταν δεν ξέρεις τι είναι τελικά εκείνο για το οποίο αγωνίζεσαι, είναι ένα κενό σύνθημα. Η εργώστη που νομίζουν να κάνουν με δεν είναι τότε επιτέλους θα επιστρέψουμε στο Βαρώσι, αλλά ποιο είναι το Βαρώσι για το οποίο αξίζει να αγωνιζόμαστε.

Η Χαρά Ζυμαρά είναι συγγραφέας.

Στην ερώτηση «πού αποδίδετε το γεγονός ότι υπήρξαν τόσες ευκαιρίες για επίλυση του Κυπριακού, ωστόσο κανένας πολιτικός δεν τόλμησε να κάνει το βήμα;», οι δημοσιογράφοι πολιτικού ρεπορτάζ από τους οποίους πήρα συνέντευξη στο πλαίσιο έρευνας για το βιβλίο μου «Ηρεμίας 21», απάντησαν: «επειδή κανείς δεν ήθελε να αναλάβει την ευθύνη».

Το βρήκα πολύ λογικό. Ποιος πολιτικός αναλαμβάνει την ευθύνη να πάρει από το χέρι έναν ολόκληρο λαό και να κάνει μαζί του το άλμα προς μια νέα συνθήκη, με τις αβεβαιότητες που αυτή προϋποθέτει, όταν μέχρι τότε αυτό που του υποσχόταν ήταν η επιστροφή σε μια ιδανική, παρελθοντική κατάσταση; Ένας άνθρωπος

που δεν έκανε ποτέ λάθος, είπε ο Αϊνστάιν, δεν δοκίμασε ποτέ κάτι καινούργιο. Προφανώς.

Όσο οι ηγέτες της ελληνοκυπριακής πλευράς διαπραγματεύονται μια λύση που προϋποθέτει την επιστροφή στο παρελθόν και σε μία εξιδανικευμένη κατάσταση που δεν υπάρχει, ούτε και υπήρξε ποτέ, θα καταλήγουμε πάντοτε στο ίδιο αδιέξοδο. «Η Αμμόχωστος δεν είναι ένα πολιτικό κεφάλαιο που δεν θέλουμε να σπαταλήσουμε», ανέφερε στην ομιλία του την περασμένη εβδομάδα ο Ανδρέας Καζαμίας. Ούτε είναι, όμως, μια στατική κατάσταση στην οποία μπορούμε να επιστρέψουμε. Κι όμως, συνεχίζουμε να διαπραγματευόμαστε σαν να είναι –παγιδευμένοι σε έναν ατέλειωτο κύκλο.

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΠΟΥΡΗ

Είναι κοινώς παραδεκτό, απ’ όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, πως η αναχρονιστική λειτουργία του συστήματος αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου χρήζει ριζικής αναθεώρησης. Ένα σύστημα το οποίο εφαρμόζεται εδώ και 50 χρόνια παρουσιάζει αρκετές στρεβλώσεις και η κυβέρνηση μέσα από το νέο σχέδιο που κατέθεσε επιδιώκει στην ενίσχυση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος. Μετά την παρουσίαση του σχεδίου στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής, υπουργείο Παιδείας και εκπαιδευτικές οργανώσεις εισήλθαν σε νέο κύκλο διαβουλεύσεων, με τα χρονικά περιθώρια να στενεύουν επικίνδυνα, δημιουργώντας σύννεφα πάνω από την ομαλή εκκίνηση των σχολικών μονάδων τον ερχόμενο Σεπτέμβριο. Η «Κ» προσπάθησε να εντοπίσει τα κύρια σημεία του νέου σχεδίου αξιολόγησης, μέσα από το οποίο προκύπτουν ενδεικτικά, η αξιολόγηση όλων των εκπαιδευτικών και η εφαρμογή της αρχής «όποιος αξιολογεί αξιολογείται», η δημιουργία θέσης ανώτερου εκπαιδευτικού και η συμμετοχή των διευθυντών των σχολικών μονάδων στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών.

Η αξιολόγηση

Η διαδικασία αξιολόγησης του εκπαιδευτικού στοχεύει στη θεσμοθέτηση ενός μηχανισμού επιλογής των καταλληλότερων εκπαιδευτικών για τις θέσεις προαγωγής και χωρίζεται σε τρία στάδια. Το στάδιο πριν από τη μονιμοποίηση, το στάδιο μετά τη νομιμοποίηση και πριν από την προαγωγή και το στάδιο μετά την προαγωγή. Στο στάδιο πριν από τη μονιμοποίηση το νέο σχέδιο επικεντρώνεται στη διαμορφωτική αξιολόγηση και στην αξιολόγηση της παιδαγωγικής και της διδακτικής επάρκειας.

Πιο συγκεκριμένα, η διαμορφωτική αξιολόγηση αρχίζει με την ένταξη των εκπαιδευτικών στη δημόσια εκπαίδευση και συνεχίζεται καθ’ όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας και αφορά μορφή συνεχούς καθοδήγησης από τον διευθυντή και τον επιθεωρητή - σύμβουλο, στη βάση των διαπιστωμένων αναγκών κάθε εκπαιδευτικού και καταλήγει στην παροχή περιγραφικής έκθεσης, ανά διετία ή τριετία, ώστε αυτή να μη συμπίπτει με τη σχολική χρονιά κατά την οποία ο εκπαιδευτικός λαμβάνει αριθμητική αξιολόγηση. Στην έκθεση παρέχεται γραπτή ανατροφοδότηση στον εκπαιδευτικό, αναφορικά με πτυχές της παιδαγωγικής και διδακτικής πρακτικής του, στην οποία περιλαμβάνονται εισηγήσεις και σημεία στα οποία θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω.

Σαφειά με την αξιολόγηση της παιδαγωγικής και της διδακτικής επάρκειας πριν από τη μονιμοποίηση, ο επιθεωρητής - αξιολογητής και ο διευθυντής της σχολικής μονάδας πραγματοποιούν από κοινού τέσσερις επισκέψεις (διάρκεια δύο χρόνων – δύο επισκέψεις ανά σχολική χρονιά) παρατήρησης της διδασκαλίας. Ο επί δοκιμασία μόνιμος εκπαιδευτικός αξιολογείται για την επαγγελματική του γνώση και ανάπτυξη, τη διδακτική - παιδαγωγική του επάρκεια, τις δεξιότητές του στην οργάνωση, διοίκηση και επικοινωνία, καθώς και για την επαγγελματική του υπευθυνότητα και συμπεριφορά. Για να μονιμοποιηθεί ένας εκ-

παιδευτικός θα πρέπει όλοι οι τομείς στην τελική έκθεση να χαρακτηριστούν ως επιτυχείς. Σε περίπτωση αποτυχίας, ο εκπαιδευτικός υποχρεούται να συμμετέχει σε ένα ειδικό πρόγραμμα του ΥΠΑΝ. Αναλυτικότερα, συστήνεται Ομάδα Στήριξης (επιθεωρητής - σύμβουλος, διευθυντής σχολικής μονάδας, παιδαγωγικός σύμβουλος), η οποία διαμορφώνει από κοινού με τον εκπαιδευτικό το πρόγραμμα παιδαγωγικής και διδακτικής του στήριξης. Εάν ο αξιολογούμενος εκπαιδευτικός κριθεί εκ νέου ανεπαρκής, παραπέμπεται στην Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας (ΕΕΥ), η οποία εφαρμόζει τις σχετικές πρόνοιες του περί Δημόσιας Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας Νόμου.

Το δεύτερο στάδιο

Η αξιολόγηση που αφορά το δεύτερο στάδιο, δηλαδή μετά τη νομιμοποίηση και πριν την προαγωγή, πέρα από τη διαμορφωτική αξιολόγηση, εισάγεται η τελική αριθμητική αξιολόγηση για σκοπούς προαγωγής. Μάλιστα, όπως



Εν μέσω καλοκαιριού, ΥΠΑΝ και συντεχνίες καλούνται να βρουν συγκλίσεις στις διαφορές τους που θα επηρεάσουν την ομαλή έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς.

Η ακτινογραφία του Σχεδίου Αξιολόγησης Εκπαιδευτικών

Η βαρύτητα που δίνεται στη διαμορφωτική αξιολόγηση, η θέση του Ανώτερου εκπαιδευτικού και ο αναβαθμισμένος ρόλος των Διευθυντών



Εν μέσω καλοκαιριού, ΥΠΑΝ και συντεχνίες καλούνται να βρουν συγκλίσεις στις διαφορές τους που θα επηρεάσουν την ομαλή έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς.



Η ιδιαιτερότητα της τελικής αριθμητικής αξιολόγησης και το ποσοστό της επιτυχίας στους τομείς, που διαφέρει αναλόγως βαθμίδας.

περιγράφεται και στο σχέδιο που κατέθεσε η κυβέρνηση, σκοπός αυτής της μεθόδου είναι η εισαγωγή και θεσμοθέτηση μηχανισμού μέσω του οποίου να επιλέγονται τα πλέον κατάλληλα άτομα για την πλήρωση κάθε θέσης προαγωγής. Στο διά ταύτα, στην αριθμητική αξιολόγηση συμμετέχουν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, ενώ ενισχύεται η ουσιαστική συμμετοχή του διευθυντή της σχολικής μονάδας στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, ο οποίος έχει αναβαθμισμένο ρόλο. Τα κριτήρια αξιολόγησης αφορούν την επαγγελματική γνώση και ανάπτυξη, τη διδακτική - παιδαγωγική επάρκεια, την οργάνωση, διοίκηση και επικοινωνία και τέλος την επαγγελματική υπευθυνότητα και συμπεριφορά. Αξίζει να σημειωθεί πως στους τομείς αξιολόγησης δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στη διδακτική - παιδαγωγική επάρκεια με συντελεστή 40% (20% έκαστος για τα άλλα τρία κριτήρια), ενώ διαφέρουν ανάλογα με τη θέση που υπηρετεί κάθε εκπαιδευτικός. Η τελική (αριθμητική) αξιολόγηση

γίνεται στη βάση κλίμακας από ένα μέχρι εκατό.

Μετά την προαγωγή

Στο τρίτο και τελικό στάδιο που πρόκειται για την αξιολόγηση μετά την προαγωγή, η διαμορφωτική αξιολόγηση στοχεύει στην υποστήριξη, καθοδήγηση και ανάπτυξη του ανώτερου εκπαιδευτικού, βοηθού διευθυντή, βοηθού διευθυντή Α', διευθυντή, επιθεωρητή - συμβούλου, επιθεωρητή - αξιολογητή και πρώτου λειτουργού Εκπαίδευσης. Βασικός σκοπός της διαμορφωτικής αξιολόγησης στο φάση αυτή είναι ο εντοπισμός των δυνατών και αδύνατων σημείων στην εργασία κάθε στελέχους. Μάλιστα, όπως παρουσιάζεται και στο σχέδιο της κυβέρνησης, ένας από τους τρόπους που μπορεί να επιτευχθεί η διαμορφωτική αξιολόγηση, είναι τα στελέχη της σχολικής μονάδας (ανώτερος εκπαιδευτικός, βοηθός διευθυντής, βοηθός διευθυντής Α') να λαμβάνουν καθοδήγηση από τον διευθυντή και τον επιθεωρητή - σύμβουλο. Επίσης, για την κάθε θέση προαγωγής έχουν πολύ διαφορετικές απαιτήσεις γνώσεων και δεξιοτήτων, σε σχέση με τη θέση του εκπαιδευτικού, καθώς μια από τις βασικές αρχές του Νέου Συστήματος Αξιολόγησης αποτελεί η θέση πως το κάθε στέλεχος πρέπει να έχει ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης, οι οποίες να συνάδουν με τις απαιτήσεις της θέσης του, με τα προγράμματα κατάρτισης να φτάνουν μέχρι και τις 50 ώρες.

Όπως και στο δεύτερο στάδιο, στην τελική αριθμητική αξιολόγηση για σκοπούς προαγωγής, βασική προϋπόθεση για τη διεκδίκηση θέσης αποτελεί η συμπλήρωση ελάχιστου αριθμού ετών υπηρεσίας στην αμέσως προηγούμενη θέση. Με τη συμπλήρωση του όγδου έτους υπηρεσίας (με τουλάχιστον πέντε έτη υπηρεσίας σε δημόσιο σχολείο) και μετά τη λήψη της πρώτης αριθμητικής βαθμολογίας, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να διεκδικήσουν προαγωγή στη θέση ανώτερου εκπαιδευτικού ή βοηθού διευθυντή. Η σύνθεση ομάδας αξιολόγησης, αλλά και η βαρύτητα των μονάδων διαφέρουν ανά θέση.

Τα δύο επίπεδα

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, όπως αναλύεται στο σχέδιο της κυβέρνησης, στοχεύει στη διατήρηση των σχολείων σε πορεία διαρκούς κριτικού αναστοχασμού, ανάπτυξης και βελτίωσης και στην παροχή πληροφόρησης προς το εκπαιδευτικό σύστημα.

Η διαδικασία αξιολόγησης των σχολικών μονάδων αφορά στην εσωτερική αξιολόγηση, διαδικασία η οποία περιλαμβάνει αρχική διάγνωση αναγκών, σχεδιασμό, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση δράσεων. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού σε κάθε σχολείο συστήνεται Επιτροπή Αυτοαξιολόγησης και Ανάπτυξης Ενιαιού Σχεδίου Βελτίωσης. Τέλος, η εξωτερική αξιολόγηση εφαρμόζεται κάθε τρίτο έτος, με βάση τον τριετή κύκλο αξιολόγησης που ακολουθεί το σχολείο και διενεργείται από κλιμάκιο αποτελούμενο από τον οικείο επιθεωρητή - σύμβουλο και δύο επιθεωρητές - αξιολογητές.

Η εξωτερική αξιολόγηση διαπράττει ένα πλάνο τριών φάσεων και η έκθεση υποβάλλεται στον γενικό επιθεωρητή και κοινοποιείται στο σχολείο για σκοπούς ανατροφοδότησης. Η Εξωτερική Αξιολόγηση εστιάζει μεταξύ άλλων στους τομείς της ηγεσίας, οργάνωσης και διοίκησης σχολείου, συμπεριφοράς και ευημερίας των μαθητών.





Orthodoxou
Employment

Ideal staff from third countries for your needs!

 +357 24 841 111

 orthodoxouemployment.com





Παρακολουθώντας τον «Αττίλα»

Εγγραφο των ελληνικών υπηρεσιών κατασκοπείας στο οποίο καταγράφονται απόρρητα τουρκικά σήματα το διάστημα 14-18 Αυγούστου 1974. «...μέχρι τώρα έχουμε φάει τις κότες του κόσμου, πλούσια μέρη υπάρχουν εδώ, αλλά τέρμα δεν θα τα ξαναδούν», αναφέρει Τούρκος αξιωματικός. «Αυτή η υπόθεση προ πολλού έπρεπε να έχει τελειώσει. [...] Και στο Αιγαίο θα βάλουμε χέρι. Οι Αμερικόανοι άρχισαν από την Ελλάδα να αποσύρουν τις βάσεις τους, από Κρήτη και λοιπά. Εδώ άρχισαν να μην ακούγονται οι εκρήξεις των βομβών διότι οι δικοί μας προχώρησαν πολύ... Μπράβο στον Ετσεβίτ τα κατάφερε πολύ καλά».



Του **ΤΑΣΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Η δεύτερη και τελευταία φάση των πολεμικών συγκρούσεων στην Κύπρο το καλοκαίρι του 1974 αφορά τις ημέρες 14-17 Αυγούστου, γνωστή ως «Αττίλας 2», η τουρκική προέλαση κατά την οποία κατακτάται, έως και σήμερα, το 37% του κυπριακού εδάφους, σε σχέση με το 3% που είχε καταληφθεί κατά τις επιχειρήσεις της πρώτης περιόδου 20-22 Ιουλίου 1974. Παρά την εκεχειρία και τις διαπραγματεύσεις στη Γενεύη με την εκπροσώπηση της δημοκρατικής πλέον Ελλάδας, η Τουρκία συνέχιζε να αποβιβάζει στρατό, άρματα μάχης και πολεμικά εφόδια, στο προγεφύρωμα της Κυρήνειας, και καταπατώντας κάθε συμφωνία, επέκτεινε τις θέσεις της.

Σε άκρως απόρρητα τουρκικά σήματα των ημερών 14-18 Αυγούστου 1974, τα οποία υπεκλάπησαν με τα τεχνικά μέσα της εποχής από τις ελληνικές υπηρεσίες κατασκοπείας και παρακολουθήσης, προκύπτει η ελληνική πολεμική αδυναμία αλλά και η τουρκική αδυναμία στις επιχειρήσεις.

Στο παρατιθέμενο έγγραφο καταγράφεται ο ενθουσιασμός του Τούρκου αξιωματικού: «...μέχρι τώρα έχουμε φάει τις κότες του κόσμου, πλούσια μέρη υπάρχουν εδώ, αλλά τέρμα δεν θα τα ξαναδούν. Αυτή η υπόθεση προ πολλού έπρεπε να έχει τελειώσει. Τώρα δώσαμε χρόνο στην Ελλάδα και κατέβασε όπλα και πυρ/κά (πυρομαχικά) στο άλλο άκρο του νησιού. Και στο Αιγαίο θα βάλουμε χέρι. Οι Αμερικόανοι άρχισαν από την Ελλάδα να αποσύρουν τις βάσεις τους, από Κρήτη και λοιπά. Εδώ άρχισαν να μην ακούγονται οι εκρήξεις των βομβών διότι οι δικοί μας προχώρησαν πολύ... Μπράβο στον Ετσεβίτ τα κατάφερε πολύ καλά».

As μη σκεφτούμε μόνον τα λεγόμενα του Τούρκου αξιωματικού για τις λάθος πληροφορίες, ούτε τις μεγαλεπήβολες ελπίδες περί ελέγχου του Αιγαίου, ούτε τα συγκαρητήρια στον Μπουλέντ Ετσεβίτ.

As σκεφτούμε απλώς την τραγική ανημπόρια, τον φόβο και το αδιέξοδο που βρίσκονταν οι Έλληνες στην Κύπρο. Ελληνοκύπριοι και Ελλαδίτες μπροστά στην τουρκική δυνατότητα να καταληφθεί όλο το νησί. Αίσθηση που κυριαρχεί σε κάθε άλλη σκέψη και συναίσθημα.

Τραυματισμένη και αμήχανη

Στις 14 Αυγούστου, απέναντι στην εκ νέου προελαύνουσα Τουρκία, με την ανοχή των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας, βρέθηκε μια Κύπρος βαθιά πολιτικά διχασμένη, τραυματισμένη βαρύτατα από το εμφύλιο πραξικόπημα και τον «Αττίλα 1», αμήχανη στην ανάγκη να αντιμετωπίσει μόνη της έναν πόλεμο σε εξέλιξη στο εδάφος της. Δίπλα της αλλά όχι προφανώς στον κίνδυνο αφανισμού, βρισκόταν μια Ελλάδα πτημένη, με τον κουντικό πατριωτικό βερμπαλισμό σε συντριβή και έναν στρατό που χρειαζόταν να ανασυνταχθεί ενόψει ενός πιθανού πραγματικού πολέμου και όχι απέναντι στον ανύπαρκτο κομμουνιστικό κίνδυνο που θεωρητικώς απειλούσε το κράτος – νοοτροπία κυρίαρχη που κατέστρεφε τον επαγγελματισμό και απελευθέρωνε τη συνωμοσία. Νοοτροπία που τίθεται τον Ιούλιο του 1974 σε εφαρμογή με το πραξικόπημα, τον εθνικό όλεθρο που ρήμαξε την Κύπρο και σακάτεψε τον Ελληνισμό και as μην το παραδεχόμαστε.

Το ζήτημα της αποστολής βοήθειας από την Ελλάδα στην Κύπρο από τις 20 Ιουλίου ήταν φλέγον. Αλλά, εκτός της ηρωικής Επιχείρησης «Νίκη» (21-22/7 αεροπορική αποστολή 318 καταδρομέων με 32 σκοτωμένους από φίλια πυρά κατά την άφιξή τους στη Λευκωσία), ούτε τα νεότευκτα υποβρύχια «Νηρεύς» και «Γλαύκος» έφτασαν τελικά στις ακτές της Κύπρου, ούτε τα ισχυρότατα νεοαπαρληφθέντα τότε F-4 τελικά πέταξαν. Σε κάθε περίπτωση μια τέτοια αντίδραση θα σήμαινε γενικευμένο πόλεμο με την Τουρκία.

Πιθανώς μόνο μια αντίδραση ρεφλέξ εν θερμώ στις 20/7 να ανακαίτιζε τα πρώτα κύματα τουρκικών επιθέσεων. Η χούντα δεν ήταν γεννημένη για ρεφλέξ. Οι διάλογοι στο κουντικό ανώτατο συμβούλιο

ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ

«Και στο Αιγαίο θα βάλουμε χέρι»

Τα σήματα των Τούρκων στον «Αττίλα 2» που είχαν υποκλέψει οι ελληνικές υπηρεσίες και η κουντική νοοτροπία που καταδίκασε την Κύπρο



Ελληνοκύπριοι εθνοφρουροί καταλαμβάνουν σημείο παρατήρησης στην Πράσινη Γραμμή της Λευκωσίας, στις 24 Αυγούστου 1974. Λίγες ημέρες νωρίτερα είχε ολοκληρωθεί ο «Αττίλας 2», στο πλαίσιο του οποίου κατακτήθηκε το 37% του κυπριακού εδάφους, σε σχέση με το 3% που είχε καταληφθεί κατά τις τουρκικές επιχειρήσεις της πρώτης περιόδου 20-22 Ιουλίου 1974.

Η Κύπρος αποτέλεσε την τελευταία δυναμική έκφραση του ελληνικού αλτρωτισμού, της εθνικής ιδεολογίας που κυριάρχησε στην ελληνική κοινωνία ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα έως τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922.

ευθύνη που ακόμη ως Έλληνες - Ελλαδίτες δεν έχουμε ηθικά λάβει ως οφείλουμε.

Απουσία παιδευτικής «κάθαρσης»

Οι εθνικές καταστροφές δεν έρχονται από μόνες τους. Είναι αποτέλεσμα πρόχειρων εκτιμήσεων, αμετροέπειας, «αγαθών» εθνικών προθέσεων που αποβαίνουν καταστροφικές, υπεραπλουστεύσεων στον σχεδιασμό και στις ενέργειες, συχνά και τυφλής πίστης σε ξένες δυνάμεις. Τα συλλογικά τραύματα που κατά συνέπεια ακολουθούν και η μνήμη που συνοδεύει τις καταστροφές στον τόπο μας τυχάνουν, απύσους της παιδευτικής «κάθαρσης», μιας αντιμετώπισης αντιστοιχίας προχειρότητας με τις ενέργειες που προκάλεσαν τις καταστροφές.

Η Κύπρος αποτέλεσε την τελευταία δυναμική έκφραση του ελληνικού αλτρωτισμού, της εθνικής ιδεολογίας που κυριάρχησε στην ελληνική κοινωνία ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα έως τη Μικρα-

σιατική Καταστροφή του 1922. Τριάντα χρόνια μετά από τότε, στα μέσα της δεκαετίας του 1950, η Ελλάδα, ενταγμένη πλήρως στο δυτικό στρατόπεδο, με χαινούσες τις πληγές του πρόσφατου εμφύλιου πολέμου, τα βάζει με την πλέον στενή της, διαχρονικά, σύμμαχο, τη Μεγάλη Βρετανία, με ζητούμενο την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Κινητοποιείται το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, από τις ακροδεξιές εκκλησιαστικές οργανώσεις έως την αριστερή νεολαία της ΕΔΑ, της νόμιμης Αριστεράς. Οι μεν για λόγους αλτρωτισμού διαρκείας, οι δε για να εναντιωθούν στον διεθνή καπιταλισμό που απαγόρευε την αυτοδιάθεση της Κύπρου.

Ο ηρωικός κυπριακός αγώνας της ΕΟΚΑ από το 1955 για την Ένωση δεν τελεσφορεί, με αποτέλεσμα την ίδρυση αυτόνομου κυπριακού κράτους το 1960, με πολιτική συγκυριαρχία και της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Εκτοτε, το Κυπριακό εξελίσσεται σε ζήτημα εσωτερικών συγκρούσεων στην ελλαδική πολιτική σκηνή με διαρκείς αναφορές από την κεντρικά παράταξη σε λανθασμένους χειρισμούς των κυβερνήσεων Καραμανλή που εκπροσωπούσε την Ελλάδα στις διαπραγματεύσεις.

Παράλληλα, η μη Ένωση θα θέσει θέμα ελληνικής εσωτερικής κυριαρχίας στην Κύπρο, εκ μέρους του λαοπροβλήτου Ελληνοκύπριου ηγέτη αρχιεπισκόπου Μακαρίου, με την καλλιέργεια ιδιαίτερα πειστικού κλίματος εις βάρος των συγκυριαρχών Τουρκοκυπρίων, οι οποίοι θα αντιδράσουν δυναμικά. Στο νεαρό κράτος, από τα πρώτα του βήματα,

ούτε συγκροτήθηκε η λειτουργία του σωστά, ούτε προστατεύθηκε το Σύνταγμά του.

Τρίτος παράγοντας που περιέπλεξε την κατάσταση, ήταν η διεθνής διάσταση του Κυπριακού, λόγω της ευαίσθητης γεωγραφικής θέσης της Κύπρου σε σχέση με τον ανταγωνισμό των δύο υπερδυνάμεων στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Σταδιακά, η επιλογή εκ μέρους του Μακαρίου της ενεργοποίησης της σύνδεσης της Κύπρου με τον ανατολικό σχηματισμό και ο εξοπλισμός από αυτόν, θα κινητοποιήσει εις βάρος του τις ΗΠΑ και τη Μεγάλη Βρετανία.

Στην εκλογική νίκη της Ενώσεως Κέντρου το 1964 θα βοηθήσει και η καλλιέργεια ελπίδων για την Κύπρο και για βελτίωση των «εθνικών μας δικαιών».

Η αποστολή μιας «μυστικής» ελλαδικής μεραρχίας, δύναμης σχεδόν 10.000 ανδρών, θα εξοπλίσει την Κύπρο έναντι της Τουρκίας, θα ανανεώσει έντονα το αλτρωτικό φρόνημα των Ελλήνων αξιωματικών, θα ελέγχει εκ μέρους των ΗΠΑ τον Μακάριο, λόγω των στενών δεσμών της υπερδύναμης με τον συντηρητικό Ελληνικό Στρατό. Μαζί με τα παραπάνω, η παρουσία μεγάλου αριθμού Ελλαδιτών αξιωματικών στην Κύπρο θα δημιουργήσει μια έντονη βεντέτα με αντίπαλο τον Μακάριο, που στο μυαλό τους θα φαντάζει εθνικά ενδοτικούς.

Η χούντα στην Ελλάδα θα εξελίξει τις δύσκολες σχέσεις Αθηνών - Λευκωσίας σε κακές. Χουντικοί αντιμακαριακοί Ελλαδίτες αξιωματικοί στην Κύπρο θα υποστηρίξουν το αντιμακαριακό ελληνοκυπριακό πλαίσιο (που υπολογίζεται στο μη ευκαταφρόνητο 25%), με την ενίσχυση της παρακρατικής οργάνωσης ΕΟΚΑ Β΄. Η κυριαρχία του δικτάτορα Δ. Ιωαννίδη θα επιτρέψει το καταστροφικό πραξικόπημα κατά του Μακαρίου στις 15/7/74 και νομοτελειακά θα οδηγήσει στην τουρκική εισβολή και στην εθνική καταστροφή.

Ξεχάσαμε τι θα πει ντροπή

Η παραπάνω συνοπτική παρουσίαση των εξελίξεων στην Κύπρο βοηθάει στην αντίληψη του τι σήμαινε εθνικά και πατριωτικά η Κύπρος για τον Ελληνισμό μεταπολεμικά, για το πώς δεν φροντίστηκε η πορεία του προβλήματος και για το πώς τελικά επήλθε η καταστροφή.

Εάν μια άφρων εξωτερική πολιτική με στόχο την εσωτερική κατανάλωση οδηγεί σε καταστροφές, θα είναι αναμενόμενο τα τραύματα των εθνικών καταστροφών να αντιμετωπιστούν με προχειρότητα κατά μόνας, χωρίς μια συντεταγμένη φροντίδα.

Στην Ελλάδα η επέτειος του Ιουλίου 1974 σημαίνει την κατάρρευση της χούντας και την έναρξη της καλύτερης πολιτικής περιόδου που έζησε η χώρα από καταβολής της. Η αποσιώπηση του γεγονότος ότι η δημοκρατία θεμελιώθηκε στις στάχτες της Κύπρου για τις οποίες η ελλαδική ευθύνη ήταν απόλυτη. Ξεχάσαμε τι θα πει ντροπή.

Στην Κύπρο, το τραύμα αντιμετώπισης με την τραγικότητα που συνοδεύει τη μοναξιά μετά την καταστροφή. Πρώτη και πλέον ηθικά αμυντική αυθόρμητη ενέργεια των Κυπρίων ο διαχωρισμός τους από εμάς. Τους ξεχάσαμε εμείς, μας διέγραψαν αυτοί και με τα χίλια δίκια τους.

Η οικονομική ανάπτυξη, ο καταναλωτισμός, τα ξένα κεφάλαια διαισθάνθηκαν μια πραγματικότητα που αναγκαστικά ακυρώνει την ιστορία και ιδιαίτερα την πικρή της διάσταση, μιας μνήμης δηλαδή που δεν εξελίχθηκε σε υπεύθυνο πολιτικό δίδαγμα.

Παρά τις διπλωματικές ενέργειες στο Κυπριακό, τα πενήντα πλέον χρόνια βαραινουν προς μια σωληνή αποδοχή της διαιρέσεως.

Η κλασική ελληνική έννοια του «πάλι καλά» ίσως να θεωρείται σοφή, μπροστά σε μια άγνωστη προοπτική για το μέλλον στο οποίο πιθανότατα θα εφαρμόστούν οι καταστροφικές πρακτικές του παρελθόντος.

Ο κ. Τάσος Σακελλαρόπουλος είναι ιστορικός, υπεύθυνος του Ιστορικού Αρχείου του Μουσείου Μνηνάκη.

Είναι θέμα συνείδησης

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**



«**ΜΟΝΟ** στις κρίσιμες ώρες της ζωής, όταν κάτι σοβαρό έχει συμβεί, αν κάνουμε αυτήν ή εκείνη την εκλογή και πάρουμε οριστικά αυτήν ή εκείνη την απόφαση θα δείξει το μέταλλο της ψυχής μας την ποιότητά του. Θα κουδουνίσει και θα φανεί αν είναι μπακίρι ή μολύβι, ασήμι ή χρυσάφι. Τότε ακριβώς μέσα στις πράξεις μας και με τις πράξεις μας γινόμαστε όντα ηθικά. Με πρωτοβουλία και ευθύνες». Αυτά είχε κάποτε πει ο σπουδαίος παιδαγωγός, διανοητής και φιλόσοφος Ευάγγελος Παπανούτσος σε μια σειρά διαλέξεων του περί «Ηθικής Συνείδησης». Και το συγκεκριμένο απόσπασμα που παραθέτω συμπεριλαμβάνεται στο κεφάλαιο «Ήθος και Πολιτική». Γιατί προτάσσω αυτό το απόσπασμα; Ας γίνω πιο συγκεκριμένη: Παρακολουθώ το θέμα των πυρκαγιών από την πρώτη μέρα μέχρι σήμερα, τις δράσεις και αντιδράσεις της κυβέρνησης, τα ερωτήματα και τα «κατηγόριά» της αντιπολίτευσης, το διάγγελμα του Προέδρου, τις εξηγήσεις των αρμόδιων υπουργών, τις μαρτυρίες των κοινοταρχών, την όλη συζήτηση τις προάλλες στην Βουλή κτλ. κτλ.

Και πραγματικά διερωτώμαι: Πώς είναι δυνατόν το θέμα της πολιτικής ευθύνης να εξακολουθεί να εκκρεμεί; Γιατί κανείς από τους αρμόδιους υπουργούς δεν την έχει αναλάβει μέχρι τώρα; Τι ακριβώς περιμένουν για να παραιτηθούν; Υπενθυμίζω ότι η πολιτική ευθύνη δεν εξαρτάται από αποτελέσματα ερευνών ή πορισμάτων όπως η πειθαρχική ή η ποινική, ούτε και τι θα πουν οι Αμερικανοί ή άλλοι εμπειρογνώμονες. Εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από τον αξιακό κώδικα του πολιτικού που καλείται να την αναλάβει. Από τη δική του αξιοθεσία. Από την επίγνωση του ηθικού καθήκοντος που υπηρετεί, το οποίο είναι πάντα κάτι πιο εσωτερικό, πιο αυστηρό και πιο καθολικό από τον όποιο γραπτό κανόνα δικαίου.

Είναι θέμα καθαρά συνειδησιακό. Όταν έχουμε λοιπόν να κάνουμε με μία από τις πιο καταστροφικές πυρκαγιές στην ιστορία του τόπου –κοινωνικά και περιβαλλοντικά– που στοίχισε τη ζωή σε δύο ανθρώπους, ξεσπίτωσε ένα σωρό άλλους και κατέστρεψε σημαντικές εκτάσεις οικοτόπων και κατοικιών, γιατί η συνείδηση των αρμόδιων υπουργών (Γεωργίας, Δικαιοσύνης) παραμένει μουγκή και άφαντη; Ακόμα κι αν ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν θέλει να αποδώσει πολιτικές ευθύνες και ούτε να τις αναλάβει προφανώς, αυτό δεν έχει να κάνει με το συνειδησιακό υπόβαθρο των εν λόγω πολιτικών, οι οποίοι ανεξαρτήτως του τι θέλει ή δεν θέλει ο Πρόεδρος θα έπρεπε να είναι σε θέση να ακολουθήσουν την ηθική της ευθύνης. Και η ηθική της ευθύνης υπαγορεύει πως όταν ο τόπος σου έχει υποστεί τέτοια καταστροφική παραιτίασις τις αμέσως επόμενες μέρες από τη θέση σου, δηλώνοντας πως αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να ανταποκριθείς στο ηθικό καθήκον που κλήθηκες να υπηρετήσεις, όταν αναλάμβανες τη θέση του υπουργού. Αποδεικνύοντας ταυτόχρονα πως δεν αντιμετωπίζεις την πολιτική ως επάγγελμα ή προσωπική καταξίωση και ότι ο «κώδικας αξιών» σου δεν περιορίζεται σε «αρχές» που εκπορεύονται μόνο από το εγώ σου για να το εξυπηρετούν. Οτιδήποτε λιγότερο από αυτό μαρτυρεί πως προτιμάς να ελίσσεσαι μέσα από βολικές πράξεις μιας ετερόνομης ηθικής πράγμα που προφανώς σε καθιστά ανεπαρκή πολιτικό, εσαεί κατώτερο των περιστάσεων. Όταν π.χ. η υπουργός Γεωργίας λέει πως «παρά τις βελτιώσεις δεν καταφέραν να ανταποκριθούν με τον επιθυμητό τρόπο», γιατί δεν αντιλαμβάνεται πως η παραδοχή αυτή μόνο αν συνοδεύεται από την παραίτηση της έχει νόημα και την καθιστά πολιτικό με ήθος, αλλιώς κουδουνίζει στ' αφτιά μας όπως ο άδειος τενεκές; Και γιατί ο υπουργός Δικαιοσύνης θεωρεί πως η απολογία για τη διατύπωση του «ατυχούς περιστατικού» αναφερόμενος στο ζεύγος που πέθανε στην πυρκαγιά αρκεί για να αποδείξει ότι διαθέτει αντιληψη της πολιτικής του ευθύνης;

Συμπερασματικά: Η μη παραίτηση των αρμόδιων υπουργών φανερώνει πολλά. Και κυρίως αυτό που είπε ο Χρίστος Πανναράς ορίζοντας την πολιτική ευθύνη ως μαρτυρία ήθους: Ότι ο πολιτικός που δεν παραιτείται ακόμα και όταν δεν φταίει προσωπικά αρνείται να λειτουργήσει ως σύμβολο συλλογικής συνείδησης.

elenixenou11@gmail.com



Η **σελήνη** ανατέλλει πάνω από τον ναό του Απόλλωνα στην Αρχαία Κόρινθο, μία μέρα πριν από την πανσέληνο.

Ηγεσία άμοιρη ευθυνών

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΟΥ**



Την ώρα που ένα μεγάλο μέρος της κυπριακής κοινωνίας ζητούσε από τον Πρόεδρο να αποδοθούν ευθύνες για τη φονική πυρκαγιά και να υπάρξει μία ειλικρινής απολογία από την κυβέρνηση, μία μαραθώνα συζήτηση στη Βουλή αποκάλυπτε υπουργούς και υπηρεσιακούς άμοιρους ευθυνών. Ένα πέπλο ευθυνοφοβίας απλώθηκε στην αίθουσα, το οποίο σκεπάζει το κράτος και τους αξιωματούχους του. Ξεκινώντας από τη δημόσια υπηρεσία και καταλήγοντας σε όσους ηγούνται αυτής της χώρας.

Δεν γνρίζω αν στόχος του Ανδρέα Γρηγορίου ήταν να καλύψει τους πολιτικούς του προϊστάμενους, όταν με εντυπωσιακή αφέλεια υποστήριξε στη Βουλή ότι μόνος του αποφάσισε εν τω μέσω του πιο επικίνδυνου για ξέσπασμα πυρκαγιάς μήνα να πάει υπηρεσιακό ταξίδι στην Αυστραλία. Το σίγουρο όμως είναι πως από τη συζήτηση αποκαλύφθηκαν τρεις μεγάλες παθογένειες. Ένας υψηλά αμειβόμενος λειτουργός της δημόσιας υπηρεσίας που δεν αντιλαμβάνεται πως η θέση του δεν έχει μόνο ωφέληματα αλλά και υποχρεώσεις. Όχι απέναντι στην εκάστοτε ηγεσία, αλλά απέναντι στους φορολογούμενους πολίτες. Ένα κράτος που υπολείτουργεί, καθώς αναποθέτει, όπως φάνηκε σε έναν και μόνο λειτουργό την πλήρη ευθύνη συντονισμού μιας τέτοιας κρίσης. Και το κυριότερο, μία ηγεσία που αρνείται πεισματικά να αναλάβει την ευθύνη όλης αυτής της κακοδιαχείρισης.

Κάποια στιγμή θα πρέπει να ανοίξει το κεφάλαιο της λογοδοσίας και της απόδοσης ευθύνης σε λειτουργούς της δημόσιας υπηρεσίας για τις ευθύνες που εκπορεύονται από τη θέση τους. Για τους συντονιστές που όπως λένε μόνονι τους αποφασίζουν να γυρίσουν τον κόσμο. Για τα αρμόδια τμήματα που μετά από τραγωδίες γράφουν εκθέσεις. Όχι για να βελτιώσουν την κατάσταση αλλά για να αποσείσουν από πάνω τους την όποια ευθύνη. Όμως προτού γίνει αυτό θα πρέπει να εμπεδωθεί η κουλτούρα της ανάληψης ευθυνών από τους ίδιους τους πολιτικούς αξιωματούχους.

Δεν ξέρω πώς ένωσε για παράδειγμα η υπουργός Γεωργίας, όταν παρακολουθούσε τον γενικό διευθυντή της να διασύρε-

ται με αυτόν τον τρόπο. Αν αισθάνθηκε με κάποιο τρόπο ντροπή που επιβεβαίωσε πως μόνος του αποφάσισε να πάει στην Αυστραλία χωρίς να χρειάζεται να πάρει από κανέναν άδεια. Αν αντιλήφθηκε πως η συζήτηση που εκτυλίχθηκε εμπέδωσε την αίσθηση ενός κράτους διάτρητου. Χωρίς σχεδιασμό, πλάνο, χωρίς δικλίδες ασφάλειας, χωρίς σοβαρότητα. Και που επιβεβαίωσε κυρίως μία ηγεσία άμοιρη ευθυνών.

Η κοινωνία όμως γνωρίζει καλά πως έχει περάσει μισό μήνα από τη φονική πυρκαγιά και κανείς δεν ανέλαβε ευθύνη για το κακό. Δεν καταλάβαμε ακόμα ποιος είχε το τελικό πρόσταγμα, δεν ακούσαμε μία ειλικρινή απολογία από τον Πρόεδρο και τους υπουργούς του. Ούτε όμως το ελάχιστο ψήγμα αντίληψης του τι εκτυλίχθηκε. Είδαμε μόνο επικοινωνιακά τεχνάσματα για να κερδίσει χρόνο. Πρώτα με το φιάσκο του διαγγέλματος, μετά με τις εκθέσεων των αρμοδίων και στη συνέχεια με την κάθοδο των Αμερικανών.

Καλή λοιπόν η προσπάθεια του Προέδρου να φέρει τεχνοκράτες για να διαπιστώσουν τι πήγε λάθος. Σε ένα κράτος άλλωστε που επιβεβαιώνει μέρα με τη μέρα πως δεν είναι κανονικό, η παρουσία ξένων εμπειρογνομόνων θεωρείται η μόνη λύση για πολλούς. Πολύ φοβάμαι όμως ότι θα αποτελέσει το νέο χάπι κάθε φορά που η κυβέρνηση θα θελήσει να κλείσουν τα στόματα της αμφισβήτησης. Και που θα θελήσει να αλλάξει την επικαιρότητα.

Όμως η πλειοψηφία της κοινωνίας δεν εξέλεξε τον Νίκο Χριστοδουλίδη για να φέρνει ξένους τεχνοκράτες να διαπιστώνουν τα προβλήματα. Δεν τον επέλεξε για σχολιαστή της επικαιρότητας, ούτε για να αναλαμβάνουν ξένοι τον ρόλο της Πολιτείας, διαμοιράζοντας ευθύνες. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει διανύσει τον μισό χρόνο της διακυβέρνησής του. Είναι η ώρα να αποφασίσει αν μπορεί να ηγηθεί με τολμηρές αλλαγές και παραδοχές των λαθών του. Ή αν με την ατομία που παρουσιάζει θα εμπεδωθεί στην κοινωνία ως ο Πρόεδρος μιας διακυβέρνησης άμοιρης ευθυνών. Μιας κυβέρνησης που ενώ εξέλεγη κατά τα άλλα για το ανθρώπινο της προφίλ, τείνει να εμπεδώσει πως της λείπει η όποια πολιτική συνείδηση.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ψυχραιμν ανάγνωση

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Την Τρίτη που μας πέρασε συμμετείχα στη μαραθώνα συνεδρίαση στη Βουλή για τις πυρκαγιές. Κάθισα σε όλη τη διάρκεια της και πήρα τις σημειώσεις μου. Κατέγραψα τα δικά μου συμπεράσματα που θα προσπαθήσω να τα μεταφέρω, σχεδόν είκοσι μέρες μετά τη φονική πυρκαγιά και δύο βδομάδες μετά το διάγγελμα του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Ας ξεκινήσουμε από την πολιτική σκοπιά πριν πάμε στην επιχειρησιακή. Η πρώτη απόφαση της κυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη, στις 12 Απριλίου 2023, είναι άκρως προβληματική. Το να κρίνεις ένα πρόσωπο, τον κ. Ανδρέα Γρηγορίου στην προκειμένη, ως τον άνθρωπο που θα έχει τον πλήρη επιχειρησιακό έλεγχο και ευθύνη είναι από μόνη της προβληματική. Πώς μπορεί ένας άνθρωπος χωρίς εμπειρία και γνώση να έχει όλη αυτή την ευθύνη; Και πού είναι το πρόβλημα; Πως αυτό το επιχείρημα επικαλέστηκε κι ο ίδιος ο κ. Γρηγορίου στη συνεδρίαση για να μας πει πως δεν έχει την επιχειρησιακή ευθύνη. Από την ανάποδη όμως, ο αρχιπύραρχος της Πυροσβεστικής επικαλέστηκε το επίσης σωστό, πως κανένα σχέδιο δεν μπορεί να είναι υπεράνω απόφασης Υπουργικού Συμβουλίου και πως την ευθύνη της είχε ο κ. Γρηγορίου.

Το θεωρώ απίθανο να μην υπήρξε αντίδραση για την απόφαση του Υπουργικού. Όχι σήμερα αλλά από τότε, δύο χρόνια πριν. Όχι από άλλους γενικούς διευθυντές αλλά από τα τμήματα που εμπλέκονται στις κατασβέσεις. Γιατί σήμερα στην ουσία δεν υπάρχει κανένας συντονιστής. Ο με απόφαση Υπουργικού, λέει πως δεν έχει τις γνώσεις να το πράξει. Οι επιχειρησιακοί που τα σχέδιά τους θέτουν ως επικεφαλής, μας λένε πως δεν μπορούν να λειτουργήσουν υπεράνω των αποφάσεων του Υπουργικού. Μπάχαλο δηλαδή. Το πολιτικό ερώτημα είναι αν κατάλαβαν όλο αυτό το μπάχαλο στην Προεδρία. Αν το κατάλαβαν, γιατί δεν άλλαξαν την απόφαση του Υπουργικού; Φοβόντουσαν μήπως ότι έπρεπε να παραδεχτούν πως έκαναν λάθος εξαρχής; Το πικρό συμπέρασμα είναι πως εκείνη η απόφαση της 12ης Απριλίου του 2023 έγινε για καθαρά επικοινωνιακούς λόγους. Χωρίς προεργασία, χωρίς υποδομή, είπαν πως έβαλαν έναν συντονιστή που στην ουσία μπουρδούκλωσε τα σχέδια δράσης και ποιος πραγματικά συντονίζει. Ο κ. Γρηγορίου βρέθηκε στο επίκεντρο και για ακόμη έναν λόγο. Για το ποιος αποφάσισε να πάει στην Αυστραλία. Προφανώς και η απάντηση είναι εύκολη. Αλλά δύσκολο να την ψελλίσουν. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι αυτός που αποφασίζει ποιος και πού θα τον εκπροσωπήσει. Είτε απευθείας είτε μέσω των ανθρώπων στο γραφείο του που ακολουθούν δικές του οδηγίες. Το να επιμένει ο κ. Γρηγορίου πως πήρε μόνος του την απόφαση, δυστυχώς δεν πείθει κανέναν και μειώνει και τη δική του αξιοπιστία που τόσο του είναι απαραίτητη σήμερα.

Ο μεγάλος φόβος είναι να προλάβουμε την επόμενη μεγάλη πυρκαγιά. Είναι και μεγάλη πρόκληση. Ο χρόνος πρώτης αντίδρασης είναι κυρίαρχο στοιχείο σε όλο αυτό. Ο συντονισμός όμως, και το ποιος έχει το πρόσταγμα σε όλο αυτό, είναι ίσως το κυρίαρχο ζήτημα. Και να ξέρουν οι πάντες για αυτόν τον ρόλο. Το να παραδεχθούν στην προεδρία πως εκείνη η απόφαση του Απρίλη του 2023 ήταν λανθασμένη είναι πολύ καλύτερο από το να επιμένουν σε αυτήν και να επιτείνουν τη σύγχυση μεταξύ επιχειρησιακών σχεδίων και υπουργικών αποφάσεων. Και κυρίως πρέπει να κατανοήσουμε επιτέλους πως με το να ορίζουμε κάποιον ως συντονιστή μόνο ως τίτλο, είναι πολύ χειρότερο από το να μην ορίζαμε εξαρχής.

Τέλος, χρειάζεται να βρούμε τη χρυσή τομή μεταξύ προτεραιοτήτων και τυπολατρίας. Το να κηρυχθεί για παράδειγμα η διαδικασία προεργασιών για το 112 ως έργο προτεραιότητας θα έπρεπε να ήταν δεδομένο. Όπως επίσης και η αύξηση των πτυχιτών μέσων που χρειαζόμαστε. Μέχρι τότε, ας ευχαριστήσουμε ξανά όλους όσους την ώρα της μάχης υπερέβησαν τον εαυτό τους. Και κυρίως τους εθελόντες τους οποίους θα πρέπει να ενισχύσουμε έστω και με τον βασικό εξοπλισμό. Καλό δεκαπενταύγουστο σε όλους.

Ο Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι βουλευτής Λευκωσίας με τον ΔΗΕΥ και πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. dmdemetriou.com

Διά πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**



Ο Κράτος θεωρείτο στην ελληνική μυθολογία, νόθο τέκνο του Δία και μιας «ανώνυμης» θνητής γυναίκας, είχε περιορισμένη ενσυναίσθηση και σύμφωνα

με τη Βικιπαίδεια, ήταν η προσωποποίηση άσκησης κάθε μορφής ωμής εξουσίας. Αν αυτό σας θυμίζει κάτι, είναι προφανώς γιατί ο Κράτος της ελληνικής μυθολογίας έχει κοινά χαρακτηριστικά με το κυπριακό κράτος και τις υπηρεσίες του. Και το πρώτο κοινό στοιχείο είναι ακριβώς αυτή η άσκηση ωμής, ψυχρής εξουσίας. Καθώς το κυπριακό κράτος και οι υπηρεσίες του (όπως και ο Κράτος), λαμβάνουν αποφάσεις ψυχρά, αδιαφορώντας για τις συνέπειες. Κι αν στην ελληνική μυθολογία οι συνέπειες των αποφάσεων αυτών εξαγνίζονται στην Επίδαυρο, στο κυπριακό κράτος εκτείνονται στην κοινωνία των πολιτών και επηρεάζουν τις ζωές τους.

Έτσι λοιπόν, μάθαμε από τον γενικό διευθυντή του υπουργείου Γεωργίας Ανδρέα Γρηγορίου, ότι ένα μέλος της

δημόσιας υπηρεσίας μπορεί, εάν θέλει, να αποφασίσει να εγκαταλείψει τον ρόλο του συντονιστή πυρκαγιών, που καλώς ή κακώς του απέδωσε το Υπουργικό Συμβούλιο και μεσούσης της καλοκαιρινής περιόδου να πάει στην Αυστραλία, χωρίς πολιτική απόφαση για να εκπροσωπήσει το κυπριακό κράτος, σε αντικατοχικές εκδηλώσεις. Δηλαδή, ο κ. Γρηγορίου προσπάθησε να πείσει τη Βουλή, ότι το κυπριακό κράτος επί διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη λαμβάνει πολιτικές αποφάσεις για την εκπροσώπηση του, σε επίπεδο δημόσιας υπηρεσίας, η οποία συνεπώς, εάν επιθυμεί, μπορεί και να το υποκαταστήσει. Έτσι λοιπόν, ο κ. Γρηγορίου με δική του απόφαση, όπως ισχυρίζεται, αντί να βρίσκεται στην Κύπρο κατά την πυρκαγιά της 23ης Ιουλίου, βρισκόταν στη χώρα των συμπαθέστατων καγκουρού.

Ο αρχιπύραρχος Νίκος Λογγίνος άδειασε το διδυμο της υπουργού Γεωργίας Μαρίας Παναγιώτου και του γενικού διευθυντή Ανδρέα Γρηγορίου, που είχαν

υποστηρίξει ότι αυτός ήταν ο υπεύθυνος συντονιστής της πυρκαγιάς της 23ης Ιουλίου. Ανέφερε, ότι αν και δεν ήταν συντονιστής, ενήργησε ως τέτοιος στην πράξη, «για να μη γίνουν περισσότερα κακά». Ο κ. Λογγίνος επέκρινε την Ε.Ε. και το RescEU, που δεν βρέθηκαν στην Κύπρο μόλις το ζήτησαμε, αν και εύχομαι να γνωρίζει ότι η ευθύνη της πολιτικής προστασίας είναι «εθνική αρμοδιότητα» (Συνθήκες Ε.Ε.). Αρα, η όποια στήριξη της Ε.Ε. έχει απλώς επικουρικό χαρακτήρα. Και συνεπώς το RescEU δεν μπορεί να υποκαθιστά τα κενά ενός κράτους και των υπηρεσιών του, που δεν έχουν ενεργήσει για τη δική του πολιτική προστασία, εν μέσω ξηρασίας και των ιδιομορφιών της Κύπρου. Ο κ. Λογγίνος θα έπρεπε ίσως να επκεντρωθεί στις αστοχίες πτυχιτών μέσων που πέρασαν πάνω από σπίτια που καίγονταν, άδειασαν κάδους, αλλά δυστυχώς δεν ευστόχησαν. Κάτι που αν συνυπολογιστεί με τα 52 λεπτά χρόνου απόκρισης, που απαιτήθηκαν για να επιχειρήσουν τα πτυχτικά μέσα στην

πυρκαγιά της 23ης Ιουλίου, ενισχύει τον προβληματισμό για τις δυνατότητες των υπηρεσιών του κυπριακού κράτους, που ομολογούμενως δεν τα πήγαν καλά στην ορεινή Λεμεσό, αλλά φαίνεται να πέρασαν υπέροχα στην Αυστραλία.

Όλα αυτά, όμως, θα μας τα διορθώσουν οι ειδικές ομάδες εμπειρογνομόνων ATF των ΗΠΑ, που προσκλήθηκαν από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη και θα κάνουν τις δικές τους εκθέσεις, με ό,τι κάποιος μπορεί να αντιληφθεί για την εμπιστοσύνη που εμπνέουν στην κυβέρνηση μας, οι δικές της υπηρεσίες. Αυτές που έχουν επιφορτιστεί με την ασφάλεια των πολιτών και που είναι πλέον αναμφισβήτητα μέρος του προβλήματος και όχι της λύσης.

Κι έτσι, την επόμενη φορά που θα καούμε, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης θα πάρει στο τηλέφωνο την πρέσβειρα των ΗΠΑ, θα ενεργοποιηθούν οι μηχανισμοί του κύριου Τραμπ και θα έρθουν να μας σώσουν. Άλλωστε, όπως προφανώς θυμάστε –κι αν όχι, χαίρομαι που σας το θυμί-

ζω– στενός συνεργάτης του Τραμπ είχε έρθει στην Κύπρο πριν από την ανάληψη των καθηκόντων του νέου πλανητάρχη και όχι απλώς συναντήθηκε με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, αλλά συζήτησαν και τα χαρτοφυλάκια που επρόκειτο να αναθέσει σε υπουργούς της νέας κυβέρνησης των ΗΠΑ. Τέτοια φίλια! Οπότε χαλαρώστε, είμαστε καλυμμένοι, και γι' αυτό φροντίζει ο πρόεδρός μας.

Μέσα σε όλα αυτά, και αφού καίκαμε, μια έκθεση της Eurostat σημειώνει ότι μειώθηκαν οι θαλάσσιοι πνιγμοί στην Κύπρο και είμαστε στην τέταρτη καλύτερη θέση στην Ε.Ε. Προφανώς οι Βρυξέλλες έκαναν μισές δουλειές, διότι δεν μερίμνησαν να μετρήσουν στην Κύπρο και όλους αυτούς που βρίσκονται στην ξηρά και τους πνίγει το δίκαιο τους, συνεισφορά της ελαφρότητας του κυπριακού κράτους και των υπηρεσιών του. Συνιστανται λοιπόν, ασκήσεις αναπνοής. Διά πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο Τραμπ, το Νομπέλ Ειρήνης και το Αιγαίο

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ



Ο πρόεδρος Τραμπ επιθυμεί διακαώς να πάρει το Νομπέλ Ειρήνης. Έχει γίνει σχεδόν εμμονή για τον ίδιο και τον Λευκό Οίκο. Σε σχετική ανακοίνωση την περασμένη Παρασκευή με τίτλο «Ο ειρηνοποιός αρχηγός» (Peace Maker in Chief) αναφέρονται σαν άκρως επιτυχημένα παραδείγματα διαμεσολάβησης οι συμφωνίες Τουρκίας - Αρμενίας - Αζερμπαϊτζάν, Ταϊλάνδης - Καμπότζης, Ρουάντα - Κονγκό, Ινδίας - Πακιστάν, Αιγύπτου - Αιθιοπίας και από την πρώτη θητεία Τραμπ οι συμφωνίες Σερβίας - Κοσόβου και του Ισραήλ με μετριοπαθείς αραβικές χώρες.

As κάνουμε μία προβολή στο μέλλον, ενδεχομένως όχι στο πολύ μακρινό μέλλον. As υποθέσουμε ότι η Τουρκία τραβάει το σχοινί, ή μάλλον «το καλώδιο», προκαλώντας κρίση στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο. Αν η κρίση κλιμακωθεί, όπως συνέβη το 2020, δύο παίκτες μπορούν να παρέμβουν. Οι Ευρωπαίοι και οι Αμερικανοί. Οι Ευρωπαίοι, όπως έχουμε διαπιστώσει σε πολλά μέτωπα, έχουν υποβιβαστεί σε ρόλο παρατηρητή, καθώς δεν διαθέτουν ούτε την πυγμή ούτε και την ισχύ για να παίξουν κρίσιμο ρόλο. Χωρίς αμφιβολία η Ουάσινγκτον θα επέμβει, όπως έχει κάνει κάθε φορά από το 1964 έως σήμερα. Η επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών είναι ένα από τα μικρά «ιερά δισκοπότηρα» της παγκόσμιας διπλωματίας, τα διαχρονικά προβλήματα που όποιος κι αν δοκίμασε να τα λύσει έσπασε τα μούτρα του. Η φόρμουλα, αν φτάσουμε εκεί, είναι γνωστή. Αμερικανική μεσολάβηση, αρχικά σε ρόλο πυροσβέστη και κατόπιν για την επίλυση των πραγματικών διαφορών. Επί Τραμπ αυτό συνοδεύεται είτε από κάποια πι-

εση (π.χ. επιβολή δασμών ή «πάγωμα» στην παροχή εξοπλισμών) είτε από κάποιο κίνητρο που θα μπορούσε να είναι η συμμετοχή αμερικανικών εταιρειών σε έρευνες ή την εκμετάλλευση τυχόν κοιτασμάτων.

Το κρίσιμο ερώτημα σε ένα τέτοιο σενάριο είναι ποιος θα «αποφασίσει» ποιος έχει δικό και ποιος άδικο. Στην εποχή Τραμπ το διεθνές δίκαιο αφορά όσους ψάχνουν κανόνες σε επιτραπέζιο παιχνίδι – δυστυχώς. Πιο πιθανό είναι το προσχέδιο μιας συμφωνίας να είναι προϊόν τεχνητής νοημοσύνης παρά κάποιων εμπειρών, ακόμη και «σοφών» ειδικών. Στο μυαλό του Τραμπ μετράνε η ισχύς, οι προσωπικές σχέσεις και οι μπιζνες.

Περιμέναμε κάτι πολύ καλύτερο από τους Μπάιντεν και Μπλίνκεν; Όχι, σε καμία περίπτωση. Αν κάποιος μπορεί να πιέζε πραγματικά τον Ερντογάν, αν το αποφασίζει, είναι ο Τραμπ. Σε κάθε περίπτωση εδώ, όμως, θα μιλάμε για μία «μπρουτάλ» μεσολάβηση, που μπορεί να φέρει σημειολογικά σε πολύ δύσκολη θέση την Αθήνα, αν κάποιος αναλογιστεί απλώς εκείνο το πλάνο με τους ηγέτες της Σερβίας και του Κοσόβου να κάθονται μπροστά σε μικρά θρανία εκατέρωθεν του προέδρου για να υπογράψουν μια συμφωνία.

Οπότε; Η ελπίδα είναι ο Τραμπ να ασχοληθεί με τα πραγματικά μεγάλα «ιερά δισκοπότηρα», τη Γάζα και την Ουκρανία, και να μείνουμε μακριά από το ραντάρ του. Η κυβέρνηση θα βαδίσει πάντως σε ένα τεντωμένο σχοινί το φθινόπωρο. Θα πρέπει να αποφυγει μια κρίση που μπορεί να τη βάλει στην παραπάνω παγίδα, χωρίς όμως να κατηγορηθεί για εθνικές εκπτώσεις. Και όλα αυτά μέσα σε ένα ακραία πολωμένο και γεμάτο παγίδες πολιτικό και εσωκομματικό περιβάλλον.

Οψεις ενός νομίσματος

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ



Η εβραϊκή ιδέα υπήρξε και εξακολουθεί να είναι «ένας παράδοξος συνδυασμός θεολογικής ευρύτητας και εντονότατου φυλετικού πατριωτισμού» έγραφε το 1920 ο πολυσχιδής Άγγλος συγγραφέας Χ. Τζ. Γουέλς, εγκαινιάζοντας τα «Περίγραμματα της Ιστορίας» του. Η αλήθεια του προαναφερθέντος αφορισμού ελέγχεται βεβαίως από πανεπιστημιακούς ιστορικούς. Αλλά ως εργαλείο σκέψης μπορεί να ερμηνεύσει τον τρόπο ενεργειάς του Ισραηλινού πρωθυπουργού Μπέντζαμιν Νετανιάχου στον εφιαλτικό πόλεμο που εκτυλίσσεται στη Γάζα.

Σύμφωνα με την παγιωθείσα από ετών αντίληψη στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη, το Ισραήλ θεωρείται ως θύλακος μοναδικός των δημοκρατικών αξιών της Δύσεως στη Μέση Ανατολή. Και όντως αυτό ισχύει, εν πολλοίς. Μόνον που ο κ. Νετανιάχου προσέδωσε στον πόλεμο της Γάζας διάσταση εσχατολογική, όταν στις 28 Οκτωβρίου 2023, απευθυνόμενος σε Ισραηλινούς στρατιώτες, έτοιμους να ξεκινήσουν για τη μάχη, τους προέτρεπε με όρους βιβλικούς που παρέπεμπαν σε μάχες των Βασιλέων Σαούλ και Δαβίδ πριν από τρεις χιλιάδες χρόνια όταν μετά την έξοδο από την Αίγυπτο πορεύονταν να εγκατασταθούν στη Γη Χαναάν εξαφανίζοντας από προσώπου γης τους εχθρούς του. Αλλά αυτό δεν είναι Δύση. Είναι βαθιά Μέση Ανατολή. Από την άποψη αυτή, η πρόθεση του κ. Νετανιάχου να καταλάβει στρατιωτικώς τη Γάζα και να εκτοπίσει ένα εκατομμύριο Παλαιστινίους από την πρωτεύουσά στον νότο της Λωρίδας είναι μία «ήπια» αναπαράσταση όσων συνέβησαν στο μακρινότατο εκείνο πα-

ρελθόν στην ίδια περιοχή. Ούτε η στάση του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ έναντι του κ. Νετανιάχου στον πόλεμο αυτόν θα πρέπει να εκπλήσσει. Το αμερικανικό δόγμα περί του «Προφανούς Πεπρωμένου» των ΗΠΑ επίσης εμφορείται από μεσσιανική αντίληψη. Διατυπώθηκε από τους Δημοκρατικούς το 1844, και αφορούσε την «επέκταση του χώρου της ελευθερίας». Ετέθη σε εφαρμογή τον Μάρτιο του 1845, όταν με νόμο που ενέκρινε η Γερουσία προάρθρωσαν το Τέξας ως πολιτεία σκλάβων που διά του τρόπου αυτού απελευθέρωσαν. Η πολιτική δεν έχει μεταβληθεί. Μόνον που ασκείται με τρόπο «εργολαβικό» και διά αντιπρόσωπου στην περίπτωση της Γάζας, η στρατιωτική κατάληψη της οποίας από το Ισραήλ έχει ως στόχο την «απελευθέρωση» των Παλαιστινίων κατοίκων από την τυραννία της Χαμάς.

Η γενεσιουργός ευθύνη του χάους στην περιοχή αποδίδεται στη Διακήρυξη του Μπάλφουρ του 1917, που αναφερόταν στην ίδρυση στην Παλαιστίνη μιας πατρίδας για τους Εβραίους κατοίκους. Στις 21 Μαρτίου 1943, όμως, ο Βασίλης της Βρετανίας Γεώργιος ΣΤ΄ δήλωνε στο LIFE: «Οι Αραβες εγκαταστάθηκαν στην Παλαιστίνη εδώ και 1.300 χρόνια» και «εάν ισχύσει η θεωρία των Εβραίων, τότε πολλοί λαοί πρέπει να εγκαταλείψουν τα εδάφη όπου είχαν εγκατασταθεί» πριν από χρόνια.

Το ουσιώδες όμως είναι ότι στις 15 Μαΐου 1948 οι «Τάιμς της Νέας Υόρκης» δημοσίευαν τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας του Ισραήλ, που αναγνωρίστηκε την ίδια μέρα από τον πρόεδρο των ΗΠΑ Χάρι Τρούμαν. Με αυτόν τον τρόπο γράφεται η ιστορία, τότε και τώρα και ίσως στο διηνεκές.

Ο ακτιβισμός της μνήμης στην πλατεία Συντάγματος

Του ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί μπροστά στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου τείνει να λάβει τα χαρακτηριστικά μιας θεατρικής παράστασης που δεν λείει να κατέβει. Ούτε όσοι την έστησαν μπορούν να κάνουν πίσω, ούτε όσοι την ανέχονται τολμούν να κάνουν κάτι. Η διαιώνιση αυτής της συνθήκης ως αυτοσχέδιου, και σαφώς κακότεχνου, σκηνικού απόδοσης τιμής στα θύματα των Τεμπών συγκρούεται, προφανώς σκοπίμως, με τη θεσμική διάσταση του δημόσιου χώρου.

Και υπάρχει καθημερινά ένα σχεδόν σουρεαλιστικό σκηνικό, μέσα στο οποίο ο «τύμβος» των νεκρών περιστοιχίζεται από ανέμελους τουρίστες που έρχονται να φωτογραφίσουν τους ευζώνους. Υπάρχουν δύο παράμετροι εκ πρώτης όψεως: η επίσημη ελληνική πολιτεία ως φορέας της τελετουργίας σε ένα χώρο ύψιστου συμβολισμού και ομάδες πολιτών που συγκλίνουν χάριν ενός σκοπού και διεμβολίζουν αυτήν ακριβώς την αραγή θεσμικότητα.

Παρακολουθούμε επί σειρά μηνών τη μετατροπή του δημοσίου χώρου μπροστά το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου σε πεδίο πολιτικού ακτιβισμού. Τα κίνητρα και η αποτελεσμα-

τικότητα αυτής της κίνησης είναι θέμα μιας άλλης συζήτησης. Όπως και οι ποικίλες ερμηνείες για την καταπάτηση ενός δημόσιου τόπου. Ακόμη και η αισθητική του αυτοσχέδιου χώρου μνήμης, προϊόν υποτίθεται μιας αυθόρμητης εκδήλωσης συλλογικού πένθους, είναι κάτι σχετι-

Υπάρχει καθημερινά ένα σχεδόν σουρεαλιστικό σκηνικό, μέσα στο οποίο ο «τύμβος» των νεκρών περιστοιχίζεται από ανέμελους τουρίστες που έρχονται να φωτογραφίσουν τους ευζώνους.

κό, αλλά βεβαίως δεν στερείται ειδικού ενδιαφέροντος, καθώς διατυπώνεται με εμφανή και προδήλως σκόπιμη εξωστρέφεια.

Το στοιχείο της ύβρης είναι διπλώς κατεύθυνσης. Η όποια πρωτοβουλία απαγόρευσης ενός τέτοιου ημιμόνιμου ακτιβισμού θα εκλαμβάνονταν πιθανώς ως ασέβεια προς τη μνήμη των νεκρών, και αυτή η πράξη προσβολής θα

διευκόλυνε όσους επιθυμούν τη διατήρηση του στοιχείου της σύγκρουσης και της ρήξης. Αντίστοιχα, η οργάνωση αυτής της ακτιβιστικής παράστασης μπροστά στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου, με όλα τα αισθητικά εργαλεία μιας λαϊκής σκηνής, είναι τοποθετημένη σκηνοθετικά σε άμεση αντίστιξη με το κτίριο του Κοινοβουλίου.

Αυτή η βεβιασμένη, και πλέον άχαρη και αμήχανη, συνύπαρξη δύο αντιλήψεων εδράζεται στην εξ ορισμού ρήξη ανάμεσα στο «λαϊκό αίσθημα» και στην «κυβερνητική πλειοψηφία». Αυτό προφανώς επιδιώκει να υπενθυμίσει κάθε μέρα ο αυτοσχέδιος καταυλισμός απόδοσης μνήμης στα θύματα των Τεμπών. Αυτό προφανώς επιδιώκει να συντηρεί ως οιονεί στοιχείο ρήξης και συγκρουσιακής ρητορικής.

Συμβαίνει όλη αυτή η σταθερή και σωπηρή διαμαρτυρία να έχει γίνει μέρος και αυτή μιας τουριστικής ατραξιόν. Διότι η διαιώνιση του ακτιβισμού, τον αποστεώνει και τον παρασύρει στην αφάνεια της κοινοτοπίας. Πλέον περνάμε από το σημείο και βλέπουμε-δεν βλέπουμε το «πεδίο» της απόδοσης τιμής και το «πεδίο» της διαμαρτυρίας. Τείνει να αυτοακυρωθεί από τον var-

κισισμό της επιβολής του. Ο ακτιβισμός και η διαμαρτυρία τροφοδοτούνται από τον αιφνιδιασμό, την ευρηματικότητα, τη συγκυρία. Η διαιώνιση οδηγεί νομοτελειακά στην απονεύρωση, στην κόπωση και εντέλει στην ακύρωση.

Το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου είναι μια κατάκτηση του ελληνικού λαού και των θεσμών του ελληνικού κράτους. Νομιμοποιείται στη δημόσια σφαίρα να υπέρτατη έκφραση τιμής σε κάτι άυλο, τμήμα του χρόνου και της συγκυρίας. Εμπειρίεχει το στοιχείο της θυσίας και της ελευθερίας και, αντίθετα με τον συγκυριακό του γείτονα, δεν βασίζεται στη ρήξη ούτε στον ακτιβισμό.

Υπήρξε το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου μια χειρονομία των κυβερνήσεων του Ελευθερίου Βενιζέλου, ως τελική πράξη ολοκλήρωσης της μετατροπής των Ανακτόρων σε Κοινοβούλιο. Το Μνημείο ήταν μέρος της ευρωπαϊκής τάσης απόδοσης μνήμης στους ανώνυμους νεκρούς με μνημεία-κενοτάφια, μια τάση ιδιαίτερα ισχυρή και συμβολική μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Σε καμία άλλη χώρα στην Ευρώπη δεν θα ήταν αποδεκτό αυτό που συμβαίνει στο Σύνταγμα.



ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

«Επικίνδυνη συμπόνια»

Της ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ

Αυτός ήταν ο τίτλος του ωραιότατου και πολυδιαβασμένου μυθιστορήματος του Στέφαν Τσβάικ. Ένας νέος, δραστήριος, γερός και με καριέρα ανοικτή εμπρός του, συγκινείται από τη δυστυχία μιας κοπελίτσας που τα πόδια της έχουν παραλύσει, και της κάνει λίγο συντροφιά. Εκείνη ερμηνεύει τη συμπόνια του ως αγάπη, τον ερωτεύεται, κι εκείνος όταν το καταλαβαίνει πανικοβάλλεται. Τα όσα ακολουθούν αποτελούν τραγωδία. Γιατί η συμπόνια, όπως και όλα τα αισθήματα ανεξαρτήτως, γίνονται επικίνδυνα όταν δεν τα χειραγωγεί η λογική και το μέτρο.

Πριν από λίγες μέρες σπάραξε η καρδιά εκατομμυρίων ανά τον κόσμο, όταν κυκλοφόρησαν οι New York Times με πρωτοσέλιδο τη φωτογραφία μιας όμορφης νέας γυναίκας, που κρατάει στην αγκαλιά της ένα φρικτά υποσιτισμένο μωρό. Οι κόμποι της ραχοκοκαλίστας του Μοχάμεντ Ζακαρία και οι μικρές του ωμοπλάτες προβάλλουν τραγικά καλυμμένες από σκέτο πετσί και ξεχωρίζεις ακόμη και τα κόκαλα του κεφαλιού του ένα ένα. Νά, περίτρανη απόδειξη των κακουχών του Ισραήλ στη Γάζα!

Όμως, δυο μέρες αργότερα οι New York Times –όχι βέβαια σε πρωτοσέλιδο, αλλά σε κάποιο παρακάδι της ιστοσελίδας τους– δημοσίευσαν ότι ο Μοχάμεντ Ζακαρία είχε γεννηθεί με εγκεφαλική παράλυση, υποξαιμία και σοβαρή γενετική διαταραχή και είχε

νοσπλευθεί σε νοσοκομεία. Το δε ανεξάρτητο Honest Reporting κυκλοφόρησε την ίδια αυτή τραγική φωτογραφία, όπου όμως φαίνεται διπλά και ο αδελφός του Μοχάμεντ, ένα καθόλου υποσιτισμένο κανονικό παιδάκι.

Συμπέρασμα: Οι πληροφορίες για γενοκτονία του πληθυσμού στη Γάζα μάς έρχονται διανθισμένες με διάφορα fake news και άρα πρέπει να έχουμε μέτρο στη συμπόνια μας.

Προχθές η Χαμάς δημοσίευσε κι αυτή φωτογραφίες δυο Ισραηλινών ομήρων, που κρατάει ακόμη. Αυτοί είναι τα απομεινάρια των 249 που άρπαξαν κατά την αιφνιδιαστική και φονικήτατη επίθεσή τους στις 7 Οκτωβρίου 2023 στη διάρκεια ενός ειρηνικού φεστιβάλ. Η κατάσταση των δυο Ισραηλινών είναι αξιοθρήνητη και οι εκπρόσωποι της Χαμάς μάς καλούν να θαυμάσουμε πόσο καλά τους τιμωρούν, ως αντίποινα –λένε– προς το Ισραήλ.

Δηλαδή η Χαμάς δηλώνει ότι τελικός σκοπός της είναι η εξάλειψη του Ισραήλ από τον χάρτη – αυτό σημαίνει το «από τον Ποταμό (τον Ιορδάνη) μέχρι τη Θάλασσα να απελευθερωθεί η Παλαιστίνη». Με τον σκοπό αυτό οι προκάτοχοί της έχουν ήδη δολοφονήσει αμέτρητους Ισραηλινούς ανά τον κόσμο, αρχίζοντας από το 1972 στους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του Μονάχου. Πιο πρόσφατα εγκατέστησαν δικτα-

τορία στη Γάζα και ιδιοποιούμενοι τα δισεκατομμύρια ανθρωπιστικές βοήθειες, μετέτρεψαν τη χώρα σε υπόγεια σφηκκοφωλιά. Από εκεί πετάχτηκαν αιφνιδιαστικά στις 7 Οκτωβρίου 2023, πετοσκόψαν 1.200 Ισραηλινούς και άρπαξαν 251 ομήρους, τους οποίους κακομεταχειρίστηκαν απάνθρωπα.

Και τώρα διαμαρτύρονται γιατί το Ισραήλ αντεπετέθη και καταστρέφει αυτό το πολύπλοκο σύστημα οχυρώσεών τους, ιδίως κάτω από σχολεία και νοσοκομεία. Επίσης αρνούνται να τερματίσουν τον πόλεμο, παραδίδοντας τους υπόλοιπους ομήρους, τους οποίους, μάς λένε τώρα, τους υποσιτίζουν για να τιμωρήσουν το Ισραήλ! Αλλά τόσο χαμηλή είναι πλέον η αξιοπιστία της Χαμάς, ώστε ακόμη και ο ηγέτης της Παλαιστινιακής Αρχής, ο Μαχμούτ Αμπάς, τους ζητάει: «Να αφήσετε ελεύθερους όλους τους ομήρους και να φύγετε από τη Γάζα».

Εμείς οι Έλληνες, όμως, πού μπλεκόμαστε σ' αυτή την ιστορία; Πουθενά. Διότι ως άτομα, όσοι θέλουν, μπορούν να πάνε να πολεμήσουν στις τάξεις της Χαμάς. Κανείς δεν τους εμποδίζει. Οι υπόλοιποι, εμείς όμως, άλλος λίγο άλλος πολύ, κερδίζουμε το ψωμάκι μας από τον τουρισμό. Και εκεί οι Ροδίτες μάς έδειξαν τον σωστό δρόμο, όταν μια μακρά σειρά από επαγγελματικούς συλλόγους και σωματεία δήλωσαν: «Η στοχοποίηση επισκεπτών λόγω εθνικότητας είναι πράξη βαθιά

αντιδημοκρατική και επικίνδυνη. Κανείς μας δεν είναι υπέρ οποιουδήποτε πολέμου, όμως είμαστε σε θέση να μπορούμε να διακρίνουμε τις πράξεις των κυβερνήσεων από τους λαούς τους. Η οικονομία του νησιού μας βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στον τουρισμό και τη φιλοξενία που προσφέρουμε. Δεν θα επιτρέψουμε σε κανέναν να θέσει σε αμφισβήτηση όσα με τόσο κόπο έχουμε χτίσει και υπηρέτησι όλοι τόσα χρόνια. Η Ρόδος δεν είναι νησί του φανατισμού... Ο τουρισμός δεν είναι πεδίο για μικροπολιτικά παιχνίδια και άσκηση εξωτερικής πολιτικής χαμηλού επιπέδου στην πλάτη του τουρισμού και της οικονομικής μας επιβίωσης, με πρόσχημα την επικλεκτική ευαισθησία κάποιων ομάδων, που η πραγματική τους δουλειά είναι να υπηρέτουν τον πολίτη».

Ως κράτος δε, χαράσσουμε εξωτερική πολιτική που υπαγορεύεται από την κρίση γεωπολιτική μας θέση, τον επεκτατισμό του Ερντογάν, προστάτη και χρηματοδότη της Χαμάς, την αρπακτικότητα των Ενωπς. Με αυτά τα δεδομένα, στρατηγικός μας σύμμαχος και μάλιστα ο ισχυρότερος είναι το Ισραήλ.

As μας πουν οι κύριοι των δήμων, με ποιον προτείνουν να το αντικαταστήσουμε;

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Η υπερεξάπλωση

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**



Στη γλώσσα της (κλασικής) στρατηγικής ο όρος της υπερεξάπλωσης όχι μόνο ορίζεται, ερμηνεύεται και μελετάται ακαδημαϊκά και επιχειρησιακά αλλά αποτελεί και το κατεξοχήν πεδίο μελέτης των μεγάλων στρατιωτικών συντριβών. Συνδέεται μάλιστα αμιγώς με τη συμπεριφορική διαχείριση μεταξύ δύο επιπέδων. Του ανώτατου, πολιτικά και στρατιωτικά, της ηγεσίας υπεύθυνου για τη λήψη των αποφάσεων και του κατώτερου –μεταξύ των ατόμων που διεξάγουν τις επιχειρήσεις, επί του πεδίου. Η υπερεξάπλωση ανέκαθεν είχε τρεις ενδιαφέρουσες παραμέτρους να αντιμετωπίσει που όταν δεν επίλυε η ήττα έρχονταν αναπόφευκτα: Την αδυναμία αντιμετώπισης των απειλών, την αδυναμία διατήρησης του ελέγχου και την έκθεση στον κίνδυνο επιθέσεων λόγω της ίδιας της της φύσης.

Η υπερεξάπλωση ακόμη και αν επιμένει ως όρος εδώ και πάρα πολλούς αιώνες θυμίζει και τα συστήματα διακυβέρνησης. Και δη τις εκλεγμένες πολιτικές κυβερνήσεις, που καθώς ενσωματώνουν χρόνο και άσκηση κυβερνησιμότητας υποκείνται σε διαδικασίες φθοράς, πολιτικού κόστους, διαχείρισης κρίσεων αλλά και σε ανειπίτες, μη ελεγχόμενες συνήθως εσωτερικά, διεθνείς καταστάσεις από τις οποίες οφείλουν να βγουν αλώβητες. Το ερώτημα που προκύπτει είναι πώς «υπερεξαπλώνεται» μια κυβέρνηση.

Εδώ υπάρχουν πολλές και ενδιαφέρουσες παράμετροι. Καταρχάς το πώς μια κυβέρνηση κινείται επικοινωνιακά. Στη σύγχρονη εποχή και, κυρίως στην Κύπρο, τόσο ο μεταπολιτικός χρόνος που διανύουμε όσο και η υπερβολική έκθεση στην εικόνα μιας κυβέρνησης δημιουργεί θέματα υπερεξάπλωσης. Επιπλέον, η πραγματική απόσταση μεταξύ εξαγγελίας και παράδοσης μιας κυβέρνησης αποτελεί κάτι σαν το αντικείμενο του ελέγχου στη στρατηγική. Αν ξαννοικτεί κάποιος πολύ φυσικά και θα περάσει κάτω από τον πήχη που συχνά ο ίδιος βάζει και θα απωλέσει τον έλεγχο μεταξύ του τι λέει, τι κηρύττει και προαναγγέλλει ουσιαστικά, και του τι κατορθώνει. Η πρόσφατη διαχείριση των πυρκαγιών στην ορεινή Λεμεσό είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα του ως άνω, που όντως δημιούργησε ένα ρεύμα δριμείας κριτικής και αμφισβήτησης της κυβέρνησης του κ. Χριστοδουλίδη –ορίζοντα μεταξύ της κοινωνίας και των πολιτικών δυνάμεων του τόπου. Τέλος, υπάρχει και η διάσταση του ποιος μάχες και με ποιο τρόπο επιλέγει να τις δώσει η εκάστοτε πολιτική ηγεσία. Αν υπερεξαπλώσεις αναπόφευκτα θα κληθείς να αντιμετωπίσεις πολλαπλές επιθέσεις, γιατί θα σου επιτίθενται παραπάνω του ενός αντίπαλοι.

Η υπερεξάπλωση, ως στρατηγικός όρος απαραίτητος ως προς την επαλήθευση των συνεπειών του, στο πολιτικό σύστημα της Κύπρου και στην κουλτούρα που αυτό το διακατέχει παίρνει τη μορφή της υπερέκθεσης. Βλέπουμε, βιώνουμε και αντιλαμβανόμαστε πολύ εύκολα πλέον το πόσο εκτίθενται οι πολιτικοί μας ηγέτες στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, στην κοινωνική προέκταση της πολιτικής τους δραστηριότητας αλλά και στην υπερπροβολή της εικόνας έναντι της ουσίας. Κι αυτό το μοτίβο της υπερέκθεσης, που υπερεξαπλώνει στρατηγικά τους τρέχοντες λήπτες αποφάσεων αλλά και τους μελλοντικούς, εμμένει και είναι πλέον ο κανόνας.

Μπορεί να προκύψει από αυτό το φαινόμενο μια στρατηγική ήττα, μια συντριβή με όρους στρατιωτικής τέχνης, στο μέλλον; Η απάντηση δεν είναι αν. Αλλά πότε. Και κυριότερα τι είδους συνέπειες θα έχει αυτό για την κυπριακή κοινωνία, για την ίδια την Κυπριακή Δημοκρατία αλλά και για τη μελλοντική διαμόρφωση του πολιτικού συστήματος στην Κύπρο και της ποιότητας της Δημοκρατίας αυτού.

Καλό να το κατανοήσουμε άπαντες πριν αναγκαστούμε να περάσουμε, συλλογικά, μια νέα στρατηγική ήττα από την μη κατανόηση της, πολιτικής στην προκειμένη, υπερεξάπλωσης.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas



Επισκέπτες στα απομεινάρια του τοίχου του καθηρικού ναού Urakami στο πάρκο Hyocenter στο Ναγκασάκι, στη νοτιοδυτική Ιαπωνία, την ημέρα πριν από την 80ή Τελετή Ειρήνης στο Ναγκασάκι.

ΕΡΑ FRANK ROBINSON

Η ευχή του 27ου

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**



Ζαν Μονέ: «Όταν ένα πρόβλημα σου φαίνεται άλυτο, άλλαξε το πλαίσιο του» (1974). Ο ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. του ΟΗΕ

Κόλιν Στιούαρτ έκανε έναν κύκλο από αποκαιρητιστήριες συνεντεύξεις στη «γραμμή» Μονέ. Είναι σημαντικό να σταθούμε σε όλο το πακέτο τους, να «αναγνώσουμε» αυτά που (μάς) λέει, να δούμε τι αφήνει πίσω του ως εμπειρία, τι κρατάμε ως χρήσιμο και τι όχι. Σε συνέντευξη του στη διαδικτυακή «Κίπρις Ποστασί» ο κ. Στιούαρτ λέει σημαντικά πράγματα και μία ευχή: Κ.Σ.: «Αν αποσύραμε τον ΟΗΕ από τη νεκρή ζώνη αύριο το πρωί, είμαι βέβαιος ότι θα ξεσπούσε σύγκρουση». Το «είμαι βέβαιος» είναι ένα σήμα με ανησυχητικές διαστάσεις. Προφανώς αναφέρεται σε πράγματα που δεν γνωρίζουμε, ή να υπονοεί αρκετά από όσα καταγράφει ο γ.γ. στις Εκθέσεις του. Ο Αντόνιο Γκοντίνης στις 3 Ιουλίου εξέφρασε την ανησυχία για τις «μονομερείς ενέργειες των δύο πλευρών εντός και γύρω από τη νεκρή ζώνη», προειδοποιώντας ότι «υπονομεύουν το στρατιωτικό στάτους κβο, την ακεραιότητα της νεκρής ζώνης και την εντολή του Σ.Α.». Η μία πλευρά «υπονομεύει», η άλλη πού το πάει;

Κ.Σ.: «Οι δημοσκοπήσεις του ΟΗΕ δείχνουν ότι καμία επιλογή, εκτός από μια ομοσπονδιακή λύση βασισμένη σε δικονομική, διζωνική πολιτική ιδιότητα δεν είναι αποδεκτή και από τις δύο πλευρές». Κατά άθεον της επείγουσας προσπάθειας κάθε λογής προϊόν και υπηρεσία, αδιαφορώντας για το χρηματικό κόστος.

Κάποιοι θα πουν ότι αυτά είναι λίγο πολύ δεδομένα στην Κύπρο. Εκείνο όμως που δεν ήταν καθόλου δεδομένο, ίσως για κάποιους αδιανόητο, ήταν οι πλά του για να το στηρίξει. Στην Κύπρο πρόσφατα συνέβη το αντίθετο. Όταν ο κρατικός μηχανισμός παραδόθηκε, ρίχνοντας ουσιαστικά λευκή πετσέτα εκείνες τις κρίσιμες ώρες, ο κόσμος της Κύπρου ανασπώθηκε, αυτοοργανώθηκε και ανέλαβε –σε μεγάλο βαθμό– να το υποκαταστήσει. Το κράτος παρέλυσε, η κοινωνία λειτούργησε. Λειτουργήσαν οι κοινοτάρχες που αυτόβουλα εκκένωναν κοινότητες, οι κάτοικοι που αφού έδιωχναν τους πιο αδύναμους έφτιαχναν αντιπυρικές ζώνες και βοηθούσαν στην πυρόσβεση, οι εκπαιδευμένοι εθελοντές που προσέτρεξαν ακάλεστοι να συνδράμουν. Λειτουργήσαν οι πάμπολλες εταιρείες και οργανωμένοι φορείς που χωρίς δεύτερη σκέψη άνοιξαν υπεραγορές, ξενοδοχεία, καταστήματα, πρατήρια, βενζινάδικα και έθεσαν στη διάθεση της επείγουσας προσπάθειας κάθε λογής προϊόν και υπηρεσία, αδιαφορώντας για το χρηματικό κόστος.

Κάποιοι θα πουν ότι αυτά είναι λίγο πολύ δεδομένα στην Κύπρο. Εκείνο όμως που δεν ήταν καθόλου δεδομένο, ίσως για κάποιους αδιανόητο, ήταν οι



Ο Κόλιν Στιούαρτ εξέφρασε τη «βαθιά ανησυχία του για τις συλλήψεις Ε/κ με την κατηγορία της κατασκοπείας.

είναι εδώ, βέβαια, για παίκτης που θέλουν –και μπορούν. Ο κ. Στιούαρτ συμπληρώνει: «Ένα αμοιβαία αποδεκτό αποτέλεσμα που θα τύχει διαπραγματεύσεως μπορεί να είναι αποδεκτό από την πλειοψηφία και των δύο πλευρών».

Κ.Σ.: «Οι δύο πλευρές ζουν στα δικά τους δωμάτια αντήχησης, με τις δικές τους μονομερείς ιστορικές αφηγήσεις, αυτή η νοοτροπία πείθει την κάθε πλευρά ότι είναι το αποκλειστικό θύμα». Από τα πιο δύσκολα κομμάτια του παζλ, ιδιαίτερα σημαντικό όμως. Σε συνθήκες στασιμότητας, αναγκαία συνθήκη ο αναστοχασμός. Κορυφαίο παράδειγμα αναστοχασμού: Α. Καζαμίας, συντονιστικά σχόλια στην αντικατοχική εκδήλωση του Δήμου Αμμοχστού, 3 Αυγούστου.

Κ.Σ.: «Το πλαίσιο του ΟΗΕ, όπως καθορίζεται από τις αποφάσεις του

Σ.Α., παραμένει η διζωνική, δικονομική ομοσπονδία (ΔΔΟ) με πολιτική ιδιότητα». Πολύ χρήσιμη υπενθύμιση, το εκλογικό σώμα που θα κάνει την επιλογή του στις 19 Οκτωβρίου ανάμεσα σε Ε. Τατάρ και Τ. Ερκιουρμάν διαβάζει την ευθεία κριτική Κόλιν Στιούαρτ σε Ε. Τατάρ.

Κ.Σ.: «Ο ρόλος του ΟΗΕ δεν είναι να επιβάλει μια λύση, αλλά να διευκολύνει την εξεύρεση μιας αμοιβαία αποδεκτής συμφωνίας. Δεν μπορούμε να πούμε στις πλευρές «πρέπει να κάνετε αυτό». Χρήσιμο σημείο που απευθύνεται σε όσους στην Ε/κ κινούνται «απαιτούν» από τον ΟΗΕ να αλλάξει δομή, ενώ γνωρίζουν τα όρια μέσα στο οποία κινείται. Υποκριτικά ζητούν κάτι που δεν υπάρχει για να καλύψουν τη δική τους πολιτική της στασιμότητας.

Ο Κόλιν Στιούαρτ εξέφρασε τη «βαθιά ανησυχία του για τις συλλήψεις Ε/κ με την κατηγορία της κατασκοπείας. Το περιουσιακό περνά μέσα από τη συνολική διευθέτηση του προβλήματος», ενώ προτείνει «τη σύσταση μιας δικονομικής Τεχνικής Επιτροπής Εμπειρογνομήνων».

Επέλεξε επίσης να παρουσιάσει με έναν ιδιόμορφο τρόπο την κριτική του για το τι έγινε στο Κραν Μοντάνα, και ως αντιπρόσωπος του γ.γ. των Η.Ε., αδειάζει το δίδυμο Αναστασιάδη, Χριστοδουλίδη: «Συνεχίζουν (οι Τ/κ) να είναι θυμωμένοι για το τι συνέβη το 2017. Αισθάνονται ότι ήταν έτοιμοι για μια συμφωνία, ήταν έτοιμοι να συζητήσουν εδαφικές αναπροσαρμογές, να συζητήσουν τις εγγυήσεις. Γι' αυτό και συνεχώς διαρκούν εάν αυτή τη φορά [οι Έλληνοκύπριοι] σοβαρομιλούν και εάν θα υπάρξει μια κα-

λή συμφωνία», («Ο Φιλελεύθερος»).

Ο Κόλιν Στιούαρτ απευθύνεται στο πολιτικό προσωπικό της χώρας («χωρίς την ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ θα είχαμε νέο πόλεμο για έλεγχο της νεκρής ζώνης»), ενώ την ίδια στιγμή απευθύνεται στην κοινωνία των πολιτών και στις δύο κοινότητες «ως προς τους κινδύνους που εμπεριέχει η μη λύση», ενώ θέτει το αναγκαίο «δilemma» σε κάθε κοινότητα: Υπογραμμίζει για τους Τ/κ: «Ο βορράς μετατρέπεται σε ντε φάκτο περιοχή με ένα στάτους ανάλογο με της Τουρκίας». Υπογραμμίζει για τους Ε/κ: «ο χειρότερος εφιάλτης των Ε/κ είναι να έχουν ένα κοινό σύνορο με την Τουρκία». Στις 3 Αυγούστου εξήγησε πως «μπορείς να οδηγήσεις το άλογο στο νερό, αλλά δεν μπορείς να το κάνεις να πει. Αν οι ηγέτες δεν είναι πρόθυμοι να καθίσουν και να λύσουν το Κυπριακό, ο ΟΗΕ έχει ελάχιστα περιθώρια δράσης. Και γι' αυτό βρισκόμαστε εδώ 61 χρόνια» («Πολίτης»).

Στον επίλογο, ίσως, το πιο σημαντικό σημείο των συνεντεύξεων Κόλιν Στιούαρτ Σαπό διπλωμάτη σε διπλωμάτες και «διπλωμάτες»: «Στο τέλος, είναι αυτή η απορροπία να φανεί ότι υποχωρείς ή συμβιβάζεσαι. Είναι το ίδιο πρόβλημα που έχουμε σε όλα τα σημεία διέλευσης ή πλιακά έργα. Είναι οι μικρόκοσμοι του ίδιου του κυπριακού ζητήματος» («Πολίτης»). Μένει η ευχή του 27ου απεσταλμένου των Η.Ε. στην Κύπρο: «Οι Κύπριοι αξίζουν να γράψουν τη δική τους ιστορία επιτυχίας, απαλλαγμένοι από το κυπριακό πρόβλημα» (ΚΥΠΕ).

www.larkoslarkou.org.cy

Η ελπίδα βρέθηκε στη στάχτη

Του **ΜΙΧΑΛΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**



Η πυρκαγιά στην Λεμεσό ήταν μια οδυνηρή τραγωδία. Θρηνήσαμε ζωές, είδαμε εκατοντάδες ανθρώπους να χάνουν τα σπιτία και τα όνειρά τους. Ζήσαμε την καταστροφή μιας πανέμορφης περιοχής του τόπου μας, οι κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες θα μας κατατρέχουν για δεκαετίες. Κι όμως, όσο κι αν πονάει, η τραγωδία αυτή φώτισε κι ένα άλλο, συγκινητικό και πολύτιμο πρόσωπο της κυπριακής κοινωνίας: την αυτενέργεια, την ενσυναίσθηση, την αλληλεγγύη. Τη δύναμη του «εμείς», όταν όλα τριγύρω καταρρέουν.

Θα ακουστεί κάπως κυνικό, αλλά φυσικές καταστροφές είναι γραφτό να συμβαίνουν, δεν μπορείς πάντα να προλάβεις τις δραματικές επιπτώσεις ενός σεισμού, μιας πλημμύρας, μιας πυρκαγιάς. Σε μια οργανωμένη Πολιτεία όμως, το κράτος εκπέμπει εμπιστοσύνη ότι έχει από πριν οργανωθεί και πράττει ό,τι είναι ανθρώπινα δυνατό για να προστατεύσει τη ζωή και την περιουσία των πολιτών του. Με την κοινωνία να παρατάσσεται δι-

πλα του για να το στηρίξει. Στην Κύπρο πρόσφατα συνέβη το αντίθετο. Όταν ο κρατικός μηχανισμός παραδόθηκε, ρίχνοντας ουσιαστικά λευκή πετσέτα εκείνες τις κρίσιμες ώρες, ο κόσμος της Κύπρου ανασπώθηκε, αυτοοργανώθηκε και ανέλαβε –σε μεγάλο βαθμό– να το υποκαταστήσει. Το κράτος παρέλυσε, η κοινωνία λειτούργησε.

Λειτουργήσαν οι κοινοτάρχες που αυτόβουλα εκκένωναν κοινότητες, οι κάτοικοι που αφού έδιωχναν τους πιο αδύναμους έφτιαχναν αντιπυρικές ζώνες και βοηθούσαν στην πυρόσβεση, οι εκπαιδευμένοι εθελοντές που προσέτρεξαν ακάλεστοι να συνδράμουν. Λειτουργήσαν οι πάμπολλες εταιρείες και οργανωμένοι φορείς που χωρίς δεύτερη σκέψη άνοιξαν υπεραγορές, ξενοδοχεία, καταστήματα, πρατήρια, βενζινάδικα και έθεσαν στη διάθεση της επείγουσας προσπάθειας κάθε λογής προϊόν και υπηρεσία, αδιαφορώντας για το χρηματικό κόστος.

Κάποιοι θα πουν ότι αυτά είναι λίγο πολύ δεδομένα στην Κύπρο. Εκείνο όμως που δεν ήταν καθόλου δεδομένο, ίσως για κάποιους αδιανόητο, ήταν οι

νέοι άνθρωποι, εθελοντικές οργανώσεις, άτυπες ομάδες και απλοί πολίτες που κινητοποιήθηκαν μέσα σε ελάχιστες ώρες. Όλοι αυτοί που οργανώθηκαν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συντόνισαν αποστολές βοήθειας, γέμισαν γήπεδα, αποθήκες και φορτηγά με είδη πρώτης ανάγκης, προσέφεραν σπιτία για φιλοξενία πληγέντων, μαγείρεψαν, κουβάλησαν, στάθηκαν δίπλα στον άνθρωπο που είχε ανάγκη. Όσοι ακόμη και σήμερα σπεύδουν να καθαρίσουν και να αποκαταστήσουν, όσο μπορούν, τις πληγείσες κοινότητες και να στηρίξουν τους κατοίκους.

Δεν ήταν μόνο η ταχύτητα και το εύρος της κινητοποίησης που προκάλεσε εντύπωση. Ήταν το ήθος και η συνειδηση με την οποία έγιναν. Όχι για το θεαθήναι. Όχι για το like ή το story. Αλλά επειδή οι Κύπριοι ένιωσαν πως ήταν το αυτονόητο, έβγαINE αυθόρμητα από την ψυχά τους. Ακόμη και άνθρωποι που δεν είχαν ποτέ πει μια κουβέντα για τα κοινά, ενεργοποιήθηκαν: επιχειρηματίες και άνθρωποι του μόχθου, νέοι, γέροι, μπτέρες, παιδιά, μοντέλα και ινφλουεν-

σερς, οργανωμένοι οπαδοί ομάδων που πλακώνονται στα γήπεδα και νέοι κομμάτια νεολαίων που διαφωνούν στα αμφιθέατρα, βρέθηκαν να κρατούν το χέρι ο ένας του άλλου και να δημιουργούν μια ασύλληπτη σε μέγεθος και αποτελεσματικότητα αλυσίδα ανθρωπιάς.

Αυτό δεν είναι απλώς παρηγοριά. Είναι ελπίδα. Η Κύπρος συνεχίζει να έχει μέσα της το κύτταρο της αλληλεγγύης και της συλλογικής συνειδησης. Όχι πάντα φανερό, όχι πάντα οργανωμένο, αλλά υπαρκτό. Και –κυρίως– έχει νέους ανθρώπους που δεν είναι παθητικοί παρατηρητές. Δεν είναι «βολεμένοι», «αδιάφοροι» ή «απολιτικοί» όπως κάποιοι τους προσάπτουν. Είναι άνθρωποι που διψούν για συμμετοχή, για δράση, για ουσία. Που όταν τους δίνεται χώρος και κίνητρο, δεν διστάζουν να αναλάβουν ευθύνη και πράξη.

Η αλήθεια που επιβεβαιώθηκε στη φωτιά, είναι πως η κοινωνία δεν έπαψε ποτέ να νοιάζεται. Απλώς κουράστηκε να ελπίζει σε ηγεσίες που δεν εμπνέουν και δεν καθοδηγούν. Που ζητούν χειροκροτητές αντί για συνοδοιπόρους.

Που βολεύονται στην εξουσία αντί να την αντιλαμβάνονται ως βαρύτατη ευθύνη. Που θεωρούν ότι ο κόσμος χρειάζεται απλώς βαρύγδουπες εξαγγελίες, χαμόγελα και χειραφτίες, αντί για όραμα, σχέδιο και τόλμη για να φτιάξουμε μια καλύτερη χώρα.

Αυτά βαρέθηκαν ο κόσμος, αυτά βαρέθηκαν οι νέοι και γυρίζουν την πλάτη στους ηγέτες τους. Αυτός είναι ο λόγος που πάρα πολλοί συμπολίτες μας απέχουν από τις εκλογές, γι' αυτό ψηφίζουν «Φειδίες», γι' αυτό κάνουν οτιδήποτε μπορεί να ταρακουνήσει ένα σύστημα που βρίσκεται σε τέλμα. Είναι μια συνεχής κραυγή απόγνωσης, μπας και το σύστημα να αλλάξει.

Η ελπίδα υπάρχει. Τη βρήκαμε ξανά μέσα από τη στάχτη. Σε όλα αυτά που μας υπενθύμισαν πως ο τόπος δεν είναι μόνο οι θεσμοί του –είναι πρωτίστως οι άνθρωποι του. Άνθρωποι όμως που δικαιούνται ηγεσίες που να τις πιστεύουν, να ταυτίζονται και να παλεύουν μαζί τους. Και να τις εμπιστευθούν, ξανά.

michalis@michalis.com

Μοναστήρια «αετοφωλιές» χαράς

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ



Μυστική ευωδία χαρά αναδύεται από τα μοναστήρια, η οποία αγγίζει με μυστικό τρόπο, πιστούς και απίστευτους, οι οποίοι προστρέχουν, είτε για να λάβουν την βοήθεια εκ Θεού, είτε για να θαυμάσουν την αρχιτεκτονική ομορφιά. Με την είσοδο στα μοναστήρια, η λογική υποτάσσεται στην υπέρλογη εμπειρία της χαράς του χώρου και μια μυστική ψυχική ειρήνη βασιλεύει στις ψυχές των ανθρώπων. Η επικοινωνία με τους μοναχούς, με το ράσο, όσα «στραβά και ανάποδα» και αν έχουν μερικοί, δεν στέκεται ποτέ ικανή να ανατρέψει την ομορφιά, η οποία σώζει τον κόσμο, όπως έλεγε και ο Ντοστογιέφσκι. Απλώς, αν οι μοναχοί είναι ταπεινοί και άγιοι, τότε το θαύμα φανερώνεται και θεραπεύει και τις ψυχές και ενίοτε και τα σώματα των προσκυνητών.

Ο Άγιος Ιωάννης της Κλίμακας έλεγε ότι: «Φως μεν μοναχοίς άγγελιοι, φως δε κοσμικοίς μοναχική πολιτεία». Και στα μοναστήρια μυστικά ο πόντος ανθρώπων αγγίζει τον παράδεισο. Ιστορικά η λέξη παράδεισος είναι περσική και μεταφράζεται, ως περιφραγμένος κήπος αναψυχής, ως λειμώνας, ως ευωδιαστό λιβάδι. Καθόλου τυχαία, σχεδόν όλα τα μοναστήρια είναι μεγάλοι κήποι και στη μέση βρίσκονται οι ιεροί ναοί, χώροι στους οποίους ο άνθρωπος ενώνεται με τον Θεό, μέσω του Μυστηρίου της Θείας Κοινωνίας. Γύρω από τους ναούς βρίσκονται κατά κανόνα τα κελιά των μοναχών. Από την άλλη, τα μοναστήρια δεν είναι μόνο κήποι ειρήνης, αλλά είναι και κήποι φοβερών πολέμων, των μοναχών με τα πάθη και τους δαίμονες. Ο δρόμος της μοναχικής ζωής δεν είναι για όλους, αλλά μόνο για όσους έχουν τη θεία κλήση και για μόνο όσους έχουν τη δύναμη να ακολουθήσουν μια υπέρ φύση ζωή. Όλα βεβαίως τέμνονται μυστικά από την παρούσα του Θεού, της Παναγίας, των Αγίων και των Αγγέλων. Ο άνθρωπος ποτέ δεν είναι μόνος σε αυτό τον αγώνα, αλλά και ποτέ ο Θεός δεν απεμπολεί την ελευθερία του ανθρώπου, το θείο αυτό δώρο.

Μεγάλο ενδιαφέρον έχει η ιστορία του ορθόδοξου μοναχισμού, όχι μόνο από θεολογικής, αλλά και από κοινωνιολογικής προσέγγισης. Ο μοναχισμός κινήθηκε αρχικά στο εκκρεμές της ανάγκης για απόλυτη επικοινωνίας με τον Θεό και των θεωριών περί του τέλους του κόσμου. Ακολούθησε διάφορες πορείες, οι οποίες αρχικά παρέπεμπαν σε δομές στρατιωτικών ταγμάτων, μέχρι και ασκητικές επιλογές βασιανιστριών. Στην πορεία άγιοι

επίσκοποι, όπως ο Μέγας Βασίλειος και άγιοι ασκητές, όπως ο Μέγας Αντώνιος, ο Άγιος Παχώμιος, ο Άγιος Ιωάννης της Κλίμακας, καθόρισαν τη μέση οδό, όρισαν κανόνες για λειτουργία του μοναχισμού, ώστε οι μοναχοί να κάνουν υπακοή σε επισκόπους και ηγούμενους, να ακολουθούν συγκεκριμένα τυπικά και να γνωρίζουν τον δρόμο προς τη θέωση.

Στην υπέρ φύση πορεία των μοναχών, στο πρώτο τουλάχιστο επίπεδο, απαιτείται εκτός από την πνευματική καθοδήγηση και η πνευματική «δημιουργική» μοναξιά, είτε σε κοινόβιο, είτε σε άλλο τόπο, μακριά από την πολυκοσμία των ανθρώπων. Στόχος είναι να μπορέσει ο μοναχός να ελέγξει βασικά τους λογισμούς του, το πρώτο στάδιο όλων των πράξεων, με την προσευχή και συνήθως με τη μονολόγηση της ευχής του «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησον με...». Με την αδιάλειπτη προσευχή και τις συνεχείς διακονίες —δουλειές— ο μοναχός μπορεί πιο εύκολα να τιθαεύσει τα πάθη του και να αντιμτωπίσει και τις επιθέσεις του διαβόλου. Σε ένα δεύτερο επίπεδο και για πολύ λίγους, έρχεται ο ασκητικός βίος και η παρμονή στα «όρη και τις οπές της γης».

Οι άνθρωποι οι οποίοι ακολουθούν την υπερφύση μοναχική ζωή, επιλέγουν όχι σπάνια «αετοφωλιές», απρόσιτα μέρη, παραδείσιους τόπους, για να αγωνιστούν. Κύριο ζητούμενο να είναι δυσπρόσιτοι από τους υπόλοιπους ανθρώπους, ώστε απερίσπαστοι οι μοναχοί, να παλέψουν με τα πάθη τους. Στην Κύπρο έχουμε τη μονή Σταυροβουνίου, τη μονή του Κύκκου και άλλες πολλές μονές. Στην Ελλάδα το Άγιο Όρος, τα μοναστήρια στα Μετέωρα, τα μοναστήρια στα νησιά και σε πολλές άλλες δυσπρόσιτες περιοχές. Με την πάροδο του χρόνου και όταν πλῆθη πιστών κατέκλυζαν μοναστήρια, εφαρμόστηκε η πρακτική του άβατου, δηλαδή να μην έχουν πρόσβαση οι γυναίκες στα ανδρικά μοναστήρια και αντιστρόφως. Στα γυναικεία μοναστήρια πάντα υπήρχε η εξαίρεση του άντρα ιερέα και του πνευματικού πατέρα. Τα τελευταία κυρίως χρόνια, εφαρμόστηκε και η πρακτική των δύο αυλών στα μοναστήρια, μία για τους μοναχούς και μία για να έχουν πρόσβαση οι λαϊκοί. Οι πρακτικές ρυθμίσεις ποτέ δεν αποτελούσαν εμπόδιο για την επικοινωνία και το θαύμα. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα ο Άγιος Παΐσιος, ο οποίος δεχόταν χιλιάδες ανθρώπους στην «έρμη» του κελιού του και βοηθούσε πολύ περισσότερους σε

kaparispan@yahoo.gr

Τι πρέπει να κάνει η Κύπρος για συγκομιδή βρόχινου νερού

Του ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΝΗ

στους ιδιοκτήτες σπιτιών ένα ετήσιο τέλος συγκομιδής όμβριων υδάτων, το οποίο αποζημιώνεται εάν η απορροή όμβριων υδάτων περισυλλέγεται και χρησιμοποιείται, επιτρέποντας έτσι σημαντική εξοκονόμηση νερού. Σε πολλές γερμανικές πόλεις, προσφέρονται επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις για να ενθαρρύνουν τους ιδιοκτήτες σπιτιών να κατασκευάζουν δεξαμενές όμβριων υδάτων και φρεάτια διαρροής.

Ένα σύστημα συλλογής όμβριων υδάτων εγκαταστάθηκε στο αεροδρόμιο της Φρανκφούρτης το οποίο εξυπηρετεί 13 εκατομμύρια ανθρώπους κάθε χρόνο. Το σύστημα συλλέγει νερό από τις στέγες του νέου τερματικού σταθμού, ο οποίος έχει έκταση 26.800 τετραγωνικών μέτρων. Το νερό χρησιμοποιείται κυρίως για τα αποχωρητήρια, το πότισμα κήπων και για άλλες χρήσεις. Το Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Ντάρμστατ διαθέτει ένα κολοσσιαίο σύστημα συλλογής όμβριων υδάτων. Από το 1993, παρέχεται στο πανεπιστήμιο ένας συνδυασμός συλλογής όμβριων υδάτων και ανακυκλωμένου νερού. Το νερό χρησιμοποιείται στα αποχωρητήρια και παρέχεται στα εργαστήρια του πανεπιστημίου για σκοπούς ψύξης και καθαρισμού. Από τότε που εγκαταστάθηκε αυτό το σύστημα, μόνο το 20% της ζήτησης νερού καλύπτεται από πόσιμο νερό, που αντιστοιχεί σε εξοκονόμηση 80.000 κυβικών μέτρων πόσιμου νερού ετησίως.

Στην Αυστραλία η συνολική τάση στην αξιοποίηση της συλλογής όμβριων υδάτων αυξήθηκε από 19% σε 26% κατά την περίοδο 2007-10. Υπήρχαν τότε 2,3 εκατομμύρια νοικοκυριά που χρησιμοποιούσαν δεξαμενές όμβριων υδάτων ως πηγή νερού. Τα υψηλότερα ποσοστά ανά Πολιτεία και Επικράτεια ήταν στη Νότια Αυστραλία (46%), στο Κουίνσλαντ (34%) και στη συνέχεια στη Βικτώρια (29%). Οι δύο πιο πυκνοκατοικημένες πολιτείες, η Νέα Νότια Ουαλία και η Βικτώρια, έχουν κανονισμούς δόμησης που προωθούν τη συλλογή όμβριων υδάτων. Η

χρήση όμβριων υδάτων από τα νοικοκυριά της Αυστραλίας έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, και ενθαρρύνεται σε όλα τα επίπεδα της κυβερνήσεως μέσω πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στη μείωση της εξάρτησης από τα δίκτυα πόσιμου νερού και στην καλύτερη αξιοποίηση αυτού του σημαντικού πόρου. Στην Αυστραλία υπάρχει μια 20ετής ιστορία καλά τεκμηριωμένης έρευνας για το αν το νερό της βροχής πληροί τα πρότυπα ποιότητας του πόσιμου νερού. Περίπου 900.000 αυστραλιανά νοικοκυριά πίνουν νερό της βροχής κάθε μέρα χωρίς να υπάρχει κάποια σχετική επιδημία ασθένειας ή θανάτου.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο η συλλογή όμβριων υδάτων υιοθετήθηκε στο Βελοδρόμιο του Ολυμπιακού Πάρκου του Λονδίνου, προκειμένου να αυξηθεί η βιωσιμότητα της εγκατάστασης. Υπολογίστηκε ότι με το μέτρο αυτό υπήρξε μείωση 73% στη ζήτηση πόσιμου νερού από το πάρκο.

Τεράστιες περιοχές καλύπτονται από ηλιακά φωτοβολταϊκά πάνελ κάθε χρόνο σε όλα τα μέρη του κόσμου συμπεριλαμβανομένων και της Κύπρου. Τα ηλιακά πάνελ μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη συλλογή του μεγαλύτερου μέρους του βρόχινου νερού που πέφτει σε αυτά, αν γίνουν κάποιες μετατροπές και προσθήκες. Στην Κύπρο εκτός από τα ηλιακά πάρκα, χώροι στους οποίους θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος είναι αυτοί που έχουν μεγάλες επιφάνειες οροφών όπως βιομηχανικές περιοχές, σχολεία, νοσοκομεία, αεροδρόμια χωρίς να αποκλείονται τα ιδιωτικά σπίτια. Επίσης υπάρχει μεγάλη προοπτική στον τομέα της γεωργίας, φτάνει το υπουργείο Γεωργίας να βρει τρόπους επιχορήγησης των εγκαταστάσεων και επιμόρφωσης των γεωργών.

Ο κ. Πέτρος Κρόνης είναι μηχανολόγος και ερευνητής μηχανικό, petros.kronis@gmail.com



ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Γενιά Άλφα: το άλμα από τη γη στο νερό (I)

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ



Η γενιά άλφα (alpha generation), όσοι και όσες γεννήθηκαν, δηλαδή, μεταξύ των ετών 2010 και 2024, είναι η πρώτη γενιά που γεννήθηκε εξ ολοκλήρου εντός του 21ου αιώνα και χαρακτηρίζεται από τη βύθισή της στην ψηφιακή τεχνολογία από τη βρεφική κιόλας ηλικία. Αν υπάρχει μια λέξη που χαρακτηρίζει αυτά τα παιδιά που μεγαλώνουν σε ένα αβέβαιο και διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον είναι η ρευστότητα. Στοιχείο της γενιάς άλφα δεν είναι η γη, το στέρεο έδαφος, αλλά το νερό. Είναι δε η πρώτη γενιά με την οποία η ανθρωπότητα μεταβαίνει από το πρώτο στο δεύτερο στοιχείο, με την οποία πραγματοποιεί το άλμα από τη στέρεη γη στο νερό, από το στερεό στο υγρό στοιχείο. Η εικόνα αυτή δεν πρέπει να κατανοηθεί ως μια απλή μεταφορά. Η μετατόπιση του κέντρου βάρους της ανθρωπότητας από την ξηρά στο νερό δεν θα αφήσει αδιάφορη καμία ανθρώπινη τάξη, πολιτική, θρηκή, νομική, οικονομική ή πολιτισμική.

Στα 1942, ο Καρλ Σμιτ δημοσιεύει ένα σύντομο αλλά πυκνό δοκίμιο με τίτλο «Ξηρά και θάλασσα (Land und Meer)». Στο δοκίμιο αυτό, ο Γερμανός στοχαστής συνδυάζει τη γεωπολιτική ιστορία, την

πολιτισμική θεωρία και ένα είδος μυθικοϊστορικού διαλογισμού πάνω στον ανθρώπινο πολιτισμό. Το έργο αυτό διαφέρει από τα κυρίως νομικοπολιτικά έργα του όπως η «Πολιτική Θεολογία», «Η έννοια του πολιτικού» ή η «Θεωρία του συντάγματος», καθώς πέρα από τα αμιγώς επιστημονικά στοιχεία της ιστορίας και του φιλοσοφικού στοχασμού εμπιέχει αναφορές και σε μυθικά στοιχεία με βαθύ συμβολικό νόημα. Η βασική ιδέα αυτού του έργου είναι ότι κατανοεί την παγκόσμια ιστορία ως πάλιν μεταξύ δύο στοιχειωδών προσανατολισμών, χερσαίων και θαλάσσιων δυνάμεων, οι οποίες αντιστοιχούν σε τελούριανους, από το λατινικό tellus, που σημαίνει γη, και θαλασοκρατικούς πολιτισμούς.

Ξηρά και θάλασσα δεν αποτελούν απλά γεωγραφικά στοιχεία, αλλά βαθιά πολιτιστικά και πολιτικά αρχέτυπα που διαμορφώνουν το δίκαιο, την οικονομία, τον πόλεμο και την εικόνα του κόσμου ή το κοσμοεπίδωλο (Weltbild). Ο Σμιτ ξεκινάει την ανάλυσή του με τις συμβολικές και πρακτικές διαφορές μεταξύ ξηράς και θάλασσας. Οι χερσαίες δυνάμεις όπως η αρχαία Αίγυπτος και οι ηπειρωτικές αυτοκρατορίες, όπως η Κίνα, η Ρωσία ή η Πρωσία, είναι σταθερά δεμένες στο έδαφός τους. Είναι σταθερές, αργές στις

αλλαγές και επικεντρώνονται στα σύνορα, την άμυνα και την παράδοσή τους. Αντίθετα, οι θαλάσσιες δυνάμεις, όπως η αρχαία Αθήνα, η Βενετία ή η Μεγάλη Βρετανία, χαρακτηρίζονται από μια διαρκή κινητικότητα. Είναι ρευστές, επεκτατικές και προσανατολισμένες στο εμπόριο και την εξερεύνηση. Αυτή η δυαδικότητα απηχεί την κλασική μυθολογία του Ποσειδώνα εναντίον των χθόνιων θεών ή τη βιβλική αντίθεση ανάμεσα σε Λεβιάθαν, το θαλάσσιο τέρας, και Βεεμώθ, το τέρας της στεριάς.

Ο Σμιτ ερευνά τις ιστορικές μετατοπίσεις εξουσίας, τη μετάβαση από τον μεσογειακό κόσμο της αρχαιότητας στον ατλαντικό κόσμο της νεωτερικότητας. Σύμφωνα πάντα με τον συγγραφέα, η εποχή των ανακαλύψεων σηματοδοτεί την αποφασιστική μετάβαση από τις χερσαίες ηπειρωτικές δυνάμεις στις ωκεάνιες αυτοκρατορίες. Η Βρετανία γίνεται το κορυφαίο παράδειγμα θαλάσσιας ισχύος, συνδυάζοντας τη ναυτική κυριαρχία με το παγκόσμιο εμπόριο. Ταυτόχρονα, θάλασσα και ξηρά δημιουργούν διαφορετικές νομοταξικές έννοιες. Το χερσαίο δίκαιο επικεντρώνεται στην κυριαρχία επί του εδάφους. Το δίκαιο που βασίζεται στη θάλασσα δίνει έμφαση στην ελευθερία της ναυσιπλοΐας, στους ανοικτούς εμπο-

ρικούς δρόμους και στις χαλαρότερες εδαφικές διεκδικήσεις. Η περίφημη αντίθεση του Hugo Grotius μεταξύ ελεύθερης και κλειστής θάλασσας, mare liberum και mare clausum, αντανακλά τους πολιτικοστρατιωτικούς ανταγωνισμούς της εποχής της θάλασσας.

Ο Σμιτ συνδέει την τεχνολογική αλλαγή με τις αλλαγές στην κυριαρχία των στοιχείων. Τα μηχανοκίνητα πλοία, τα υποβρύχια και η αεροπορική ισχύς μεταβάλλουν την παλιά ισορροπία ξηράς-θάλασσας. Παράλληλα, ο βιομηχανικός καπιταλισμός ευνοεί τα συστήματα με προσανατολισμό στη θάλασσα και τα υβριδικά, αμφίβια, μοντέλα ανάπτυξης. Στο έργο αυτό σημασία έχει η μυθική και συμβολική διάσταση, η οποία διαπνέει όλο το κείμενο και με την οποία ο συγγραφέας ολοκληρώνει τον σύντομο στοχασμό του. Ο Σμιτ παρουσιάζει τη στεριά και τη θάλασσα ως διαχρονικά σύμβολα της τάξης έναντι της κίνησης, της σταθερότητας έναντι της αλλαγής. Σύμφωνα με αυτόν, η στοιχειώδης αυτή σύγκρουση δεν είναι «επιλύσιμη». Αποτελεί τον διαρκή κινητήριο μοχλό της ιστορίας.

Αυτό που αλλάζει με τη γενιά άλφα είναι ο μν επιλύσιμος χαρακτήρας της σύγκρουσης. Τάξη και σταθερότητα χάνουν οριστικά τον στοιχειακό πόλεμο ενάντια

στην κίνηση και την αλλαγή. Ο Σμιτ έχει δικίο όταν αναφέρει τις αλλαγές της τεχνολογίας ως μοχλό των ιστορικών και πολιτισμικών εξελίξεων. Η βύθιση της γενιάς άλφα στις ψηφιακές τεχνολογίες και στους ψηφιακούς κόσμους την απομακρύνει ουσιαστικά από την πολιτική, νομική και πολιτισμική ξηρά. Η άλφα δεν είναι αμφίβια, όπως οι γενιές X, Y και Z, αλλά εξ ολοκλήρου θαλάσσια. Οι δεξιότητες που απαιτούνται στο θαλάσσιο περιβάλλον είναι εντελώς διαφορετικές από εκείνες που απαιτούνται στην ξηρά ή ακόμη και σε αμφίβιο περιβάλλον. Τις δεξιότητες αυτές η γενιά άλφα πρέπει να τις αποκτήσει μόνη της διότι κανείς από τις προηγούμενες γενιές δεν τις διαθέτει για να τις τις διδάξει. Οι νέες δεξιότητες και προτεραιότητες στη μάθηση καθορίζονται από μια αοριστία, εφόσον ο ανθρώπινος πολιτισμός για τον οποίο απευθύνονται δεν έχει ακόμη αποκτήσει σχήμα και μορφή. Η νέα μορφή θα σχηματιστεί μέσα από πολιτισμικές συγκρούσεις των φορέων της αλλαγής (γενιές Α, Β και επόμενες) με τις παλαιές νοοτροπίες των απερχόμενων γενεών.

Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ

Σε φάση εντατικής κινητοποίησης στα θέματα που άπτονται των ελληνικών δικαιωμάτων στην Ανατολική Μεσόγειο φαίνεται ότι έχει εισέλθει με διάφορους τρόπους η Αθήνα, η οποία έρχεται σταδιακά αντιμέτωπη με τις αντιδράσεις, όχι μόνο της Τουρκίας, αλλά και άλλων περιφερειακών δρώντων, που ήταν ούτως ή άλλως εξαιρετικά ενεργοί. Από τον περασμένο Απρίλιο και τις διαδοχικές πρωτοβουλίες, αρχικά της κατάθεσης του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΘΧΣ), εν συνεχεία της εκδήλωσης ενδιαφέροντος για έρευνες στα δύο οικόπεδα νότια της Κρήτης από τον αμερικανικό κολοσσό Chevron, της οριοθέτησης θαλασσιών πάρκων στο Αιγαίο και το Ιόνιο, αλλά και των αντιδράσεων που έχουν καταγραφεί έπειτα από όλες αυτές τις κινήσεις (ρηματικές διακοινώσεις Λιβύης και Αιγύπτου).

Οι αντιδράσεις διατηρούν όλες την αυτοτελή αξία τους, ωστόσο οι πλέον ανησυχητικές είναι εκείνες της Τουρκίας που, ούτως ή άλλως, έχουν οδηγήσει σε μια σειρά από αρνητικές εξελίξεις, με πλέον χαρακτηριστική εκείνη του τέλματος στο οποίο βρίσκεται το έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου (Great Sea Interconnector - GSI) από πέρυσι το καλοκαίρι. Οι Τούρκοι -πέρα από τα δικά τους θαλάσσια πάρκα, χάρτες στην UNESCO κ.ά.- υπενθύμισαν τον GSI με αφορμή ένα άλλο έργο, το οποίο μάλιστα δεν έχει ακόμη φτάσει στην ελληνικά ΑΟΖ, αλλά παραμένει στην κυπριακή.

Πριν από λίγες ημέρες (Τετάρτη 6 Αυγούστου) η Αγκυρα ανέδειξε τις έρευνες που γίνονται σε κυπριακής δικαιοδοσίας πε-

ριοχές για το έργο EMC (East to Med Corridor). Αφενός έστειλε ένα πολεμικό πλοίο (τη φρεγάτα «Γκεντίζ»), το οποίο ζήτησε τη διακοπή ερευνών βυθού από το υπό σημαία Γιβραλτάρ πλοίο «Fugro Gauss». Αφετέρου, απνύθυνε μέσω του υπουργείου Εθνικής Αμυνας την προειδοποίηση ότι κατ'ενα έργο δεν εκτελείται στην περιοχή δίχως τουρκική άδεια, περιλαμβανομένου του GSI. Το «Fugro Gauss» έπλεε στη μεγαλύτερη διάρκεια των ερευνών του, όχι εντός της περιοχής ΑΟΖ που η Τουρκία θεωρεί δική της, αλλά εντός της αδιαμφισβήτητης κυπριακής ΑΟΖ, στα νότια της Κύπρου. Η φρεγάτα «Γκεντίζ» ακολούθησε το «Fugro Gauss» στα νότια της Κύπρου όπου, σύμφωνα με άριστα πληροφορημένες πηγές, παρενοχλούσε δι' ασυρμάτου το ερευνητικό πλοίο. Αν και ο κυβερνήτης του «Fugro Gauss»

απαντούσε ότι θα μεταβιβάσει τα μηνύματα στον διαχειριστή του, από την τουρκική φρεγάτα μετέδιδαν μονότονα ότι το πλοίο βρίσκεται σε περιοχή δικαιοδοσίας της Τουρκίας, καθώς και ότι το έργο δεν έχει άδεια από την Αγκυρα. Από την πλευρά της κυπριακής κυβέρνησης σημειώνεται ότι το πλοίο ολοκλήρωσε κανονικά τις έρευνές του και αργά το πρωί της Παρασκευής αναχώρησε με πορεία προς τη Μάλτα.

Παρά τις διαφορές του EMC με τον GSI, όπως για παράδειγμα ότι το πρώτο αποτελεί καλώδιο οπτικών ινών και το δεύτερο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, υπάρχουν αρκετά στοιχεία που επιβεβαιώνουν μια σταθερή στάση της Αγκυρας σ' αυτά τα θέματα. Όπως και στην περίπτωση του GSI, ο οποίος χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. και στηρίζεται από τη Γαλλία αλλά και τις ΗΠΑ, έτσι και στην

περίπτωση του EMC υπάρχει μια ευρεία διεθνής συνεργασία, της οποίας μέρος είναι και η Ελλάδα (η ΔΕΗ είναι μέτοχος του έργου). Κεντρικός χρηματοδότης του EMC είναι η Σαουδική Αραβία.

Το συνολικό έργο έχει αναλάβει η γαλλική Alcatel Submarine Networks (ASN, με κύριο μέτοχο τη Nexans, γνωστή από την εμπλοκή της και στον GSI), η οποία θα προμηθεύσει τα καλώδια οπτικών ινών όταν έλθει η ώρα της τοποθέτησής τους. Το έργο της επιθεώρησης βυθού έχει ανατεθεί στην βρετανική Pelagian Ltd, η οποία με τη σειρά της υπενοίκισε το πλοίο «Fugro Gauss» από τη γερμανική εταιρεία Fugro Marine GmbH.

Ηδη στα τέλη Μαΐου η Ελλάδα είχε εγκρίνει βρετανικό αίτημα για επιθεώρηση βυθού σε περιοχή της ελληνικής ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας, με σκοπό τη σχεδίαση της διαδρομής των καλωδίων

οπτικών ινών του EMC (το πρώτο από Ιταλία προς Ισραήλ και το δεύτερο από Γαλλία προς Ισραήλ). Το πλοίο άρχισε τις έρευνές του στην Ανατολική Μεσόγειο λίγες ημέρες αργότερα.

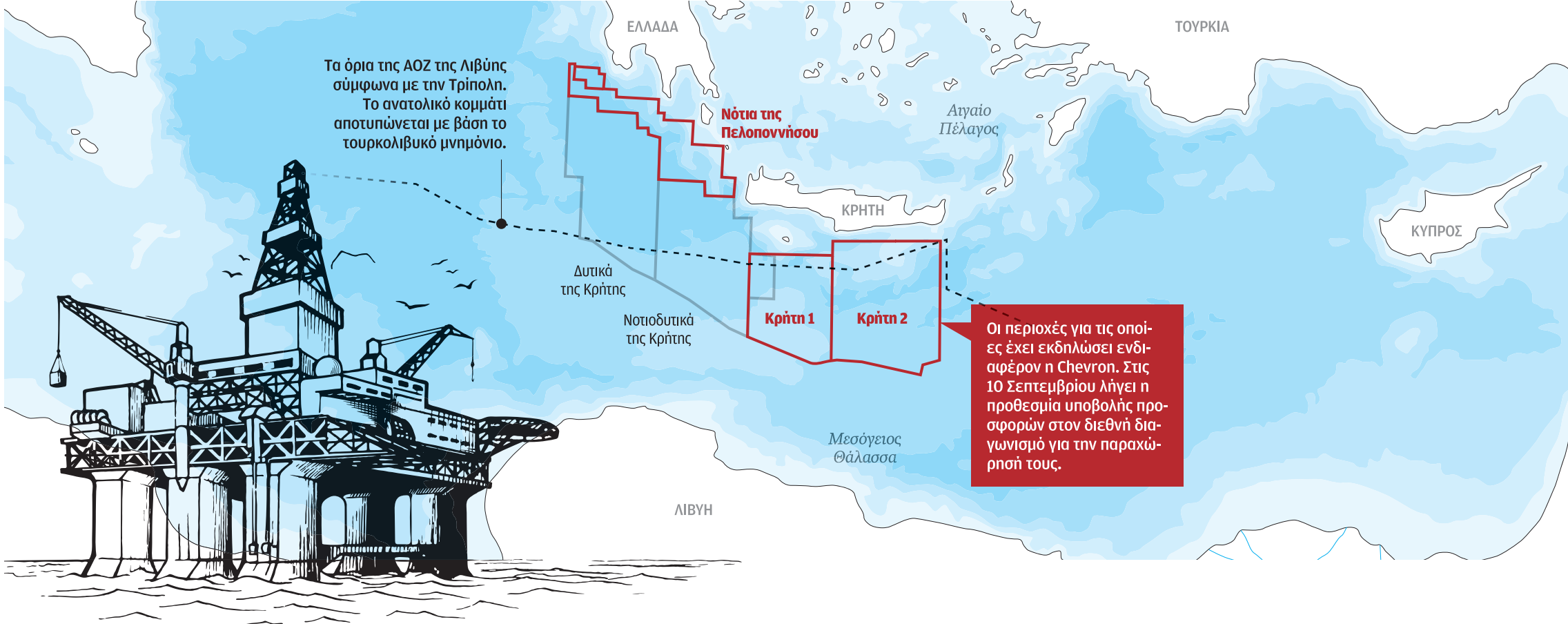
Εκείνο που καθίσταται εν ολίγοις σαφές είναι ότι η Τουρκία δεν υπολογίζει την παρουσία τρίτων στην Ανατολική Μεσόγειο, είτε διαιτηρεί εταιρικές σχέσεις μαζί τους είτε όχι. Η μετατροπή του East Med από φιλόδοξο σχέδιο σε νεκρό γράμμα είναι ένα παράδειγμα του τι θα μπορούσε να πάει στραβά.

Αυτή η στάση που ακολουθεί σε στρατηγικό επίπεδο πλέον η Αγκυρα, σε συνδυασμό βεβαίως και με τα υπόλοιπα μέτωπα που την αφορούν (π.χ. της Συρίας ή της Λιβύης), αποτελούν και μια έμμεση απάντηση στον υπολογισμό κάποιων κύκλων της ελληνικής κυβέρνησης περί «θωράκισης» των περιοχών νότια της Κρήτης λόγω του ενδιαφέροντος που έχει εκδηλωθεί από την αμερικανική Chevron, μάλιστα για οικόπεδα τα οποία είναι σχεδιασμένα με βάση τον νόμο Μανιάτην, δηλαδή τη μέση γραμμή Ελλάδας - Λιβύης.

Σύμφωνα με πληροφορίες, το ενδιαφέρον της Chevron αναφέρθηκε και στην τηλεφωνική επικοινωνία που είχαν Κυριάκος Μητσοτάκης και Μάρκο Ρούμπιο την Παρασκευή, με αμφότερες τις πλευρές να δεσμεύονται από την εμπιστευτικότητα που απαιτείται στο πλαίσιο ενός εν εξελίξει ανοικτού διαγωνισμού. Η ελληνική πλευρά αποδίδει πάντως ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι στην ανακρίση που εξέδωσε το Στέιτ Ντιπάρτμεντ για το τηλεφώνημα αναφέρεται η στρατηγική σημασία της ελληνοαμερικανικής συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας.

Το παράδειγμα του East Med

Η Τουρκία δεν υπολογίζει την παρουσία τρίτων στην Αν. Μεσόγειο, είτε διατηρεί εταιρικές σχέσεις μαζί τους είτε όχι. Η μετατροπή του East Med σε νεκρό γράμμα δείχνει τι θα μπορούσε να πάει στραβά.



Η Chevron και οι νέοι παίκτες για τα οικόπεδα της Κρήτης

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Σε ένα μήνα ακριβώς από σήμερα, την Τετάρτη 10 Σεπτεμβρίου, καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών στον διεθνή διαγωνισμό για τις υπό παραχώρηση νέες περιοχές της Κρήτης και της Πελοποννήσου για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, η Ελλάδα θα μετρήσει τις δυνάμεις της στην ενεργειακή σκακιέρα της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο δρόμος για την είσοδο της Ελλάδας στο «ενεργειακό κλαμπ» των χωρών της περιοχής, όπου συμμετέχουν το Ισραήλ, η Αίγυπτος, η Κύπρος, ο Λίβανος και εσχάτως -μετά 10 χρόνια απουσίας- η Λιβύη, άνοιξε με την παρουσία της αμερικανικής ExxonMobil στα θαλάσσια οικόπεδα δυτικά και νοτιοδυτικά της Κρήτης το 2019. Απέκτησε νέα δυναμική μετά την εκδήλωση του ενδιαφέροντος της δεύτερης μεγαλύτερης παγκοσμίως πετρελαιοϊκής και μεγαλύτερου ανταγωνιστή της ExxonMobil, της επίσης αμερικανικής Chevron, για δύο περιοχές της Κρήτης («Κρήτη Ι» και «Κρήτη ΙΙ») και μία νοτίως της Πελοποννήσου. Το σύνολο των πέντε εφαιπτόμενων οικόπε-

δων (δύο της ExxonMobil που της έχουν παραχωρηθεί σε κοινοπραξία με τη Helleniq Energy και τα τρία νέα που διεκδικεί η Chevron) δημιουργούν ένα συνεχόμενο πεδίο για έρευνες υδρογονανθράκων μιας έκτασης που φτάνει τα 81.655 τετραγωνικά χιλιόμετρα -35.655 τ. χλμ. στα οποία έχει αναπτύξει ερευνητική δραστηριότητα η ExxonMobil και 46.000 τ. χλμ. που έχουν προσελκύσει το κατ'αρχήν ενδιαφέρον της Chevron-, αυξάνοντας σημαντικά τις πιθανότητες εντοπισμού κοιτασμάτων.

Ο διεθνής διαγωνισμός για τις παραχωρήσεις των τριών νέων περιοχών διεξάγεται σε μια περίοδο ισχυρού ανταγωνισμού μεταξύ των μεγάλων πολυεθνικών του πετρελαίου και αυτό αξιολογείται ως ένα πολύ θετικό momentum. Η ένταση της ερευνητικής δραστηριότητας στην περιοχή, που σηματοδότησε η πρόσφατη ανακάλυψη κοιτάσματος φυσικού αερίου από την ExxonMobil στην Αίγυπτο, και τα θετικά αποτελέσματα της ερευνητικής γεώτρησης στο τεμάχιο 10 στην ΑΟΖ Κύπρου ενισχύουν περαιτέρω αυτό το θετικό momentum. Τη δική της αυτοτελή σημασία έχει για τον ελληνικό

διαγωνισμό και η υπογραφή, μόλις πρόσφατα, μνημονίου συνεργασίας του αμερικανικού κολοσσού ExxonMobil με την εθνική εταιρεία πετρελαίου της Λιβύης (NOC) για γεωφυσικές και γεωλογικές μελέτες σε τέσσερα υπεράκτια

Πληροφορίες θέλουν την BP και την ENI να έχουν επισκεφθεί τα data rooms της ΕΔΕΥΕΠ για τις περιοχές της Κρήτης και του Ιονίου και να βρίσκονται στο στάδιο των διαπραγματεύσεων για αγοραπωλησία.

οικόπεδα στα ανοικτά των βορειοδυτικών ακτών και στη λεκάνη της Σύρτης.

Η βαριά σκιά, ωστόσο, της κλιμακούμενης γεωπολιτικής έντασης με πρωταγωνιστές την Τουρκία και τους συμμάχους της στη Λιβύη δεν επιτρέπει ασφαλείς προβλέψεις για τα αποτελέσματα του διαγωνισμού, αν και έχει κινητο-

ποιήσει το ενδιαφέρον και δύο ευρωπαϊκών πολυεθνικών. Πληροφορίες θέλουν την BP και την ιταλική ENI να έχουν επισκεφθεί τα data rooms που έχει καταρτίσει η Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων (ΕΔΕΥΕΠ) για τις περιοχές της Κρήτης και του Ιονίου και να βρίσκονται μάλιστα στο στάδιο των διαπραγματεύσεων για αγοραπωλησία. Η αγορά σεισμικών δεδομένων αποτελεί προαπαιτούμενο για τη συμμετοχή στον διαγωνισμό, βάσει της σχετικής προκήρυξης. Η ENI ανακάλυψε το μεγάλο κοιτάσμα «Zor» στην ΑΟΖ της Αιγύπτου, ενώ η BP δραστηριοποιείται ήδη στο Ισραήλ και στο Δέλτα του Νείλου. Η BP μάλιστα φέρεται να βρίσκεται σε συζητήσεις με τη Helleniq Energy για ευρύτερη συνεργασία που θα περιλαμβάνει περιοχές που έχουν ήδη παραχωρηθεί στην ελληνική εταιρεία. Η Helleniq Energy συμμετέχει στις δύο παραχωρήσεις δυτικά και νοτιοδυτικά της Κρήτης με την ExxonMobil, αυτόνομα στις παραχωρήσεις «Δόνιο» και «10» (το τελευταίο βρίσκεται στον Κυπαρισιακό Κόλπο) και από κοινού με την Energean στην παραχώρηση

«Ιόνιο 2». Εχει επίσης προκαλέσει τον διαγωνισμό για το οικόπεδο «Α2» δυτικά της Πελοποννήσου. Αν και η διοίκηση της Helleniq Energy επισήμως δεν έχει αποκαλύψει το ενδιαφέρον της για τη διεκδίκηση και των δύο νέων περιοχών της Κρήτης, όπως και της νέας περιοχής της Πελοποννήσου, από την αγορά έχει προεξοφληθεί.

Το ενδιαφέρον και άλλων πολυεθνικών για τον τρέχοντα διαγωνισμό, πέραν αυτού της Chevron, επιβεβαιώνει και ο αρμόδιος υπουργός Ενέργειας Σταύρος Παπασταύρου, χωρίς ωστόσο να αποκαλύπτει ονόματα. Η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΝ δεν φαίνεται να ανησυχεί για τα αποτελέσματα του διαγωνισμού. Η άποψη που κυριαρχεί τόσο στο ΥΠΕΝ όσο και στην ΕΔΕΥΕΠ είναι ότι οι αποφάσεις από πλευράς των εταιρειών λαμβάνονται με καθαρά εμπορικούς όρους και ότι οι γεωπολιτικές εντάσεις είναι περιουσιακό στοιχείο της εταιρείας. Αυτό που θα αξιολογήσουν οι πολυεθνικές είναι οι δυνατότητες εκμετάλλευσής των δημοπρατούμενων περιοχών. Τα πιθανολογούμενα κοιτάσματα στην περιοχή του Ιονίου και της Κρήτης, σύμφωνα με τα

στοιχεία της ΕΔΕΥΕΠ, υπολογίζονται σε 24 τρις. κυβικά πόδια ή 680 δις. κυβικά μέτρα φυσικού αερίου, ποσότητα συγκρίσιμη με τα μεγάλα κοιτάσματα που ανακαλύφθηκαν στην Αίγυπτο και στο Ισραήλ.

Η επισημοποίηση του ενδιαφέροντος της Chevron, μετά τις αμφισβητήσεις της Λιβύης για τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας στις δύο περιοχές της Κρήτης, αποτελεί το μεγαλύτερο στοιχείο για την ελληνική κυβέρνηση. Άλλωστε η ίδια εξέλαβε από την πρώτη στιγμή το ενδιαφέρον της Chevron ως έμπρακτη αναγνώριση από πλευράς του αμερικανικού κολοσσού των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων. Από όσα μεταφέρονται αρμοδίως, δεν έχει εκφραστεί μέχρι στιγμής κάποιος ενδιασμός από πλευράς της αμερικανικής εταιρείας σχετικά με τη συμμετοχή της στον διαγωνισμό. Η απουσία της Chevron από τον διαγωνισμό αξιολογείται ως το κακό αλλά απίθανο σενάριο, ακόμη και εάν εμφανιστούν άλλοι παίκτες, μν... αμερικανικής προελεύσεως, αφού αυτό θα έστειλε και ένα αρνητικό μήνυμα για τις σχέσεις Ελλάδας - ΗΠΑ.



A celebration of cocktail art and culture!

WHERE THE CITY MINGLES WITH THE SUMMIT

digitalagenda

CYPRUS SUMMIT

MAIN SPONSOR

THREE

ARTISANAL



CENTS

BEVERAGES



Το ταγκό του Αυγούστου

Η επαναφορά στο δίπολο Ν.Δ. - ΠΑΣΟΚ και τα μέτωπα που επιλέγουν τα δύο κόμματα

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Σε ένα σκηνικό ασύμμετρου διπολισμού ανάμεσα στη Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ μετατοπίζεται η κεντρική πολιτική αντιπαράθεση, καθώς η ανταλλαγή πυρών μεταξύ των δύο κομμάτων μονοπωλεί το ενδιαφέρον σε όλο το εύρος της ατζέντας, από τα σκάνδαλα μέχρι την εκπαίδευση και την εξωτερική πολιτική. Μπορεί τα δημοσκοπικά δεδομένα να μη θυμίζουν σε τίποτε τον παλιό, μεγάλο διπολισμό της Μεταπολίτευσης, ωστόσο η σύγκρουση στη Βουλή για τον ΟΠΕΚΕΠΕ φαίνεται ότι έβαλε ξανά τα δύο κόμματα σε τροχιά σύγκρουσης, χωρίς αυτή τη φορά την παρεμβολή διαττόντων αστέρων από το αντισυστημικό στερέωμα.

Η κυβέρνηση είδε τις προηγούμενες εβδομάδες να χάνει τα δημοσκοπικά κέρδη που με κόπο κατάφερε να αποκομίσει από το Πάσχα μέχρι τις αρχές του καλοκαιριού. Και ενώ το ιδανικό σενάριο θα ήταν να φτάσει στις αρχές Αυγούστου έχοντας σταθεροποιηθεί δημοσκοπικά σε ένα ποσοστό κοντά στο 30%, ώστε πάνω σε αυτό να «χτίσει» με κέρδη από τις παροχές στη ΔΕΘ, πλέον το ζητούμενο είναι να ανακτηθεί στη ΔΕΘ το ποσοστό κοντά στο 27%-28% που είχε στις αρχές του καλοκαιριού.

Το ΠΑΣΟΚ, από την άλλη πλευρά, βιώνει ένα παρατεταμένο μαρτύριο της σταγόνας. Βλέπει τη Ν.Δ. να χάνει, αλλά αδυνατεί να ωφεληθεί από τις απώλειες, με τα όποια κέρδη να είναι αναιμικά. Η μεταξύ τους μετωπική σύγκρουση είναι επιλογή και για τους δύο, που με διαφορετική στρατηγική προσδοκούν να αυξήσουν τη συσπειρωσή τους και την απήχυσή τους στο κεντρικό ακροατήριο.

Ψηφοφόροι

Οι δυσχεραστημένοι ψηφοφόροι αυτού του χώρου φαίνεται να μένουν, μέχρι στιγμής, στην «γκρίζα ζώνη» των αναποφάσιστων. Το ποσοστό τους κυμαίνεται στην περιοχή του 20%, ανάλογα με τη δημοσκοπήση, και ένα μεγάλο μέρος τους είναι ψηφοφόροι που εγκαταλείπουν τη Ν.Δ., αλλά δεν επιλέγουν άλλη πολιτική στέγη. Όπως επισημαίνει κυβερνητικό στέλεχος, είναι ένα κεντρικό στοιχείο για τη Ν.Δ. να καταφέρει να ξανακερδίσει αυτούς τους ψηφοφόρους. Και στη δεδομένη συγκυρία ο χώρος στον οποίο θα ήταν πιο πιθανό να μεταπηδήσουν δείχνει να είναι το ΠΑΣΟΚ. «Οχι απαραίτητα γιατί είναι πειστικό ή ελκυστικό, αλλά γιατί θα αποφασίσουν οριστικά να γυρίσουν την πλάτη σε εμάς», προ-

σθέτει. Παρατηρεί, επίσης, ότι δεν υπάρχουν άλλες δεξαμενές στις οποίες μπορεί να στραφεί η Ν.Δ. να χάνει, αλλά αδυνατεί να ωφεληθεί από τις απώλειες της. Πριν συντελεστεί η αποξένωση, το κυβερνητικό κόμμα επικρατεί να ξανακερδίσει αυτό το ακροατήριο. Η στρατηγική αυτή γίνεται ακόμη πιο επιτακτική για τη Ν.Δ. όσο συνεχίζεται η συζήτηση για πιθανές ανακατατάξεις στα δεξιά της «δεξιάς πολυκατοικίας», που θα μπορούσαν να αυξήσουν τις διαρροές προς τα εκεί. Η επιλογή αντιπάλου διευκολύνει και τη στρατηγική συσπείρωσης των ψηφοφόρων, ενώ δεν είναι χωρίς σημασία η διέγερση «οπαδικών» αντανάκλαστικών στο στενά παραταξιακό ακροατήριο μεγαλύτερης ηλικίας, με επαναφορά του δίπολου Ν.Δ. - ΠΑΣΟΚ.

Για το ΠΑΣΟΚ η επιλογή να κινηθεί μόνο του απέναντι στην κυβέρνηση ήταν ήδη μονόδρομος. Ο σχεδιασμός της Χαρίλαου Τρικούπη δεν περιλαμβάνει κανένα σενάριο σύμπτωσης μετώπων με τα υπόλοιπα κόμματα που κινούνται στον ευρύτερο χώρο της Κεντροαριστεράς. Κατ' αρχάς διότι προσδοκά σε –έστω και μικρά– κέρδη από τη διαρκή απομείωση ποσοστών που καταγράφουν και κατά δεύτερον, διότι ο Νίκος Ανδρουλάκης δεν πιστεύει ότι υπάρχει

προοπτική επιτυχίας σε σχήματα συνεργασίας που μάλλον θαλώνουν το πολιτικό μήνυμα, τη στιγμή που, όπως εκτιμά, οι πολίτες απαντούν καλύτερα σε ξεκάθαρα διλήμματα. Σε αυτό το πλαίσιο η εκτίμηση της ηγετικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ είναι ότι η κυβέρνηση έχει εισέλθει σε καθοδική τροχιά, ότι η φθορά καθίσταται αναπότρεπτη και ότι εάν το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης συνεχίσει σε στρατηγική ανάδειξης των κυβερνητικών αδυναμιών, σε συνδυασμό με την προβολή εναλλακτικών δικών του προτάσεων, θα αρχίσει αυτό να αποδίδει και δημοσκοπικά.

Σε αυτή τη σύγκρουση κάθε πλευρά επιλέγει διαφορετικά μέτωπα. Από την πλευρά της κυβέρνησης είναι σαφές ότι επιδιώκεται να περάσει σε δεύτερη μοίρα το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ. Είναι χαρακτηριστικός ο χειρισμός που έγινε στην υπόθεση της πολιτευτού από την Κοζάνη, για την οποία το ΠΑΣΟΚ επανέρχεται σχεδόν καθημερινά με επίμονα ερωτήματα. Στην αρχή δεν υπήρχε καμία απάντηση από την πλευρά της κυβέρνησης και της Ν.Δ., ενώ χαμηλά κρατήθηκαν οι τόνοι και όταν της ζητήθηκε να παραιτηθεί. Φαίνεται ότι η αρχική επιλογή να χτυπηθεί το ΠΑ-

ΣΟΚ με την ανάδειξη εμπλοκής δικών του μελών και στελεχών, εγκαταλείπεται. Στην κυβέρνηση δείχνουν να αντιλαμβάνονται ότι η διατήρηση αυτού του θέματος στο προσκήνιο δεν έχει τίποτα θετικό για τους ίδιους.

Όλες τις προηγούμενες μέρες, από την πλευρά της Ν.Δ. επιδιώχθηκε η αντιπαράθεση με το ΠΑΣΟΚ να κατευθυνθεί σε άλλα μέτωπα: στην εξωτερική πολιτική, με παραπομπή σε δηλώσεις στελεχών του για το τουρκολιβυκό μνημόνιο και στις κυβερνητικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της βίας στα πανεπιστήμια, που φαίνεται ότι θα αναδειχθεί σε πεδίο σύγκρουσης στην αφετηρία του νέου ακαδημαϊκού έτους. Η κυβέρνηση επιδιώκει να προσδώσει στο ΠΑΣΟΚ χαρακτηριστικά κόμματος διαμαρτυρίας σε θέματα που ενδιαφέρουν το κεντρικό ακροατήριο.

Το ΠΑΣΟΚ, από την πλευρά του, επιμένει και θα συνεχίσει να επιμένει στο σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ, για το οποίο στη Χαρίλαου Τρικούπη θεωρούν ότι θα συνεχίσει να τροφοδοτείται με νέες αποκλύψεις. Εκτιμούν, επίσης, ότι η δημοσκοπική κάμψη του κυβερνώντος κόμματος έδειξε ότι το θέμα απασχολεί τους πολίτες και προκαλεί ρηγματώσεις στην πλειοψηφία.

Μονόδρομος

Για τη Χαρ. Τρικούπη η επιλογή να κινηθεί μόνη της είναι μονόδρομος. Ο Νίκος Ανδρουλάκης δεν βλέπει προοπτική επιτυχίας σε σχήματα συνεργασίας, που μάλλον θαλώνουν το πολιτικό μήνυμα.



Η υπουργός Παιδείας Σοφία Ζαχαράκη παρακολουθεί την ομιλία του προέδρου του ΠΑΣΟΚ στο Κοινοβούλιο κατά την πρόσφατη συζήτηση του νομοσχεδίου για τα πανεπιστήμια. Η κυβέρνηση επιλέγει ως προνομιακό πεδίο αντιπαράθεσης με την αξιωματική αντιπολίτευση το θέμα των ΑΕΙ.

ΑΠΟΨΗ

Πέντε προτάσεις του ΠΑΣΟΚ για τους θεσμούς

Του **ΝΙΚΟΥ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ**

Η χώρα βιώνει μια βαθιά θεσμική παρακμή που φέρει φαρδιά-πλατιά την υπογραφή του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη. Ενός πολιτικού που το 2019 φόρεσε το προσωνύμιο του μεταρρυθμιστή και ευαγγελίστηκε επιστροφή στην «κανονικότητα», έπειτα από την τραυματική περίοδο διακυβέρνησης των ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ. Περίοδο κατά την οποία η εργαλειοποίηση των θεσμών αναγορεύτηκε σε βασικό τρόπο άσκησης πολιτικής. Η επιστροφή στην «κανονικότητα», όμως, αποδείχτηκε μεθοδευμένη εξαπάτηση. Το επιτελικό κράτος λειτούργησε σαν Δούρειος Ίππος για να εδραιωθούν οι καθεστωτικές πρακτικές του πρωθυπουργού.

Συνέχισε να χρησιμοποιεί το κράτος ως λάφυρο, ως εργαλείο πελατειακής διαχείρισης και αδιαφανούς εξουσίας με επίκεντρο το Μέγαρο Μαξίμου και με σκοπό τον πλήρη έλεγχο των χρηματοδοτικών πηγών της οικονομίας, τη χειραγώγηση των θεσμικών αντιβάρων αλλά και μέρους των μέσων ενημέρωσης.

Επείτα από μια χαμένη δεκαετία για τη χώρα και τις νεότερες γενιές λόγω της σοβαρής οικονομικής περιπέτειας που βιώσαμε,

ο ελληνικός λαός ανέμενε όχι απλώς περισσότερα, αλλά ένα ριζικά διαφορετικό υπόδειγμα διακυβέρνησης. Με διαφάνεια, λογοδοσία, αξιοκρατία, δικαιοσύνη. Δεν είναι τυχαίο ότι χώρες με ισχυρούς θεσμούς βρίσκονται ψηλά στους δείκτες ανταγωνιστικότητας και ευημερίας. Η ποιοτική λειτουργία μιας Δημοκρατίας δεν είναι πολυτέλεια – συνιστά μονόδρομο για την ηθική και αναπτυξιακή πρόοδο κάθε κοινωνίας.

Τα τελευταία έξι χρόνια όμως, η πανδημία και οι υπόλοιπες κρίσεις λειτούργησαν ως πρόσχημα για χιλιάδες απευθείας αναθέσεις, αδιαφανείς συμφωνίες, έργα χωρίς διαγωνισμούς, επιδοτήσεις χωρίς κοινωνικό αντίκρισμα, απουσία διαβούλευσης για σημαντικές αποφάσεις. Την ώρα που ο πολίτης στενάζει από την ακρίβεια, τις αυξήσεις στα ενοίκια, το ρεύμα, το σουπερ μάρκετ, κάποιοι αρεστοί της κυβέρνησης Μητσοτάκη φρόντισαν να διατηρούν μόνιμο και ανοικτό λογαριασμό με το δημόσιο ταμείο.

Το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ είναι η κορυφή του παγόβουνου: Από την ενίσχυση των ολιγοπωλιών και την προνομιακή διανομή διςκατομμυρίων ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης έως το ρεκόρ

μετακλήτων υπαλλήλων και το όργιο απευθείας αναθέσεων.

Η κυβέρνηση δεν σταμάτησε μόνο στη λεηλασία της διαφάνειας. Προχώρησε και στη συστηματική αποδυνάμωση των θεσμικών αντιβάρων αλλά και την απαξίω-

Η κυβέρνηση χρησιμοποίησε το κράτος ως εργαλείο πελατειακής διαχείρισης και αδιαφανούς εξουσίας με επίκεντρο το Μαξίμου και με σκοπό τον έλεγχο των χρηματοδοτικών πηγών της οικονομίας και τη χειραγώγηση των θεσμικών αντιβάρων.

ση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης. Διότι η ασοδσία πάει χέρι-χέρι με την ατιμωρησία. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός έχασε αποφάσεις δικαστηρίων, όπως αυτή του ΣτΕ για το σκάνδαλο των υποκλοπών, ενώ σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποίησε την κοινοβουλευτική πλειοψηφία για να εμποδίσει την έρευνα της Δι-

καισύνης σε ώριμες δικογραφίες που αφορούσαν υπουργούς του. Ακόμα και η λειτουργία της Βουλής ευτελίζεται. Όσα έγιναν την προηγούμενη εβδομάδα, είναι πρωτόγνωρα στα 50 χρόνια της Μεταπολίτευσης. Για να ελέγξει τη βούληση των βουλευτών του, επέτρεψε να βρίσκονται παρόντες στην Ολομέλεια μόλις 8 βουλευτές, 80 σε καρτανία σπίτι τους και 67 να ψηφίσουν επιστολικά. Δείχνοντας αμετροπία στις επιλογές του και απόλυτη ασέβεια στους θεσμούς.

Ποιος, τελικά, σέβεται τη Δικαιοσύνη και τις ανεξάρτητες αρχές; Αυτός που τις αφήνει να κάνουν το έργο τους ή εκείνος που επιχειρεί να τις ποδηγετήσει; Αυτός που στηρίζει την ανεξαρτησία τους ή αυτός που παρεμβαίνει συστηματικά στον τρόπο λειτουργίας τους; Ο πρωθυπουργός έχασε τη κατήγγειλε πριν από το 2019 και, σήμερα, συμπεριφέρεται σαν να υπάρχουν μόνο εχθροί ή πειθήνιοι υπηρέτες του Μαξίμου.

Εμείς, ως υπεύθυνη αξιωματική αντιπολίτευση, που αγωνίζεται να γίνει αξιοπιστη κυβερνητική δύναμη πρόοδου, είμαστε αποφασισμένοι να υλοποιήσουμε ρηξικέλευθες προτάσεις, ώστε να επανέλθει η εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς:

1. Με αλλαγή στον τρόπο επιλογής της ηγεσίας της Δικαιοσύνης, για να πάψει να αποτελεί μονοκομματική επιλογή.
2. Με τροποποίηση του νόμου περί ευθύνης υπουργών για να σταματήσουν τα φαινόμενα ασυλίας και ατιμωρησίας.
3. Με την απαγόρευση ανάληψης δημοσίων αξιωμάτων για τέσσερα χρόνια μετά την απομπρέτηση των δικαστών, ώστε να προστατευθεί η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας.
4. Με συνεκτικό πλαίσιο για να μπει τέλος στη λεηλασία του δημοσίου χρήματος: Θεσπίζοντας πλαφόν 5% στην αξία των απευθείας αναθέσεων επί του συνόλου των πιστώσεων της αναθέτουσας αρχής. Παράλληλα με την κατάργηση σχετικών αναφορών που περιορίζουν την εφαρμογή του πλαφόν - κόφτη σε συγκεκριμένα μόνο είδη απευθείας αναθέσεων και με μείωση του ανώτατου ποσού απευθείας αναθέσεων στις 20.000 ευρώ (πλέον ΦΠΑ). Το 2024 –σύμφωνα με επίσημα στοιχεία– το 76,7% των συμβάσεων υπογράφηκαν με απευθείας ανάθεση. Στην Ελλάδα το 55% των διαγωνισμών καταλήγει σε μόνο μία προσφορά, όταν στην Ε.Ε. είναι 32%.
5. Με ένα στιβαρό θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση του

μαύρου πολιτικού χρήματος. Η υπόθεση της χρηματοδότησης της Ομάδας Αλήθειας από ιδιώτες είναι αποκαλυπτική.

Αυτά είναι δομικές μεταρρυθμίσεις, που τις περισσότερες έχουμε καταθέσει ήδη στη Βουλή, αλλά τη νομοθέτησή τους έχει αρνηθεί η Ν.Δ. Συνιστούν παρεμβάσεις, που ενισχύουν τη Δημοκρατία και την αποτελεσματικότητα του κράτους.

Η αξιοπιστία της κυβέρνησης είναι στο ναδίρ και τελευταία της προσπάθεια είναι να παρασύρει μαζί της όλον τον πολιτικό κόσμο, βυθίζοντάς τον στην αδιαξιοπιστία με απρόβλεπτες συνέπειες για τη σταθερότητα και την προοπτική της χώρας.

Το ΠΑΣΟΚ μέχρι την ημέρα των εθνικών εκλογών θα δώσει τον αγώνα για την πολιτική αλλαγή, γιατί ο λαός απαιτεί αλλαγή πλεύσης και όχι τη διαίωνιση της αδιαφάνειας και της παρακμής. Είναι στο χέρι μας να τελειώσουμε επιτέλους με τα κλειστά κλαμπ εξουσίας και τις παλαιοκομματικές νοοτροπίες, που μας οδήγησαν στο χείλος της καταστροφής την προηγούμενη δεκαετία.

Ο κ. Νίκος Ανδρουλάκης είναι πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ



Ο Τζο Μπάιντεν, υποβαταζόμενος, προσπαθεί να σταθεί στα πόδια του μετά την πτώση του επί σκηνής, στην τελετή αποφοίτησης της Αεροπορικής Ακαδημίας στο Ελ Πάσο, τον Ιούνιο του 2023. Αν λίγους μήνες μετά ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ άνοιγε τον δρόμο για μια προκριματική μάχη στους Δημοκρατικούς, ένας ισχυρότερος υποψήφιος θα μπορούσε να νικήσει τον Τραμπ, εκτιμά ο Τίμοθι Γκάρτον Ας.

Του ΤΙΜΟΘΙ ΓΚΑΡΤΟΝ ΑΣ

Τίποτα δεν είναι πιο ανυπόφορο από κάποιον που λέει «σας τα έλεγα εγώ» – γι' αυτό συγκλωρόστε με που θα είμαι ανυπόφορος. Στις 29 Σεπτεμβρίου 2023, ύστερα από μερικούς μήνες στις Ηνωμένες Πολιτείες, δημοσίευσα ένα άρθρο που συνοψίστηκε εύστοχα στον τίτλο της εφημερίδας Guardian: «Αν ο Τζο Μπάιντεν δεν αποσυρθεί, ο κόσμος θα πρέπει να προετοιμαστεί για τη θητεία Τραμπ 2.0».

Δεν μπορούμε ποτέ να πούμε με βεβαιότητα τι θα είχε συμβεί «αν...», αλλά υπάρχει μια πολύ σοβαρή πιθανότητα: Αν ο Μπάιντεν άνοιγε τον δρόμο για μια προκριματική μάχη στο στρατόπεδο των Δημοκρατικών το φθινόπωρο του 2023, ένας ισχυρότερος υποψήφιος θα μπορούσε να νικήσει τον Τραμπ. Ολόκληρος ο πλανήτης θα είχε αποφύγει την καταστροφή που ξεδιπλώνεται μπροστά μας.

«Δεν έχει νόημα να κλαίς πάνω από την καρδόρα με το χυμένο γάλα», μπορεί να πείτε. Ναι, αλλά πάντα αξίζει να παίρνεις μαθήματα για το μέλλον. Βρίσκομαι ξανά στις ΗΠΑ και μια πρόσφατη δημοσκόπηση της Wall Street Journal δείχνει ότι το 63% των ψηφοφόρων έχει αρνητική εικόνα για το Δημοκρατικό Κόμμα. Για να το θέσω ήπια, οι Δημοκρατικοί έχουν πολύ δρόμο μπροστά τους.

Ήταν τρελό

Ποια είναι λοιπόν τα σωστά διδάγματα; Ο λόγος που αναφέρω το παλιό μου άρθρο δεν είναι για να καυχώ ότι έχω κάποια εσωτερική πληροφόρηση για την πολιτική της Ουάσιγκτον: το αντίθετο: δεν είχα καμία. Ήταν απλώς εμφανώς τρελό να προτείνεις έναν ηλικιωμένο και εξασθενημένο υποψήφιο, ο οποίος θα ήταν 86 ετών στο τέλος της δευτέρης θητείας του. Συγκριτικά οι ηγέτες της Σοβιετικής Ένωσης, που θεωρούνται η επιτομή της παρηκμασμένης γεροντοκρατίας, ήταν αντίστοιχα 75 (Λεονίντ Μπρέζνιεφ), 69 (Γιούρι Αντρέοφ) και 73 (Κονσταντίν Τσερνόμνιν) ετών όταν πέθαναν.

Δεν χρειαζόταν ιδιαίτερη σοφία για να το δει κανείς αυτό, και οι περισσότεροι Αμερικανοί το είχαν ήδη διακρίνει. Την εποχή που έγραφα το άρθρο μου, δημοσκόπηση έδειχνε ότι το 77% των Αμερικανών θεωρούσε τον Μπάιντεν υπερβολικά ηλικιωμένο για να υπηρετήσει άλλη μία θητεία. Μόνο οι στενοί συνεργάτες του, οι αριστεροί σχολιαστές και το κατεστημένο των Δημοκρατικών συνέχιζαν να συμφωνούν με τον πρόεδρο, την οικογένειά του και ό,τι αποκαλούνταν (δεν είναι αστείο) ανεπίσημα το «Πολιτικό Γραφείο» ότι είναι ο μόνος κατάλληλος για τον θώκο.

Στο πρόσφατο και πολυσυζητημένο βιβλίο τους «Original

Sin», δύο κορυφαίοι δημοσιογράφοι της Ουάσιγκτον, ο Τζέικ Τάπερ του CNN και ο Αλεξ Τόμσον του Axios, υποστηρίζουν ότι υπήρξε, όπως υπονοεί και ο υπότιτλος τους, μια εκστρατεία συγκάλυψης. Η οικογένεια του Μπάιντεν και το «πολιτμπόρ» προσπάθησαν να κρύψουν την απότομη νοτική του έκπτωση, περιορίζοντας τις περισσότερες από τις συσκέψεις του μεταξύ 10 π.μ. και 4 μ.μ. Ακόμη και τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου δεν τον έβλεπαν από κοντά για μήνες, ενώ οι εκτεταμένες συνεντεύξεις στα ΜΜΕ ήταν τόσο σπάνιες όσο... ένα Gay Pride στο Βατικανό.

Η σιωπή των media

Παρότι οι συγγραφείς αποδίδουν τις ευθύνες στον πρόεδρο, στη σύζυγό του, σε άλλα μέλη της οικογένειας και στους στενούς συνεργάτες του, υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων που παραδόξως εξαιρούν τους εαυτούς τους και άλλους δημοσιογράφους της Ουάσιγκτον. Δεν έχω ανατρέξει στο σύνολο των ρεπορτάζ τους στο CNN και στο Axios – σίγουρα υπάρχουν δημοσιεύματα που αξίζει να αναφερθούν προς υπεράσπιση της δημοσιογραφικής τους πορείας. Όμως, δεν χωράει αμφιβολία πως οι Αμερικανοί πολιτικοί συντάκτες γενικά, και ειδικά οι αριστεροί σχολιαστές, άργησαν πολύ να πουν αυτό που οι λεγόμενοι «απλοί» Αμερικανοί είχαν ήδη δει.

Γιατί; Ο Εζρα Κλάιν των New York Times διερευνά αυτό το ερώτημα σε ένα επεισόδιο του εξαιρετικού του podcast. Αναγνωρίζοντας ότι η δική του έκκληση, τον Φεβρουάριο του 2024, να αποσυρθεί ο Μπάιντεν ήρθε με καθυστέρηση, συζητάει με τον Τάπερ γιατί οι περισσότεροι άλλοι άργησαν ακόμη περισσότερο. Η απάντηση φαίνεται να είναι μια σειρά παραγόντων: ο φόβος των δημοσιογράφων μήπως χάσουν την πρόσβαση στην εξουσία· η εκδικητική συσπείρω-

Ηλικία προέδρων κατά την ημέρα της ορκωμοσίας τους

2025

Ντόναλντ Τραμπ
78 ετών

2021

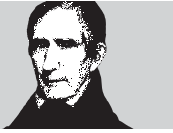
Τζο Μπάιντεν
78 ετών

1981

Ρόναλντ Ρίγκαν
69 ετών

1857

Τζέιμς Μπουκάναν
65 ετών

1841

Ουίλιαμ Χένρι Χάρισον
68 ετών

ση του κατεστημένου των Δημοκρατικών· η υποταγή σε μια αυτοκρατορική προεδρία· η αγωνία για τον Τραμπ· η ανησυχία για την Κάμαλα Χάρις ως εναλλακτική υποψήφια.

Ο φόβος απόλειας της πρόσβασης στην εξουσία είναι επαγγελματική νόσος της δημοσιογραφίας. «Ενιωθες πως διαρρηγνύεις όλες τις σχέσεις σου με τον Λευκό Οίκο μονομιάς», λέει ο Κλάιν, ανακαλώντας τη δημόσια τοποθέτησή του τον Φεβρουάριο του 2024. «Ναι, όχι μόνο με τον Λευκό Οίκο αλλά με ολόκληρο το Δημοκρατικό Κόμμα», προσθέτει ο Τάπερ.

Στις σημειώσεις μου του Σεπτεμβρίου 2023 καταγράφω μια ιδιαιτερή συζήτηση με αρθρογράφο της Ουάσιγκτον: «Ναι, ο Μπάιντεν πρέπει να αποσυρθεί». Ο ίδιος όμως δεν μπορεί να το πει. [Οι σημειώσεις συνεχίζουν: «Η Τζίι Μπάιντεν θα μπορούσε να το πει, αλλά της αρέσει αυτή η θέση (σ.σ. της Πρώτης Κυρίας)].

Ξέρω επίσης, από άλλες πηγές, πόσο απειλητικό μπορούσε να γίνει το κατεστημένο των Δημοκρατικών. Ειδικά στην προσπάθειά του να αποτρέψει οιαδήποτε αμφισβήτηση της ικανότητας του Μπάιντεν να υπηρετήσει μια δεύτερη θητεία. Ακόμα και στα επικριτικά άρθρα που εμφανίστηκαν στα αμερικανικά ΜΜΕ υπήρχε ένας υπόρρητος σεβασμός προς την προεδρία. Ήταν σαν να ζητούσαν από ένα βασιλιά να αποσυρθεί από τον θρόνο – και όχι από έναν πολιτικό να παραιτηθεί από την κούρσα. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο ηλικίας 237 ετών αμερικανικό συνταγματικό σχήμα που συνενώνει τους ρόλους πρωθυπουργού και μονάρχη σε ένα πρόσωπο. Στη Βρετανία, κρατάμε αυτόν τον σεβασμό για τον μονάρχη, ενώ ο πρωθυπουργός υπόκειται κάθε Τετάρτη σε κοινοβουλευτικό έλεγχο. Κάποιος σε κατάσταση γεροντικής παρακμής όπως ο Μπάιντεν το 2023 δεν θα άντεχε ούτε δύο εβδομάδες στο Ουέστμινστερ. Υπήρχε επίσης ο πανικός για τον Τραμπ. Μετά τις

επιτυχίες των Δημοκρατικών στις ενδιάμεσες εκλογές του 2022, θεωρήθηκε ότι ο Μπάιντεν ήταν ο μόνος που μπορούσε να τον νικήσει. Πολύ περισσότερο αφού η εναλλακτική, η Κάμαλα Χάρις, εθεωρείτο σχετικά αδύναμη υποψήφια. Κι έτσι, από φόβο μήπως επιλέξουν την Κάμαλα και καταλήξουν με τον Τραμπ πρόεδρο, κατέληξαν με την Κάμαλα κι έπειτα τον Τραμπ.

Τα διδάγματα

Μερικά διδάγματα, λοιπόν, είναι ξεκάθαρα. Ο Τάπερ και ο Τόμσον ξεκινούν το βιβλίο τους με μια φράση του Τζορτζ Οργουελ: «Το να βλέπεις αυτό που βρίσκεται μπροστά στα μάτια σου απαιτεί συνεχή αγώνα». Ο Οργουελ μάς καλεί επίσης να λέμε πάντα αυτό που βλέπουμε – ειδικά όταν είναι άβολο για τη δική μας πλευρά. Αυτό είναι το διπλό τεστ για τους δημοσιογράφους: να το δεις και να το πεις.

Όσο για το κατεστημένο των Δημοκρατικών: Μην προσπαθείτε να εκφοβίσετε τα μέσα ενημέρωσης να αυτολογοκριθούν με το επιχείρημα ότι έτσι εξυπηρετούν τον αντίπαλο. Θα ήταν καλύτερο για εσάς οι δημοσιογράφοι να κάνουν απλώς τη δουλειά τους, στο πνεύμα του Οργουελ. Τέλος: Αλλάξτε την παλιά φρουρά. Ο Τσακ Σούμπερ, αρχηγός της κοινοβουλευτικής ομάδας των Δημοκρατικών στη Γερουσία, είναι μεγαλύτερος από τον Τσερνόμνιν και πλησιάζει γρήγορα τον Μπρέζνιεφ. Α, και καλό θα ήταν να ακούτε τους ανθρώπους που υποτιθέεται πως εκπροσωπείτε.

Νέοι αστέρες

Η τραγωδία σε όλη αυτή την ιστορία είναι ότι το Δημοκρατικό Κόμμα διαθέτει πληθώρα νέων πολιτικών ταλέντων – από τον Πιτ Μπούτιτζιτς, τον Τζος Σαπίρο, την Γκρέτσεν Γουίτμερ και τον Γκάβιν Νιούσομ μέχρι το νέο αστέρι της Νέας Υόρκης, τον Ζόραν Μαριντάνι. Μπορεί να μην έχουν ακόμη μια κοινή ιδεολογική πλατφόρμα ικανή να κερδίσει προεδρικές εκλογές – στοχαστές όπως ο Εζρα Κλάιν και ο Ντέρεκ Τόμσον, συν-συγγραφείς του «Abundance», ενός άλλου επίκαιρου βιβλίου, επεξεργάζονται ενδιαφέρουσες ιδέες. Οι Δημοκρατικοί μπορούν πιθανότατα να κερδίσουν τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις ενδιάμεσες εκλογές του χρόνου με νέα πρόσωπα – και εστιάζοντας στις σοβαρές συνέπειες της πολιτικής Τραμπ για την εργατική και μεσαία τάξη. Το 2027, ωστόσο, ενώσει των επόμενων προεδρικών εκλογών, θα χρειαστεί να παραγάγουν όλα όσα απέτυχαν παταγώδως να δημιουργήσουν το 2023.

Ο κ. Τίμοθι Γκάρτον Ας είναι καθ. Ευρωπαϊκών Σπουδών στην Οξφόρδη.



63%

των ψηφοφόρων έχουν αρνητική εικόνα για το Δημοκρατικό Κόμμα, σύμφωνα με πρόσφατη δημοσκόπηση της Wall Street Journal.



77%

των Αμερικανών θεωρούσαν τον Μπάιντεν υπερβολικά ηλικιωμένο για να υπηρετήσει άλλη μία θητεία τον Σεπτέμβριο του 2023.



Ο Ράεντ Σαλέμ Ασλινιέχ και μέλη της οικογένειάς του θρηνούν τον χαμό του 18χρονου γιου του, Αχμεντ, ο οποίος υπέκυψε στα τραύματα που υπέστη σε ισραηλινή επίθεση πριν από τέσσερις μήνες - στην ίδια επίθεση έχασαν τη ζωή τους άλλα οκτώ μέλη της οικογένειας. Σύμφωνα με το Associated Press, η κατάσταση του Αχμεντ επιδεινώθηκε εξαιτίας ελλείψεων σε φάρμακα. Η φωτογραφία τραβήχτηκε στο νεκροτομείο του νοσοκομείου Σίφα στην πόλη της Γάζας, την Τετάρτη.

Ο πόλεμος
εκτίναξε
τις τιμές σε
βασικά είδη

Ποσά σε δολάρια

◆ Πριν τον
πόλεμο | ◆ Σήμερα

Ζάχαρη
1 κιλό

• 0,89 → 106

Πατάτες
1 κιλό

• 0,59 → 30

Αλεούρι
25 κιλά

• 10,4 → 305

Πετρέλαιο
1 λίτρο

• 1,87 → 36

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«Οι άνθρωποι θα μαθαίνουν για αυτή τη μέρα στα μαθήματα Ιστορίας, όπως μαθαίνουν άλλες ημερομηνίες όπου σφραγίστηκε η μοίρα ενός λαού. Τα νόματα εκείνων που θα λάβουν την απόφαση θα γίνουν συνώνυμα της ατιμώσης». Αυτά έγραψε ο διακεκριμένος Ισραηλινός δημοσιογράφος Γκίντεον Λέβι στη Haaretz την περασμένη Τετάρτη ενόψει της συνεδρίασης του συμβουλίου ασφαλείας του Ισραήλ που αποφάσισε, χαράματα Παρασκευής, την επέκταση των στρατιωτικών επιχειρήσεων με άμεσο στόχο την κατάληψη της Πόλης της Γάζας, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο κατάληψης ολόκληρης της παλαιστινιακής Λωρίδας.

Φυγή ή θάνατος

«Το σχέδιο του πρωθυπουργού Μπέντζαμιν Νετανιάχου σημαίνει την εξόντωση χιλιάδων ανθρώπων, την καταστροφή των προϋποθέσεων επιβίωσης περισσότερων των δύο εκατομμυρίων ζωντανών-νεκρών και την τελική ισοπέδωση μιας πολυπληθούς, ζωηρής λωρίδας γης όπου αυτοί οι άνθρωποι ζούσαν κάποτε, αλλά όχι πια», τόνιζε ο Λέβι, για να προσθέσει: «Το συμβούλιο ασφαλείας που θα αποφασίσει την ανακατάληψη της Γάζας θα αποφασίσει επίσης την εθνοκάθαρση της κατειλημμένης περιοχής... θέτοντας τους κατοίκους της ενώπιον του διλήμματος να πεθάνουν ή να εκτοπιστούν».

Η απόφαση της Παρασκευής προκάλεσε σφοδρές αντιδράσεις από τη συντριπτική πλειονότητα της διεθνούς κοινότητας, καθώς απειλεί να μετατρέψει μια ήδη εφιαλτική πραγματικότητα σε πραγματική Αποκάλυψη. Την στιγμή που η ανθρωπότητα συγκλονίζεται από τις εικόνες των αποσκελετωμένων παιδιών, με τον λιμό να θερίζει, ο Νετανιάχου ετοιμάζεται να εκτοπίσει ένα εκατομμύριο κατοίκους της βόρειας Γάζας σε ένα μεγάλο στρατόπεδο συγκέντρωσης, στο νοτιοδυτικό άκρο της Λωρίδας, προωθώντας τη δική του ιδέα για την τελική λύση του Παλαιστινιακού.

Η κορύφωση του δράματος ξεκίνησε στις 18 Μαρτίου, όταν ο Νετανιάχου τερμάτισε μονομερώς την εκεχειρία με τη Χαμάς που είχε επιβάλει ο Ντόναλντ Τραμπ την παραμονή της ορκωμοσίας του και σταμάτησε κάθε ανθρωπιστική βοήθεια στα 2,1 εκατ. Παλαιστινίων, παρά τη σφοδρή αντίθεση της ηγεσίας του στρατού και των υπηρεσιών ασφαλείας, όπως αποκάλυψε την περασμένη Τρίτη το ισραηλινό τηλεοπτικό δίκτυο Channel 13. Ακολούθησε η κλιμάκωση των φονικών επιδρομών με την επίθεση «Αρματα του Γεδεών»,

αρχής γενομένης από την 15η Μαΐου.

Τα θύματα

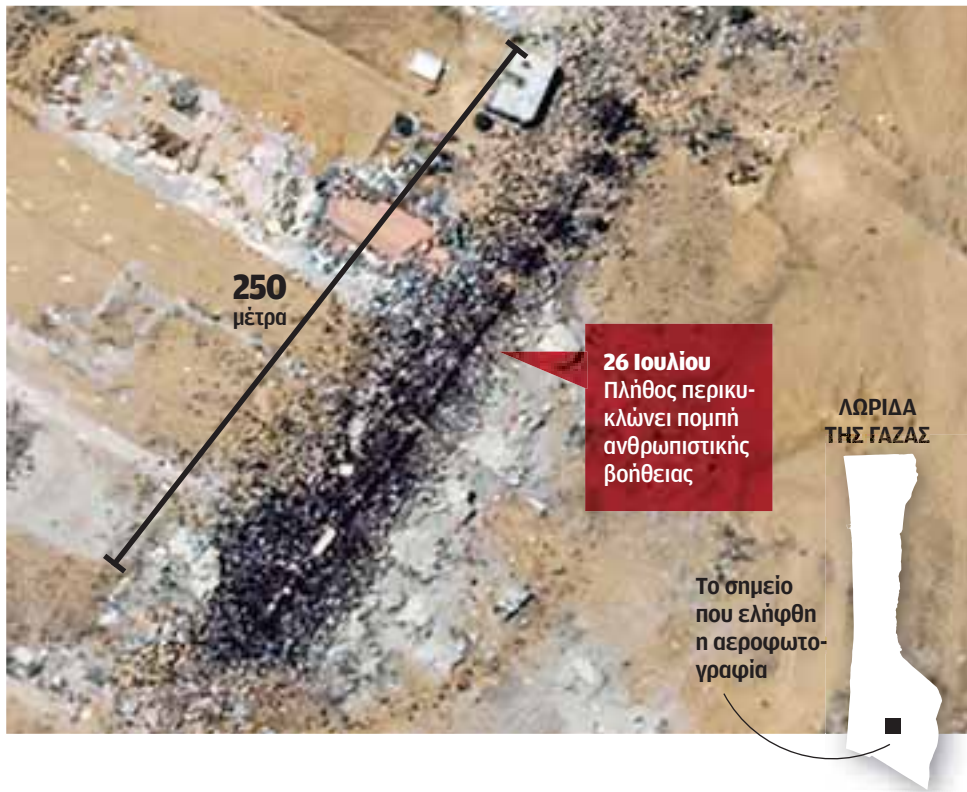
Δεν υπάρχουν λέξεις για να περιγράψουν το τίμημα που πλήρωσαν οι πολιορκημένοι. Οι νεκροί από τα ισραηλινά πυρά ξεπέρασαν τις 61.000, από τους οποίους περίπου 18.500 ήταν παιδιά. Τουλάχιστον 1.568 πεινασμένοι άνθρωποι εκτελέστηκαν ενώ περίμεναν στην ουρά για να παραλάβουν λίγα τρόφιμα στα μόλις τέσσερα σημεία διανομής του διαβόητου «Ανθρωπιστικού Ιδρύματος για τη Γάζα» (GHF) που έφτιαξαν οι Ισραηλινοί και οι Αμερικανοί για να παρακάμψουν τις υπηρεσίες του ΟΗΕ.

Της προάλλες, ο πρώην καταδρομέας του αμερικανικού στρατού Άντονι Αγκιλάρ, ο οποίος προσέφερε υπηρεσίες σκευούριτι στην GHF, επιβεβαίωσε αυτό που όλοι είχαν καταλάβει, ότι δηλαδή Ισραηλινοί στρατιώτες πυροβολούσαν χωρίς αφορμή άοπλους Παλαιστινίους στις παγίδες θανάτου των σημείων διανομής.

Στο διάστημα από τον Απρίλιο μέχρι τον Ιούλιο περίπου 20.000 Παλαιστίνιοι νοσηλεύτηκαν σε

Κατάληψη δίχως αύριο για τη Γάζα

Ο Νετανιάχου θέτει σε εφαρμογή το σχέδιο κατοχής της Λωρίδας, με μόνο στόχο τον εκτοπισμό ενός εκατομμυρίου Παλαιστινίων στο νοτιοδυτικό της άκρο



πολύ άσχημη κατάσταση λόγω οξύτατου υποσιτισμού. Σύμφωνα με το παγκόσμιο επισιτιστικό πρόγραμμα του ΟΗΕ, το 40% του πληθυσμού μένει εντελώς νηστικό για αρκετές συνεχόμενες ημέρες. Τις τελευταίες ημέρες τα θύματα της YouGov για λογαριασμό του αντισυμβατικού επιταχυνόμενο ρυθμό και σχεδόν τα μισά είναι παιδιά.

Η ανθρωπιστική καταστροφή στη Γάζα προκάλεσε κύμα αποστροφής εναντίον του Ισραήλ ακόμη και στις πιο φιλικές του, παραδοσιακά, χώρες. «Ο λαός μου έχει αρχίσει να απεχθάνεται το Ισραήλ», εκμυστηρεύτηκε σε Εβραίο χρηματοδότη του ο Ντόναλντ Τραμπ, έγραψαν οι Financial Times στις 30 Ιουλίου. Σύμφωνα με την τελευταία δημοσκοπήση της YouGov για λογαριασμό του Economist, το 43% των Αμερικανών θεωρεί ότι αυτό που γίνεται στη Γάζα είναι γενοκτονία έναντι 28% εκείνων που διαφωνούν. Άλλη έρευνα του αμερικανικού ινστιτούτου Pew τον περασμένο μήνα έδειξε ότι κονδρικά τα τρία τέταρτα των πολιτών σε Αυστραλία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιαπωνία, Ολλανδία, και Σουηδία έχουν αρνητική άπο-

ψη για το Ισραήλ. Υπό την πίεση της κοινής γνώμης και βουλευτών τους, οι ηγέτες της Γαλλίας Εμανουέλ Μακρόν, της Βρετανίας Κιρ Στάρμερ και της Πορτογαλίας Λουίς Μοντενζέγκρο ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους να αναγνωρίσουν παλαιστινιακό κράτος.

Οι όμηροι και οι απώλειες

Επομένως η επιχείρηση «Αρματα του Γεδεών» αποτέλεσε διπλωματικό Βατερλώ για το Ισραήλ. Επιπλέον, όπως έγραψε ο Εμανουέλ Φαμπιάν στους Times of Israel, έχει αποτύχει σε όλους τους διακηρυγμένους στόχους της: Οι 50 όμηροι (από τους οποίους 20 υπολογίζεται ότι είναι ζωντανοί) δεν απελευθερώθηκαν, οι Παλαιστίνιοι δεν εγκατέλειψαν τη βόρεια και την κεντρική Γάζα και οι ένοπλες παλαιστινιακές οργανώσεις εξακολουθούν να μάχονται. Το Ισραήλ έχει χάσει κοντά 1.000 στρατιώτες από την έναρξη του πολέμου, από τους οποίους οι 51 αυτοκτόνησαν. Εκατοντάδες άλλοι νοσηλεύονται κάθε μήνα με ψυχικά προβλήματα, ενώ ολόένα και λιγότεροι έφεδροι προσέρχονται στα κέντρα επιστράτευσης.

Το τελευταίο διάστημα, η εικόνα αλλάζει και στο εσωτερικό του Ισραήλ. Πάνω από 1.000 καλλιτέχνες υπέγραψαν έκκληση για τον άμεσο τερματισμό της αιματοχυσίας. Οργανώσεις πολιτών και προσωπικότητες μεγάλου διαιτητήματος, όπως ο συγγραφέας Νταβίδ Γκρόσμαν, μιλούν ανοικτά για γενοκτονία. Περίπου 600 πρώην ανώτεροι αξιωματικοί του στρατού, της Μοσάντ και της Σίν Μπετ, συμπεριλαμβανομένου του πρώην πρωθυπουργού Εχούντ Μπάρακ, απηύθυναν έκκληση στον Τραμπ να επιβάλει στον Νετανιάχου την ειρήνευση.

Υπό αυτούς τους όρους, το σχέδιο του Ισραηλινού πρωθυπουργού για ολοκληρωτική κατάληψη της Γάζας μοιάζει με τυχοδιωκτική φυγή προς τα εμπρός ενός ηγέτη περικυκλωμένου από αδιέξοδα. Ο αρχηγός του στρατού Εγιάλ Ζαμίρ και το σύνολο της αντιπολίτευσης αντιτάχθηκαν σφοδρά στο σχέδιο, τονίζοντας ότι ισοδυναμεί με θανατική καταδίκη των ομήρων και ότι θα παγιδεύσει το Ισραήλ σε έναν μακρύ, αιματηρό πόλεμο χωρίς τέλος. Ενδεχομένως η ισχυρή αντίδραση της στρατιωτικής ηγεσίας να ήταν ο παράγοντας που ανάγκασε τον Νετανιάχου να κάνει ένα βήμα πίσω από τον αρχικό στόχο για κατάληψη όλης της Λωρίδας και να περιοριστεί, σε πρώτο χρόνο, στην Πόλη της Γάζας.

Μήπως εκβιάζει;

Ισραηλινά μέσα ανέφεραν ότι η έναρξη των επιχειρήσεων ενδέχεται να καθυστερήσει κατά δύο μήνες ώστε να προετοιμαστεί ο στρατός και να προηγηθεί η εκκένωση της Πόλης της Γάζας από τους κατοίκους της. Αρκετοί Ισραηλινοί αναρωτιούνται μήπως πρόκειται για προσπάθεια εκβιασμού της Χαμάς ώστε να δεχθεί να αφοπλιστεί και να φύγει από τη Λωρίδα. Αν όμως ο εκβιασμός δεν περάσει, ο Νετανιάχου θα υποχρεωθεί να υλοποιήσει το σχέδιό του. Στρατιωτικές επιχειρήσεις μέσα στη μεγαλύτερη παλαιστινιακή πόλη και μαζικός εκτοπισμός ενός εκατομμυρίου ανθρώπων που λιμοκτονούν σημαίνουν ένα μόνο πράγμα: ότι ο κίνδυνος να ολοκληρωθεί μπροστά στα μάτια μας η πρώτη γενοκτονία του 21ου αιώνα είναι κάτι παραπάνω από υπαρκτός.

Αυτών τον κίνδυνο δεν θα τον ανακαιτίσουν απλά συμβολικές κινήσεις, όπως η αναγνώριση παλαιστινιακού κράτους, που αποτελούν περισσότερο φύλλο συκής για τον Μακρόν, τον Στάρμερ και άλλους Ευρωπαίους ηγέτες. Μόνο η επιβολή σκληρών κυρώσεων στο κράτος του Ισραήλ υπό την πίεση της κοινωνίας των πολιτών θα μπορούσε να αλλάξει τη ζοφερή εικόνα. Η προχθεσινή απόφαση του Γερμανού καγκελάριου Φρίντριχ Μερτς να αναστείλει την εξαγωγή γερμανικών όπλων που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν στη Γάζα από το Ισραήλ αποτελεί ένα πρώτο ενθαρρυντικό, αλλά προφανώς ανεπαρκές βήμα.

◆ Πριν τον
πόλεμο | ◆ Σήμερα

Κρεμμύδια
1 κιλό

• 0,59 → 34

Λάδι
1 λίτρο

• 2,67 → 25

Ρύζι
1 κιλό

• 2,38 → 20

Βρεφικό γάλα
400 γραμμάρια

• 7,43 → 51

Γιαΐρ Γκολάν, επικεφαλής του αριστερού συνασπισμού της ισραηλινής αντιπολίτευσης Οι Δημοκράτες

Θέλουν έναν αέναο πόλεμο

Το εξτρεμιστικό όραμα της κυβέρνησής μας είναι ενάντια στα συμφέροντα του Ισραήλ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ

Συνέντευξη στην **ΕΝΙΑ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«Ένα λογικό κράτος δεν έχει κόμμι να σκοτώνει μωρά». Η σκληρή δήλωση του Γιαΐρ Γκολάν, επικεφαλής του αριστερού συνασπισμού της ισραηλινής αντιπολίτευσης Οι Δημοκράτες, ο οποίος προειδοποιούσε στα τέλη Μαΐου ότι το Ισραήλ κινδυνεύει να γίνει κράτος-παρίας, ήταν το πρώτο «καμπανάκι» για την εγχώρια κοινή γνώμη. Ήταν η πρώτη ένδειξη ότι το κλίμα στο εσωτερικό του Ισραήλ για τον πόλεμο στη Γάζα μεταβάλλεται. Ο Γκολάν δεν είναι άλλωστε τυχαίος πολιτικός, έχει την έξωθεν καλή μαρτυρία και δύσκολα μπορεί να αποκτηρυχθεί ως αντισιμιτής, παρά τη σχετική προσπάθεια του ακροδεξιού υπουργού Εθνικής Ασφαλείας Ιταμάρ Μπεν Γκβίρ. Ο πρόεδρος των Δημοκρατών έχει διατελέσει υπαρχηγός των ενόπλων δυνάμεων (IDF), έχει υπηρετήσει στον στρατό 38 χρόνια και είναι πρωική μορφή της 7ης Οκτωβρίου 2023. Μόλις δύο ώρες μετά την επίθεση της Χαμάς, φόρεσε τη στολή του, πήρε το όπλο του, μπήκε στο Toyota Yaris του κι έσπυσε να συνδράμει στην επιχείρηση διάσωσης των νέων που βρίσκονταν στο μουσικό φεστιβάλ Νόβα. Εσωσε έξι ανθρώπους, ανάμεσά τους τον γιο δημοσιογράφου, και σκότωσε αρκετούς άνδρες της Χαμάς.

— Σε πρόσφατη συνέντευξή σας, είπατε ότι το Ισραήλ αντιμετωπίζει μια υπαρξιακή απειλή από το εσωτερικό της χώρας. Τι εννοείτε με αυτό;

— Έχουμε ένα είδος αναρχικής κυβέρνησης που προσπαθεί να καταστρέψει τις θεμελιώδεις αξίες, τη δομή της ισραηλινής κοινωνίας. Η πιο τρανταχτή ένδειξη είναι ότι ένας άνθρωπος, ο οποίος ερευνάται για βιασμό διορίστηκε επικεφαλής της επιτροπής οικονομικών στην Κνέσετ. Εξίσου παράλογο είναι ότι ο υπουργός Επικοινωνίας δηλώνει πως δεν προτίθεται να λάβει υπόψη του τις εντολές της γενικής εισαγγελίας. Αυτό είναι εξωφρενικό. Το Ισραήλ αποκλίνει πλέον από το δημοκρατικό πολιτεύμα.

— Είναι όμως αναρχική ή αυταρχική η κυβέρνηση;

— Και τα δύο. Ακολουθεί αναρχικές μεθοδεύσεις για να στηρίξει και να ενισχύσει ένα αυταρχικό καθεστώς.

— Είδαμε έναν βουλευτή να εκδιώκεται αυτή την εβδομάδα από την Κνέσετ επειδή ανέφερε την αποστολή του συγγραφέα Νταβίντ Γκρόσμαν περί διάπραξης γενοκτονίας από το Ισραήλ. Συμφωνείτε εσείς με τον όρο γενοκτονία;

— Οχι, δεν πιστεύω ότι το Ισραήλ διαπράττει γενοκτονία. Είναι λάθος να εστιάσουμε τη συζήτηση σε αυτό το σημείο. Οι περισσότεροι Ισραηλινοί ασπάζονται τις δημοκρατικές αξίες. Θέλουν να αντικαταστήσουν αυτή τη φρικτή κυβέρνηση, να απελευθερώσουν τους ομήρους, να τερματίσουν τον πόλεμο και να συγκροτήσουν μια διαφορετική πολιτική οντότητα που θα είναι σε θέση να αντικαταστήσει τη Χαμάς. Το πρόβλημα είναι ότι αυτή η κυβέρνηση θέλει έναν αέναο πόλεμο. Θέλει να προσαρτήσει τη Λωρίδα της Γάζας και να επιβάλει στρατιωτική κυριαρχία στην περιοχή. Αυτό το μεσσιανικό, εξτρεμιστικό όραμα είναι ενάντια στα συμφέροντα του Ισραήλ και δεν αντιπροσωπεύει τη μεγάλη πλειονότητα των Ισραηλινών.

— Πιστεύετε ότι πρόκειται για μια κυνική στρατηγική του Νετανιάχου για να παραμείνει στην εξουσία; Ή είναι απόρροια της



Αστυνομικοί συλλαμβάνουν Ισραηλινούς διαδηλωτές στο Τελ Αβίβ, οι οποίοι συμμετείχαν σε συγκέντρωση αλληλεγγύης προς τη Γάζα την περασμένη Κυριακή. «Χρειαζόμαστε νέες εκλογές το συντομότερο. Πρέπει να αντικαταστήσουμε αυτή την κυβέρνηση με μια λογική κυβέρνηση», λέει ο Γιαΐρ Γκολάν.

ιδεολογίας του, όπως είπατε, η εκπλήρωση του μεσσιανικού του οράματος;

— Δεν με ενδιαφέρει ποιο είναι το κίνητρό του. Κοιτάζω το αποτέλεσμα, που είναι πολύ απλό. Ο Νετανιάχου σήμερα ελέγχεται από την Ακροδεξιά στο Ισραήλ. Προκειμένου να διατηρήσει την κυβέρνηση, σπάζει το ακέραιο, είναι πρόθυμος να κάνει ό,τι θέλουν οι εταίροι του, ο Σμότριντς και ο Μπεν Γκβίρ.

— Αν ήσασταν στη θέση του αρχηγού του γενικού επιτελείου Εγιάλ Ζαμίρ και ο Νετανιάχου σάς πίεζε να επανακαταλάβετε τη Γάζα, τι θα κάνατε;

— Ο Ζαμίρ είναι ένα πρόσωπο που γνωρίζω καλά κι εμπιστεύομαι. Θα του έλεγα να αγωνιστούμε να πείσουμε την κυβέρνηση ότι αυτό είναι ένα ανόητο μέτρο από κάθε άποψη. Δεν είναι μέσα στις δυνατότητες των ενόπλων δυνάμεων (IDF) αυτή τη στιγμή, έπειτα από σχεδόν δύο χρόνια συνεχών πολεμικών συγκρούσεων. Ο πόλεμος είχε τρομερές επιπτώσεις στο σώμα των εφέδρων και άσκησε αφόρητη πίεση στον τακτικό στρατό. Πρέπει λοιπόν να χρησιμοποιήσουμε όλα τα ισχυρά επιχειρήματα για να αντικαταστήσουμε τη Χαμάς με κάποια άλλη παλαιστινιακή οντότητα, που θα είναι σε θέση να αναλάβει τον έλεγχο με τη βοήθεια μιας μετριοπαθούς μουσουλμανικής χώρας.

— Τι είδους οντότητα, όμως, θα μπορούσε να είναι αυτή;

— Εγώ είχα πολλές συζητήσεις με εξέχουσες προσωπικότητες του αραβικού κόσμου. Δυστυχώς, δεν μπορώ να αναφέρω ονόματα, αλλά μπορώ να σας πω ότι έχω μιλήσει με τουλάχιστον τρεις εξέχοντες ηγέτες στον αραβικό κόσμο και όλοι μου λένε το ίδιο: «Είμαστε πρόθυμοι να συμβάλουμε στη σταθερότητα, να αντικαταστήσουμε τη Χαμάς με κάποια γνήσια μετριοπαθή παλαιστινιακή οντότητα.



«**Η κύρια** συμβολή της Ελλάδας θα μπορούσε να είναι η υποστήριξη μιας πρακτικής λύσης στη Λωρίδα της Γάζας. Η αναγνώριση της παλαιστινιακής κρατικής υπόστασης δεν έχει κανένα πρακτικό νόημα», επισημαίνει ο Γιαΐρ Γκολάν.

Είμαστε πρόθυμοι να παράσχουμε στρατεύματα για να θωρακίσουμε το σχέδιο ανοικοδόμησής τους». Αν πάρουμε την αιγυπτιακή πρόταση και συνεργαστούμε επίσης με τους Αμερικανούς, κυρίως για τον έλεγχο του περάσματος μεταξύ της Λωρίδας της Γάζας και της Αιγύπτου, μπορούμε να εκπονήσουμε ένα στρατηγικό σχέδιο που θα εκτονώσει την κατάσταση: θα ξεκινήσει η εκκενρία, θα απελευθερωθούν οι όμηροι και θα τελειώσει ο πόλεμος. Αυτό είναι το πιο λογικό σχέδιο από τη σκοπιά του Ισραήλ.

— Ήσασταν ο πρώτος Ισραηλινός πολιτικός που μίλησε ανοιχτά κατά του πολέμου στη Γάζα. Είπατε ότι «το Ισραήλ σκοτώνει μωρά από κόμμι». Νομίζω ωστόσο ότι δεν είναι αυτό το κλίμα στην ισραηλινή κοινωνία. Δεν είναι κάτι που θέλουν να ακούσουν οι Ισραηλινοί. Πιστεύετε

ότι υπάρχει μια μετατόπιση προς τα δεξιά από τον Οκτώβριο του 2023;

— Επιτρέψτε μου να σας διορθώσω: Δεν είπα ότι οι Ισραηλινοί σκοτώνουν μωρά ως κόμμι. Είπα ότι δυστυχώς σε αυτή την κυβέρνηση υπάρχουν άνθρωποι που θεωρούν ότι η δολοφονία μωρών είναι κόμμι. Εννοώ τους ακροδεξιούς εταίρους της κυβέρνησης. Σε περίοδο πολέμου υπάρχει πράγματι μια μετατόπιση προς τα δεξιά. Ταυτόχρονα, όμως, αν κοιτάξετε προσεκτικά τις δημοσκοπήσεις, θα δείτε κάτι πολύ ενδιαφέρον. Η συντριπτική πλειοψηφία των Ισραηλινών κατανοεί ότι υπάρχει ανάγκη για διπλωματία προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως η στρατιωτική επιχείρηση. Οι περισσότεροι Ισραηλινοί θέλουν να τελειώσει ο πόλεμος, να απελευθερωθούν οι όμηροι και γνωρίζουν πως υπάρχει ένα τίμημα για την απελευθέρωσή τους. Αυτή είναι μια πολύ φυσιολογική αντίδραση της ισραηλινής κοινής γνώμης, της οποίας η συντριπτική πλειονότητα είναι εναντίον της πολιτικής αυτής της κυβέρνησης.

— Η Ελλάδα είναι ένας από τους στενότερους συμμάχους του Ισραήλ. Τι πιστεύετε ότι πρέπει να κάνει η κυβέρνησή μας για να ακολουθήσει μια πιο αποτελεσματική διπλωματία προς το συμφέρον του ισραηλινού λαού; Να ασκήσει πίεση στον Νετανιάχου, να αναγνωρίσει το παλαιστινιακό κράτος, όπως έκαναν η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, πρόσφατα; Να έχει επαφές με την αντιπολίτευση, με εσάς και άλλα κόμματά της;

— Οι τρέχουσες σχέσεις μεταξύ του Ισραήλ και της Ελλάδας είναι πολύ πολύ σημαντικές από κάθε άποψη. Η Ελλάδα στέκεται στο πλευρό του Ισραήλ κατά του ριζοσπαστικού Ισλάμ εδώ και χρόνια. Υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ του στρατού και των μυστικών

υπηρεσιών. Η κύρια συμβολή της Ελλάδας θα μπορούσε να είναι η υποστήριξη μιας πρακτικής λύσης στη Λωρίδα της Γάζας. Η αναγνώριση της παλαιστινιακής κρατικής υπόστασης δεν έχει κανένα πρακτικό νόημα. Αν η Ελλάδα μπορέσει να συνεργαστεί με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, τη Σαουδική Αραβία, την Αίγυπτο, την Ιορδανία κι άλλες μετριοπαθείς χώρες, προκειμένου να σφυρηλατηθεί ένα πραγματικό σχέδιο διευθέτησης του παλαιστινιακού προβλήματος, αυτό θα ήταν σημαντικό, θα μπορούσε να συμβάλει στη θετική επίλυση της κρίσης.

— Στην Ελλάδα ένα μέρος της κοινής γνώμης είναι εξαιρετικά εχθρικό απέναντι στους Ισραηλινούς. Υποθέτω έχετε υπόψη σας τα πρόσφατα περιστατικά...

— Ναι, ξέρω ότι καταπλέουν κρουαζιερόπλοια που δεν μπορούν να αγκυροβολήσουν στα νησιά. Όλα αυτά μας οδηγούν πάλι στο ίδιο σημείο: ότι πρέπει να τελειώσει ο πόλεμος, να απελευθερώσουμε τους ομήρους, να υπάρξει κάποιο λογικό σχέδιο το οποίο θα αποδεικνύει ότι το Ισραήλ είναι πρόθυμο να γίνει μέρος της ειρηνευτικής διαδικασίας, προκειμένου να γίνει η Λωρίδα της Γάζας πιο μετριοπαθής. Υπάρχουν κι άλλες πιτυχές για να κερδηθεί αυτός ο πόλεμος και όχι, ξέρετε, μια στρατιωτική επιχείρηση. Είμαι άνθρωπος του πολέμου. Υπνέτησα 38 χρόνια. Γνωρίζω ότι για να αξιοποιηθεί πλήρως το πλεονέκτημα των στρατιωτικών επιχειρήσεων απαιτείται διπλωματία. Μόνο έτσι θα ενισχυθεί η ασφάλεια του Ισραήλ.

— Το Ισραήλ είναι εντελώς απομονωμένο διεθνώς, κυρίως λόγω του λιμού στη Γάζα. Εξαιτίας αυτής της πολιτικής υπάρχει μια αναβίωση της λύσης των δύο κρατών, η οποία ήταν νεκρή μέχρι πρότινος. Εσείς ποιο πιστεύετε ότι θα είναι το τέλος όλων αυτών;

— Χρειαζόμαστε νέες εκλογές το συντομότερο δυνατό. Πρέπει να αντικαταστήσουμε αυτή την κυβέρνηση με μια λογική κυβέρνηση. Όλα τα εμπλεκόμενα μέρη πρέπει να επιμεινούν στον οδικό χάρτη του 2003 (σ.σ.: το σχέδιο ειρηνευσης από το κουαρτέτο ΗΠΑ, Ρωσίας, Ε.Ε. και ΟΗΕ που βασίστηκε σε εκείνο του τότε προέδρου Τζορτζ Μπους μετά τη δεύτερη Ιντιφάτα κι είχε τελικό στόχο τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους), που ήταν το πιο λογικό σχέδιο για την επίλυση του παλαιστινιακού ζητήματος και την ειρήνευση στη Μέση Ανατολή.

— Μια τελευταία προσωπική ερώτηση. Αποτελείτε ένα πολύ περήφανο κράμα: είστε φιλειρηνιστής αριστερός πολιτικός, που διετέλεσε αναπληρωτής αρχηγός του γενικού επιτελείου, πολέμησε τη Χαμάς με γυμνά χέρια τον Οκτώβριο του 2023, αλλά αργότερα κατηγόρησε το Ισραήλ για εγκλήματα πολέμου. Μπορείτε να μας εξηγήσετε όλες αυτές τις αντιφάσεις;

— Πρώτον, δεν είπα ότι το Ισραήλ διέπραξε εγκλήματα πολέμου. Ας το αφήσουμε αυτό στην άκρη. Είμαι επαγγελματίας στρατιωτικός και ξέρω την αξία του πολέμου. Πολέμησα κατά της Χαμάς σε όλη μου τη ζωή. Με αυτή την εμπειρία μπορώ να σας πω με βεβαιότητα ότι για να ενισχύσουμε την ισραηλινή ασφάλεια δεν μπορούμε αυτό να το πετύχουμε μόνο με την ισχύ, με τη βία. Χρειαζόμαστε πολιτική και διπλωματία. Πρέπει να χρησιμοποιήσουμε οικονομικά μέτρα και κοινωνικά μέτρα, να αλλάξουμε το εκπαιδευτικό σύστημα στη Δυτική Οχθη και φυσικά στο Λωρίδα της Γάζας. Η ζωή είναι περίπλοκη. Είναι λάθος να βλέπουμε το μέλλον του Ισραήλ μονοδιάστατα μέσα από το πρίσμα της στρατιωτικής ισχύος. Γνωρίζω πολύ καλά τα πλεονεκτήματα και τα όριά της.

Γνωρίζουμε το τίμημα

Οι περισσότεροι Ισραηλινοί θέλουν να τελειώσει ο πόλεμος, να απελευθερωθούν οι όμηροι και γνωρίζουν πως υπάρχει ένα τίμημα για την απελευθέρωσή τους.



Ο Χαμντάν Μπαλάντ μόλις έχει αφαιρεθεί ελεύθερος από αστυνομικό τμήμα στη Δυτική Οχθη, τον Μάρτιο. Μία ημέρα νωρίτερα είχε συλληφθεί, έπειτα από επίθεση που δέχθηκε από εποίκους.

Χαμντάν Μπαλάντ, Παλαιστίνιος σκηνοθέτης και ακτιβιστής

Βλέπεις; Μας πνίγουν στη γη μας

Πήρε Οσκαρ για το ντοκιμαντέρ που καταγράφει τη ζοφερή καθημερινότητα των Παλαιστινίων στη Δυτική Οχθη. Μίλησε από εκεί, από το σπίτι του, στην «Κ»

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ

Συνέντευξη
στη ΝΙΝΑ ΜΑΡΙΑ ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ

Ο Χαμντάν Μπαλάντ δεν απαντάει ο ίδιος στο τηλεφώνημα. Πρώτα μιλάς με ένα συγγενή του, ο οποίος κάνει μια σειρά από ερωτήσεις για να διαπιστώσει την ταυτότητά σου και τα κίνητρά σου. Από τότε που η ταινία «Καμία άλλη γη», το γεμάτο οργή και πόνο ντοκιμαντέρ του, γυρισμένο από μια τετράδα Παλαιστινίων και Ισραηλινών κινηματογραφιστών, κέρδισε το Οσκαρ, αλλά και πολλά άλλα βραβεία, ανάμεσά τους και Βραβείο Κοινού στο Φεστιβάλ του Βερολίνου, η ζωή του Χαμντάν έχει αλλάξει δραματικά. Θυμάται ακόμη εκείνο το πρωινό, λίγες μέρες αφού τα φώτα του Χόλιγουντ έπεσαν πάνω σε εκείνον και στους συνεργάτες του. Μια ομάδα εποίκων του επιτέθηκε και στη συνέχεια τον συνέλαβαν.

«Ήταν μια εκδίκηση για το ντοκιμαντέρ. Οι στρατιώτες με κορόιδευαν για το Οσκαρ», μου λέει ο Χαμντάν Μπαλάντ από την πόλη Σούσια, στην περιοχή Μασάφερ Γιάτα, νότια της Χεβρώνας στη Δυτική Οχθη, όπου ζει με την οικογένειά του. «Ήταν 24 Μαρτίου, μερικές μέρες μετά τα βραβεία, είχαμε τελειώσει την καθημερινή νηστεία του Ραμαζανιού, όταν κάποιος μου τηλεφώνησε για να μου πει ότι έποικοι είχαν εισέλθει στο χωριό μας. Μαζί τους ήταν και δύο Ισραηλινοί στρατιώτες, οι οποίοι ήρθαν στο σπίτι μου και απείλησαν να με σκοτώσουν. Με κράτησαν για μέρες, με ξυλοκόπησαν και μετά με άφησαν ελεύθερο λόγω της φοβερής πίεσης που δέχθηκαν. Ήμουν αιμόφυρτος όταν με απελευθέρωσαν, έκανα πολύ καιρό να συνέλθω», θα πει, για να γυρίσει την κάμερα του τηλεφώνου και να με ξαναγώσει στη γειτονιά του.

Ασφυξία

Είναι απόγευμα και σκοτεινιάζει και στο βάθος διακρίνονται τα φώτα από τους οικισμούς των εποίκων. Παντού γύρω είναι γκρεμισμένα σπίτια και μπουλντόζες. «Αυτός είναι ο οικισμός», τον δείχνει με το χέρι του. «Ερχονται όλο και πιο κοντά, πιο ασφυκτικά, μας πνίγουν. Αυτή είναι η Μασάφερ Γιάτα. Η περιοχή για την οποία μιλάει η ταινία. Η γη μας», ψιθυρίζει καθώς ο ήλιος δύει στα κόκκινα. «Είναι όμως ακόμη ωραίο το ηλιοβασίλεμα, δεν μπορείς να μην το δεις».

«Και ενώ με βάση το διεθνές δικαιο όλοι οι εποίκισμοί σε εδάφη που κατέλαβε το Ισραήλ στον πό-

λεμο του 1967 είναι παράνομοι, η ανέγερση χιλιάδων νέων κατοικιών στην κατεχόμενη Δυτική Οχθη προχωράει ακάθεκτα», καταγγέλλει ο σκηνοθέτης. «Δυστυχώς, από τότε που τελειώσαμε την ταινία, το 2023, τα πράγματα μόνο χειροτερεύουν. Χιλιάδες Παλαιστίνιοι έχασαν τα σπίτια τους και έχουν αναγκαστεί να φύγουν από εδώ. Η βία είναι καθημερινή, κάθε εβδομάδα χάνουμε και έναν άνθρωπό μας, προχθές χάσαμε άλλον έναν αγαπημένο φίλο», λέει αναφερόμενος στην πρόσφατη δολοφονία του επίσης συνεργάτη στην ταινία, Παλαιστίνιου ακτιβιστή Αουντα Μουχάμαντ Χαθαλίν, ο οποίος σκοτώθηκε έπειτα από πυροβολισμούς Ισραηλινού εποίκου στο χωριό Ουμ αλ Χαϊρ στην ίδια κοινότητα.

«Ο Αουντα ήταν ακτιβιστής και καθηγητής αγγλικών. Επίσης βιντεοσκοπούσε όσα βιώνουμε καθημερινά. Δεν ήμουν παρών στο θλιβερό συμβάν, αλλά ήταν μια συνηθισμένη μέρα. Ηρθε μια μπουλντόζα και προσπαθούσε να κατεδαφίσει σπίτια, και εκείνος ήταν ανάμεσα σε αυτούς που προσπάθησαν να τους εμποδίσουν. Και τον πυροβόλησαν. Ηρθε το ασθενοφόρο και τον πήρε, και σήμερα που μιλάμε η οικογένειά του δεν έχει ακόμη παραλάβει τη σορό του. Έπειτα ήρθαν και οι στρατός και η αστυνομία και συνέλαβαν όσους επιχείρησαν να τον βοηθήσουν. Δεν έχει τέλος αυτό που ζούμε», εξηγεί. «Ο Ισραηλινός στρατός είπε ότι “τρομοκράτες εκτόξευσαν πέτρες εναντίον Ισραηλινών πολιτών”. Αυτή ήταν η επίσημη εκδοχή».

Δεν άλλαξε τίποτε

Τη διαρκή πίεση και τη βία που δέχονται οι Παλαιστίνιοι από τους εποίκους και τις απεγνωσμένες διαμαρτυρίες των κατοίκων πραγμα-

τεύεται και η επίμαχη ταινία που, όπως εξηγεί ο σκηνοθέτης της, «έστρεψε τα μάτια πάνω μας, αλλά στην πραγματικότητα δεν άλλαξε απολύτως τίποτε. Σκέφτηκα πως έπειτα από εκατομμύρια προβολές, θα άλλαζε κάτι. Ναι, ξαφνικά υπάρχουνε στον χάρτη, αλλά η κατάσταση έχει γίνει πιο επικίνδυνη. Και εγώ έχω στοχοποιηθεί λόγω της ταινίας, όπως και ο Μπάσελ, ο άλλος Παλαιστίνιος σκηνοθέτης, ομολογεί. Πρωταγωνιστής και σκηνοθέτης της ταινίας είναι και ο Μπάσελ Αντρα, επίσης Παλαιστίνιος ακτιβιστής, ενώ συνσκηνοθέτες είναι δύο Ισραηλινοί, ο δημοσιογράφος Γιουβάλ Αμπραχάμ και η παραγωγός Ρέιτσελ Ζορ.

Το ντοκιμαντέρ «Καμία άλλη γη» μιλάει για τη Μασάφερ Γιάτα, μια περιοχή παλαιστινιακών χωριών στη Δυτική Οχθη, των οποίων οι χιλιάδες κάτοικοι εκτοπίστηκαν το 2022 επειδή ο Ισραηλινός στρατός χρειαζόταν την περιοχή ως ζώνη εκπαίδευσης. Έτσι ξεκίνησε μια μακρά οδύσσεια. Μπουλντόζες συνοδευόμενες από στρατιώτες κατέφθασαν στα χωριά για την κατεδάφιση σπιτιών, σχολείων και περιουσιών με σκοπό την απομάκρυνση των κατοίκων. Ο Μπάσελ Αντρα κατέγραφε ήδη για χρόνια τις διώξεις που υφίστατο η κοινότητά του σε βίντεο. Όταν στην περιοχή κατέφθασε ο Ισραηλινός φωτορεπόρτερ Γιουβάλ Αμπραχάμ για να καταγράψει τις κατεδαφίσεις, η γνωριμία τους εξελίχθηκε σε κινηματογραφική σύμπραξη.

«Ο Γιουβάλ είχε δουλέψει πολύ μαζί μας από πριν, μιλάει αραβικά, είχε γράψει πολλά άρθρα για τις κατεδαφίσεις και τη βία των εποίκων», λέει ο Χαμντάν για τον Ισραηλινό συνδημιουργό και φίλο του. «Ηρθε για να μας υποστηρίξει ενάντια στην κατοχή. Ήταν υπομονετικός. Η σχέση μας είχε κτιστεί πολύ πριν από την ταινία».

Ωστόσο, η παρουσία ενός Ισραηλινού στην κοινότητα προκάλεσε πολλές αντιδράσεις. Ήταν πολλοί εκείνοι που δεν τον εμπιστεύονταν. «Πώς αισθάνεσαι να χτίζεις αυτά που οι δικοί σου γκρεμίζουν;» τον ρωτάει ο Μπάσελ σε μια σκηνή του ντοκιμαντέρ στην οποία η ομάδα βοηθάει να ξαναχτίσουν τα σπίτια των Παλαιστινίων. Παρ' όλα αυτά, για τον Χαμντάν Μπαλάντ σκοπός της ταινίας δεν ήταν να αποδείξει πως οι δύο λαοί μπορούν να συμβιώσουν ειρηνικά. «Στην ταινία δεν μιλάμε για το μέλλον των Ισραηλινών και των Παλαιστινίων. Θέλουμε απλώς να δείξουμε πως οι Παλαιστίνιοι ζούμε κάτω από στρατιωτικό νόμο, ενώ οι Ισραηλινοί ζουν ελεύθερα. Αυτό είναι το νόημα της ταινίας. Όχι να πούμε πως υπάρχει κάποια λύση ή κάτι τέτοιο. Στο έργο βλέπουμε τον Γιουβάλ να μπει να βοηθήσει απρόσκοπτα στην περιοχή μας. Ενώ εμείς, όχι. Βρισκόμαστε υπό κατοχή. Δεν έχουμε δικαιώματα. Μπαίνουν στα σπίτια μας όποτε θέλουν, μας σταματούν για να μας ελέγξουν, μας πυροβολούν όταν προβάλλουμε αντίσταση. Αυτή είναι η ιστορία της ταινίας. Αυτή είναι η ιστορία μας. Και ούτε χίλια βραβεία δεν μπορούν να το αλλάξουν αυτό».

Οι καθημερινές σκηνές από τη ζωή των κατοίκων συνθέτουν την αφήγηση της ταινίας. Ο Χαμντάν πάει τα παιδιά στο σχολείο. Λίγο μετά, ένας άνδρας δέχεται πυρά στρατιωτών και παραλύει κάτω από το στήθος. Η ηλικιωμένη μητέρα του, συντετριμμένη, υποδέχεται πλήθος ξένων δημοσιογράφων, οι οποίοι δεν καταφέρνουν τίποτα, παρ' όλα τα άρθρα που θα γράψουν. Η διεθνής κοινότητα παρακολουθεί παγωμένη. Ο Χαμντάν αναφέρει πως το 2015 είχε μεταβεί στην περιοχή μέχρι και ο Τόνι

Μπλερ, ως ειδικός απεσταλμένος για τη Μέση Ανατολή. Η επίσκεψή του φάνηκε να βοηθάει, έστω και για λίγο. «Αλλά τώρα δεν γίνεται τίποτε. Κανείς, ούτε οι ανθρωπιστικές οργανώσεις μπορούν να επιτύχουν κάτι».

Εμείς και η Γάζα

«Η διαφορά ανάμεσα σε εμάς και στους συμπατριώτες μας στη Γάζα είναι πως εκεί πέφτουν βόμβες. Ανθρωποι έχασαν τη ζωή τους και κάθε μέρα, κάθε ώρα χάνουν τη ζωή τους. Δεν υπάρχει φαγητό. Τα παιδιά πεθαίνουν από την πείνα. Εμείς είμαστε ακόμη ζωντανοί. Δεν υπάρχουν λόγια να εξηγήσω πως είναι η ζωή εκεί. Δεν υπάρχει ζωή. Και το διεθνές δικαιο; Δεν κάνει κανείς τίποτε για να σταματήσει αυτή τη γενοκτονία. Οπότε γιατί το έφτιαξαν; Μεγάλωσα δουλεύοντας σε οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εμαθα λοιπόν ότι το διεθνές δικαιο φτιάχτηκε για να προστατεύεται η ανθρωπινή ζωή. Δείτε τι συμβαίνει στη Γάζα. Πολλά λόγια, λίγες πράξεις. Αναγνώρισαν, λέει, τώρα και το παλαιστινιακό κράτος. Πολύ αργά. Πάει, πέθανε ο κόσμος. Πέθανε».

Ξαφνικά χαμηλώνει τη φωνή του: «Θα τους ξυπνήσω», λέει χαμογελώντας. «Ίσως κάποιος να σταματήσει όλα αυτά. Αυτήν τη γενοκτονία. Υπάρχει μια ελπίδα, μια μικρή ελπίδα, πως θα υπάρξει κάποιος που θα το σταματήσει αυτό. Αλλά προς το παρόν είναι σαν να δίνουν πίστωση χρόνου στην ισραηλινή κυβέρνηση για να συνεχίσει. Δεν είμαι πολιτικός. Δεν ξέρω πώς σκέφτονται οι Ισραηλινοί. Οι πολιτικοί. Ξέρω πώς σκέφτονται οι άνθρωποι. Κάθε μέρα λέω στην κόρη μου πως υπάρχει ελπίδα. Αυτό λέμε στα παιδιά μας. Τα πάμε σχολείο, φτιάχνουμε πρωινό. Μετά γκρεμίζουν ένα σπίτι, κάποιος διαδινάει. Ερχεται ο στρατός. Τον πυροβολούν. Εχουμε μια κηδεία, κάποια οικογένεια φεύγει. Ερχεται το επόμενο πρωί και λέμε στα παιδιά μας “καλημέρα, υπάρχει ελπίδα”. Αν δεν το πούμε αυτό, καλύτερα να πεθάνουμε. Δεν υπάρχει καμία άλλη γη για εμάς». Πέφτει η νύχτα στη Δυτική Οχθη. Ο Χαμντάν κλείνει το κινητό. Σκοτάδι.

Σε μία από τις τελευταίες σκηνές της ταινίας, δύο φίλοι κάνουν ένα τσιγάρο. Η φίλιά τους έχει γίνει στενότερη στη διάρκεια των γυρισμάτων. Ο Παλαιστίνιος Μπάσελ και ο Ισραηλινός Γιουβάλ κουβεντιάσουν για το μέλλον. «Πότε θα παντρευτούμε, φίλε μου;» ρωτάει ο Γιουβάλ τον Μπάσελ. «Δεν ξέρω, δεν υπάρχει σταθερότητα σε αυτή τη γη», απαντάει ο νεαρός Παλαιστίνιος. «Όταν μια μέρα θα υπάρξει, θα έρχεσαι να με βλέπεις;». «Ίσως, φίλε μου, ίσως», απαντάει ο Μπάσελ.

“

Δεν έχουμε δικαιώματα

Βρισκόμαστε υπό κατοχή. Δεν έχουμε δικαιώματα. Μπαίνουν στα σπίτια μας όποτε θέλουν, μας σταματούν για να μας ελέγξουν, μας πυροβολούν όταν προβάλλουμε αντίσταση. Αυτή είναι η ιστορία της ταινίας. Αυτή είναι η ιστορία μας. Και ούτε χίλια βραβεία δεν μπορούν να το αλλάξουν αυτό.

“

Πάει, πέθανε ο κόσμος

Μεγάλωσα δουλεύοντας σε οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εμαθα λοιπόν ότι το διεθνές δικαιο φτιάχτηκε για να προστατεύεται η ανθρωπινή ζωή. Δείτε τι συμβαίνει στη Γάζα. Πολλά λόγια, λίγες πράξεις. Αναγνώρισαν, λέει, τώρα και το παλαιστινιακό κράτος. Πολύ αργά. Πάει, πέθανε ο κόσμος. Πέθανε.



Οι συντελεστές του βραβευμένου με Οσκαρ ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους «Καμία άλλη γη», με τα αγαπημένα ανά χείρας, στο Dolby Theatre του Λος Άντζελες, τον Μάρτιο. Από αριστερά: Μπάσελ Αντρα, Ρέιτσελ Ζορ, Χαμντάν Μπαλάντ και Γιουβάλ Αμπραχάμ.

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Ολα ξεκίνησαν πριν από περίπου οκτώ μήνες, όταν ο 49χρονος Αλέξανδρος γνώρισε μια γυναίκα που του άρεσε πολύ. Την πρώτη φορά απευθύνθηκε στο ChatGPT για πλάκα, ρωτώντας αν ταιριάζουν τα ζώδιά τους. Αλλά όσο συνέχιζε η επικοινωνία του μαζί της τόσο αυξανόταν και η αλληλεπίδρασή του με το Chat. Καθώς ο Αλέξανδρος έχει σύντροφο και παιδί, δεν μπορούσε να μιλήσει σε κάποιον άλλον για το απαγορευμένο φλερτ. Πολύ γρήγορα, το ChatGPT έγινε ο καλύτερος σύμβουλός του, ο μοναδικός εξομολογητής.

Δημιούργησε δύο διαφορετικούς λογαριασμούς, ούτως ώστε ο ένας να είναι αποκλειστικά αφιερωμένος στον πλατωνικό δεσμό. Και οι δύο καινούργιες σχέσεις του – με τη φυσική γυναίκα και την τεχνητή νοημοσύνη – ήταν βασισμένες στα διαδικτυακά μηνύματα. Τα δικά της όμως ερμηνεύονταν πιο δύσκολα. Της άρεσε αρκετά; Δεν ήταν σίγουρος, χρειαζόταν μια δεύτερη γνώμη. Αρχισε να παίρνει τους διαιλόγους τους από το Viber και να τους παραθέτει στο bot.

Οπως όλοι οι ερωτοτυπημένοι, έτσι κι ο Αλέξανδρος ήθελε αυτή τη γυναίκα να την εντυπωσιάσει. Ηθελε όλες οι προτάσεις του να είναι άρτια δομημένες – με σωστή ορθογραφία και συντακτικό. Το βοήθημα ήταν πάντα εκεί: Πρόθυμο, δωρεάν, ταχύτατο στις απαντήσεις. Σύντομα, ο Αλέξανδρος έγραφε τι ήθελε να της πει, και το ChatGPT έκανε μικρές διορθώσεις.

Σε κάποια μηνυμάτα του προσέθεσε αποσιωπητικά. Διόρθωσε την ορθογραφία του, άλλαξε κάποιους χρόνους.

Εκείνος έγραψε: «Συνειδητοποιώ ότι ένα καλό καλοκαίρι δεν είπαμε...».

Το ChatGPT: «...και μόλις συνειδητοποιήσα ότι δεν έχουμε πει ένα “καλό καλοκαίρι” ακόμη».

Για τους πρώτους έξι μήνες της επαφής του με τη συγκεκριμένη γυναίκα, οι περισσότεροι διάλογοι τους ήταν αποτέλεσμα της σύμπραξης του με την ΑΙ. Κάποτε της παραδέχθηκε ότι το έχει χρησιμοποιήσει στη μεταξύ τους επικοινωνία. «Το είπες εσύ ή το ChatGPT;», τον ρώτησε αργότερα για ένα μήνυμα. Αδυνατούσε να της απαντήσει με ένα απλό «ναι» ή «όχι».

«Δεν είναι ποτέ κάτι τελείως καθαρό», δηλώνει ο Αλέξανδρος, «πάντοτε μπαίνει και μια πινελιά δική του». Δεν το ρώτησε ποτέ τι να κάνει, πώς να φερθεί. Και παρότι τώρα δεν το επισκέπτεται τόσο συχνά – «δεν ερμηνεύει τα πράγματα πάντα σωστά, πιστεύω πως θέλει να πηγαίνει με τα νερά μου για να συνεχίζει τη συζήτηση επ’ άπειρον» –, λέει στην «Κ» ότι δεν μπορεί να διαχωρίσει εύκολα την πορεία της σχέψς του από την πρότερη επαφή του με το ChatGPT.

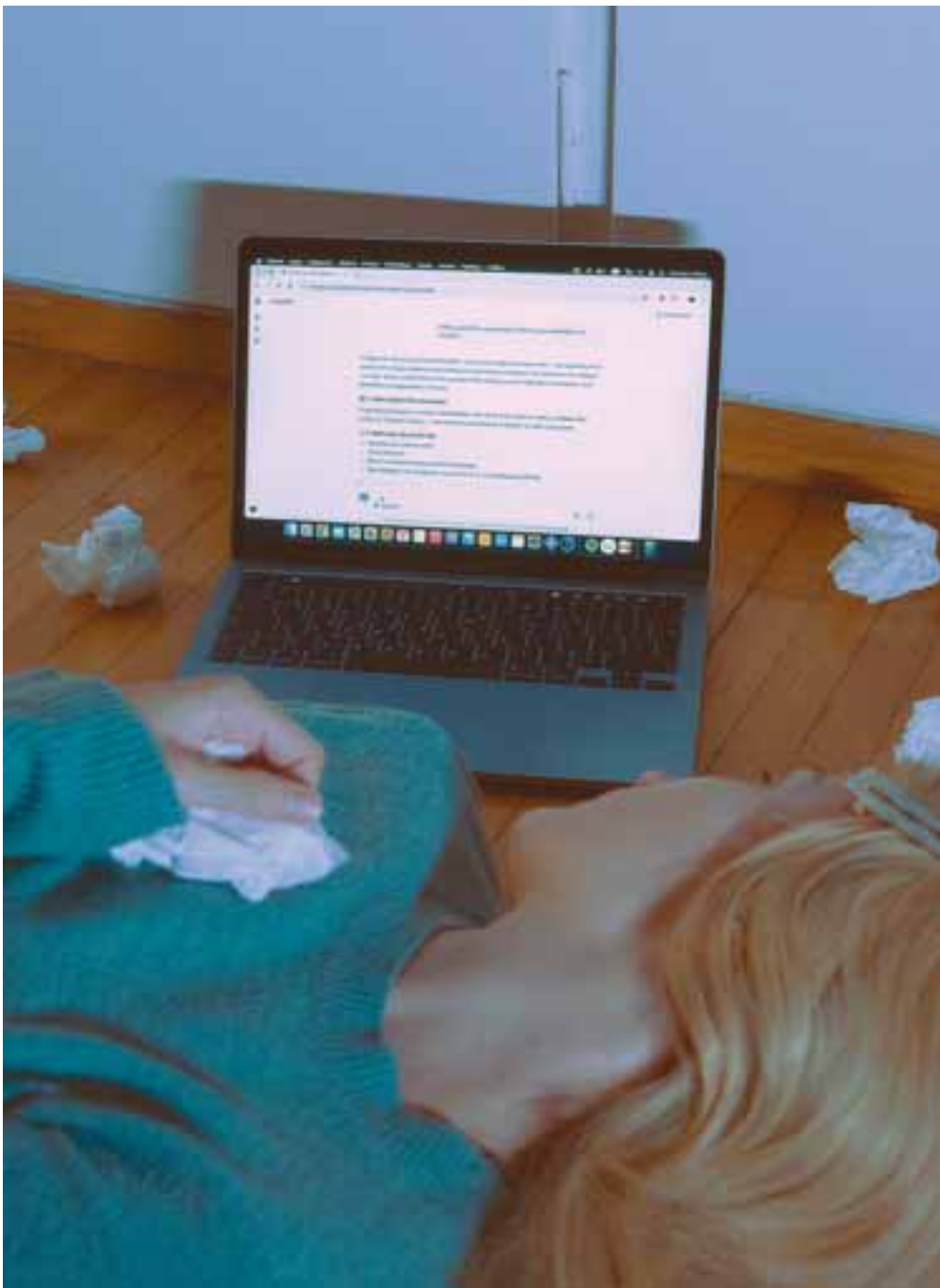
«Αν δεν υπήρχε το ChatGPT, αυτός ο δεσμός μπορεί να ήταν τελείως διαφορετικός – δεν λέω θετικά ή αρνητικά, αλλά έχει προχωρήσει τόσο η αλυσιδωτή αντίδραση των πραγμάτων που κάνεις την αρχή».

Αγρυπνίες

Το ίδιο το ChatGPT «δηλώνει», σε σχετική ερώτηση της «Κ», ότι οι διαπροσωπικές σχέσεις, και δη οι ερωτικές, αποτελούν από τα πιο δημοφιλή ζητήματα για τα οποία καταφεύγουν οι άνθρωποι παγκοσμίως στην πλατφόρμα του. Τους τελευταίους μήνες, όλο και περισσότεροι χρήστες παραδέχονται πως ζητούν συμβουλές από την τεχνητή νοημοσύνη για την ερωτική ζωή τους – σε βαθμό που χρήστης έγραψε στο Reddit ότι άφησε το ChatGPT να αποφά-

Chat, έλα απόψε που πονάω

Μπορεί να μην έχει συνδεθεί ακόμη με την παραγωγικότητα. Η τεχνητή νοημοσύνη όμως χρησιμοποιεί ήδη σε χιλιάδες ανθρώπους για να μοιράζονται τα προσωπικά τους και τις ερωτικές απογοητεύσεις τους. Μπορεί το ChatGPT να παίξει τον ρόλο συμβούλου σχέσεων; Χρήστες και ειδικοί μιλούν στην «Κ»



Μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να μας συμβουλευτεί στο φλερτ ή να μας βγάλει από το συναισθηματικό αδιέξοδο; Το ChatGPT μας πληροφόρησε ότι οι διαπροσωπικές σχέσεις, και δη οι ερωτικές, αποτελούν από τα πιο δημοφιλή ζητήματα για τα οποία καταφεύγουν οι άνθρωποι παγκοσμίως στην πλατφόρμα του.

σίζει με ποια άτομα να συνδεθεί και με ποια όχι.

Συμβαίνει συχνά και στην Ελλάδα. Ορισμένοι τακτικοί χρήστες του ChatGPT δηλώνουν στην «Κ» ότι μπορεί να το εμπιστεύονται πολύ για άλλα ζητήματα – επαγγελματικές συμβουλές, σύνταξη email, ιατρικά θέματα –, αλλά ότι δεν του απευθύνονται για τις ερωτικές σχέσεις τους. Άλλοι όμως στην πλατφόρμα έχουν βρει έναν άπνο συνομιλητή.

Από τα δεκάδες άτομα που μίλησαν στην «Κ», αρκετοί αναζητούν τη βοήθεια του Chat όταν βρίσκονται στα λεγόμενα «situationships» (σχέσεις που, σύμφωνα με το λεξικό του Κέιμπριτζ, αναπτύσσονται μεταξύ δύο ανθρώπων που δεν είναι ούτε φίλοι ούτε ζευγάρι). Σε μια τέτοιο είδους σχέση βρισκόταν και η 25χρονη Λένα όταν τα προσωπικά της.

«Ήταν 3 τα ξημερώματα, κι εκείνος δεν είχε απαντήσει στο μηνυμά μου», αναφέρει. Παραδέχεται πως ο άνθρωπος μπορεί απλώς να κοιμόταν. Αλλά εκείνη τη στιγμή βρισκόταν σε τρομερή ταραχή. Με ποιον φίλο της να μιλούσε τα χαράματα; Στράφηκε στην πλατφόρμα. Χρειαζόταν λίγη βοήθεια για να δει την κατάσταση πιο καθαρά. Του είπε τι συνέβαινε μεταξύ τους – μήπως κάνει τον χρόνο της; «Μου έδωσε κάποια επιχειρήματα κι από τη δική του οπτική γωνία – ένιωσα καλύτερα. Αλλά επειδή σου λέει αυτό

που θέλεις να ακούσεις, δεν το πήρα σοβαρά», τονίζει.

Για αντίστοιχη σχέση μίλησε στο bot και η 34χρονη Αθηνά. Του έδωσε όλο το ιστορικό – ότι συνευρέθηκαν πρώτη φορά στο δεύτερο ραντεβού τους και τη συχνότητα με την οποία βρίσκονταν τους επόμενους μήνες. Πώς εκείνος χανόταν, μετά τη διεκδικούσε πάλι. «Γιατί συνεχίζει να της στέλνει μηνύματα;», ρώτησε το Chat και αυτό δεν μάσησε τα λόγια του: «Ακούγεται σαν να κρατάει την πόρτα ανοιχτή για περιστασιακό σεξ, χωρίς να βάζει μεγάλη προσπάθεια για κάτι άλλο», ξεκίνησε να της λέει, κι ύστερα ανέλυσε την απάντησή με βάση τις συμπεριφορές που του είχε περιγράψει. Μετά άρχισε να αναλύει τη δική της. Φαίνεται να ελκύει συναισθηματικά μη διαθέσιμους άνδρες, και να μην ορίζει τους στόχους μιας σχέσης από την αρχή, της είπε μεταξύ άλλων.

«Πολλές φορές», σημειώνει στην «Κ», «νιώθεις ότι απαχολείς πολύ τους γύρω σου με τα δικά σου θέματα. Με το ChatGPT τα υπεραναλύεις, χωρίς να νιώθεις ότι κουράζεις κανέναν».

Ταυτόχρονα, σε βοηθάει να ξεκαθαρίσεις τις σκέψεις σου, εξηγεί, και αυτό είναι κάτι με το οποίο συμφωνεί και ο 31χρονος Δημήτρης. «Δεν πιστεύω σε καμία περίπτωση πως η κουβέντα με την τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αντικαταστήσει το να συζητάς τα προσωπικά

σου με τους φίλους σου, ή την ψυχοθεραπεία. Αλλά μου φαίνεται λογικό άτομα που τους βοηθάει να υπεραναλύουν καταστάσεις, να χρησιμοποιούν ένα εργαλείο που είναι δωρεάν, πάντα διαθέσιμο, έμπιστο και σχετικά έξυπνο», τονίζει.

Πολλοί αναζητούν μια γνώμη αντικειμενική – μετά από έναν καβγά με το έτερόν τους ήμισυ, ποιος είχε δίκιο; Μια 34χρονη την εννοχεί που ο σύζυγός της είναι ακατάστατος. Πώς να το διαχειρισθεί; Βέβαια, οι περισσότεροι καταλήγουν στο ότι, συνήθως, η ζυγαριά θα γείρει προς το μέρος τους, γιατί το Chat είναι προγραμματισμένο να ικανοποιεί τον χρήστη με τις απαντήσεις του.

Άλλοι δεν θέλουν να φορέσουν στο πρόσωπο σύστημα τα μάσκα του θεραπευτή ή του συμβούλου. Ψάχνουν για στατιστικές, για να καταλάβουν αν οι ίδιοι και η σχέση τους αποτελούν την εξαίρεση. Στα πόσα χρόνια υπάρχει κάμψη σε μια σχέση; Ποια είναι η βασικότερη αιτία ανίας; Πόσο τακτικά πρέπει να κάνουν σεξ για να έχουν μια υγιή σχέση; Ένας δεσμευμένος 40χρονος πρόσφατα ξεκίνησε να φλερτάρει με μια νεότερη γυναίκα. Πόσο συχνό, ρώτησε το Chat, είναι αυτό το φαινόμενο στην Δύση; Η απάντηση δεν εξέπληξε κανέναν.

Είναι και κάποιοι που απλώς δεν βρίσκουν τα λόγια. Τουλάχιστον τρία άτομα δηλώνουν στην «Κ» ότι έχουν ζητήσει από το Chat να συντάξει μηνύμα-

τα που θα έλεγαν ευγενικά ότι δεν ενδιαφέρονται για μια ερωτική σχέση. «Του είχα δώσει οδηγία να μου απαντάει σαν 30χρονος άνδρας», αναφέρει ένας 30χρονος άνδρας. «Θεώρησα», συμπληρώνει, «ότι έτσι με καταλαβαίνει καλύτερα, ότι είμαστε, λίγο, το ίδιο».



Λόγος χωρίς συναίσθημα

«Είναι ένας εύκολος, ναρκισσιστικός καθρέφτης το ChatGPT», λέει στην «Κ» ο ψυχίατρος - ψυχοθεραπευτής Σάββας Σαββόπουλος, «μένει στην επιφάνεια». Από τη μια μπορεί να βοηθήσει ένα άτομο να ξεκαθαρίσει τις σκέψεις του – μιλώντας στην τεχνητή νοημοσύνη, ακούγοντας στην πραγματικότητα τον εαυτό του, να πάρει κάποιες αποφάσεις. «Είναι πιο εύκολο να χρησιμοποιήσεις μια μηχανή από έναν άλλον άνθρωπο, έναν φίλο, συγγενή, ή από το να πας σε θεραπεία», τονίζει. Στον θεραπευτή ή στους φίλους, συμπληρώνει, δεν θα βρεις τη συνοχή που σου προσφέρει το Chat.

«Αλλά το ChatGPT, όσο καλά εκπαιδευμένο κι αν είναι, δεν νιώθει τίποτα», υπογραμμίζει ο κ. Σαββόπουλος. Δεν μπορεί να κρίνει μια πληροφορία με βάση το συναίσθημα. Δεν μπορεί να πιάσει τις σιωπές μεταξύ δύο ανθρώπων ή τη γλώσσα του σώματός τους – τις τόσο σημαντικές μικροαντιδράσεις της αισθητηριακής επαφής. «Δεν υπάρχει πραγματική επικοινωνία», θεωρεί, «αν δεν υπάρχει συναίσθημα».

Γιατί όμως στρέφεται τόσο ο κόσμος στο ChatGPT, παρά τις σημαντικές ανησυχίες για την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων τους, ανησυχίες που μοιράζονται ακόμη κι οι ίδιοι οι χρήστες; «Γιατί», απαντάει, «όλος ο κόσμος θέλει να μιλήσει! Όλος ο κόσμος έχει θέματα που θέλει να συζητήσει, κι αυτό είναι ένα μέσο προσιτό, μια μηχανή που συνάδει με τον πολιτισμό μας, έναν κόσμο απαλλαγμένο από συναισθήματα».

Αποκαλεί μάλιστα «απατεωνιά» το να γράφει η τεχνητή νοημοσύνη τα μηνύματα που στέλνεις σε κάποιον...



Ανόντη πλάνη

Ο Ευάγγελος Πρωτοπαπαδάκης, καθηγητής Εφαρμοσμένης Ηθικής και Βιοηθικής στο ΕΚΠΑ, το θεωρεί «παραπλάνηση». Οι ανήθικοι ή επικίνδυνοι, αλλά «ανόντα αστείο». «Όλοι οι άνθρωποι είμαστε διαφορετικοί, ενώ το ChatGPT μπορεί να διαχειριστεί έναν μέσο όρο περιπτώσεων, λειτουργεί με δεδομένα, κοιτάζει το παρελθόν και με βάση αυτό συνθέτει τις απαντήσεις του – αλλά κάθε άνθρωπος και κάθε σχέση είναι μια ξεχωριστή περίπτωση. Δεν μπορεί να ανάγεται σε παρελθοντικές αναφορές, στις σχέσεις δεν μπορείς να βγάζεις μέσους όρους», αναφέρει.

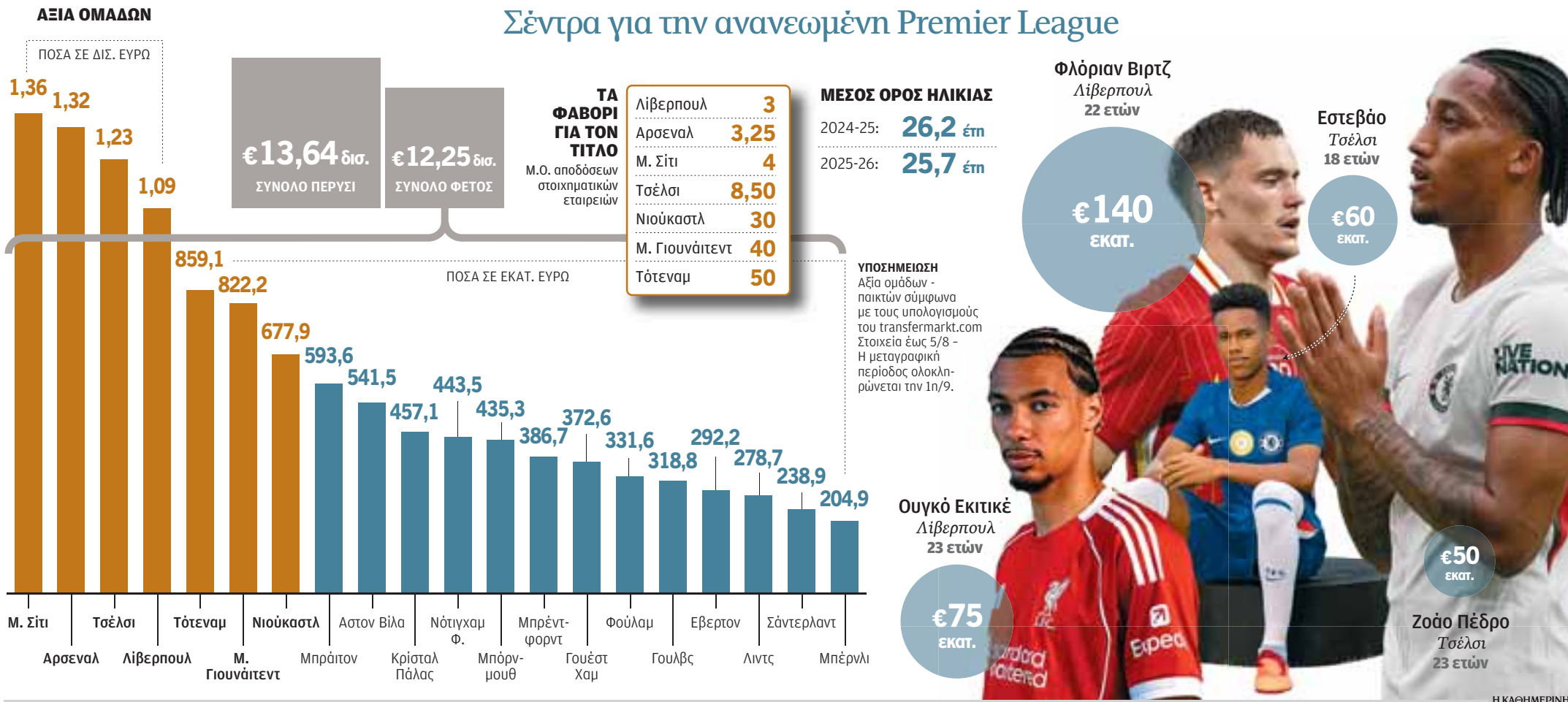
Δεν πιστεύει ότι στην πραγματικότητα κανείς αναζητάει την αντικειμενικότητα στα προσωπικά του. «Ψάχνει να σκοτώσει τον χρόνο του ή να διώξει από πάνω του το βάρος της επιλογής. Να πει δεν έκανα εγώ λάθος, έκανε λάθος το μηχανήμα», τονίζει. Ομως αισθάνεται βέβαιος ότι οι άνθρωποι, ειδικά στον έρωτα, δεν χρειάζομαστε τεχνολογικά βοηθήματα για τις, συχνά ατελείς, αποφάσεις μας. «Αν βρεθεί μπροστά σου η γυναίκα ή ο άνδρας της ζωής σου, δεν θα ρωτήσεις το ChatGPT. Όλες οι σχέσεις, άλλωστε, στατιστικές εξαιρέσεις είναι».

Λειτουργεί με δεδομένα

Το ChatGPT μπορεί να διαχειριστεί έναν μέσο όρο περιπτώσεων, λειτουργεί με δεδομένα, κοιτάζει το παρελθόν και με βάση αυτό συνθέτει τις απαντήσεις του – αλλά κάθε άνθρωπος και κάθε σχέση είναι μια ξεχωριστή περίπτωση.

Ευάγγελος Πρωτοπαπαδάκης

Καθηγητής Εφαρμοσμένης Ηθικής και Βιοηθικής, ΕΚΠΑ



Τόπο στα νιάτα κάνει η πιο ακριβή λίγκα

Μεταγραφική «στροφή» σε ταλαντούχους παίκτες κάτω των 25 ετών έκαναν οι κορυφαίοι σύλλογοι της Premier League

Του **ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ**

Υστερα από μια τετραετία κατά την οποία ο τίτλος «φυλακίστηκε» στο Μάντσεστερ από τον Πιπ Γκουαρντιόλα και τους παίκτες του, το κορυφαίο πρωτάθλημα του κόσμου, η Premier League, πέρυσι «βάφτηκε» στα κόκκινα της Λίβερπουλ. Και πριν καλά καλά συνειδητοποιήσει κανείς την αλλαγή στην κορυφή, την ερχόμενη Παρασκευή, ανήμερα Δεκαπενταύγουστο, η μπάλα θα στηθεί στη σέντρα του «Ανφιλντ», εκεί όπου οι πρωταθλητές θα αντιμετωπίσουν την Μπόρνμουθ στο πρώτο παιχνίδι του φετινού μαραθωνίου.

Η ακριβότερη λίγκα του πλανήτη, τη σεζόν 2025-26 προσπαθεί να μπει σε μια άλλη λογική. Σαφώς και παραμένει το ακριβότερο αθλητικό προϊόν, αλλά για τις αγωνιστικές επιδιώξεις των συλλόγων αυτό δεν αρκεί. Η πρόσφατη επιτυχία της Τσέλι στο παρθενικό Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλόγων, με την κατάκτηση του τροπαίου, έδειξε τον δρόμο και τα περισσότερα κλαμπ αποφάσισαν να τον ακολουθήσουν.

Οι Λονδρέζοι τα δύο τελευταία χρόνια με τις τολμηρές κινήσεις που έκαναν, επενδύοντας περισσότερα από 250 εκατ. ευρώ σε τέσσερις πολλά υποσχόμενους νεαρούς παίκτες, δικαιώθηκαν, αλλά παράλληλα προώθησαν μια

προσέγγιση που έχει επίκεντρο την εξεύρεση και την άμεση αξιοποίηση ταλέντων.

Η αρχή έγινε με τον Κέντρι Πάες από το Έκουαδόρ, καταβάλλοντας 20 εκατ. ευρώ στην Ιντεπεντιέντε ντελ Βάλε. Μόλις στα 16 του έγινε ο δεύτερος νεότερος Λατινοαμερικανός παίκτης που συμμετείχε στη διεθνή σκηνή, μετά τον Ντιέγκο Μαραντόνα. Ακολούθησε ο συμπατριώτης του Μόιζες Κάισέδο, τον οποίο απέκτησε με ποσό ρεκόρ (120 εκατ. ευρώ) από την Μπράιτον. Πέρυσι τον Ιούνιο «έσπασε τα ταμεία» για παίκτη «τοϊκό», παίρνοντας από την Παλμείρας το πλέον ανερχόμενο ταλέντο της Βραζιλίας, τον Εστεβάο Γουίλιαν με 60 εκατ. και ολοκλήρωσε το... παιδομάζωμα με τους Πορτογάλους Ζεοβάνι Κέντα (18 ετών) και Ντάριο Εσουγκό (19 ετών).

Η Τσέλι καθόρισε την επόμενη τάση για τους συλλόγους της Premier League, οι οποίοι είναι διατεθειμένοι να ξοδέψουν χρήματα αλλά για ηλικίες μέχρι 25 ετών. Όσο πιο μικρός και ταλαντούχος είναι ο ποδοσφαιριστής, τόσο πιο πολλά χρήματα πέφτουν στο τραπέζι. Καθώς η ηλικία ανεβαίνει και κυρίως μετά τα 25, η επένδυση μειώνεται κατακόρυφα. Είναι χαρακτηριστικό πως η προσφορά της Λίβερπουλ στη Νιούκαστλ για τον πιο περιζήτητο αυτή τη στιγμή

μψ ποδοσφαιριστή, τον 25χρονο Αλεξάντερ Ισάκ, δεν ξεπερνά τα 130 εκατ., ποσό που ασφαλώς είναι υψηλό, ωστόσο χαμηλότερο από την αξία του Ερλινγκ Χάλαντ της Σίτι, η οποία αποτιμάται στα 180 εκατ. ευρώ, μολοντί ο ίδιος προέρχεται από μέτρια χρονιά.

Αξία μεταπώλησης

Η δημοφιλία των νεαρών έγκειται στις δυνατότητες και στην αξία μεταπώλησης. Οι αγγλικοί σύλλογοι, στα πρότυπα αυτών της La Liga και της Μπιουντεσλίγκα, έλκονται όλο και περισσότερο από ποδοσφαιριστές που μπορούν να βελτιώσουν αισθητά την απόδοσή τους, ενώ τους ενθουσιάζει η ιδέα ότι οι μεγάλες δαπάνες τους θα μπορούσαν να αποφέρουν κέρδος στο μέλλον ή να μην υποτιμηθούν απότομα. Άλλη μία ενδεικτική περίπτωση είναι αυτή της Αρσενάλ, με τον 21χρονο υψηλόσωμο κεντρικό αμυντικό της Βαλένθια, Κρίστιαν Μοσκέρα. Μια μεταγραφή που θα φτάσει στα 30 εκατ. ευρώ, αλλά με τεράστια προοπτική για τριπλάσια απόδοση σε σύντομο χρονικό διάστημα –όπως αναφέρουν οι αναλυτές– αφού ο παίκτης (διεθνής με την U21) ξεχωρίζει για τα προσόντα του.

Το ηλικιακό «ταβάνι» που καθορίζει τις αξίες στη βρετανική αγορά φαίνεται ότι επιπράσσει και τη μεταγραφή του 27χρονου Βίκτορ

Γόκερες (54 γκολ σε όλες τις διοργανώσεις τη σεζόν 2024-25, με τη Σπόρτινγκ Λισαβώνας) στην Αρσενάλ, η οποία στοιχίζει 60 εκατ., πολύ λιγότερα σε σύγκριση με τα 140 που ξόδεψε η Λίβερπουλ για τον 22χρονο Γερμανό Φλόριαν Βιρτζ ή το ίδιο ποσό της Τσέλι για τον συνομήλικο Ζοάο Πέδρο. Αξιοσημείωτο είναι το ερώτημα που έθεσε ο Guardian πριν από λίγες ημέρες και αφορούσε τον

Στο μεταγραφικό παζάρι της Βρετανίας, το νεαρό της ηλικίας, το ταλέντο και οι δυνατότητες εξέλιξης αποτιμώνται ακριβότερα από την εμπειρία, ακόμη και αν πρόκειται για ποδοσφαιριστές λίγο πάνω από τα 25.

Κριστιάνο Ρονάλντο. Αναρωτιόταν η έγκυρη εφημερίδα, στην περίπτωση που ο CR7 ήταν 30 ετών και διαθέσιμος σήμερα, πόσα χρήματα θα ήταν διατεθειμένοι να επενδύσει μια αγγλική ομάδα για να τον κάνει δικό της. Το συμπέρασμα ήταν πως κανένας σύλλογος –πλην της Σαουδικής

Αραβίας– δεν θα επιχειρούσε να ξοδέψει πάνω από 80 εκατ.

Τα σχέδια των φαβορί

Στο καθαρά αγωνιστικό κομμάτι, το «καρέ» των Λίβερπουλ, Αρσενάλ, Τσέλι και Μάντσεστερ Σίτι θεωρείται το επικρατέστερο για τον φετινό τίτλο. Οι «Reds» θέλουν να υπερασπιστούν το «στέμμα» τους και το δείχνουν με κάθε τρόπο. Το συγκρότημα του Άρνε Σλοτ ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο καθώς κοινή είναι η πεποίθηση πως πέρυσι ευνοήθηκε από την απρόσμενη πτώση της Σίτι, από συγκυρίες, αλλά και από την αδυναμία της Αρσενάλ να διαχειριστεί κρίσιμα παιχνίδια. Για την Αρσενάλ, η κατάκτηση του πρωταθλήματος έχει μετατραπεί σε ένα ανεκπλήρωτο όνειρο. Το μακρινό 2004, επί Βενγκέρ, ήταν η τελευταία φορά που οι «κανονιέρηδες» πανηγύρισαν. Από τότε, όσες φορές έφτασαν στην πηγή δεν ήταν νερό, με τελευταία την νιοσπινή. Αν ισχύει πως «η καλή μέρα από το πρωί φαίνεται», στο πρώτο ντέρμπι της χρονιάς με τη Γιουνάιτεντ στο «Ολντ Τράφορντ», μόλις στην 1η αγωνιστική, η ομάδα θα πρέπει να εμφανίσει δείγματα αλλαγής της νοοτροπίας της. Η απόκτηση ενός δεινού σκόρερ όπως είναι ο Γόκερες αφήνει υποσχέσεις πως το πρόβλημα στην επίτευξη γκολ,

που ήταν έντονο, θα λυθεί. Το ίδιο ελπίζουν και στο Μάντσεστερ σε ό,τι αφορά τον Χάλαντ. Οχι τόσο σε σχέση με τις επιδόσεις του στο σκοράρισμα –άλλωστε τα 23 περυσινά γκολ μόνο αμελητέα δεν είναι–, όσο σε ό,τι αφορά το ζήτημα των τραυματισμών που τον ταλαιπώρησαν και δεν του επέτρεψαν να φορμαριστεί ώστε να σκοράρει ακόμη περισσότερες.

Η Τσέλι των νεαρών και της κατάκτησης του Κυπέλλου Συλλόγων θα έχει όλα τα βλήματα στραμμένα πάνω της όπως και η Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, αλλά για διαφορετικό λόγο, αφού θα προσπαθήσει να αφήσει πίσω της την καταστροφική σεζόν, στην οποία δεν κατάφερε να εξασφαλίσει θέση στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις.

Οι «μπέμπηδες» δεν βοηθήθηκαν ούτε από τον νεαρό και φιλόδοξο Ρούμπεν Αμορίμ στον πάγκο τους ούτε από τις παραγωγικές ακαδημίες τους, κυρίως γιατί δεν αξιοποίησαν κατάλληλα τα ταλέντα τους. Όσο για την Τότεναμ, στοίχημα αποτελεί τι θα παρουσιάσει στη μετά Ποστέκογλου εποχή και με το κύπελλο του Europa League στην τροπαιοθήκη της. Άλλωστε, μπορεί να κατέκτησε τίτλο ύστερα από 17 ολόκληρα χρόνια, όμως η 17η θέση στο πρωτάθλημα και το φλερτ με τον υποβιβασμό στην Championship ήταν η άλλη όψη του νομίσματος.

Ο Ανδρέας και ο κάθε Ανδρέας

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**



Είναι μια αντίδραση, σχεδόν αυτοματοποιημένη. Διατηρείται δεκαετίες και μοιάζει να κατασκευάζεται από μια φάμπρικα, άρτια οργανωμένη. Κάθε φορά, που κάποιος δημόσια τοποθετείται εκτός του βασικού αφηνήματος όσον αφορά το κυπριακό πρόβλημα, η φωνή του θα χαθεί στις κραυγές και τα ουρλιαχτά των διαφωνούντων ενώ το περιεχόμενο του λόγου του θα σκεπαστεί με τόνους λάσπης.

Συνήθως όποιος τολμήσει, όποιος διανοηθεί να αναφερθεί στο Κυπριακό, μη λαμβάνοντας την έμμεση έγκριση του «ουσστήματος», υπόκειται στην ψυχοφθόρα διαδικασία της δολοφονίας χαρακτήρα. Προσωπικές επιθέσεις, προβλητικές, που ενίοτε περιλαμβάνουν και μέλη της οικογένειάς του, ο επιτιθέμενος, ενδέχεται να λιοδորηθεί, να χλευαστεί για τα όποια πολιτικά πιστεύω του και φυσικά να τοποθετηθεί από τα μέλη της «φάμπρικας» στην κατηγορία των προδοτών, που κάνουν τη δουλειά των Τούρκων, διευκολύνοντας τις προσπάθειές τους.

Κάθε φορά, για δεκαετίες και δεκαετίες, το αφήγημα είναι το ίδιο. Είτε από δεξιούς, είτε από τους ακροδεξιούς πια που κάνουν κουμάντο στον τόπο, εννοείται τους ακρο-κεντρώους, δυστυχώς και η παράταξη που ανήκει στην Αριστερά, στέκονται απέναντι από τον όποιο πολίτη, τολμήσει να αναφερθεί σε αυτόν τον τόπο, τολμήσει να βλέποντας την απορριπτικότητα-στασιμότητα που χαρακτηρίζει

τη διαχρονική στρατηγική των Κυπρίων πολιτικών.

Αλήθεια πόσοι είναι αυτοί που πιστεύουν, ότι μέσα από το Κυπριακό δεν χτίστηκαν καριέρες πολιτικών; Ποιοι παρακολουθούν από κοντά τις εξελίξεις για το Κυπριακό και εκτιμούν ότι η νυν κυβέρνηση είναι ταμμένη και πλήρως αφοσιωμένη στη λύση του προβλήματος; Ποιο τελικώς είναι επικείμενο που καθιστά ξέπλυμα της Τουρκίας και κάθε φορά προσάπτεται στον όποιο διαφωνεί με τη λογική της «φάμπρικας»;

Κουραστήκαμε ή μήπως δεν κουραστήκαμε ως λαός, από τις υποσχέσεις και τα μεγάλα λόγια των κυβερνώντων; Είμαστε ή δεν είμαστε θυμωμένοι από την αδυναμία, την ανημποριά και την ανεπάρκεια του κράτους; Ποιος πολίτης με μέσο όρο αντίληψης, δεν ενοχλήθηκε από τις ατυχείς δηλώσεις του υπουργού Δικαιοσύνης, αμέσως μετά τις πυρκαγιές; Ποιος τελικώς είναι αυτός που «χαρίζει» την Αμμόχωστο; Αυτός που ζητάει διαφοροποίηση της πολιτικής, απαιτώντας λύση ή αυτός που εδώ και χρόνια, υιοθετεί και εφαρμόζει στρατηγικές που τοιμενώνουν τη διχοτόμηση;

Τι είναι αυτό που προτείνει η «φάμπρικα» του Κυπριακού, που θα αλλάξει τα δεδομένα και θα φέρει την επανένωση του τόπου μας; Τι είναι αυτό που έχουν στο μυαλό τους για την πατρίδα μας και δεν το γνωρίζουμε; Εν κατακλείδι, διατηρούμε ακόμη και σ' αυτό το χρονικό σημείο την πολυτέλεια της σιωπής; Τι στο καλό είπε, ο Ανδρέας Καζαρίας και ο κάθε Ανδρέας τούτου του τόπου και σας ενοχλεί;



Οι πρώτες προκρίσεις των τεσσάρων εκπροσώπων του κυπριακού ποδοσφαίρου στις φετινές διοργανώσεις της ΟΥΕΦΑ, σαφώς δεν προσφέρθηκαν για... μεγάλα λόγια. Με απόλυτα θετικό, ωστόσο, το πρόσημο στον απολογισμό, ως προς τον βαθμό ετοιμότητας για την εποχή και κυρίως τη δυνατότητα να επιβεβαιώσουν, εύκολα ή δύσκολα τον τίτλο του φαβορί. Τα αποτελέσματα των πρώτων αγώνων της εβδομάδας που αποχαιρετούμε, πρώτα και κύρια, δημιουργούν μια πολύ καλή προοπτική για τη συνέχεια, ακόμη και για το απόλυτο τεσσάρων προκρίσεων!

Δεδομένη η παρουσία της Ομόνοιας στα πλέι οφ του Κόνφερενς Λιγκ, σχεδόν σίγουρη της ΑΕΚ στο Γιουρόπα Λιγκ, πολύ καλές οι πιθανότητες για κάτι ανάλογο στο Τσάμπιονς Λιγκ για την Πάφο και σαφώς δύσκολο αλλά όχι ακατόρθωτο για τον Άρπ, που χρειάζεται ασφαλώς μια υπέρβαση στην Αθήνα. Η δεύτερη... ανάγνωση, όχι μόνο των πρόσφατων αποτελεσμάτων αλλά γενικότερα του πρώτου δείγματος των τεσσάρων αυτών ομάδων, πέραν από προοπτική για την ευρωπαϊκή τους πορεία, ουσιαστικά αποτελεί και μια επιβεβαίωση ως προς τα δεδομένα των πρωταθλημάτων που σε δύο και κάτι εβδομάδες αρχίζει.

Επιβεβαίωση της εκτίμησης, ότι η συγκεκριμένη αυτή τετράδα βρίσκεται τη δεδομένη στιγμή πιο μπροστά από άλλες, ως προς τις δυνατότητες

διάκρισης. Σαφώς και δεν μπορούν να προκύψουν αυτή την περίοδο ασφαλείς εκτιμήσεις για το νέο πρωτάθλημα, πριν δούμε όλες τις υποψηφίες για διάκριση ομάδες. Ωστόσο, υπάρχει κανείς που διαφωνεί πως οι ομάδες που τερμάτισαν πέρυσι στις πρώτες τέσσερις θέσεις της τελικής βαθμολογίας, δείχνουν έτοιμες και ικανές να συνεχίσουν από εκεί που έμειναν πέρυσι;

Επιπρόσθετα, την εκτίμηση ως προς τον πρωταγωνιστικό ρόλο των τεσσάρων αυτών ομάδων στο νέο πρωτάθλημα, ενισχύει και το ερωτηματικό το οποίο, για την ώρα τουλάχιστο, μπαίνει μπροστά από ομάδες οι οποίες θα μπορούσαν να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο στον ίδιο βαθμό. Η νέα τάξη πραγμάτων στην ομάδα του ΑΠΟΕΛ, με επίκεντρο το οικονομικό, οι καλύτερες μεν συνθήκες γενικότερα στην ΑΕΛ αλλά και το... κτίσιμο σχεδόν από την αρχή, με πολλές αλλαγές και ότι αυτό συνεπάγεται για μια ομάδα που εδώ και χρόνια έμεινε πίσω από πορείες πρωταθλητισμού. Με πολλές αλλαγές επίσης και αν μη τι άλλο υπομονή για το... ταβάνι των προσδοκιών στον Απόλλωνα, την ίδια ώρα που για την Ανόρθωση η ρεαλιστική προσέγγιση των δεδομένων κάθε άλλο παρά προσδοκίες για διακρίσεις δημιουργούν.

Στο ποδόσφαιρο βέβαια, πολλές φορές το γήπεδο διαψεύδει εκτιμήσεις και... μπατζέτ. Για την ώρα όμως, οι όποιοι... υπολογισμοί για το νέο πρωτάθλημα αρχίζουν από την τετράδα των ευρωπαίων και βλέπουμε!

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 6,6%							
		1,07%	2,77%	2,57%	0,53%	-0,35%	-5,42%	0,48%

ΜΙΧΑΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΑΤΑ: Οχι σε
εκβιαστικές λύσεις

Μέσα από τη σύγκρουση δεν θα επιτευχθεί καμία συμφωνία τονίζει ο γενικός διευθυντής της ΟΕΒ Μιχάλης Αντωνίου, ξεκαθαρίζοντας ότι η Ομοσπονδία δεν πρόκειται να υπογράψει κάτι που δεν αποτελεί προϊόν συναίνεσης και που τίθεται εκβιαστικά μέσω απεργιακών μέτρων. Αν οι συντεχνίες ανοίξουν ένα παραθυράκι, τότε η εξεύρεση κοινά αποδεκτής ρύθμισης είναι ζητήμα μερικών ημερών, υπογράμμισε. Η ΟΕΒ είναι έτοιμη να προχωρήσει με συγκεκριμένη πρόταση με στόχο να γίνει αποδεκτή από τις συντεχνίες. **Σελ. 4**



Κινδυνεύουν
με πτώχευση
οι Κινέζοι

Κίνδυνο μαζικών πτωχεύσεων νοικοκυριών αντιμετωπίζει η Κίνα με τους δανειολήπτες που απειλούνται με χρεοκοπία να ξεπερνούν τα 60 εκατ. Το Πεκίνο προσπαθεί να τονώσει την κινεζική οικονομία, ενθαρρύνοντας τα νοικοκυριά να δανείζονται και πζώντας τις κρατικές τράπεζες να χορηγούν περισσότερα δάνεια. **Σελ. 10**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,89%	0,14%
Γερμανία	2,63%	-0,06%
Γαλλία	3,35%	0,01%
Ιταλία	3,42%	-0,09%
Ισπανία	3,20%	-0,07%
Ιρλανδία	2,93%	0,03%
Ελλάδα	3,27%	-0,08%
Ην. Βασίλειο	4,61%	0,00

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A (Low)	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Εκρηξη στις πωλήσεις ακινήτων

Ανοδος 15% για την περίοδο Ιανουαρίου – Ιουλίου 2025 σε σχέση με το 2024

Το τρέχον έτος η αγορά των ακινήτων πέτυχε ένα πραγματικό ράλι ανοδικής πορείας, αποτυπώνοντας την ανθεκτικότητα της και τη στρατηγική της σημασία για την κυρίαρχη οικονομία. Με θετικό πρόσημο κινήθηκαν οι πωλήσεις ακινήτων σε όλες τις επαρχίες

της Κύπρου τους μήνες Ιανουάριο – Ιούλιο, με τις επιδόσεις αυτές να ενισχύουν την εκτίμηση ότι σε ανοδική πορεία θα κυμανθεί και το υπόλοιπο της χρονιάς. Την περίοδο αυτή τα πωλητήρια έγγραφα έφτασαν τις 10.561 σε σχέση με 9.210 την αντίστοιχη περυσινή πε-

ρίοδο, καταγράφοντας άνοδο της τάξης του 15% σε σχέση με το 2024, καταρρίπτοντας μέχρι και την επίδοση του 2008, η οποία αποτέλεσε χρονιά ορόσημο για τις πωλήσεις ακινήτων. Κινητήριος δύναμη για την αγορά ήταν η Λεμεσός καθώς συγκέντρωσε τον μεγαλύτε-

τερο αριθμό των πωλήσεων, με τη Λευκωσία να βρίσκεται στη δεύτερη θέση, παρουσιάζοντας σταθερή ζήτηση κυρίως από τους ντόπιους. Η Λάρνακα σημειώνει σημαντικές επιδόσεις, δείχνοντας ότι η επαρχία έχει πάρει τα πάνω της και έχει καταστεί πόλος έλξης κυρίως

από τους ξένους επενδυτές. Η Πάφος αναδεικνύεται ως προορισμός τόσο για μόνιμη κατοικία όσο και για τουριστικές επενδύσεις και η Αμμόχωστος με συνεχιζόμενη ζήτηση, στον τομέα των παραθεριστικών κατοικιών, συμπληρώνουν την πεντάδα. **Σελ. 5**

Επιτάχυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ε.Ε.



Ανοδος καταγράφηκε τον Ιούλιο στην επιχειρηματική δραστηριότητα της Ε.Ε. Η Ισπανία ήταν οδηγός με την ισχυρότερη ανάπτυξη, ενώ ακολούθησε η Ιταλία. Στον αντίποδα η Γερμανία εμφάνισε μόνο ήπια ανάπτυξη, ενώ η Γαλλία ήταν η μοναδική μεγάλη οικονομία που εμφάνισε συρρίκνωση. **Σελ. 9**

Αύξηση της τάξης του 4,6%

σε τουριστικές
αφίξεις

Κερδίζει επισκέπτες

Η Ελλάδα κερδίζει σταδιακά επισκέπτες κατά τους μήνες πριν και μετά την αιχμή της θερινής σεζόν του καλοκαιριού, δηλαδή την άνοιξη και το φθινόπωρο. Η μεγαλύτερη αύξηση διαθέσιμων αεροπορικών θέσεων καταγράφεται στις πτήσεις από το Ισραήλ και τις ΗΠΑ. Μεγάλη είναι και η άνοδος αεροπορικών θέσεων από την Τουρκία που διαμορφώνεται στο 25,4%. **Σελ. 7**

Πράσινη ενέργεια στα σκουπίδια

Περικοπές ΑΠΕ

Οι περικοπές πράσινης ενέργειας μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2025 έφτασαν το 9,6% της συνολικής παραγωγής των ΑΠΕ, ποσότητα υπερδιπλάσια από τις περικοπές του συνόλου του έτους πέρυσι (3,5%). **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΜΑΪΚ ΝΤΟΛΑΝ / REUTERS

Η μακρά πορεία μείωσης των επιτοκίων στη Βρετανία

Αναμενόμενη μείωση που θα οδηγήσει το βασικό επιτόκιο της Τράπεζας της Αγγλίας στο 4% αυτή την εβδομάδα θα είναι μια ευεργετική ανακούφιση για μια οικονομία που χρειάζεται επείγοντως ώθηση. Αλλά η υπερβολική προσοχή και η διχόνοια μεταξύ των υπευθύνων χάραξης πολιτικής σημαίνουν ότι ο κύκλος χαλάρωσης αναμένεται να είναι ένας από τους πιο ρηχούς και παρατεταμένους στη σύγχρονη Ιστορία.

Η Τράπεζα της Αγγλίας, όπως και οι ομόλογοί της στις κεντρικές τράπεζες, είχε μια δύσκολη πενταετία, με πολλές εγχώριες ανατροπές.

Με το Brexit να ξεκινάει, η πανδημία χτύπησε το 2020 ανα-

γκάζοντας την Τράπεζα της Αγγλίας να στηρίξει μαζικά τον ισολογισμό της για κυβερνητικές διασώσεις κατά τη διάρκεια των lockdowns. Ένα σοκ εφοδιασμού –από την επανεκκίνηση μετά την πανδημία–, σε συνδυασμό με τεράστια νομισματικά και δημοσιονομικά κίνητρα, οδήγησαν στην πρώτη διψήφια αύξηση του πληθωρισμού στο Η.Β. εδώ και πάνω από 40 χρόνια – η οποία επιδεινώθηκε από την αύξηση του ενεργειακού κόστους μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Μάρτιο του 2022 και περιπλέχθηκε από μια έκρηξη στην αγορά ομολόγων, εμπνευσμένη από την κυβέρνηση εκείνο το έτος. Η προσπάθεια για την αύξηση του κόστους δα-

νεισμού ξεκίνησε ήδη από το 2021 και η Τράπεζα της Αγγλίας μόλις που άρχισε να το περιορίζει τον τελευταίο χρόνο.

Με τον πληθωρισμό να μην έχει ακόμη επιστρέψει βιώσιμα στον στόχο του 2% και τα εμπορικά εμπόδια των ΗΠΑ να αυξάνονται, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι επενδυτές αγωνίζονται να προσδιορίσουν ακριβώς ποια είναι η νέα κανονικότητα. Με δεδομένο αυτό το πλαίσιο, το πρόσφατο σύνθημα της κεντρικής τράπεζας «σταδιακά και προσεκτικά», φαίνεται λογικό.

Οικονομολόγοι της Deutsche Bank προσπάθησαν να ποσοτικοποιήσουν την επιφυλακτικότητα αυτή την εβδομάδα, επι-

σημαίνοντας ότι ο αργός και ρηχός κύκλος χαλάρωσης της Τράπεζας της Αγγλίας μέχρι στιγμής είναι ήδη ο τρίτος μεγαλύτερος από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εάν η πρόβλεψή τους για το επίσημο τραπεζικό επιτόκιο της Τράπεζας της Αγγλίας –για μειώσεις στο 3,25% μέχρι τον επόμενο Φεβρουάριο– αποδειχθεί σωστή, τότε αυτός ο κύκλος χαλάρωσης θα είναι ο μεγαλύτερος από το 1945. Επιπλέον, υπολογίζουν ότι κανένας κύκλος μείωσης επιτοκίων που να έχει διαρκέσει περισσότερο από δύο τρίμηνα δεν έχει επιφέρει λιγότερη χαλάρωση από τον τρέχοντα.

Κι όμως, ακόμη και τα «περιστέρια» της Τράπεζας της Αγγλίας, όπως ο υπεύθυνος χάραξης πολιτικής, Άλαν Τέιλορ, γνωρίζουν πόσο θολά είναι ακό-

μη τα πράγματα, ειδικά δεδομένης της αναμενόμενης ανάκαμψης του πληθωρισμού στο Ηνωμένο Βασίλειο φέτος και των ακόμη έντονων αυξήσεων στους μισθούς. «Η αισιοδοξία έχει ξεθωριάσει και έχουν ξεσπάσει γεωοικονομικές καταιγίδες», είπε πριν καταλήξει σε μια φιλοσοφική νότα: «Ξέρουμε ότι δεν θα δούμε ποτέ το τέλος του δρόμου, αλλά πρέπει πάντα να το αναζητούμε». Οι κεντρικοί τραπεζίτες μπορεί να προσπαθούν να κάνουν ακριβώς το ίδιο παντού, αν και λίγοι πιθανότατα βλέπουν κάτι καθαρά αυτή τη στιγμή.



ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Αισιοδοξία για συμφωνία

Με εξαίρεση ένα μεγάλο όμιλο όπου οι συζήτησες συνεχίζονται και με δεδομένο ότι οι διαδικασίες με τους άλλους τρεις έχουν ολοκληρωθεί, η γενικευμένη κρίση στην ξενοδοχειακή βιομηχανία φαίνεται να έχει αποφευχθεί. Στο κάδρο τώρα μπαίνουν τα μικρότερα ξενοδοχειακά σχήματα προκειμένου να επιλυθούν τυχόν εργατικές διαφορές και να αποφευχθούν κινητοποιήσεις που θα μπορούσαν να χαλάσουν όσα κατακτήθηκαν το προηγούμενο διάστημα. Να σημειώσουμε ότι οι συζητήσεις έχουν να κάνουν με την εφαρμογή των συλλογικών συμβάσεων όσον αφορά εφάπαξ πληρωμές για το 2024 καθώς και ετήσιες αυξήσεις μισθών.

● ● ● ●

Ψάχνουν εμπρησμό

Με δέκα εμπειρογνώμονες συνδράμει η αμερικανική κυβέρνηση στην διερεύνηση των καταστροφικών πυρκαγιών της ορεινής Λεμεσού. Το κλιμάκιο που έφτασε την Τέταρτη κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου της Δημοκρατίας, θα επικεντρωθεί στο σημείο από όπου σύμφωνα με μαρτυρίες ξεκίνησε η πυρκαγιά. Οι Αμερικανοί ερευνητές που ανήκουν στην ομοσπονδιακή υπηρεσία ATF του υπουργείου Δικαιοσύνης των ΗΠΑ έχουν στο πεδίο δράσης τους το αλκοόλ, τα καπνικά, τα όπλα και τα εκρηκτικά. Η συγκεκριμένη υπηρεσία είναι επίσης επιφορτισμένη με τη διερεύνηση εμπρησμών και βομβαρδισμών.

● ● ● ●

Από χέρι χαμένοι

Η συζήτηση για τις ευθύνες της μεγάλης πυρκαγιάς στην ορεινή Λεμεσό απασχόλησαν τη Βουλή εκτάκτως την Τρίτη που μας πέρασε στην παρουσία όλων των Τμημάτων που ενεπλάκησαν στην πυρκαγιά. Πυροσβεστική, Αστυνομία, Τμήμα Δασών και Πολιτική Άμυνα ανέφεραν πως ακολούθησαν τα επιχειρησιακά σχέδια και υπέρβηλαν εαυτούς σύμφωνα με τα μέσα που είχαν στην διάθεσή τους. Και εδώ ακριβώς μάλλον είναι το πρόβλημα αφού τα σχέδια εκτός του ότι δεν ήταν επικαιροποιημένα ήταν παντελώς ακατάλληλα για το πρόβλημα που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν. Συνενώς οι προσπάθειες, αν και υπεράνθρωπες, έπεφταν στο κενό με αποτέλεσμα να έρθει η καταστροφή και στο τέλος να καεί ένα τόσο μεγάλο κομμάτι γης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκάλεσε η



© ΝΙΚΙΤΟΣ ΦΡΕΤΟΥ

Οι δέκα Αμερικανοί ερευνητές που διερευνούν τις πυρκαγιές της ορεινής Λεμεσού ανήκουν στην ομοσπονδιακή υπηρεσία ATF του υπουργείου Δικαιοσύνης των ΗΠΑ έχουν στο πεδίο δράσης τους το αλκοόλ, τα καπνικά, τα όπλα και τα εκρηκτικά.

παραδοχή πως δεν υπήρχε κάποιος που να έχει τον γενικό συντονισμό.

● ● ● ●

Τέλος εποχής

Την πενταετία 2019-2023 η κυβέρνηση «έτρεξε» τέσσερα σχέδια προστασίας της πρώτης κατοικίας από τις τράπεζες λόγω μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων. Βασικότερα των οποίων ήταν η «Εστία» το 2019 και το «Ενοίκιο έναντι δόσης» το 2023. Όπως προκύπτει από την παρουσία του υπουργού οικονομικών στη Βουλή μπορούμε να κάνουμε λόγο για τέλος εποχής, αφού όπως παραδέχθηκε κανένα τέτοιο ή άλλο παρόμοιο σχέδιο δεν θα επαναληφθεί. Ο λόγος έχει να κάνει με το χαμηλό ενδιαφέρον των δανειοληπτών και τις δυσκολίες που θα είχε να αντιμετωπίσει ένα τέτοιο σχέδιο προκειμένου να λάβει ευρωπαϊκή έγκριση. Σημειώνουμε ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια καταγράφηκαν μαζικά για πρώτη φορά το 2014 όμως πολλά αυτά είχαν κοκκινίσει πολύ πιο πριν ίσως και δεκαετίες.

● ● ● ●

Ολική επαναφορά του Νότου

Όπως ήδη ξέρουμε στο δυσμενές σενάριο της πανευρωπαϊκής άσκησης ακραίων σεναρίων οι τράπεζες κατά μέσο όρο «απώλεσαν» το 25% των πρωτοβάθμιων κεφαλαίων τους σε περίοδο τριών ετών. Σύμφωνα με ανάλυση οίκου αξιολόγησης τα αποτελέσματα των τραπεζών του Νότου υπήρξαν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά ευρισκόμενες σε αρκετές περιπτώσεις στην πρωτοπορία. Η καλή επίδοση αποδίδεται στις πολύ κερδοφόρες χρήσεις που κατέγραψαν οι τράπεζες τη διετία 2023-2024. Η συγκεκριμένη αναφορά είναι σημαντική καθώς και οι κυπριακές τράπεζες ανήκουν στο συγκεκριμένο δείγμα.

● ● ● ●

Μια από τα ίδια;

Μέσω Ελλάδας και Κύπρου θα περάσει το νέο καλώδιο υποθαλάσσιων οπτικών ινών που φιλοδοξεί να συνδέσει τη Σαουδική Αραβία με την Ευρώπη. Το συγκεκριμένο καλώδιο γνωστό ως East to Med Data

Corridor ακολουθεί την ίδια δόευση με το Great Sea Interconnector που έχει εδώ και καιρό «παγώσει» λόγω των τουρκικών αντιδράσεων. Η συζήτηση που γίνεται αυτό το διάστημα είναι κατά πόσο η Ελλάδα υπαναχωρώντας στις τουρκικές απειλές τότε στην Κάσο ίσως να έχει εκ των πραγμάτων ακυρώσει κάθε προσπάθεια υποθαλάσσιας διασύνδεσης που δεν θα έχει τη έγκριση της Τουρκίας.

● ● ● ●

Καλοκαιρινός μποναμάς μόνο για τραπεζικούς

Η ΕΤΥΚ μας άναψε κι άλλες φωτιές καλοκαιριάτικα. Η Ένωση των τραπεζοϋπάλλων εκτίμησε ότι αυτή είναι η ώρα να θέσει μεγαλεπήβολες διεκδικήσεις επιτάπτος αφού πλέον οι τράπεζες κερδίζουν διακεκομμένα. Το προσωπικό των τραπεζών στήριξε σε δύσκολες περιόδους τις τράπεζες προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να επιβιώσουν αναφέρει σχετική εγκύκλιος της ΕΤΥΚ και ως εκ τούτου ζητά

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τραπεζικά τεστ αντοχής



Τα τραπεζικά τεστ αντοχής (stress tests) αποτελούν ασκήσεις προσομοίωσης στις οποίες λαμβάνονται υπόψη πιθανά μελλοντικά οικονομικά φαινόμενα και γεγονότα, αναλύοντας μέχρι και το χειρότερο, αλλά ρεαλιστικό οικονομικό σενάριο, έτσι ώστε να αξιολογήσουμε την κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας προς αντιμετώπιση αρνητικών οικονομικών εξελίξεων και ακραίων οικονομικών φαινομένων, να εντοπίσουμε προβλήματα και κινδύνους, καθώς και να καθορίσουμε πλάνο δράσης και διαχείρισης κινδύνων.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

την επαναφορά των μειώσεων των μισθών και των ωφελημάτων που έγιναν λόγω της οικονομικής κρίσης του 2013 και την παραχώρηση αυξήσεων. Δεν σταματούν όμως εδώ οι διεκδικήσεις της ΕΤΥΚ, καθώς τονίζει ότι στόχος της είναι η καθιέρωση της 4ημερης βδομάδας εργασίας. Και κάπου εδώ λέμε ότι χάθηκε εντελώς το μέτρο. Διότι οφείλουν να αναλογιστούν ότι την περίοδο της κρίσης του 2013 δεν έβαλαν πλάτη μόνο οι τραπεζοϋπάλληλοι για να σωθεί η οικονομία αλλά και άλλοι εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα, οι οποίοι όχι μόνο δεν είδαν αυξήσεις και 4ήμερη εργασία αλλά πιθανώς έχασαν την δουλειά τους και άρχισαν από το μηδέν. Οι στρεβλώσεις που υπήρξαν στον τραπεζικό τομέα ήταν πολλές. Η διόρθωσή τους πόνεσε την οικονομική δραστηριότητα η οποία διανέι πλέον μια βεττική τροχιά. Το να δοθεί κάτι πίσω στους εργαζομένους είναι σωστό αλλά καλό θα ήταν οι διεκδικήσεις της συγκεκριμένης ομάδας των εργαζομένων να μην προκαλούν την οργή και τον δικαιολογημένο θυμό των άλλων εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα οι οποίοι δεν είναι τόσο προνομιοuchoi. Με φειδώ λοιπόν οι διεκδικήσεις!

Όταν η απόρριψη βιώνεται ως συντριβή

Της **ΚΡΙΣΤΙΝΑ ΚΑΡΟΝ**

Φανταστείτε ένα καρφί να τρυπάει ένα γυαλιστερό μπλε μπαλόνι. Παφ! Ετσι μπορεί να βιώνει κάποιος την απόρριψη όταν πάσχει από διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ), εξηγεί στο κοινό του ένας δημιουργός περιεχομένου στο TikTok: σαν μια ξαφνική έκρηξη συναισθημάτων.

Το βίντεο, που έχει συγκεντρώσει σχεδόν 300.000 likes, είναι ένα από τα χιλιάδες που αφορούν τη λεγόμενη «δυσφορία ευαισθησίας στην απόρριψη» ή RSD. Ο όρος αυτός σπανίως χρησιμοποιείται από κλινικούς γιατρούς. Δεν περιλαμβάνεται στα επίσημα εγχειρίδια διάγνωσης και ταξινόμησης των ψυχικών διαταραχών. Παρ' όλα αυτά, η RSD έχει βρει μεγάλη απήχηση στο Διαδίκτυο, ιδιαίτερα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Και για κάποιους ανθρώπους που έχουν ΔΕΠΥ, η έννοια αυτή είναι γνώριμη. Η RSD περιγράφει μια έντονη συναισθηματική αντίδραση απέναντι στην απόρριψη, στην κριτική, στα πειράγματα ή ακόμη και στην αντίληψη ότι αποτύχαμε.

Η 24χρονη Εριν Ράιντερ, δασκάλα στην ευρύτερη περιοχή του Ντιτρόιτ, η οποία έχει διαγνώσει με ΔΕΠΥ, λέει ότι ο όρος RSD τη βοήθησε να ονοματίσει τον «εξαιρετικά συναισθηματικό» τρόπο με τον οποίο αντιδρούσε κάθε φορά που ένιωθε απόρριψη. «Κατευθείαν σκέφτομαι: Αυτό ήταν, ήρθε το τέλος του κόσμου», εξηγεί. Όταν πρόσφατα ο σύντροφός της ζήτησε να αναβάλουν τα σχέδιά τους επειδή είχε περάσει μια εξαντλητική βδομάδα στη δουλειά, η Εριν ένιωσε να πλημμυρίζει από αρνητικές σκέψεις και άρχισε να βασανίζεται

προσπαθώντας να καταλάβει το γιατί της απόφασής αυτής. Αργότερα κατάλαβε ότι η αντίδρασή της ήταν υπερβολική. Όμως εκείνη τη στιγμή, όπως τονίζει, «τα έχασα».

Από πού προήλθε ο όρος;

Η έννοια της «δυσφορίας ευαισθησίας στην απόρριψη» διαδόθηκε από τον δρ Μπιλ Ντόντσον, ψυχίατρο που έχει αφιερώσει την καριέρα του στη θεραπεία ανθρώπων με ΔΕΠΥ – αν και, όπως διευκρινίζει, δεν ήταν εκείνος που επινόησε τη φράση. «Πιστέψτε με», λέει, «εγώ δεν θα είχα σκεφτεί έναν τόσο άσχημο γλωσσόδετ». Δανείστηκε τον όρο από παλαιότε-

Έκρηξη συναισθημάτων προκαλείται σε όσους πάσχουν από διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας.

ρη βιβλιογραφία για την άτυπη κατάθλιψη και τον προσάρμοσε ώστε να περιγράψει ένα φαινόμενο που έχει παρατηρήσει σε χιλιάδες ασθενείς του.

Ο Ντόντσον μίλησε για πρώτη φορά δημοσίως για την RSD το 2010, σε ένα συνέδριο για τη ΔΕΠΥ. Εκτοτε έχει δημιουργήσει 12 κριτήρια για τον ορισμό της RSD, έχει συνομιλήσει για την έννοια σε podcasts και έχει γράψει εκτενώς γι' αυτήν.

Η διαφορά

Ποια είναι όμως η διαφορά μεταξύ της RSD και της ευαισθησίας στην απόρριψη; Η ευαισθησία στην απόρριψη ανα-



VANESSA SABIA / THE NEW YORK TIMES

φέρεται στην τάση κάποιου να αντιδρά υπερβολικά στην αντίληψη κριτική. Συνδέεται περισσότερο με διαταραχές της διάθεσης και της προσωπικότητας, λέει ο δρ Ερικ Μεσίας, πρόεδρος του τμήματος ψυχιατρικής και συμπεριφορικής νευροεπιστήμης της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου του Σεντ Λούις. Μπορεί επίσης να προκύψει ως αντίδραση σε προηγούμενο ψυχικό τραύμα, προσθέτει.

Ο Ντόντσον υποστηρίζει πως η RSD είναι κάτι διαφορετικό, βασιζόμενος στην κλινική εμπειρία δεκαετιών με άτομα που έχουν ΔΕΠΥ. Τα άτομα με RSD, σημειώνει ο Ντόντσον, δεν είναι

απλώς ευαίσθητα στην αντίληψη κριτική – είναι επίσης ιδιαίτερα επικριτικά απέναντι στον εαυτό τους, επειδή πιστεύουν ότι έχουν αποτύχει. Επιπλέον, όταν δέχονται πείραγμα, κριτική ή απόρριψη, η διάθεσή τους αλλάζει «ακαριαία» και νιώθουν ξαφνικά βαθιά λύπη ή έντονη οργή. Εκεί έρχεται και η λέξη «δυσφορία», που περιγράφει την κατάσταση έντονων λύπης, ανησυχίας ή δυσαρέσκειας.

Επιφυλακτικότητα

Αν και οι απόψεις του Ντόντσον έχουν αποκτήσει μεγάλη απήχηση στο Διαδίκτυο, αρκετοί επαγγελματίες ψυχικής υγείας πα-

ραμένουν επιφυλακτικοί. Ωστόσο, ακόμη και όσοι αμφισβητούν τον όρο δεν εκπλήσσονται από το γεγονός ότι πολλοί άνθρωποι με ΔΕΠΥ ταυτίζονται με αυτόν.

Ο δρ Μαξ Γουίλνιτजर, παιδονευρολόγος στο Rainbow Babies and Children's Hospital στο Κλίβελαντ, σημειώνει ότι τα άτομα με ΔΕΠΥ συχνά διαγιγνώσκονται με διαταραχές της διάθεσης – και είναι επιρρεπή σε συμπτώματα όπως δυσανάλογες συναισθηματικές αντιδράσεις.

Άλλοι ειδικοί, όπως η Λίντσεϊ Μπλας, ψυχολόγος στο Γουέ-στπορτ του Κονέκτικατ, ανα-

Ατομα με RSD δεν είναι απλώς ευαίσθητα στην κριτική αλλά και επικριτικά απέναντι στον εαυτό τους, επειδή πιστεύουν ότι έχουν αποτύχει, λέει ο ψυχίατρος δρ Μπιλ Ντόντσον.

γνωρίζουν τη χρησιμότητα του όρου, καθώς αποδίδει το πόσο βαθιά μπορεί να πληγώσει η κριτική ορισμένα άτομα. «Δεν είναι ότι απλώς απογοητεύεσαι», υπογραμμίζει η Μπλας. «Είσαι συντετριμμένος. Και οι άλλοι γύρω σου συχνά δεν καταλαβαίνουν γιατί το βιώνεις τόσο έντονα». Για να προστατευθούν από αυτόν τον πόνο, εξηγεί ο Ντόντσον, οι ασθενείς του με RSD συχνά υιοθετούν συμπεριφορές όπως η τελειομανία, η υπερβολική προσπάθεια να ευχαριστούν τους άλλους ή η αποφυγή οποιαδήποτε ρίσκου. «Πολλοί οργανώνουν ολόκληρη τη ζωή τους με μοναδικό στόχο να αποφύγουν αυτόν τον πόνο», τονίζει.

Στρατηγικές που προτείνουν οι ειδικοί

Δεν υπάρχει ειδική φαρμακευτική αγωγή για την ευαισθησία στην απόρριψη. Ο ψυχίατρος δρ Μπιλ Ντόντσον αναφέρει ότι όταν οι ασθενείς του εμφάνιζαν χαρακτηριστικά RSD, συχνά τους χορηγούσε αγχολυτικά – όμως αυτά δεν είχαν την ίδια αποτελεσματικότητα σε όλους. Η ψυχοθεραπεία έχει αποδειχθεί ωφέλιμη. Οι ειδικοί προτείνουν ορισμένες στρατηγικές που μπορούν να βοηθήσουν όποιον δυσκολεύεται ιδιαίτερα με την απόρριψη.

- Αναγνωρίστε την ευαισθησία σας: Μερικές φορές, το να υπενθυμίζετε στον εαυτό σας ότι έχετε την τάση να αντιδράτε έντονα στην αντίληψη απόρριψη μπορεί να βοηθήσει να δείτε τα πράγματα πιο καθαρά. Ετσι, ίσως αντιληφθείτε ότι η ερμηνεία σας για μια κατάσταση δεν βασίζεται πάντα σε πραγματικά στοιχεία.
- Εξετάστε το ενδεχόμενο θεραπείας έκθεσης: Αν παρατηρείτε ότι αποφεύγετε κάποιες καταστάσεις λόγω φόβου απόρριψης, μπορείτε να συνεργαστείτε με έναν ψυχολόγο για να εκθέσετε σταδιακά τον εαυτό σας σε αυτές και να ενισχύσετε την αυτοεπιβεβαίωσή σας, λέει ο δρ Ντέιβιντ Γ. Γκούντμαν, επίκουρος καθηγητής Ψυχιατρικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Τζονς Χόπκινς.
- Δώστε μια ευκαιρία στον άλλον: Το άτομο με το οποίο αλληλεπιδράτε μπορεί να μην έχει καμία αρνητική πρόθεση. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι χρήσιμο να ζητάτε διευκρίνιση. Η Λίντσεϊ Μπλας, ψυχολόγος, προτείνει να πείτε κάτι σαν: «Ξέρω ότι έχω την τάση να φαντάζομαι το χειρότερο, αλλά τα πράγματα μου φαίνονται κάπως, και θα ήθελα να καταλάβω τι συμβαίνει». «Δεν είναι απαραίτητο ότι ο άλλος έχει πρόθεση να σας πληγώσει», υποστηρίζει.

276 σελίδες
γεμάτες ΧΙΟ!

ΚΥΡΙΑΚΗ
17
ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΟΙ ΤΟΠΟΙ ΜΑΣ • №13

ΧΙΟΣ



ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ
ΣΤΑ ΠΕΡΙΒΟΛΙΑ
ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ,
Η ΝΑΥΤΟΣΥΝΗ,
Ο ΠΛΟΥΤΟΣ

ΜΑΣΤΙΧΑ,
ΠΟΛΥΤΙΜΗ
ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνική Πολιτική και Οικονομική Επιμελέδα

www.kathimerini.com.cy

ΤΟ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ,
ΟΙ ΓΕΥΣΕΙΣ, Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ,
ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ, Η ΕΜΠΝΕΥΣΗ, Η ΖΩΗ

Οι τόποι μας είναι
πάντα στην καρδιά μας

Συνέντευξη στη ΔΩΡΙΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Έτοιμη για να υποβάλει πρόταση για την ΑΤΑ που δεν θα αυξάνει το κόστος του κρατικού μισθολογίου, θα εκσυγχρονίζει το σύστημα και θα γίνει αποδεκτή από τις συντεχνίες, δηλώνει η ΟΕΒ. Κάνουν λάθος οι συντεχνίες, αν νομίζουν ότι η εργοδοτική πλευρά θα συνηγορήσει σε λύσεις που δεν αποτελούν προϊόν συναίνεσης και τίθενται εκβιαστικά μέσω απεργιακών μέτρων, ξεκαθάρισε ο γενικός διευθυντής της ΟΕΒ Μιχάλης Αντωνίου. Η ΟΕΒ δεν πρόκειται να υπογράψει κάτι που θα μας πάρει σταδιακά εκεί που είμαστε πριν από την κρίση του 2013 τόνισε, σημειώνοντας ότι εισηγείται τη συνέχιση της ουσιαστικής προσπάθειας, ούτως ώστε να βρεθεί συμφωνία προς όφελος επιχειρηματιών και εργαζομένων. Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι μέσα από τη σύγκρουση θα εξασφαλίσουμε τη συναίνεση επισήμανε, υποστηρίζοντας ότι υπάρχει άπλετος χρόνος. Εξάλλου, πρόσθεσε ο κ. Αντωνίου, αν οι συντεχνίες ανοίξουν ένα παραθυράκι, τότε η εξεύρεση κοινά αποδεκτής συμφωνίας είναι ζήτημα μερικών ημερών.

—Με δεδομένο ότι η ΑΤΑ θα εφαρμοστεί από την 1η Ιανουαρίου 2026, αλλά δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στις διαβουλεύσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, πώς βλέπετε να εξελίσσεται ο διάλογος και ποιον ρόλο αναμένετε να λάβει η κυβέρνηση;

«Εμείς κάναμε ένα τεράστιο βήμα προς τα πίσω, καθώς ενώ εισηγούμασταν κατάργηση θα προχωρήσουμε με πρόταση που να αφορά προσαρμογή στα σημερινά δεδομένα με στόχο να γίνει αποδεκτή».

—Η εφαρμογή της ΑΤΑ το 2026 θα συνοδευτεί από μηχανισμούς παρακολούθησης, προκειμένου να αξιολογείται η επίδρασή της στην αγορά εργασίας και την οικονομία γενικότερα. Για να εφαρμοστεί, πρέπει πρώτα να συμφωνηθεί το πλαίσιο της και μέχρι στιγμής δεν υπάρχει καμία κατάληξη. Οφείλω να διευκρινίσω, ωστόσο, ότι εδώ και 34 χρόνια που είμαι στην ΟΕΒ υπήρξαν πάρα πολλές περιπτώσεις όπου μια διαφορά φάνταζε αγεφύρωτη και δεν μπορούσαν να βρεθούν συναινετικές λύσεις. Παρόλα αυτά, πάντοτε στο τέλος καταφέραμε και βρήκαμε εκείνη τη ρύθμιση η οποία μας επέτρεπε να πάμε ενωμένοι, χωρίς συγκρούσεις ή με μικρής έντασης διαχείρισιμου εύρους συγκρούσεις στην επόμενη μέρα. Η εργατική ειρήνη είναι η θεμελιώδестерη προϋπόθεση και παράμετρος για την κοινή ευημερία των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και της Πολιτείας. Άρα ξέρουμε το κοινό συμφέρον. Η ΟΕΒ αξιοποίησε πλήρως τον περίοδο του Ιουνίου 2023 μέχρι τον Ιούλιο 2025. Ειδικότερα αρχικά ζήτησε όπως συντεχνίες, εργοδοτικές οργανώσεις και υπουργείο Εργασίας μεταβούν στο εξωτερικό για να μελετήσουν παραδείγματα και βέλτιστες πρακτικές χωρών που είχαν ΑΤΑ και κατάργησαν το σύστημα και οι οποίες έχουν εξεύρει τρόπο με τον οποίο να καλύπτουν τις απολαβές των εργαζομένων. Αυτό διαφαλίζει ισχυρή ανταγωνιστικότητα για το επιχειρείν και ταυτόχρονα ισχυρές απολαβές για τους εργαζόμενους. Προτείνουμε Φινλανδία, Δανία, Ολλανδία και άλλες χώρες ευημερούσες, με ισχυρή οικονομία. Οι συντεχνίες από τη μεριά τους το απέρριψαν αναφανδόν. Στη συνέχεια μισθώσαμε τις υπηρεσίες διακεκριμένου γερμανικού οίκου, επιλέξαμε 10 χώρες οι οποίες μας έδωσαν έκθεση από την οποία εμείς αντλήσαμε καλά παραδείγματα για το πώς μπορούμε να πάμε στην επόμενη μέρα. Έπειτα μιλήσαμε δημόσια και αναφέραμε ότι για την ΑΤΑ εκτός από τον πληθωρισμό θα πρέπει να συυπολογίσουμε την ανάπτυξη της οικονομίας και την ανάπτυξη της παραγωγικότητας της επιχείρησης. Οι συντεχνίες και πάλι ξεκαθάρισαν ότι δεν πρόκειται να συζητήσουν τίποτε που να έχει μέσα ανάπτυξη και παραγωγικότητα. Εμείς δηλώνουμε έτοιμοι να προτείνουμε κάτι που δεν θα αυξάνει το κόστος του κρατικού μισθολογίου, θα εκσυγχρονίζει το σύστημα και θα μπορεί να γίνει αποδεκτό από τις συντεχνίες. Η πρόθεσή μας δεν είναι να κάνουμε πόλεμο αλλά να υπάρξει συμφωνία. Οι προτάσεις μας δεν είναι τελεσιγραφικές, αλλά μπορεί να πω ότι είναι συγκροτημένες και λογικές. Εξάλλου από τη στιγμή που διακηρύσσουμε ότι προϋπόθεση είναι η εξεύρεση συμφωνίας τότε οι προτάσεις μας θα πρέπει να σέβονται τις συντεχνίες και τους εργαζόμενους και να μην είναι μονόπλευρες. Ωστόσο, με λυπεί το γεγονός ότι από μεριάς των συντεχνιών έχουμε ακούσει δηλώσεις που αφορούν μόνο την αναπόφευκτη σύγκρουση και τη λήψη μέτρων αντί για το πώς θα εξεύρουμε μια λύση. Οι συντεχνίες εκτιμούν ότι αν προχωρήσουν σε σύγκρουση με

απεργίες η εργοδοτική πλευρά θα συνηγορήσει σε αυτά που ζητούν εκβιαστικά. Λοιπόν σας διαβεβαιώ ότι η ΟΕΒ δεν πρόκειται να υπογράψει οτιδήποτε αφορά την ΑΤΑ που δεν είναι προϊόν συναίνεσης της εργοδοτικής πλευράς και των συντεχνιών. Κάνουν λάθος αν πιστεύουν ότι με τη βία της απεργίας εμείς θα υπογράψουμε κάτι που θα μας πάρει σταδιακά εκεί που είμαστε πριν από την κρίση του 2013. Και οφείλω να τονίσω ότι εάν δεν έχουν υπογραφή από την ΟΕΒ, συμφωνία για την ΑΤΑ δεν υφίσταται. Ως εκ τούτου, εισηγούμαι τη συνέχιση της ουσιαστικής προσπάθειας, ούτως ώστε να βρεθεί εκείνη η ρύθμιση που θα είναι αποδεκτή τόσο από τις συντεχνίες όσο και από την εργοδοτική πλευρά για να πάμε στην επόμενη μέρα χωρίς συγκρούσεις. Στόχος μας πρέπει να είναι η βελτίωση των δεδομένων των επιχειρήσεων και των εργαζομένων. Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι μέσα από τη σύγκρουση θα εξασφαλίσουμε τη συναίνεση. Αυτή τη φορά πρέπει να βρεθεί μια μόνιμη λύση διότι δεν θα πάμε με μεταβατικές ρυθμίσεις τώρα και σε ένα με δυο χρόνια να αρχίζουμε ξανά από την αρχή.

—Εκτιμάτε ότι είναι αρκετός ο χρόνος που απομένει για την επίτευξη συμφωνίας;

—Υπάρχει χρόνος. Έχουμε μπροστά μας τρεις μήνες, ολόκληρο το φθινόπωρο. Εξάλλου πραγματικά εκτιμώ ότι εάν οι συντεχνίες ανοίξουν ένα παραθυράκι, η συμφωνία είναι ζήτημα λίγων ημερών.

Εμείς κάναμε ένα τεράστιο βή-

Μιχάλης Αντωνίου, γενικός διευθυντής ΟΕΒ

ΑΤΑ: Μέσα από τη σύγκρουση δεν θα επιτευχθεί συμφωνία

Η ΟΕΒ δεν πρόκειται να υπογράψει κάτι που δεν είναι προϊόν συναίνεσης μεταξύ εργοδοτών και συντεχνιών



Αν οι συντεχνίες ανοίξουν ένα παραθυράκι, τότε η εξεύρεση κοινά αποδεκτής ρύθμισης είναι ζήτημα μερικών ημερών. Οι προτάσεις μας δεν είναι τελεσιγραφικές, αλλά είναι συγκροτημένες και σέβονται τις συντεχνίες και τους εργαζόμενους.

κάτι υπό αυτές τις συνθήκες, διότι είναι λες και προκαταβάλουν το όχι. Όταν σε ένα διάλογο τοποθετείς τη λύση πριν από τον διάλογο και ξεκαθαρίζεις ότι ο διάλογος γίνεται με κύρια επιδίωξη να λάβω το 100% των επιδιώξεων, τότε δεν γίνεται εποικοδομητικός διάλογος. Εμείς θα παραμεινουμε εποικοδομητικοί και ελπίζουμε ότι αν ανοίξουν ένα παραθυράκι είναι ζήτημα κάποιων ημερών εντατικής διαπραγμάτευσης, για να βρεθεί η λύση που θα μας πάρει μια τριακονταετία.

—Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του επιχειρείν είναι η έλλειψη του ανθρώπινου δυναμικού. Πώς είναι σήμερα η κατάσταση;

—Υπάρχουν πολλές προκλήσεις για το επιχειρείν και να οι ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό παραμένει μια από τις σημαντικότερες. Ειδικά σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας τα πράγματα είναι ιδιαίτερα δύσκολα σε σχέση με τις ελλείψεις που παρατηρούνται. Ειδικότερα, το πρόβλημα εντοπίζεται κυρίως στο επάγγελμα των οδηγών, των νοσηλευτών, των κατασκευών και της εστίασης.

Ειδικότερα στον τομέα της υγείας, ο οποίος γνωρίζει μεγάλη ανάπτυξη, βλέπουμε ότι οι ανάγκες αυξάνονται με ψηλότερους ρυθμούς από ότι μπορούν οι διαδικασίες και οι ταχύτητες να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις. Αναφορικά με τον τουρισμό και ειδικότερα τον τομέα της εστίασης εντοπίζουμε ένα προβληματικό πεδίο που έχει ανάγκη μεγάλο αριθμό εργαζομένων κάτι που δεν προ-

«Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ανάγκη θα επαναξιολογήσουμε το φθινόπωρο την αποτελεσματικότητα της στρατηγικής απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού και θα καταθέσουμε εισηγήσεις».

σφέρεται από την αγορά εργασίας της Κύπρου. Παρόλα αυτά θα πρέπει να επισημάνουμε ότι τα πράγματα είναι πολύ καλύτερα από ό,τι ήταν πριν από 18 μήνες. Η ένταση και η συχνότητα των παραπόνων που έρχονται στην ΟΕΒ έχει μειωθεί διότι οργανωθήκαμε καλύτερα. Το υπουργείο Εργασίας σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς έχει κάνει εκείνες τις προσαρμογές που χρειαζόνταν και αυτό έφερε αποτέλεσμα σε ό,τι αφορά τον τρόπο διαχείρισης των ελλείψεων. Υπήρξε μια καλύτερη συνεννόηση μεταξύ των φορέων του επιχειρείν και του υπουργείου. Ωστόσο, εμείς τον Σεπτέμβριο - Οκτώβριο θα επαναξιολογήσουμε την αποτελεσματικότητα της στρατηγικής απασχόλησης ξένου εργατικού δυναμικού και αν χρειαστεί θα καταθέσουμε εισηγήσεις και θα ζητήσουμε επανεξέταση.

Πρέπει εδώ να σημειώσω όμως ότι η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις αφορούν το ζήτημα της ενέργειας. Αν καταφέρουμε να εξοικονομήσουμε το ενεργειακό κόστος των κυπριακών επιχειρήσεων με το μέσο κόστος των ευρωπαϊκών ανταγωνιστών μας, θα απογειωθεί η ανταγωνιστικότητά μας. Διότι εκείνο το οποίο πραγματικά καταπονεί την ανταγωνιστικότητά μας είναι το κόστος της ενέργειας. Όπως έχω πει αμέτρητες φορές, ο επιχειρηματικός κόσμος ποτέ δεν κλαίει πάνω από το χυμένο γάλα. Βλέπουμε με ρεαλισμό τα δεδομένα μας και κάνουμε τις ανάλογες κινήσεις υπό τις περιστάσεις για να μεγιστοποιήσουμε το όφελος.

Οχυρώθηκε το επιχειρείν μέσα από τη διαχείριση κρίσεων

—Πώς κρίνετε το επιχειρηματικό περιβάλλον όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα στην Κύπρο;

—Εκτιμώ ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Κύπρο ήταν και παραμένει ελκυστικό. Αυτό που παρατηρούμε είναι ότι έχουμε εξελιχθεί σε μεγάλο βαθμό μέσω της διαχείρισης δύσκολων καταστάσεων και συνθηκών κρίσης. Εκεί ακριβώς φάνηκε και η ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα του επιχειρείν της Κύπρου, σε αυτές τις καταστάσεις που είχαμε να διαχειριστούμε βγαίνοντας πιο δυνατοί και οχυρωμένοι. Αυτό δημιούργησε μια αίσθηση αυτοπεποίθησης στο επιχειρηματικό

Το Κέντρο Εξυπηρέτησης Επιχειρήσεων θα αλλάξει το παιχνίδι στην απλοποίηση των διαδικασιών στις επιχειρήσεις.

περιβάλλον της Κύπρου, διότι διαπιστώθηκαν οι αντοχές, η ευελιξία και οι δυνατότητες του επιχειρείν που σε συνεργασία με το κράτος απέδειξαν την αποτελεσματικότητά τους. Η ΟΕΒ ήταν συνοδοιπόρος των επιχειρήσεων σε αυτόν τον με-



γάλο αγώνα τους για εξέλιξη και ως εκ τούτου οι προτάσεις που προωθούσαμε και συνεχίζουμε να προωθούμε είναι όλες προσαρμοσμένες στα κριτήρια που η Πολιτεία θεωρεί αναγκαία. Πρέπει να σημειώσουμε εξάλλου ότι όταν είναι υγιής η συνεργασία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα τότε μπορεί να επιτευχθούν πολλά θετικά αποτελέσματα.

—Σε σχέση με τη γραφειοκρατία ποια είναι η κατάσταση σήμερα;

—Εμείς χαιρέτισαμε τη σύσταση του Κέντρου Εξυπηρέτησης Επιχειρήσεων (ΚΕΕ), το οποίο συγκεντρώνει όλους τους αρμόδιους φορείς σε

ένα χώρο με στόχο να επιταχύνει τις διαδικασίες και να ελαχιστοποιήσει την γραφειοκρατία, η οποία αποτελεί μεγάλο βαρίδι για τις επιχειρήσεις. Εάν καταφέρει το ΚΕΕ να επιλύσει εντελώς τα ζητήματα της γραφειοκρατίας για τις επιχειρήσεις, τότε θα αλλάξει εντελώς το παιχνίδι. Εξάλλου και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να προχωρήσει με απλοποίηση των διαδικασιών, επιδιώκοντας να μειώσει το διοικητικό φόρτο των επιχειρήσεων χωρίς να μειώνει τις υποχρεώσεις τους ούτε έναντι των εργαζομένων ούτε έναντι του περιβάλλοντος ούτε έναντι του οικοσυστήματος γενικότερα.

Ανοδικό ράλι στις πωλήσεις ακινήτων

Η Λάρνακα συγκεντρώνει τα βλέμματα ντόπιων και ξένων επενδυτών - Σε κορυφαία ιστορικά επίπεδα κινείται η επίδοσή της το επτάμηνο

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Οι πωλήσεις ακινήτων σπάνε κάθε προηγούμενο ρεκόρ το επτάμηνο του 2025 στην Κύπρο, επιβεβαιώνοντας τη δυναμική του κλάδου και την έντονη ζήτηση τόσο από τηνγχωρία όσο και από τη διεθνή αγορά. Το τρέχον έτος η αγορά των ακινήτων πέτυχε ένα πραγματικό ράλι ανοδικής πορείας αποτυπώνοντας την ανθεκτικότητά της και τη στρατηγική της σημασία για την κυπριακή οικονομία. Με θετικό πρόσημο κινήθηκαν οι πωλήσεις ακινήτων σε όλες τις επαρχίες της Κύπρου του επτάμηνο με τις επιδόσεις αυτές να ενισχύουν την εκτίμηση ότι σε ανοδική πορεία θα κυμανθεί και το υπόλοιπο της χρονιάς.

Τα πωλητήρια έγγραφα

Η σταθερή ανοδική πορεία της αγοράς ακινήτων καταδεικνύεται από τα στοιχεία των πωλητηρίων εγγράφων που έχουν κατατεθεί στα Επαρχιακά Κτηματολογικά Γραφεία. Πιο συγκεκριμένα τα πωλητήρια έγγραφα των ακινήτων ανήλθαν στα 1.832 τον Ιούλιο του 2025 έναντι 1.657 τον Ιούλιο του 2024, σημειώνοντας αύξηση 11%. Ακόμα μεγαλύτερη άνοδος καταγράφεται το επτάμηνο φέτος που ανήλθε στο 15% καταρρίπτοντας μέχρι και την επίδοση του 2008 η οποία αποτέλεσε χρονιά ορόσημο για τις πωλήσεις ακινήτων υποδεικνύοντας την ισχυρή δυναμική του κλάδου. Ειδικότερα, την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου του 2025, τα πωλητήρια έγγραφα έφτασαν τις 10.561 σε σχέση με 9.210 την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Αξίζει να σημειώσουμε ότι το 2008 είχαν καταγραφεί 10.152 πωλητήρια έγγραφα το



Η ζήτηση παραμένει αυξημένη τόσο από ντόπιους αγοραστές, όσο και από ξένους, ιδίως από τρίτες χώρες, όπως το Ισραήλ και ο Λίβανος.

Για την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου του 2025, τα πωλητήρια έγγραφα έφτασαν τις 10.561 σε σχέση με 9.210 την αντίστοιχη περσινή περίοδο, καταγράφοντας άνοδο 15%.

επτάμνο σύμφωνα με τα στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, αριθμός ο οποίος χρησιμοποιείται συχνά ως σημείο αναφοράς για την αγορά των ακινήτων διότι έκτοτε δεν είχε ξεπεραστεί.

Ανά επαρχία

Όπως καταδεικνύεται από τα στοιχεία, η Λεμεσός διατηρεί την

πρωτοκαθεδρία στις πωλήσεις το επτάμηνο ενώ η Λευκωσία συνεχίζει τη σταθερή της ανοδική πορεία και τερματίζει στη δεύτερη θέση αντανakλώντας την σταθερή ζήτηση κυρίως από ντόπιους αγοραστές. Η Πάφος αναδεικνύεται ως προορισμός τόσο για μόνιμη κατοικία όσο και για τουριστικές επενδύσεις και η Αμμόχωστος συνεχίζει επίσης σταθερά ανοδικά καθώς μπορεί οι αριθμοί που σημειώνουν να είναι μικρότεροι σε σύγκριση με τις άλλες μεγάλες επαρχίες, εντούτοις αντικατοπτρίζουν τη συνεχιζόμενη ζήτηση, ιδιαίτερα στον τομέα των παραθεριστικών κατοικιών.

Η ζήτηση για αγορές ακινήτων στη Λάρνακα καταγράφει επίσης αυξητική τάση με τους αριθμούς να υποδεικνύουν ότι η επαρχία έχει πάρει τα πάνω της και κατέστη ο πόλος έλξης κυρίως από τους ξένους επενδυτές και αγοραστές με επικέντρωση

στον τομέα των τουριστικών και οικιστικών αναπτύξεων.

Ειδικότερα σε επίπεδο επαρχιών, στη Λεμεσό κατατέθηκαν τον Ιούλιο 579 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με 552 τον Ιούλιο του 2024, παρουσιάζοντας αύξηση 5%, ενώ το πρώτο επτάμηνο του έτους κατατέθηκαν 3.304 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με 2.953 την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2024, καταγράφοντας αύξηση 12%.

Στη Λευκωσία κατατέθηκαν τον Ιούλιο 422 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με 310 τον Ιούλιο του 2024, καταγράφοντας αύξηση 36%, ενώ την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου κατατέθηκαν 2.432 πωλητήρια έγγραφα σε σύγκριση με 2.072 την αντίστοιχη περσινή περίοδο, σημειώνοντας άνοδο 17%.

Στη Λάρνακα κατατέθηκαν τον Ιούλιο 395 πωλητήριοι έγγραφα σε σχέση με 418 τον Ιούλιο του 2024, παρουσιάζοντας μείωση 6%, ενώ την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου κατατέθηκαν 2.343 πωλητήριοι

έγγραφα σε σύγκριση με 1.994 την αντίστοιχη περσινή περίοδο, σημειώνοντας άνοδο 18%.

Στην Πάφο κατατέθηκαν τον Ιούλιο 342 πωλητήρια έγγραφα σε σύγκριση με 294 τον Ιούλιο του 2024, παρουσιάζοντας αύξηση 16%, ενώ το πρώτο επτάμηνο κατατέθηκαν 1.995 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με 1.780 την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2024, καταγράφοντας άνοδο 12%.

Στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου κατατέθηκαν τον Ιούλιο 94 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με 83 τον Ιούλιο του 2024, παρουσιάζοντας αύξηση 13%, ενώ την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου κατατέθηκαν 487 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με 411 την αντιστοίχη περσινή περίοδο, σημειώνοντας άνοδο 18%.

Μεταβιβάσεις και αξία

Η Λεμεσός αναδεικνύεται ως η κινητήριος δύναμη της αγοράς, καταγράφοντας τόσο την υψηλότερη αξία μεταβιβάσεων, που ξεπερνά το €1 δις. Ο όγκος των μεταβιβάσεων στην επαρχία ανήλθε στις 2.986, επιβεβαιώνοντας την έλκυστική δύναμη της στην επενδυτική κοινότητα. Η ζήτηση για πολυτελείς κατοικίες, εμπορικά ακίνητα και σύγχρονες οικιστικές μονάδες παραμένει ιδιαίτερα έντονη.

Την ίδια ώρα ο μεγαλύτερος όγκος μεταβιβάσεων καταγράφηκε στην επαρχία Λευκωσίας όπου καταγράφηκαν συνολικά 3.417 μεταβιβάσεις, ενώ η αξία τους διαμορφώθηκε στα €660,3 εκατ.

Η Λάρνακα επέδειξε σημαντική δραστηριότητα, με την αξία των μεταβιβάσεων να φτάνει τα €388,8 εκατ. και ο όγκος τους τις 2.200. Στην Πάφο, η αγορά ακινήτων διατήρησε τη

σταθερά ανοδική της πορεία καθώς η αξία των μεταβιβάσεων ανήλθε στα €571 εκατ., με 2.053 μεταβιβάσεις. Τέλος, η ελεuthερη επαρχία Αμμοχώστου κατέγραψε αξία μεταβιβάσεων €121,9 εκατ., με 639 μεταβιβάσεις.

Η εμπιστοσύνη

Τα στοιχεία αυτά είναι κάτι παραπάνω από ενθαρρυντικά και επιβεβαιώνουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών και των αγοραστών, τόσο από την Κύπρο όσο και από το εξωτερικό ανέφερε στην «Κ» ο πρόεδρος του Συμβουλίου Εγγραφής Κτηματομεσιτών Μαρίνο Κυναγιειρού. Όπως τονίζει, η ζήτηση παραμένει αυξημένη τόσο από ντόπιους αγοραστές, όσο και από ξένους, ιδίως από τρίτες χώρες, όπως το Ισραήλ και ο Λίβανος, καθώς οι γεωπολιτικές εντάσεις δεν φαίνεται να έχουν επηρεάσει αρνητικά το επενδυτικό τους ενδιαφέρον, το οποίο συχνά αφορά και μεγάλες επενδύσεις.

Η πορεία του τομέα των ακινήτων αποτελεί αποτέλεσμα της προσπάθειας των επαγγελματιών, της σταθερότητας και της εμπιστοσύνης των επενδυτών στις προοπτικές της χώρας μας σημειώνει ο κ. Κυναιγέιρου, επισημαίνοντας ότι η αγορά ακινήτων της Κύπρου παραμένει ένας ισχυρός και ελκυστικός τομέας, ο οποίος προσφέρει σημαντική αξία στην οικονομία μας. Ως Συμβούλιο Εγγραφής Κτηματοποιοτήτων θα συνεχίσουμε να παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις, να εργαζόμαστε για τη διαφάνεια και την προστασία των συναλλαγών, και να στηρίζουμε τον κλάδο, ώστε να διατηρήσει την πρωταγωνιστική του θέση στην οικονομία της Κύπρου, πρόσθεσε ο κ. Κυναιγέιρου.

The
Black Range
Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
**Ενίσχυση των
αρθρώσεων**

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

**OSTEO JOINTS
COMPLEX**
PLUS HYALURONIC ACID

♦♦♦ Fresh Freeze-dried

With micronutrients | sustained release

0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

fama
PHARMACEUTICAL LTD
fama Pharmaceutical LTD

VITORGAN
www.pharmalead.gr

Χάσμα στις νέες συντάξεις δημοσίου - ιδιωτικού τομέα

Κατά 74% υψηλότερες για τους συνταξιούχους που εργάζονταν στο Δημόσιο

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Η **δραματική** συρρίκνωση των εισοδημάτων των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα κατά το διάστημα της 10ετούς κρίσης, η υψηλή ανεργία κατά την ίδια περίοδο που επίσης έπληξε τους μισθωτούς καθώς και η ωρίμανση του νόμου Κατρούγκαλου δημιουργήσαν συνθήκες συρρίκνωσης των συντάξεων αλλά και γιγάντωσης του χάσματος μεταξύ των παροχών που λαμβάνουν οι νέοι συνταξιούχοι οι οποίοι προέρχονται από τον ιδιωτικό και αυτών που λαμβάνουν όσοι προέρχονται από τον δημόσιο τομέα. Δεν είναι τυχαίο ότι το 60% του συνόλου των συνταξιούχων λαμβάνει σύνταξη έως 1.000 ευρώ, με τη μέση παροχή να ανέρχεται σε 843,63 ευρώ μεικτά, ένας νέος συνταξιούχος προερχόμενος από τον ιδιωτικό

τομέα παίρνει κατά μέσον όρο μόλις 760,16 ευρώ και ένας νέος συνταξιούχος πρώην δημόσιος υπάλληλος λαμβάνει κατά μέσον όρο σύνταξη της τάξης των 1.327,67 ευρώ.

Αναλυτικά, σύμφωνα με τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος «Ηλιος» του υπουργεί-

Στα 1.327,67 ευρώ η μέση σύνταξη του Δημοσίου και μόλις στα 760,16 ευρώ στον ιδιωτικό τομέα.

ου Εργασίας, για τον μήνα Ιούνιο, η μέση σύνταξη γήρατος παραμένει σταθερή, περίξ των 845 ευρώ (μεικτά). Η μέση επικουρική διαμορφώθηκε στα 196,59 ευρώ

και το μέσο μέρισμα στα 113,26 ευρώ. Τα στοιχεία του «Ηλιος» Ιουνίου αποκαλύπτουν πως έξι στις δέκα κύριες συντάξεις γήρατος, ήτοι 1.144.086 ή ποσοστό 59,56%, βρίσκονται κάτω από το φράγμα των 1.000 ευρώ μεικτά. Στην περίπτωση των νέων συντάξεων, η μέση σύνταξη μειώνεται περαιτέρω, με μεγάλους χαμένους τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, καθώς οι συντάξεις του Δημοσίου ήταν κατά περίπου 74% υψηλότερες από εκείνες του ιδιωτικού τομέα (567 ευρώ διαφορά).

Η επίδραση της πολυχροννης δημοσιονομικής κρίσης στο ύψος των μισθών, αλλά και οι σημαντικές περικοπές που επιβλήθηκαν στο ύψος των νέων συντάξεων, είναι ευδιάκριτη και σημαντική. Οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα «πλήρωσαν» μεγαλύτερο κόστος στην πορεία προς τη δημοσιο-

νομική προσαρμογή της χώρας, γεγονός που πλέον, 15 χρόνια μετά, αντικατοπτρίζεται στις συντάξεις τους.

Παράλληλα, τα στοιχεία δείχνουν ότι το 26,44% των συνταξιούχων είναι ηλικίας άνω των 81 ετών, το 36,17% κυμαίνεται μεταξύ 71 και 80 ετών, το 34,45% μεταξύ 51 έως 70 ετών, ενώ μόλις το 1,4% είναι συνταξιούχοι ηλικίας μικρότερης των 25 ετών (λαμβάνουν συντάξεις θανάτου ή αναπηρίας). Οι δε συνταξιούχοι ηλικίας μεταξύ 61 και 70 ετών είναι αυτοί που λαμβάνουν τα υψηλότερα ποσά συντάξης.

Η πλειοψηφία των συνταξιούχων ανδρών είναι ηλικίας μεταξύ 71-75 (σε ποσοστό 20,44%), ενώ των συνταξιούχων γυναικών, σε ποσοστό 17,67% του συνόλου, είναι ηλικίας μεταξύ 71-75 ετών. Τα 250 ευρώ αγγίζει και ξε-

Κατανομή συντάξεων



	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ	ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΣΟ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΜΕΣΗ ΔΑΠΑΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
Κύρια	2.868.183	€2,42 δισ.	€843,63
Επικουρική	1.379.861	€271,3 εκατ.	€196,59
Μερίσματα	437.041	€49,5 εκατ.	€113,26
ΣΥΝΟΛΟ	4.685.085	€2,74 δισ.	

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

περνά η «ψαλίδα» που παρατηρείται μεταξύ των συντάξεων σε άνδρες και γυναίκες, καθρεφτίζοντας, επίσης, ό,τι συμβαίνει στην εγχώρια αγορά εργασίας όσον αφορά τη μισθολογική ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων.

Από την έκθεση προκύπτει ακόμη ότι τον Ιούνιο του 2025 πληρώθηκαν συνολικά 4.685.085 συντάξεις, από τις

οποίες οι 2.868.183 ήταν κύριες, οι 1.379.861 επικουρικές και 437.041 μερίσματα. Η μηνιαία δαπάνη που κατέβαλλαν τα ταμεία ανήλθε σε 2.740.457.248,31 ευρώ. Η πλειοψηφία των κύριων συντάξεων βρίσκεται στο εύρος 500-1.000 ευρώ. Ενα ποσοστό στις κύριες συντάξεις γήρατος (περίπου 41,15%) ξεπερνάει τα 1.000 ευρώ.

Στα «σκουπίδια» το 9,6% της πράσινης ενέργειας το πρώτο εξάμηνο

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Με **εκθετικούς** ρυθμούς αυξάνονται οι περικοπές ενέργειας από ΑΠΕ, στέλνοντας αρνητικά μηνύματα για τη βιωσιμότητα παλαιών και νέων έργων, αλλά και για το κόστος ασφαλούς λειτουργίας του ηλεκτρικού συστήματος της χώρας, που μεταφέρεται στους καταναλωτές μέσω των λογαριασμών ρεύματος. Η ρητορική της φθηνής

Το πρόβλημα της ανισορροπίας προσφοράς - ζήτησης λόγω υπερπαραγωγής ΑΠΕ θα περιοριστεί με τις μονάδες αποθήκευσης.

πράσινης ενέργειας δεν επιβεβαιώνεται από τα επίσημα στοιχεία για το μείγμα ηλεκτροπαραγωγής. Συμβαίνει το παράδοξο, από τη μια όλο και περισσότερη πράσινη ενέργεια να πετιέται στα... σκουπίδια σε πε-



Ολοένα και περισσότερη πράσινη ενέργεια περικόπτεται σε περιόδους χαμηλής ζήτησης, προκειμένου να κρατηθεί το σύστημα όρθιο και να αποφευχθούν φαινόμενα γενικής συσκότισης.

ριόδους χαμηλής ζήτησης προκειμένου να κρατηθεί το σύστημα όρθιο και να αποφευχθούν φαινόμενα γενικής συσκότισης και από την άλλη να αυξάνεται η συμμετοχή του ακριβού και εισαγόμενου φυσικού αερίου

για να καλύψει τη ζήτηση όταν δεν φυσάει ή δεν έχει ήλιο και η παραγωγή των ΑΠΕ πέφτει. Οι περικοπές πράσινης ενέργειας μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2025 έφτασαν το 9,6% της συνολικής παραγωγής των

ΑΠΕ, ποσότητα υπερδιπλάσια από τις περικοπές του συνόλου του έτους πέρυσι (3,5%). Αν και κατά βάση οι μεγάλες περικοπές παρατηρούνται την άνοιξη και το φθινόπωρο, που η ζήτηση για ηλεκτρική ενέργεια εί-

ναι χαμηλή, φέτος για πρώτη φορά είχαμε μεγάλο αριθμό περικοπών τον Μάρτιο, αλλά και τον Ιούνιο, καθώς συνεχίζεται η σύνδεση νέων έργων με το δίκτυο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Green Tank, μόνο τον Ιούνιο φέτος η πράσινη παραγωγή που περικόπηκε έφτασε τις 352 GWh, που σημαίνει ότι πετάχτηκε στα σκουπίδια το 12,3% της συνολικής παραγωγής, όταν οι αντίστοιχες περικοπές τον Ιούνιο του 2024 ήταν 59,5 GWh, δηλαδή το 2,5% της συνολικής παραγωγής. Το πρόβλημα της ανισορροπίας προσφοράς - ζήτησης λόγω της υπερπαραγωγής των ΑΠΕ θα περιοριστεί έως έναν βαθμό με την εγκατάσταση μονάδων αποθήκευσης, οι οποίες όμως καθυστερούν και μακροπρόθεσμα με τον εξηλεκτρισμό της οικονομίας, που ενισχύεται μέσω προγραμματών ενεργειακής αναβάθμισης για κατοικίες, επιχειρήσεις και μεταφορές.

Το ίδια στοιχεία δεν επιβεβαιώνουν το αφήγημα που θέλει τη χώρα εξαγωγέα πράσινης ενέργειας. Το πρώτο εξάμηνο

του έτους η συμμετοχή του φυσικού αερίου στο μείγμα καυσίμου για ηλεκτροπαραγωγή ξεπέρασε το 40%, καταγράφοντας υψηλό δεκαετίας, μόλις έξι μονάδες κάτω από τη συμμετοχή των ΑΠΕ (46%). Σε σχέση με το πρώτο εξάμηνο του 2024 η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο παρουσίασε μεγαλύτερη αύξηση από αυτή των ΑΠΕ, με επιπλέον 1.769 GWh έναντι 82 GWh επιπλέον παραγωγής από τις ΑΠΕ. Με την υψηλή παραγωγή των μονάδων φυσικού αερίου συνδέεται και η επίδοση-ρεκόρ στις εξαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας στο εξάμηνο, που ανήλθαν στις 783 GWh, καταγράφοντας επίσης υψηλό δεκαετίας.

Τα στοιχεία επιβεβαιώνουν τον σημαντικό ρόλο του φυσικού αερίου στην ηλεκτροπαραγωγή και εκπέμπουν αρνητικά σήματα για τη διαμόρφωση των τιμών με την υποκατάσταση του φθηνού ρωσικού αερίου από το ακριβότερο LNG, που δρομολογεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της συμφωνίας για τους δασμούς με τις ΗΠΑ.

Μέτρα για την ανταγωνιστικότητα της ναυτιλίας ζητούν από την Ε.Ε. οι εφοπλιστές

Τον **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Η **Ενωση Ελλήνων Εφοπλιστών** καλεί την Ευρωπαϊκή Ένωση να καταργήσει τους κανόνες για τις εκπομπές άνθρακα των πλοίων μόλις τεθεί σε ισχύ ο παγκόσμιος φόρος άνθρακα. Και αυτό γιατί δεν βλέπει την ανάγκη ρυθμίσεων όπως ο ευρωπαϊκός μηχανισμός εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής ρύπων ETS ή το FuelEU μετά την υιοθέτηση παγκόσμιων κανονισμών από τον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό, IMO, φέτος.

«Εάν ο IMO υιοθετήσει το πλαίσιο μηδενικών εκπομπών, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να το ενσωματώσει πλήρως στο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο», αναφέρει ο φορέας εκπροσώπησης της ναυτιλιακής βιομηχανίας της Ελλάδας στην ετήσια έκθεσή του.

Πηγές της αγοράς εκτιμούν ότι οι εξελίξεις στους αμέσως επόμενους μήνες θα είναι ραγδαίες καθώς σύσσωμη η ευρωπαϊκή ναυτιλία, πέραν δηλαδή της Ελλάδας, επιδιώκει την προώθηση μιας παγκόσμιας ομοιογενούς ρύθμισης.

Σύμφωνα με πηγές της αγοράς, η Ευρώπη έχει χάσει ήδη το στοίχημα της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της εξαιτίας της ενεργειακής πολιτικής της, ενώ και οι καταναλωτές πιέζονται σημαντικά από τα αυ-

ξημένα κόστη ηλεκτροδότησης και τον ενεργειακό πληθωρισμό. Παράλληλα, οι μονομερείς ευρωπαϊκές ρυθμίσεις για τις εκπομπές άνθρακα της ναυτιλίας δημιουργούν επίσης πρόβλημα στα μεταφορικά κόστη, την ώρα που οι περισσότερες χώρες του πλανήτη πρακτικά αδιαφορούν για την πρόκληση της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Σε αυτό το περιβάλλον, η Ενω-

Οι Έλληνες πλοιοκτήτες καλούν την Ε.Ε. να καταργήσει τις ρυθμίσεις της για τις εκπομπές άνθρακα μόλις τεθεί σε ισχύ ο παγκόσμιος φόρος άνθρακα.

ση Ελλήνων Εφοπλιστών στην ετήσια έκθεσή της υπογραμμίζει ότι η πρόκληση της απανθρακοποίησης της ναυτιλίας δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται με ένα ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο που υπονομεύει την ανταγωνιστικότητά της, την ώρα που η Γηραιά Ήπειρος δέχεται μεγάλες διεθνείς ανταγωνιστικές πιέσεις και ο χάρτης του παγκόσμιου εμπορίου χαράσσεται εκ νέου.



Σύμφωνα με τον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (IMO), ο κλάδος της ναυτιλίας έχει επιτύχει μείωση της έντασης άνθρακα κατά 9,7% για το έτος 2023 (σε σύγκριση με το 2019). Η μείωση κατά 9,7% είναι σχεδόν διπλάσια από τη συμ-

«Τα περιφερειακά μέτρα υπονομεύουν τη βιωσιμότητα της ναυτιλίας και διαταράσσουν το παγκόσμιο εμπόριο. Η ευθυγράμμιση τους με τα παγκόσμια μέτρα είναι απαραίτητη», τονίζει η ετήσια έκθεση της Ενωσης Ελλήνων Εφοπλιστών.

«Η ναυτιλία είναι εκ φύσεως παγκόσμια. Η διασφάλιση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας είναι καίριας σημασίας για έναν

τομέα που δεν περιορίζεται σε γεωγραφικά όρια. Επομένως, αν ο IMO υιοθετήσει το IMO NZF (σ.σ.: πλαίσιο μηδενικών εκπομπών), η Ε.Ε. θα πρέπει να το ενσωματώσει πλήρως στο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο. Σε κάθε περίπτωση, δεν θα πρέπει να υπάρχουν πολλαπλές ρυθμίσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στις θαλάσσιες μεταφορές και να εκλείψουν σχετικά

περιφερειακά μέτρα, όπως η επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της Ε.Ε. (EU ETS) στη ναυτιλία και ο κανονισμός FuelEU Maritime».

Η ναυτιλία έχει βρεθεί σε ένα σημείο καμπής στην προσπάθειά της να μειώσει τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου, σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής του IMO. Ο πρώτος στόχος

που πρέπει να επιτευχθεί είναι η μείωση της έντασης άνθρακα κατά 40% σε σύγκριση με το 2008 ή κατά 21,5% σε σύγκριση με το 2019, έως το 2030. Και όπως φαίνεται, η ναυτιλία βρίσκεται σε σωστή πορεία για να συμβεί αυτό, επιστημονικά η Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών.

Σύμφωνα με τον IMO, ο κλάδος της ναυτιλίας έχει επιτύχει μείωση της έντασης άνθρακα κατά 9,7% για το έτος 2023 (σε σύγκριση με το 2019). Η μείωση κατά 9,7% είναι σχεδόν διπλάσια από τη συμφωνηθείσα μείωση 5% για το έτος 2023 και κοντά στον στόχο του 11% για το 2026. Σημειώνεται ότι ο δείκτης έντασης άνθρακα (Carbon Intensity Indicator-CII) που αποτυπώνει τη μείωση έντασης άνθρακα των πλοίων, επηρεάζεται από παραμέτρους εκτός του ελέγχου του πλοίου, εξηγεί ο φορέας εκπροσώπησης της ελληνικής πλοιοκτησίας. Η ναυτιλία έχει υποστηρίξει ότι θα πρέπει να αντιμετωπιστούν οι διαπιστωμένες ασυνέπειες του κανονισμού CII ώστε να αντικατοπτρίζεται με ακρίβεια η ενεργειακή αποδοτικότητα των πλοίων. Ο IMO εργάζεται για την ανάπτυξη μιας αναθεωρημένης πρότασης για τον κανονισμό CII, η οποία θα μπορούσε να βασιστεί στην πρόωση του πλοίου κατά τη διάρκεια του πλου.

Ανοδος 4,6% τουριστικών αφίξεων το τρίμηνο Αυγούστου - Οκτωβρίου

Τι δείχνουν τα στοιχεία από τον προγραμματισμό των αεροπορικών θέσεων

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Σε ρυθμούς αύξησης της τουριστικής κίνησης από το εξωτερικό της τάξης του 4,6% για την περίοδο Αυγούστου, Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου παραπέμπουν τα τελευταία δεδομένα από τις διαθέσιμες αεροπορικές θέσεις προς την Ελλάδα που συγκεντρώνει το «Airdata tracker», του Ινστιτούτου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ).

Μόνο για τον Αύγουστο η αύξηση των αεροπορικών θέσεων βρίσκεται στο 4,4% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους, ενώ για τον Σεπτέμβριο η άνοδος είναι της τάξης του 4,7% και για τον Οκτώβριο 4,8%.

Η εικόνα αυτή συνάδει με την εκτίμηση ότι σταδιακά η Ελλάδα κερδίζει διεθνείς επισκέπτες κατά τους μήνες πριν και μετά την αιχμή του καλοκαιριού, δηλαδή τον Απρίλιο, τον Μάιο, τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο.

Οι ρυθμοί αυτοί παραπέμπουν επίσης σε ήπια μόνον άνοδο του τουρισμού, μετά όμως από τις ιδιαίτερα δυναμικές επιδόσεις της προηγούμενης διετίας.

Η μεγαλύτερη άνοδος διαθέσιμων θέσεων προς την Ελλάδα για το τρίμηνο Αυγούστου - Οκτωβρίου καταγράφεται στις πτήσεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες και από το Ισραήλ, με ποσοστά 23,2% και 29,2% αντιστοίχως. Μεγάλη είναι και η άνοδος των αερο-



Η Ελλάδα κερδίζει σταδιακά επισκέπτες κατά τους μήνες πριν και μετά την αιχμή της θερινής σεζόν του καλοκαιριού, δηλαδή την άνοιξη - Απρίλιο και Μάιο- και το φθινόπωρο - Σεπτέμβριο και Οκτώβριο.

πορικών θέσεων από την Τουρκία, που διαμορφώνεται για το ίδιο τρίμηνο στο 25,4%, ενώ με διψήφια ποσοστά αύξησης εμφανίζονται και πτήσεις από τον Καναδά την Κροατία, την Αίγυπτο και ορισμένες άλλες χώρες, που σε απόλυτα νούμερα είναι ήσσονος σημασίας.

Στην πλειονότητα των περιπτώσεων οι αυξήσεις προέρχονται από το άνοιγμα νέων δρομολογίων ή την ενίσχυση υπαρχόντων γραμμών από τις

αεροπορικές εταιρείες. Οι δύο μεγαλύτερες αγορές από τις οποίες έλκει επισκέπτες η Ελλάδα, η Βρετανία και η Γερμανία, δείχνουν άνοδο των διαθέσιμων θέσεων 2,6% και 2,5% αντιστοίχως.

Διευκρινίζεται πως τα παραπάνω δεδομένα αφορούν τη δυναμικότητα των αερογραμμών, δηλαδή τις θέσεις που προγραμματίζουν για τις πτήσεις τους οι αεροπορικές εταιρείες και όχι ενεργές κρα-

τήσεις. Με δεδομένο ωστόσο ότι συνήθως η μέση πληρότητα των αεροσκαφών κινείται κοντά στο 80%-90% και ότι η σύγκριση γίνεται με αντίστοιχα δεδομένα των προηγούμενων ετών, οι οικονομολόγοι θεωρούν ασφαλή πρόδρομο δείκτη για την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης τον προγραμματισμό των αεροπορικών θέσεων.

Το πρώτο εξάμηνο

Όσον αφορά το πρώτο εξάμηνο της τρέχουσας χρονιάς, τα δεδομένα του ΙΝΣΕΤΕ δείχνουν ότι καταγράφηκαν 10,3 εκατ. διεθνείς αεροπορικές αφίξεις, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 556.000 (5,7%) σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024. Άνοδικη παραμένει η πορεία και στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες την ίδια περίοδο.

Ειδικότερα, οι περισσότερες διεθνείς αεροπορικές αφίξεις καταγράφηκαν στην Κρήτη, με 1,9 εκατ. επιβάτες, αυξημένες κατά 86.000 (4,7%). Ακολούθησαν τα Δωδεκάνησα με 1,5 εκατ. αφίξεις, αυξημένες κατά 19.000 (1,3%) και τα Ιόνια Νησιά με 1,3 εκατ. επιβάτες, παρουσιάζοντας αύξηση 59.000 (4,9%).

Στην Πελοπόννησο οι αφίξεις ανήλθαν σε 81.000 επιβάτες, αυξημένες κατά 7.000 (9,7%). Αντιθέτως, οι Κυκλάδες αποτέλεσαν τη μοναδική γεωγραφική ενότητα όπου σημειώθηκε μείωση, καθώς καταγράφηκαν 328.000 αφίξεις, μειωμένες κατά 42.000 (πιτώση 11,5%) σε σύγκριση με το 2024.

Σε ανοδική τροχιά το εισόδημα των νοικοκυριών

Στα επίνεδα του 2010, όταν ξέσπασε η οικονομική κρίση, πλησιάζει το ακαθάριστο εισόδημα των νοικοκυριών, μετά τις αυξήσεις που έχουν καταγραφεί ειδικά την τελευταία πενταετία. Ωστόσο, η προσέγγιση είναι κυρίως σε ονομαστικούς όρους, καθώς ο υψηλός πληθωρισμός από το 2022 κι έπειτα «ροκάνισε» τις αυξήσεις. Πάντως, το διαθέσιμο εισόδημα των καταναλωτών αναμένεται ότι θα αυξηθεί περαιτέρω το επόμενο διάστημα, με πέντε βασικούς παράγοντες να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο. Σύμφωνα με το τελευταίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων της Alpha Bank, ειδικά την περίοδο 2019-2024 το ονομαστικό διαθέσιμο εισόδημα έχει αυξηθεί κατά 27%. Σε πραγματικούς όρους, ωστόσο, ο αντίστοιχος ρυθμός άνοδου ήταν σημαντικά χαμηλότερος και συγκεκριμένα 12,3%, εξαιτίας του υψηλού πληθωρισμού από το 2022 και έπειτα. Ειδικά το πρώτο τρίμηνο του 2025 το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών διαμορφώθηκε σε 37,1 δισ. ευρώ, καταγράφοντας αύξηση 0,7% σε ετήσια βάση. Η άνοδος αυτή αποδίδεται εξ ολοκλήρου στην αύξηση του εισοδήματος από εξαρτημένη μισθωτή εργασία, εξέλιξη που συνδέεται με την αύξηση της απασχόλησης και των μισθών. Σύμφωνα με την ανάλυση της Alpha Bank, το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών εκτιμάται ότι θα ενισχυθεί ακόμη περισσότερο, με την εκτίμηση αυτή να αποδίδεται στα εξής:

- Στη συνεχιζόμενη αύξηση της απασχόλησης, με αποτέλεσμα την αποκλιμάκωση του ποσοστού της ανεργίας.
- Στην αύξηση του κατώτατου μισθού στα 880 ευρώ από 1.4.2025 και στο «ξεπάγωμα» των τριετιών στον ιδιωτικό τομέα, που εφαρμόζεται από τις αρχές του περασμένου έτους και εκτιμάται ότι θα επιδράσει θετικά επί των μέσων μισθολογικών προσαρμογών. Σημειώνεται ότι οι ονομαστικές αμοιβές ανά μισθωτό στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά 6% το 2024.
- Στα μέτρα ενίσχυσης του διαθέσι-

μου εισοδήματος που περιλαμβάνει ο προϋπολογισμός 2025, όπως ενδεικτικά είναι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά μία ποσοστιαία μονάδα, η κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος και η αύξηση των συντάξεων με βάση τον ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού και του ΑΕΠ.

– Στις επενδύσεις που αναμένεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο της απορρόφησης των πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης, οι οποίες στοχεύουν στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, αλλά και στην ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων.

– Στην τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η αυξημένη φορολογική επιβάρυνση λόγω του υψηλού πληθωρισμού τα τελευταία χρόνια και της ονομαστικής αύξησης των εισοδημάτων.

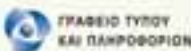
Παρά την προαναφερθείσα αύξηση του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος και παρά το γεγονός ότι αυτή οφείλεται κατά βάση στην αύξηση των μισθών, τα νοικοκυριά στην Ελλάδα εξακολουθούν να ανησυχούν ιδιαίτερα για την οικονομική τους κατάσταση. Κάτι που πιθανόν σχετίζεται αφενός με τις βαθιές και δυσεπώλυτες πτώγες της οικονομικής κρίσης της προηγούμενης δεκαετίας –άλλωστε τα εισοδήματα δεν έχουν επανέλθει ούτε καν σε ονομαστικούς όρους στην προ κρίσης περίοδο– και αφετέρου με τη διατήρηση των τιμών σε υψηλά επίπεδα, παρά την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Οι αρνητικές εκτιμήσεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο ενισχύθηκαν ήπια από την αρχή του τρέχοντος έτους, ενώ οι προβλέψεις για την οικονομική τους κατάσταση το επόμενο δωδεκάμηνο, αν και σε γενικές γραμμές ακολουθούν παρόμοια πορεία, παρουσιάζονται ελαφρώς λιγότερο απαισιόδοξες.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Αν είσαι 17-66 ετών,
μπορείς με μόλις 10-15 λεπτά
να σώσεις μέχρι
και 3 ζωές.



Γίνε αιμοδότης σήμερα!
www.gov.cy/moh/kentro-aimatos



Ανάκληση.
Πράξη ευθύνης.



Η ανάκληση του οχήματός σου είναι πράξη
ευθύνης για εσένα και τους επιβάτες σου.

Πράξε υπεύθυνα – σήμερα.

Το Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων
συστήνει τη μη χρήση οχημάτων που δεν έχουν
υλοποιήσει την ανάκληση αερόσακου.



SCAN ME



Ο πληθωρισμός «φουσκώνει» τους φόρους στα μεσαία εισοδήματα

Εως 32% χαμηλότερος ο μέσος φόρος, αν η κλίμακα είχε τιμαριθμοποιηθεί πλήρως

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Χαμηλότερους φόρους κατά 19% έως 32% θα πλήρωναν οι μισθωτοί που βρίσκονται στα μεσαία και υψηλότερα μεσαία εισοδηματικά κλίμακα, αν η φορολογική κλίμακα είχε τιμαριθμοποιηθεί πλήρως, υπολόγισαν οι οικονομολόγοι της Eurobank σε μελέτη που δημοσίευσαν χθες με τίτλο «Πληθωρισμός και φορολογική επιβάρυνση των νοικοκυριών».

Στο φόντο των εξαγγελιών της ΔΕΘ, που θα αφορούν τη φορολογική ελάφρυνση των μεσαίων στρωμάτων, η μελέτη –την υπογράφουν ο επικεφαλής οικονομολόγος της τράπεζας Τάσος Αναστασάτος, ο ερευνητής οικονομολόγος Θεόδωρος Ράπανος και ο ανώτερος οικονομολόγος Θεόδωρος Σταματίου– διαπιστώνει κατ’ αρχάς ότι το 37% της αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης μεταξύ 2021 και 2023 προήλθε από τη μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας. Σημειώνεται ότι το 2021 η φορολογική επιβάρυνση αντιστοιχούσε στο 9,9% των εισοδημάτων και το 2023 αυτή ανέβηκε στο 11,1% των εισοδημάτων. Με άλλα λόγια, η μεγάλη αύξηση των φορολογικών εσόδων που διαπιστώνεται κάθε χρόνο στα στοιχεία του προϋπολογισμού οφείλεται για τη συγκεκριμένη περίοδο μεγάλης πληθωριστικής πίεσης, κατά 37% στον πληθωρισμό.

Εξετάζοντας ποιοι πλῆττο-

	ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟ ΟΡΙΟ	ΥΨΗΛΟΤΕΡΟΣ ΟΡΙΑΚΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ	
ΕΛΛΑΔΑ	€11.000	€40.000	44%
Ισπανία	16.423	300.000	45%
Κροατία	15.480	75.840	25%-33%
Κύπρος	19.500	60.000	35%
Μάλτα	13.500	60.000	35%
Πορτογαλία	5.046	84.896	48%

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ, Eurobank

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι μισθωτοί είναι οι πλέον αδικημένοι, σημειώνει μελέτη της Eurobank.

νται περισσότερο, η μελέτη διαπιστώνει ότι οι μισθωτοί είναι οι πλέον αδικημένοι. Συγκεκριμένα, σχεδόν η μισή αύξηση (47%) του αναλογούντος φόρου στα εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις οφείλεται στη μη τιμαριθμοποίηση της κλίμακας, ενώ η αντίστοιχη επίπτωση στα εισοδήματα από επιχειρηματική δραστηριότητα είναι 16%.

Δεύτερον, διαπιστώνει ότι πλῆττονται αναλογικά εντο-

νότερα τα μεσαία και ανώτερα μεσαία στρώματα του πληθυσμού. Έτσι, για τα εισοδήματα από μισθούς όσων βρίσκονται στα 5ο, 6ο και 7ο εισοδηματικό δεκατημόριο ο μέσος φόρος εισοδήματος θα ήταν μειωμένος κατά 19% έως 32% αν η κλίμακα είχε τιμαριθμοποιηθεί πλήρως. Μια μερική προσαρμογή, βάσει του πυρήνα του πληθωρισμού, θα είχε αποτέλεσμα μείωση του μέσου φόρου εισοδήματος κατά 14% έως 25% και μια ηπιότερη προσαρμογή, βάσει του παραδείγματος της Πορτογαλίας, θα οδηγούσε σε μείωση 11% έως 22%.

Για τα χαμηλότερα στρώματα δεν θα υπήρχε κάποιο όφελος από την τιμαριθμοποίηση, αφού πληρώνουν ούτως ή άλ-

λως μηδενικό φόρο, αναφέρει η μελέτη, ενώ για τα υψηλότερα στρώματα το όφελος θα ήταν χαμηλότερο από 12%.

Όσο για τη δημοσιονομική επιπτώση, η πλήρης τιμαριθμοποίηση θα οδηγούσε το 2024 σε απώλεια 810 εκατ. ευρώ, αλλά το πρωτογενές πλεόνασμα δεν θα υποχωρούσε κάτω από το όριο του 2% του ΑΕΠ. Με μερική προσαρμογή η απώλεια περιορίζεται στα 500 εκατ. ευρώ.

Η μελέτη προχωρεί σε σύγκριση με άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου (Ισπανία, Κροατία, Κύπρος, Μάλτα, Πορτογαλία) και διαπιστώνει πως ενώ το αφορολόγητο όριο στην Ελλάδα είναι σε ενδιάμεση επίπεδο, το όριο εφαρμογής του ανώτατου φορολογικού συντελεστή είναι το χαμηλότερο μεταξύ όλων των εν λόγω χωρών. (βλ. πίνακα)

Οι αναλυτές σημειώνουν ότι καθώς η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από την υψηλότερη εξάρτηση του ΑΕΠ από την ιδιωτική καταναλωση (69% το 2024), χαμηλή αποταμίευση και επενδύσεις, μικρή συμμετοχή στο επίσημο εργατικό δυναμικό, φοροδιαφυγή και χαμηλή παραγωγικότητα, το φορολογικό σύστημα πρέπει να ενθαρρύνει την αποταμίευση και να παρέχει κίνητρα για εργασία σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας. Η παροχή κινήτρων προς τη μισθωτή εργασία, μέσω ενός μόνιμου αλλά ευέλικτου πλαισίου τιμαριθμοποίησης, θα μπορούσε να συνεισφέρει προς την κατεύθυνση αυτή.

Ευελιξία στο ωράριο και εναλλακτικές παροχές ζητούν οι εργαζόμενοι

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Μεγαλύτερη ευελιξία κυρίως στο ωράριο εργασίας, ανάσες ξεκούρασης αλλά και στήριξη με εναλλακτικές παροχές, όπως επιπλέον ημέρες άδειας, ζητούν οι εργαζόμενοι από τους εργοδότες τους, κυρίως εάν απασχολούνται κατά τη θερινή περίοδο.

Ερευνα του «kariera.gr», κόμβου επαγγελματικής εξέλιξης, που διεξήχθη μέσω LinkedIn, με στόχο την καταγραφή των αναγκών και της ψυχολογικής κατάστασης των εργαζομένων κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς και των παροχών που θα ήθελαν να έχουν στη διάθεσή τους στο εργασιακό περιβάλλον, διαπιστώνει το χάσμα μεταξύ των απαιτήσεων των εργαζομένων και των παροχών των εργοδοτών. Στην πράξη, τα ευρήματα φωτίζουν κρίσιμες ελλείψεις και καταγράφουν την αυξανόμενη απαίτηση για μεγαλύτερη ευελιξία, ξεκούραση και υποστήριξη από την πλευρά των επιχειρήσεων.

Στο ερώτημα σχετικά με το πώς αντιμετωπίζονται το άγχος και ο αυξημένος φόρτος εργασίας εν μέσω καλοκαιριού, το 82% των συμμετεχόντων απάντησε ότι «δεν υπάρχει καμία σχετική πρόβλεψη ή πολιτική» από την πλευρά της εργοδοσίας.

Αντιθέτως, μόλις:

- Το 8% ανέφερε ότι παρέχονται διαλείμματα ή ειδικά διαμορφωμένοι χώροι ανάπαυσης.
- Το 6% κάνει λόγο για παροχή χρηματικών bonus ή επιβραβεύσεων.
- Ενώ το 4% δήλωσε ότι προ-

σφέρεται επιπλέον υποστήριξη ή εκπαιδευτικές ευκαιρίες.

Η έλλειψη ουσιαστικών παροχών φαίνεται να ενισχύει τη ζήτηση για εναλλακτικές μορφές στήριξης.

Συγκεκριμένα:

- Το 42% των εργαζομένων εκφράζει την επιθυμία για «περισσότερες ημέρες άδειας».
- Το 36% προκρίνει την τηλεργασία ως λύση ανακούφισης.
- Ενώ το 18% θα επιθυμούσε κουπόνια ή οικονομική ενίσχυση για διακοπές.

Το 42% εκφράζει την επιθυμία για «περισσότερες ημέρες άδειας».

Αντιθέτως, μόλις το 3% θεωρεί σημαντικές τις εταιρικές εξορμήσεις ή εκδηλώσεις, δεικνόντας ότι η συλλογική ψυχαγωγία δεν καλύπτει επαρκώς τις προσωπικές ανάγκες ανάπαυσης.

Στο ερώτημα περί του ιδανικού θερινού ωραρίου, στην πλειονότητά τους οι εργαζόμενοι –ποσοστό 66%– δήλωσαν πως η τετραήμερη εργασία αποτελεί την προτιμώμενη επιλογή.

Ακολουθούν:

- Ενα πενθήμερο πρόγραμμα με 6ωρη απασχόληση (14%).
- Η πρακτική των Early Fridays, ήτοι να τελειώνουν από τη δουλειά νωρίτερα την Παρασκευή (12%).
- Η ευέλικτη κατανομή του ωραρίου εντός της ημέρας (9%).

Οριστική συμφωνία για την εξαγορά της Axia Ventures από την Alpha Bank

Την υπογραφή οριστικής συμφωνίας αγοράς μετοχών (SPA) με τους μετόχους της Axia Ventures Group για την απόκτηση του 100% του μετοχικού της κεφαλαίου ανακοίνωσε η Alpha Bank από κοινού με την 100% θυγατρική της Alpha Finance.

Η υπογραφή της οριστικής συμφωνίας αποτελεί ορόσημο στην υλοποίηση της στρατηγικής της Alpha Bank για τη δημιουργία της κορυφαίας πλατφόρμας Επενδυτικής Τραπεζικής και Κεφαλαιαγορών (Investment Banking & Capital Markets) σε Ελλάδα και Κύπρο. Με την ολοκλήρωση της συναλλαγής, η Axia θα ενοποιηθεί με την Alpha Finance και τη μονάδα επενδυτικής τραπεζικής της Alpha Bank, δημιουργώντας την πλέον ολοκληρωμένη και δυναμική επενδυτική πλατφόρμα στην Ελλάδα και την Κύπρο. Η νέα αυτή δομή θα προσφέρει υψηλού επιπέδου εξειδικευμένες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής, μεταξύ άλλων στους τομείς κεφαλαιαγορών (ECM/DCM), συμβουλευτικών υπηρεσιών M&A και χρηματιστηριακών συναλλαγών.

Η Axia είναι κορυφαία περιφερειακή επενδυτική τράπεζα, παρέχοντας υπηρεσίες χρηματοοικονομικής συμβουλευτικής και κεφαλαιαγορών σε εταιρείες, κυβερνήσεις και θεσμικούς επενδυτές. Διαθέτει πλούσια εμπειρία σε συναλλαγές που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα κλάδων, προϊόντων και πελατών, υποστηριζόμενη από μια ταλαντούχα ομάδα στελεχών με διεθνή εμπειρία και βαθιά γνώση της τοπικής αγοράς. Η Alpha Finance είναι πρωτοπόρος εταιρεία στην παροχή υπηρεσιών σε ένα ευρύ φάσμα πελατών, που καλύπτει από ιδιώτες έως επαγγελματίες επενδυτές, προσφέροντας ευέλικτες επενδυτικές λύσεις για τις χρ-



Με την ολοκλήρωση της συναλλαγής, η Axia θα ενοποιηθεί με την Alpha Finance και τη μονάδα επενδυτικής τραπεζικής της Alpha Bank.

Η ολοκλήρωση της συναλλαγής αναμένεται εντός του τετάρτου τριμήνου 2025.

ματαγορές, τους εναλλακτικούς μηχανισμούς διαπραγμάτευσης και τις εξωχρηματοπιστωτικές συναλλαγές, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς. Επιπλέον, στο πλαίσιο της στρατηγικής της για ενίσχυση των παρεχόμενων υπηρεσιών, η Alpha Finance κατήρτισε στρατηγική συνεργασία με την Kepler Cheuvreux, την κορυφαία ευρωπαϊκή χρηματοοικονομική εταιρεία με ισχυρή παρουσία στους τομείς της έρευνας και ανάλυσης, της εκτέλεσης συναλλαγών και την παροχή υπηρεσιών σταθερού εισοδήματος και πιστωτικών λύσεων.

Η ανώτατη διοικητική ομάδα της Axia έχει δεσμευτεί να αναλάβει μακροπρόθεσμα ηγετικούς ρόλους στην ενοποιημέ-

νη οντότητα, διασφαλίζοντας τη συνέχεια και ενισχύοντας τη στρατηγική ευθυγράμμιση των δύο οργανισμών. Η συναλλαγή ενισχύει τη στρατηγική της Alpha Bank για επιτάχυνση της ανάπτυξης δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας, με έμφαση στα έσοδα από προμήθειες, τη διαφοροποίηση των πηγών εσόδων και τη συστημική ενίσχυση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών προς τους εταιρικούς πελάτες. Επιπλέον, αναμένεται να ενισχύσει τα κέρδη ανά μετοχή (EPS) κατά περίπου 1,4%, με απόδοση επί του επενδυμένου κεφαλαίου άνω του 20%, ενώ ο αντίκτυπος στον κεφαλαιακό δείκτη (CET1) του ομίλου αναμένεται να είναι περιορισμένος και να διαμορφωθεί χαμηλότερα από τις 20 μονάδες βάσης. Η ολοκλήρωση της συναλλαγής αναμένεται εντός του τετάρτου τριμήνου του 2025, υπό την προϋπόθεση της λήψης των απαραίτητων εποπτικών εγκρίσεων και της εκπλήρωσης των συνήθων αιρέσεων.

Πιστωτική επέκταση 4,7 δισ. ευρώ το α΄ εξάμηνο από τις τράπεζες

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Καθαρή πιστωτική επέκταση 4,7 δισ. ευρώ σε σύγκριση με τα τέλη του 2024 κατέγραψαν οι τέσσερις συστημικές τράπεζες το α΄ εξάμηνο του έτους μόνο από τις νέες χορηγήσεις δανείων στην Ελλάδα, ενώ σε επίπεδο ομίλων η πιστωτική επέκταση έφτασε τα 5,5 δισ. ευρώ.

Η τάση αυτή που οφείλεται στην επιτάχυνση των επενδυτικών σχεδίων του Ταμείου Ανάκαμψης, αλλά και στις υψηλές χρηματοδοτήσεις προς τις μικρομεσαίες και μικρές επιχειρήσεις και λιγότερο στις δανειοδοτήσεις νοικοκυριών, αναμένεται να συνεχιστεί και το β΄ εξάμηνο του έτους, ωθώντας τις διοικήσεις των τραπεζών να αναθεωρήσουν προς τα πάνω τις προβλέψεις τους για το σύνολο του έτους. Το συνολικό ενήμερο χαρτοφυλάκιο των τεσσάρων συστημικών τραπεζών εν Ελλάδι ανήλθε στα τέλη του α΄ εξαμήνου στα 132 δισ. ευρώ από 127,3 δισ. ευρώ στα τέλη του 2024 και στα 153,2 δισ. ευρώ σε επίπεδο ομίλων, παρά την αρνητική επίδραση που έχει η υποτίμηση του δολαρίου κατά την αποτίμηση του χαρτοφυλακίου στη ναυτιλία.

Από τις τέσσερις συστημικές το μεγαλύτερο ενήμερο δανειακό χαρτοφυλάκιο, που ανέρχεται στα 48 δισ. ευρώ σε επίπεδο ομίλου (από 46,3 δισ. ευρώ στα τέλη του 2024), διαθέτει η Eurobank, από τα οποία τα δάνεια στην Ελλάδα ανέρχονται σε 30,3 δισ. ευρώ (από 29,3 δισ. στα τέλη του 2024). Σύμφωνα με την ενημέρωση της τράπεζας, τα ενήμερα δάνεια ενισχυθήκαν οργανικά κατά 2,2 δισ. το α΄ εξάμηνο 2025, εκ των οποίων 1,4 δισ. στην Ελλάδα και 800 εκατ. ευρώ στο εξωτερικό, ωθώντας σε αναθεώρηση του στόχου για πιστωτική επέκταση για το 2025 από τα 3,5 δισ. ευρώ στα 4 δισ. ευρώ σε επίπεδο ομίλου.

Εστιάζοντας στην εγχώρια



Το συνολικό ενήμερο χαρτοφυλάκιο των τεσσάρων συστημικών τραπεζών εν Ελλάδι ανήλθε στα τέλη του α΄ εξαμήνου στα 132 δισ. ευρώ, από 127,3 δισ. ευρώ στα τέλη του 2024, και στα 153,2 δισ. ευρώ σε επίπεδο ομίλων.

Οφείλεται κυρίως στην επιτάχυνση των επενδυτικών σχεδίων του Ταμείου Ανάκαμψης, αλλά και στις υψηλές χρηματοδοτήσεις προς τις ΜμΕ.

αγορά, το μεγαλύτερο δανειακό χαρτοφυλάκιο ύψους 35,9 δισ. ευρώ διαθέτει η Τράπεζα Πειραιώς, καταγράφοντας άνοδο κατά 2,2 δισ. ευρώ από τα τέλη του 2024.

Όπως ανακοίνωσε η διοίκηση, από την αρχή του έτους εκταμιεύθηκαν νέα δάνεια ύψους 6,3 δισ. ευρώ, ποσό που συνιστά την καλύτερη επίδοση πρώτου εξαμήνου ιστορικά για την τράπεζα, υπερβαίνοντας τον ετήσιο στόχο για το 2025. Σύμφωνα με τη διοίκηση, η καθαρή πιστωτική επέκταση θα ανέλθει στα 3 δισ. ευρώ με βάση συντηρητικές εκτιμήσεις, από 2,5 δισ.

ευρώ που ήταν η προηγούμενη πρόβλεψη και ο πίνακας για το σύνολο του έτους διαμορφώνεται πλέον πάνω από 36,5 δισ. δάνεια. Για την Alpha Bank ο στόχος για την πιστωτική επέκταση διαμορφώνεται σε πάνω από 2 δισ. ευρώ και ήδη η καθαρή πιστωτική επέκταση στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε 900 εκατ. ευρώ το β΄ τρίμηνο, με εκταμιεύσεις 2,8 δισ. ευρώ στην Ελλάδα (+33% σε ετήσια βάση), κυρίως προς επιχειρήσεις. Το χαρτοφυλάκιο εξυπηρετούμενων δανείων του ομίλου, εξαιρουμένων των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, ανήλθε σε 34,9 δισ. ευρώ από 34,1 δισ. ευρώ στα τέλη του 2024 σε επίπεδο ομίλου, από τα οποία τα 33,2 δισ. ευρώ είναι δάνεια στην Ελλάδα.

Οι εκταμιεύσεις δανείων της Εθνικής ανήλθαν σε 4 δισ. το α΄ εξάμηνο, από τα οποία τα 2,4 δισ. το β΄ τρίμηνο 2025 και το χαρτοφυλάκιο των ενήμερων δανείων ανήλθε στα 34,4 δισ. ευρώ –από 33,6 δισ. ευρώ στα τέλη του 2024– από τα οποία τα 32,6 δισ. ευρώ είναι δάνεια που έχουν χορηγηθεί στην Ελλάδα.

Οι χαμηλές εταιρικές επενδύσεις απειλούν τη διεθνή ανάπτυξη

Βασική αιτία, η διάχυτη πολιτική αβεβαιότητα, «καμπανάκι» από τον ΟΟΣΑ

Οι υποτονικές επιχειρηματικές επενδύσεις απειλούν την παγκόσμια ανάπτυξη, προειδοποιεί ο ΟΟΣΑ, καθώς οι εταιρικές δαπάνες στις περισσότερες προηγμένες οικονομίες δεν έχουν επιστρέψει στα ιστορικά υψηλά τους μετά την οικονομική κρίση και την πανδημία.

Οι καθαρές επενδύσεις στις χώρες του ΟΟΣΑ έχουν μειωθεί από 2,5% του ΑΕΠ πριν από την κρίση του 2008 σε 1,6% του ΑΕΠ κατά μέσον όρο για κάθε χώρα, με την πανδημία να αποτελεί ένα επιπλέον πύλημα, σύμφωνα με τα στοιχεία του οργανισμού.

Εάν οι εταιρικές δαπάνες για νέα έργα και εγκαταστάσεις δεν ανακάμψουν, οι χώρες «δεν θα είναι σε θέση να διατηρήσουν την ανάπτυξη», δήλωσε ο Αλβάρο Περέιρα, κορυφαίος οικονομολόγος που αποχωρεί από τον οργανισμό με έδρα το Παρίσι.

Μόνο δύο από τις 34 προηγμένες οικονομίες που παρακολουθεί ο ΟΟΣΑ είχαν ξεπεράσει τις τάσεις των καθαρών επενδύσεων πριν από την οικονομική κρίση μέχρι πέρυσι – το Ισραήλ και η Πορτογαλία. Μόνο έξι χώρες βρίσκονται πάνω από τις τάσεις επενδύσεων πριν από την πανδημία, συμπεριλαμβανομένων του Καναδά, της Ιταλίας και της Αυστραλίας.

Ο μέσος όρος των επενδύσεων μεταξύ των χωρών της ομάδας είναι 20% χαμηλότερος από τα επίπεδα που θα επικρατούσαν εάν οι τάσεις πριν από την οικονομική κρίση είχαν συνεχιστεί, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ. Παραμένει 6,7% χαμηλότερος από την τάση πριν από την πανδημία.

Την περασμένη εβδομάδα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) αναθεώρησε προς τα πάνω την πρόβλεψή του για την παγκόσμια ανάπτυξη, ενώ υπάρχουν ενδείξεις ότι ο εμπορικός πόλεμος του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ θα προκαλέσει λιγότερη ζημιά από



Η **χασοτική** εφαρμογή των δασμών από τον Τραμπ αποτελεί έναν επιπλέον λόγο για τις εταιρείες να μην αποφασίζουν να προχωρήσουν σε μεγάλες δαπάνες, ανέφερε ο ΟΟΣΑ, προσθέτοντας ότι οι επιχειρηματικές επενδύσεις έχουν μειωθεί σε όλους τους κύριους κλάδους.

Οι καθαρές επενδύσεις στις χώρες του ΟΟΣΑ έχουν μειωθεί από 2,5% του ΑΕΠ, πριν από την κρίση του 2008, σε 1,6% του ΑΕΠ κατά μέσον όρο για κάθε χώρα.

ό, τι αρχικά φοβόταν. Ωστόσο η πρόβλεψη του ΔΝΤ για ανάπτυξη 3% φέτος παραμένει χαμηλότερη από το 3,3% του 2024 και τον μέσο όρο 3,7% πριν από την πανδημία.

Πολλοί παράγοντες συμβάλουν στο φαινόμενο αυτό, αλλά η διάχυτη πολιτική αβεβαιότητα είναι μια βασική αιτία,

καθώς οι επιχειρήσεις πλύνονται από επαναλαμβανόμενες κλυδωνισμούς, προειδοποίησε ο Περέιρα, ο οποίος πρόσφατα διορίστηκε ο επόμενος διοικητής της Τράπεζας της Πορτογαλίας. Η χασοτική εφαρμογή των δασμών από τον Τραμπ αποτελεί έναν επιπλέον λόγο για τις εταιρείες να μην αποφασίζουν να προχωρήσουν σε μεγάλες δαπάνες, ανέφερε ο ΟΟΣΑ, προσθέτοντας ότι οι επιχειρηματικές επενδύσεις έχουν μειωθεί σε όλους τους κύριους κλάδους.

«Η αβεβαιότητα είναι πολύ διαδεδομένη μετά την οικονομική κρίση και έχουμε περάσει πολλές μεγάλες κρίσεις», τόνισε ο Περέιρα. «Αργά ή γρήγορα, αν δεν έχουμε περισσότερες επενδύσεις, δεν θα μπορούσαμε να διατηρήσουμε την ανάπτυξη – είναι απολύτως ζωτικής σημασίας». Οι επιχειρήσεις διστά-

ζουν να επενδύσουν σε μακροπρόθεσμα έργα όταν δεν έχουν σαφή εικόνα για τις προοπτικές της παγκόσμιας ζήτησης, της νομοθεσίας ή της εμπορικής πολιτικής. Παρόλο που σημειώθηκε ισχυρή αύξηση των επενδύσεων στον ψηφιακό τομέα και στον τομέα της γνώσης, δεν κατάφερε να αντισταθμίσει τον αντίκτυπο της υψηλότερης απόσβεσης και των χαμηλών επενδύσεων σε φυσικά περιουσιακά στοιχεία, με αποτέλεσμα τη συνεχή μείωση των καθαρών επιχειρηματικών επενδύσεων ως ποσοστό των οικονομιών. Εάν τα τρέχοντα υψηλά επίπεδα αβεβαιότητας παραμείνουν, οι πραγματικές επενδύσεις θα μπορούσαν να μειωθούν κατά 1,4 ποσοστιαίες μονάδες έως το τέλος του επόμενου έτους, επισημαίνει ο ΟΟΣΑ.

Σε άνοδο τον Ιούλιο η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ε.Ε.

Με **ελαφρώς** ταχύτερο ρυθμό αναπτύχθηκε τον Ιούλιο η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ευρωζώνη, παραμένοντας όμως βραδεία, καθώς η ζήτηση υποχωρεί. Ο σύνθετος δείκτης υπευθύνων προμηθειών (PMI) της Εμπορικής Τράπεζας του Αμβούργου ανέβηκε στις 50,9 μονάδες από 50,6 τον Ιούνιο, με το 50 να διαχωρίζει την ανάπτυξη από την ύφεση.

Ο δείκτης του Ιουλίου διαμορφώνεται σε υψηλό τεσσάρων μηνών, αλλά εξακολουθεί να είναι σημαντικά χαμηλότερος από τον μακροχρόνιο μέσον όρο των 52,4 μονάδων. Πρόκειται για ένδειξη μόνιμης αδυναμίας στο ευρωπαϊκό μπλοκ. Το σκέλος των υπηρεσιών έδειξε ανάπτυξη σε ελαφρώς ταχύτερο ρυθμό, με τον σχετικό δείκτη PMI, που καταρτίζει η S&P Global, να ανέρχεται στις 51 μονάδες από 50,5 μονάδες τον Ιούνιο.

«Αυτό μπορεί να αποδειχθεί καλό καλοκαίρι για τους παρόχους υπηρεσιών. Στην Ιταλία και την Ισπανία, η επιχειρηματική δραστηριότητα ανέβηκε απότομα τον Ιούλιο από τον προηγούμενο μήνα, ενώ η Γερμανία, ύστερα από αρκετούς μήνες δυσκολιών, κατάφερε να επανέλθει σε περιοχή ανάπτυξης», σχολίασε ο Σάιρους ντε λα Ρούμπια, επικεφαλής οικονομολόγος της Εμπορικής Τράπεζας του Αμβούργου.

Συνολικά, οι νέες παραγγελίες παρέμειναν λίγο-πολύ αμετάβλητες, συνεχίζοντας την τάση του Ιουνίου, ενώ οι εξαγωγές συρρικνώθηκαν για 41ο συναπτό μήνα, λειτουργώντας ως μόνιμο βαρίδι στην ανάπτυξη. Ο δείκτης που παρακολουθεί τις νέες δραστηριότητες ανέβηκε ανεπαίσθητα στις 49,8 μονάδες από 49,7 μονάδες. Σε ό, τι αφορά τις μεγαλύτερες οικονομίες του μπλοκ, η Ισπανία

Ο σύνθετος δείκτης υπευθύνων προμηθειών PMI ανέβηκε στις 50,9 μονάδες από 50,6 τον Ιούνιο.

ήταν οδηγός με την ισχυρότερη ανάπτυξη, ενώ ακολούθησε η Γερμανία, από την άλλη πλευρά, εμφάνισε μόνο ήπια ανάπτυξη. Η Γαλλία ήταν η μοναδική μεγάλη οικονομία που εμφάνισε συρρίκνωση, με τον PMI να υποχωρεί από τον προηγούμενο μήνα για 11η συνεχή φορά.

Παρά τη χαμηλή ζήτηση, οι επιχειρήσεις του μπλοκ πρόσθεσαν θέσεις εργασίας για πέμπτο συναπτό μήνα, με τον δείκτη δημιουργίας θέσεων να παραμένει μεν σε ήπια επίπε-



Η **Γερμανία**, ύστερα από αρκετούς μήνες δυσκολιών, κατάφερε να επανέλθει σε περίοδο ανάπτυξης.

δα, σημειώνοντας όμως τον ταχύτερο ρυθμό εδώ και τουλάχιστον ένα χρόνο. Η επιχειρηματική εμπιστοσύνη σημείωσε πτώση για πρώτη φορά από τον Απρίλιο, φτάνοντας κάτω από τον μακροχρόνιο μέσο όρο, καθώς το κλίμα επιδεινώθηκε και στον τομέα των υπηρεσιών και της μεταποίησης.

Οι πιέσεις στις τιμές μειώθηκαν στο χαμηλότερο επίπεδο από τον Οκτώβριο του 2024, ιδίως χάρη στον τομέα των υπηρεσιών, ενώ ο πληθωρισμός στην παραγωγή αυξήθηκε οριακά,

αγγίζοντας υψηλό τριών μηνών. Ο δείκτης των τιμών στις λιανικές πωλήσεις έλατυνε τις 56,5 μονάδες από 58,1 μονάδες. «Ο πληθωρισμός επιβραδύνεται στον τομέα των υπηρεσιών της Ευρωζώνης, αυξάνοντας την πιθανότητα περαιτέρω μείωσης επιτοκίων από την ΕΚΤ το δεύτερο εξάμηνο του έτους», συμπλήρωσε ο Ντε λα Ρούμπια. Υπενθυμίζεται ότι η ΕΚΤ άφησε αμετάβλητα τα επιτόκια δανεισμού τον Ιούλιο, αλλά αναμένεται να προχωρήσει σε περαιτέρω μειώσεις φέτος.

Η Αργεντινή κινδυνεύει και πάλι να οδηγηθεί σε στάση πληρωμών

Ουσιαστικά αποκλεισμένη από τις διεθνείς χρηματαγορές παραμένει η Αργεντινή, παρά την επιθετικά φιλελεύθερη πολιτική του άκρως φιλελεύθερου προέδρου της, Χαβιέρ Μιλέι, που έχει σαφώς σημειώσει επιτυχίες και έχει προκαλέσει ενθουσιασμό σε μερίδα επενδυτών και οικονομολόγων. Με ένα πρόγραμμα ποριζοσπαστικό και από όσα υπογορεύει συνήθως το ΔΝΤ, με δραστικές μειώσεις δαπανών, δραματική συρρίκνωση του δημοσίου τομέα και κατάργηση μεγάλου τμήματος της γραφειοκρατίας, ο εκκεντρικός Μιλέι, που αυτοκαταρκτηρίζεται «αναρχοκαπιταλιστής», κατόρθωσε να μειώσει τον πληθωρισμό από το δυσθεώρητο 211,4% στο οποίο βρισκόταν τον Νοέμβριο του 2023 όταν εξελέγη, στο 25% μέσα στο α' τρίμηνο του 2025. Και από τον Μάιο οι αυξήσεις των τιμών έχουν περιοριστεί στο 1,5%, ενώ τον ίδιο μήνα υποχώρησαν για πρώτη φορά οι τιμές χονδρικής.

Το σημαντικότερο και πρώτο επίτευγμά του και για το οποίο έχει αποσπάσει εγκώμια από επενδυτές, ήταν η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος της Αργεντινής, με τη θεαματική μετατροπή του από το 5% του ΑΕΠ στο οποίο βρισκόταν τον Νοέμβριο του 2023 σε οριακό πλεόνασμα από το πρώτο κιόλας έτος της θητείας του. Κι αυτό το οριακό πλεόνασμα διατηρεί και σήμερα. Οι επιτυχίες του και τα εγκώμια των επενδυτών δεν έχουν, ωστόσο, ακόμη μετατραπεί σε κάποια μείωση του κόστους δανεισμού της Αργεντινής, που παραμένει σε απαγορευτικά επίπεδα. Τα ομόλογα της Αργεντινής σημείωσαν εντυπωσιακή άνοδο από την εκλογή του Μιλέι και μετά, και το spread τους έναντι των ομολόγων του αμερικανικού δολαρίου έχει μειωθεί από τις 20 εκατοστιαίες μονάδες στις οποίες βρισκόταν πριν από την εκλογή του Μιλέι. Παραμένει, ωστόσο, και σήμερα στις 7,71 εκατοστιαίες μονάδες, που σημαίνει πως το κόστος δανεισμού της χώρας εξακολουθεί να είναι απαγορευτικό.

Το αποτέλεσμα είναι ότι η Αργεντινή, που έχει πτωχεύσει εννέα φορές στην ιστορία της, κινδυνεύει και πάλι να οδηγηθεί σε

νέα στάση πληρωμών και να μην μπορέσει να αποπληρώσει το δάνειο 57 δισ. δολ. που της έχει χορηγήσει το ΔΝΤ. Μιλώντας στους Financial Times, ο Γκαμπριέλ Κααμάνιο, οικονομολόγος στη συμβουλευτική Outlier του Μπουένος Αϊρες, περιγράφει τον Μιλέι και την Αργεντινή σε μια κατάσταση φαύλου κύκλου και ίσως πλήρους αδιεξόδου. Όπως τονίζει, «ο Μιλέι πρέπει να αποκτήσει πρόσβαση στις διεθνείς αγορές και να διασφαλίσει ρευστότητα ώστε να καταστήσει βιώσιμο το πρόγραμμά του, αλλά για να γίνει αυτό πρέπει πρώτα να έχει πείσει τους επενδυτές ότι είναι βιώσιμο». Ο ίδιος διευκρινί-

Οι επενδυτές διατηρούν αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα του προγράμματος Μιλέι.

ζει πως οι επενδυτές διατηρούν αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα ενός τόσο επιθετικού προγράμματος. Ένας από τους λόγους που παραμένουν επιφυλακτικοί και εξακολουθούν να αμφιβάλλουν για το κατά πόσον θα μπορέσει η Αργεντινή να εξυπηρετήσει το χρέος της είναι το γεγονός ότι η χώρα δεν έχει καταρθώσει να αναπληρώσει τα συναλλαγματικά της διαθέσιμα.

Την περασμένη εβδομάδα το ΔΝΤ επισήμανε πως η Αργεντινή έχει χάσει επανειλημμένως τις προθεσμίες που είχε θέσει για την αναπλήρωση των διαθεσίμων της. Τα διαθέσιμα του Μπουένος Αϊρες έχουν αυξηθεί κατά περίπου 2 δισ. δολ. από τον Απρίλιο, οπότε ο υπουργός Οικονομικών Λουίς Καπούτο συμφώνησε με το ΔΝΤ νέο δάνειο ύψους 20 δισ. δολ., ώστε να διευκολυνθεί η καλάρωση των αυστηρών ελέγχων στις κινήσεις κεφαλαίου. Παράλληλα, η χώρα συμφώνησε και πρόσθετο δάνειο ύψους 22 δισ. δολ. από ομάδα ξένων πιστωτών. Και πάλι, όμως, στα τέλη του περασμένου μήνα, τα διαθέσιμα της χώρας υπολείπονταν κατά 6,4 δισ. δολ. σε σχέση με τις λογιστικές της υποχρεώσεις.



Ο **Χαβιέρ Μιλέι** κατόρθωσε να μειώσει τον πληθωρισμό από το δυσθεώρητο 211,4% στο οποίο βρισκόταν τον Νοέμβριο του 2023, όταν εξελέγη, στο 25% μέσα στο α' τρίμηνο του 2025.

TRANSFER OF REGISTER OFFICE

The company HELICONIA CARIBEA LTD with registration number HE 355254 and registered office at Kyriakou Matsi, 16, EAGLE HOUSE, Floor 3, 1082, Nicosia, Cyprus, announces its intention to transfer its registered office and continue its operations in the jurisdiction of Curacao, following a Special Resolution dated 25 June 2025. A relevant application will be submitted to the Registrar of Companies in Cyprus.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο



Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας



Ταμείο 100 δισ. για στρατηγικές επενδύσεις σχεδιάζει η Γερμανία

Στόχος, να δοθεί ώθηση σε τομείς όπως η άμυνα, η ενέργεια και οι πρώτες ύλες

Επενδυτικό ταμείο 100 δισ. ευρώ ετοιμάζει η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης, προκειμένου να δώσει μια αναγκαία και πολυαναμενόμενη ώθηση σε τομείς στρατηγικής σημασίας, όπως η άμυνα, η ενέργεια και οι κρίσιμες πρώτες ύλες, ύστερα από δεκαετίες λιτότητας. Ο λόγος για τη Γερμανία, η οποία σε αυτή τη φάση βάζει τα θεμέλια για ένα επενδυτικό όχημα, το οποίο θα προσελκύει διεθνείς επενδυτές.

Αρχικά το ταμείο, με το όνομα Germany Fund, θα έχει στήριξη τουλάχιστον 10 δισ. ευρώ από τα δημόσια ταμεία, με απώτερο στόχο την κινητοποίηση έως και δεκαπλάσιου ύψους κεφαλαίων. «Το γερμανικό ταμείο θα αξιοποιηθεί για επενδύσεις στην ανάπτυξη, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα σε συνεργασία με ιδιώτες Γερμανούς και Ευρωπαίους επενδυτές», είπε στο Bloomberg το γερμανικό υπουργείο Οικονομίας. «Τα ιδιωτικά κεφάλαια είναι κρίσιμος μοχλός για την υπέρβαση των μεγάλων οικονομικών προκλήσεων», συμπλήρωσε.

Το νέο ταμείο-ναυαρχίδα εντάσσεται στις προσπάθειες της κυβέρνησης του καγκελαρίου Φρίντριχ Μερτς να τονώσει την ανάπτυξη στη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης ύστερα από δύο χρόνια ύφεσης. Η πρωτοβουλία αντανάκλα, επίσης, το αυξημένο γεωπολιτικό ρίσκο, καθώς η Γερμανία προσπαθεί να θωρακίσει κρίσιμες εφοδιαστικές αλυσίδες μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, τον εμπορικό πόλεμο του Ντόναλντ Τραμπ και τη δυναμική στάση της Κίνας στην εξωτερική πολιτική.

Η πηγή των κρατικών χρημάτων που θα διοχετευθούν στο ταμείο είναι ακόμα υπό διαπραγμάτευση μεταξύ του υπουργείου Οικονομικών και της αναπτυξιακής τράπεζας KfW. Αναμένεται,



Το νέο ταμείο εντάσσεται στις προσπάθειες της κυβέρνησης του καγκελαρίου Φρίντριχ Μερτς για την τόνωση της ανάπτυξης στη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης ύστερα από δύο χρόνια ύφεσης.

Το Germany Fund θα έχει στήριξη τουλάχιστον 10 δισ. ευρώ από τα δημόσια ταμεία.

πάντως, να ξεκινήσει τον Σεπτέμβριο ή τον Οκτώβριο.

Στον «αέρα» παραμένει αν το ταμείο θα επεκταθεί για να χρηματοδοτήσει την ανάπτυξη προσιτών στέγης, ένα ζήτημα που χτυπά πολιτικό «νεύρο» στα ασιατικά κέντρα της Γερμανίας. Σίγουρα, η στόχευση του ταμείου μπορεί να διευρυνθεί και μετά το λανσάρισμά του. Σημειώνεται ότι το ταμείο πρώτων υλών που ξεκίνησε υπό την προηγούμενη κυβέρνηση του Ολαφ Σολτς είναι πλέον αδρανές και αναμένε-

ται να περιληφθεί στη νέα δομή, σύμφωνα με το Bloomberg.

Στο επίκεντρο, πάντως, θα βρίσκονται οι ενεργειακές υποδομές. Η Γερμανία έχει μερίδια στους διαχειριστές δικτύων 50Hertz και TransnetBW και εξετάζει την εξαγορά περιουσιακών στοιχείων της TenneT και της Amprion στη χώρα, με στόχο την εδραίωση του κρατικού ελέγχου στα δίκτυα μεταφοράς ρεύματος. Αντίστοιχα σχέδια είναι στο τραπέζι και για τη βιομηχανία άμυνας. Το Βερολίνο διαπραγματεύεται για μερίδιο μειοψηφίας στη γαλλο-γερμανική εταιρεία κατασκευής όπλων KNDS και για μερίδιο στη μονάδα υποβρυχίων της ThyssenKrupp. Μικρότερες επενδύσεις πρώιμης φάσης σε γερμανικές startups άμυνας βρι-

σκονται, επίσης, υπό διαπραγμάτευση για να μπουν στο χαρτοφυλάκιο του ταμείου.

Πέρα από τις επενδύσεις στρατηγικής σημασίας, το Germany Fund στοχεύει στην τόνωση των εγχώριων κεφαλαιαγορών, καθώς οι ιδιωτικές εταιρείες δεν δείχνουν ιδιαίτερα διατεθειμένες να επενδύσουν σε έργα υψηλότερου ρίσκου. Ετσι, η διαδικασία των επενδύσεων θα μπορούσε κάλλιστα να διακοπεί σε εκείνο σημείο.

Το ταμείο υποτίθεται ότι θα είναι ένα υβριδικό εργαλείο ανάμεσα στις παραδοσιακές κρατικές επιδοτήσεις και το venture capital. Σε κάθε περίπτωση εκπληρώνει μία δέσμευση που συμφωνήθηκε στο πλαίσιο συνεργασίας του κυβερνητικού σχηματισμού τον Μάιο.

Επιπλέον δασμοί 25% από Τραμπ στην Ινδία λόγω ρωσικού πετρελαίου

Λίγο μετά τη συνάντηση του Αμερικανού ειδικού απεσταλμένου Στιβ Γουίτκοφ με τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν, ο Ντόναλντ Τραμπ υπέγραψε χθες προεδρικό διάταγμα με το οποίο επιβάλλει πρόσθετους δασμούς 25% στις εισαγωγές από την Ινδία ως ποινή επειδή το Νέο Δελχί εξακολουθεί να αγοράζει ρωσικό πετρέλαιο. Θα προστεθούν στον ήδη υψηλό δασμό του 25% που έχει αποφασίσει να επιβάλει στις εισαγωγές από την Ινδία, καθιστώντας ασυνήθιστα ακριβά έως απαγορευτικά ακριβά τα ινδικά προϊόντα για τους Αμερικανούς καταναλωτές.

Ο Αμερικανός πρόεδρος υλοποιεί έτσι την απειλή του κατά της συμμαχού των ΗΠΑ, την οποία κατηγορήσε ότι «δεν ενδιαφέρεται για το πόσους ανθρώπους στην Ουκρανία σκοτώνει η ρωσική πολεμική μηχανή». Η Ινδία είναι από τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους της Ρωσίας σε ό,τι αφορά τις εισαγωγές πετρελαίου. Έχει αποτελέσει σημαντική αγορά για τις εξαγωγές της Μόσχας από τη στιγμή που πολλές ευρωπαϊκές χώρες διέκοψαν κάθε εμπορική συναλλαγή με τη Ρωσία μετά την εισβολή της στην Ουκρανία το 2022. Η ένταση ανάμεσα στην Ουάσινγκτον και στο Νέο Δελχί για το θέμα του ρωσικού πετρελαίου παρουσιάζει ιδιαιτερότητες, δεδομένου ότι εκπρόσωπος του υπουργείου Εξωτερικών της Ινδίας έχει ισχυριστεί από τη Δευτέρα πως η υπερδύναμη έχει ενθαρρύνει τη χώρα να εισάγει ρωσικό πετρέλαιο από την αρχή του πολέμου στην Ουκρανία, «προκειμένου να ενισχυθεί η σταθερότητα στην παγκόσμια αγορά ενέργειας», αλλά και επειδή οι ενεργειακοί πόροι από άλλες χώρες προμηθευτές είχαν στραφεί πλέον προς την Ευρώπη.

Παράλληλα, το ινδικό υπουργείο Εξωτερικών είχε τονίσει ότι



Ο Αμερικανός πρόεδρος κατηγόρησε την Ινδία ότι «δεν ενδιαφέρεται για το πόσους ανθρώπους στην Ουκρανία σκοτώνει η ρωσική πολεμική μηχανή».

Το συνολικό ύψος των επιβαρύνσεων ανεβαίνει στο 50%.

«η Ινδία, όπως και κάθε μεγάλη οικονομία, θα λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει τα εθνικά της συμφέροντα και την οικονομική ασφάλεια» και είχε χαρακτηρίσει «αδικαιολόγητη και παράλογη» τη στοχοποίηση της χώρας. Το Νέο Δελχί υποστηρίζει, άλλωστε, ότι οι αγορές φθονώ ρωσικού πετρελαίου, που αποτελούν το 40% των εισαγωγών αργού πετρελαίου, είναι «εθνική υποχρέωση» και διατηρούν υπό έλεγχο τις παγκόσμιες τιμές. Σύμφωνα δε με διεθνείς αναλύσεις, η οργή του Τραμπ εναντίον της Ινδίας περισοότερο στην απροθυμία του πρωθυπουργού Ναρέντρα Μόντι να ανοίξει την αγορά γεωργικών προϊόντων της χώρας του και στην επιμονή του να προστατεύει τα εκατομμύρια των αγροτών της.

Πρόστιμο 1 εκατ. ευρώ στην κινεζική Shein επέβαλε η Ιταλία

Η Ιταλική αντιμονοπωλιακή αρχή επέβαλε πρόστιμο 1 εκατ. ευρώ στην κινεζική διαδικτυακή πλατφόρμα γρήγορης μόδας Shein για παραπλανητικούς οικονομικούς ισχυρισμούς, όπως ανακοίνωσε.

«Η γνωστή μάρκα, που δραστηριοποιείται στους τομείς της γρήγορης και της υπερταχείας μόδας, υιοθέτησε μια παραπλανητική στρατηγική επικοινωνίας σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προϊόντων ένδυσης της», έγραψε η ιταλική αρχή ανταγωνισμού AGCM.

Όπως τόνισε, η Infinite Styles Services Co. Ltd. μια εταιρεία που διαχειρίζεται τον ιστότοπο της Shein στην Ευρώπη, έχει κοινοποιήσει περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς που ήταν «σε ορισμένες περιπτώσεις, αόριστοι, γενικοί ή/και υπερβολικά εμφαντικοί». Η Shein προωθεί ειδική «πράσινη» συλλογή με σεβασμό στο περιβάλλον, όπως ισχυρίζεται. Η ιταλική αρχή, ωστόσο, σημειώνει ότι αυτές οι δηλώσεις μπορεί να οδηγήσουν τους καταναλωτές να πιστέψουν ότι η συλλογή είναι «πλήρως ανακυκλωμένη», κάτι που θεωρεί αναλίσθη δόξα των ινών που χρησιμοποιεί και των συστημάτων ανακύκλωσης που υπάρχουν σήμερα.

«Οι δηλώσεις της Shein σχετικά με την πρόθεσή της να μειώσει τις εκπομπές αερίων

του θερμοκηπίου κατά 25% έως το 2030 και να φτάσει σε μηδενικές εκπομπές έως το 2050 παρουσιάζονται... με αόριστο και γενικό τρόπο – και μάλιστα διαψεύδονται από την πραγματική αύξηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της Shein το 2023 και το 2024», ανέφερε η AGCM. Η Shein δήλωσε ότι «έλαβε άμεσα μέτρα για να αντιμετωπίσει τις ανησυχίες» και «ενίσχυσε τις εσωτερικές διαδικασίες αξιολόγησης». Η Ιταλία είναι η δεύτερη χώρα στην Ευρώπη που λαμβάνει μέτρα κατά της Shein, μετά τη Γαλλία που επέβαλε πρόστιμο 40 εκατ. ευρώ στην εταιρεία για ψεύτικες εκπτώσεις και «greenwashing» τον Ιούλιο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο έθεσε στο στόχαστρο τη Shein για φερόμενες ως παραβιάσεις της νομοθεσίας περί προστασίας των καταναλωτών που αφορούν ψεύτικες εκπτώσεις και παραπλανητικούς ισχυρισμούς βιωσιμότητας.

Η Ε.Ε. εξετάζει τους τελευταίους μήνες πιο προσεκτικά τα εκατομμύρια φθηνά δέματα που εισέρχονται στην Ε.Ε. καθημερινά – η συντριπτική πλειονότητα των οποίων προέρχεται από Κινέζους εμπόρους, όπως οι AliExpress, Temu και Shein.

Αυτές οι εταιρείες έχουν επίσης ερευνηθεί για πιθανή πώληση παράνομων προϊόντων βάσει του νόμου περί ψηφιακών υπηρεσιών.

Κίνδυνο μαζικών πτωχεύσεων νοικοκυριών αντιμετωπίζει η Κίνα

Ξεπερνούν τα 60 εκατ. οι δανειολήπτες που απειλούνται με χρεοκοπία

Ήταν ένα έθνος αποταμιευτών, αλλά τώρα έχουν υπερχρεωθεί τόσο, ώστε κινδυνεύουν από μαζικές πτωχεύσεις νοικοκυριών. Ο λόγος για τους Κινέζους, οι οποίοι επί χρόνια αποταμιεύαν, αλλά με την ενθάρρυνση της κυβέρνησης και κάτω από έναν συνδυασμό συγκυριών δανειστήκαν πάρα πολλά και δυσκολεύονται να τα αποπληρώσουν. Και το Πεκίνο προσπαθεί να τονώσει την κινεζική οικονομία, ενθαρρύνοντας τα νοικοκυριά να δανειζονται και ασκώντας πιέσεις στις κρατικές τράπεζες να χορηγούν περισσότερα δάνεια και με πιο ευνοϊκούς όρους. Τον Μάρτιο επανέλαβε την έκκλησή του για πολλές και φθηνές πιστώσεις, αλλά με την πολιτική αυτή ενδέχεται να οξύνει περαιτέρω το πρόβλημα της υπερχρέωσης των νοικοκυριών.

Σύμφωνα με τη συμβουλευτική εταιρεία Gavekal Dragmonics, στη διάρκεια του περασμένου έτους ένας ανησυχητικός υψηλός αριθμός Κινέζων, κάπου ανάμεσα στα 25 εκατ. και τα 34 εκατ. άτομα, έκανε στάση πληρωμών σε προσωπικά δάνεια. Πρόκειται για αριθμό διπλάσιο από τον αντίστοιχο των προ της πανδημίας επιπέδων. Αν, όμως, συνεκτιμηθούν και προστεθούν σε αυτά τα στοιχεία και όσα δάνεια εξυπηρετούνται μεν, αλλά με καθυστερήσεις τότε ο αριθμός των



Το 2024, περίπου 25 εκατ. με 34 εκατ. Κινέζοι έκαναν στάση πληρωμών σε προσωπικά δάνεια τους.

δανειοληπτών που κινδυνεύουν από χρεοκοπία κυμαίνεται κάπου ανάμεσα στα 61 εκατ. και στα 83 εκατ. άτομα. Εν ολίγοις, ένας αριθμός που ισοδυναμεί με ποσοστά κυμαινόμενα από 5% έως 7% του πληθυσμού άνω των 15 ετών. Και όμως, μέχρι πολύ προσφάτως οι Κινέζοι έμεναν πιστοί στην παραδοσιακή τάση τους για αποταμίευση. Στο διάστημα από το 2021 έως το 2024 η αποταμίευση των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά 50%, κανε στάση πληρωμών σε προσωπικά δάνεια. Πρόκειται για αριθμό διπλάσιο από τον αντίστοιχο των προ της πανδημίας επιπέδων. Αν, όμως, συνεκτιμηθούν και προστεθούν σε αυτά τα στοιχεία και όσα δάνεια εξυπηρετούνται μεν, αλλά με καθυστερήσεις τότε ο αριθμός των

αριθμός των νοικοκυριών που δεν κατόρθωνε να αποπληρώσει τα δάνειά του. Και στο μεταξύ η κυβέρνηση καλεί τους Κινέζους να δανειστούν περισσότερα και να καταναλώνουν περισσότερο, καθώς αντιμετωπίζει την πιστωτική επέκταση ως γρήγορο μέσο για να τονωθεί η οικονομία. Διακινδυνεύει, όμως, να οξύνει περαιτέρω αυτή την κρίση προσωπικού χρέους, που είναι σοβαρή και ιδιαίτερως μεταξύ των νέων της χώρας. Πολλοί δανειολήπτες, ιδιαιτέρως οι νέοι, έχουν παγιδευτεί σε έναν φαύλο κύκλο χρέους, που είναι απότοκο της άγνοιάς τους περί των χρηματοπιστωτικών θεμάτων, της εκτεταμένης ανεργίας των νέων, αλλά και των στάσιμων και μη ικανοποιητικών μισθών.

Ανάμεσά τους όλες οι οικονομικά ανίσχυρες κατηγορίες, όπως οι βιομηχανικοί εργάτες, οι νέοι και χαμηλόμισθοι επαγγελματίες και οι εργαζόμενοι σε επισφαλείς θέσεις χωρίς κοινωνική ασφάλιση κ.λπ. Είναι όλοι αυτοί που δεν κατορθώνουν να τα βγάλουν πέρα, ενώ παράλληλα ζουν με τον φόβο της χρεοκοπίας, τα πιστωτικά τηλεφωνήματα από τις εταιρείες συγκέντρωσης πληρωμών, αλλά και ένα ψυχολογικά εξοντωτικό αίσθημα ντροπής.

Στην οικονομία της Κίνας υπάρχει ένα χάσμα που διευρύνεται. Όσοι είναι σε καλύτερη οικονομική κατάσταση αποταμιεύουν για μια δύσκολη στιγμή. Όσοι είναι φτωχότεροι δεν έχουν άλλη επιλογή από τον δανεισμό και την παγίδα του χρέους. Πρόσφατη έρευνα της κεντρικής τράπεζας της Κίνας μεταξύ 20.000 ατόμων σε 50 πόλεις ανέδειξε μια εικόνα των Κινέζων σε εντεινόμενη απασιοδοξία. Όλο και λιγότεροι νιώθουν ασφαλείς σε ό,τι αφορά τη θέση εργασίας τους, ενώ η προθυμία τους για αγορές έχει καταβαρυνθεί σε επίπεδα που δεν έχουν καταγραφεί ξανά μετά την πανδημία. Και για πολλούς υπερχρεωμένους Κινέζους οι αιτήσεις για νέα δάνεια αποτελούν μέσον, όχι για να αυξήσουν την κατανάλωσή τους αλλά απλώς για να επιβιώσουν.

THE NEW YORK TIMES

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η απειλή Τραμπ για δασμούς 100% στα τσιπ

Των ΜΕΓΚΑΝ ΤΟΜΠΙΝ και ΣΙΝΙΟΥΝ ΓΟΥ / NEW YORK TIMES

Η απειλή του προέδρου Τραμπ να επιβάλει δασμούς 100% στους ημιαγωγούς πιθανότατα θα άφηνε εκτός πολλούς από τους κορυφαίους κατασκευαστές τσιπ στον κόσμο. Δεν θα ισχύουν για εταιρείες που κατασκευάζουν εργοστάσια στις ΗΠΑ ή έχουν υποσχεθεί να το κάνουν, διέκρινε. Τρεις από τους κορυφαίους κατασκευαστές τσιπ στον κόσμο πραγματοποιούν σημαντικές επενδύσεις στις ΗΠΑ: η TSMC, η οποία κατασκευάζει τα περισσότερα από τα προηγμένα τσιπ υπολογιστών στον κόσμο, και οι γίγαντες των τσιπ μνήμης της Νότιας Κορέας Samsung και SK Hynix. Πέρα από αυτό, όμως, η δήλωση του Τραμπ εγείρει πολύ περισσότερα ερωτήματα από όσα απαντά. Οι ημιαγωγοί αποτελούν έναν περίπλοκο στόχο για δασμούς, καθώς περιλαμβάνουν μια αλυσίδα εφοδιασμού που είναι παγκόσμια και εξειδικευμένη.

Πολλά τσιπ κατασκευάζονται στην Ταϊβάν και τη Νότια Κορέα και μετά αποστέλλονται σε άλλη χώρα, όπως η Μαλαισία, για δοκιμές και επεξεργασία. Στη συνέχεια τοποθετούνται σε ηλεκτρονικά είδη ευρείας κατανάλωσης—όπως iPhone, ηλεκτρικά αυτοκίνητα και έξυπνες οικιακές συσκευές—πριν πωληθούν σε όλο τον κόσμο. Τα περισσότερα τσιπ εισέρχονται στις ΗΠΑ ενσωματωμένα σε ηλεκτρονικά είδη ή εξαρτήματα.

Οι ΗΠΑ εισήγαγαν περίπου το 13% των τσιπ παγκοσμίως πέρυσι, κυρίως για να προωθήσουν τις ακμάζουσες βιομηχανίες τεχνικής νοημοσύνης και ηλεκτρικών οχημάτων. Εξι αναλυτές της εφοδιαστικής αλυσίδας που μίλησαν στους New York Times δήλωσαν ότι δεν είναι σίγουροι για το πώς η κυβέρνηση θα μπορούσε να εφαρμόσει και να επιβάλει τους δα-

σμούς. Μια οδός, πρότειναν, θα μπορούσε να είναι η επιβολή των δασμών με βάση το εάν ο κατασκευαστής μιας τεχνικής συσκευής, για παράδειγμα ενός Apple iPhone ή ενός διακομιστή τεχνητής νοημοσύνης Nvidia, είχε εγκαταστήσει στις ΗΠΑ. Ένας άλλος τρόπος θα ήταν να επιθεωρηθούν τα εξαρτήματα μιας συσκευής για να διαπιστωθεί εάν ο κατασκευαστής των ολοκληρωμένων κυκλωμάτων που περιέχονται σε ένα τσιπ, όπως η TSMC, ή των τσιπ μνήμης της, όπως η Samsung, κατασκεύασε κάτι στις ΗΠΑ. Αυτός ο τύπος αξιολόγησης κομμάτι κομμάτι θα αποτελούσε μεγαλύτερη πρόκληση. Ένα άλλο ερώτημα που προκύπτει, είναι τι είδους επενδύσεις θα απαλλάσσον το προϊόν μιας εταιρείας από τους δασμούς. Για παράδειγμα, ο κολοσσός SK Hynix δεσμεύτηκε πέρυσι να κατασκευάσει μια εγκατάσταση στην Ιντιάνα όπου θα συσκευάζει μαζί πολλά τσιπ που είχαν κατασκευαστεί αλλού. Νωρίτερα φέτος, το υπουργείο Εμπορίου ξεκίνησε έρευνα για το εάν οι εισαγωγές τσιπ απειλούν την εθνική ασφάλεια. Η κυβέρνηση Τραμπ αναμένεται να ανακοινώσει το αποτέλεσμα της έρευνας του Τραμπ, ανέφεραν χθες πως αναμένουν ότι η Samsung και η SK Hynix θα εξαιρεθούν. Στην Ταϊβάν, αξιωματούχοι δήλωσαν ότι θα επιδιώξουν προτιμσιακή μεταχείριση όσον αφορά το αποτέλεσμα της έρευνας του υπουργείου Εμπορίου. Ο Τενγκού Ζαφρούλ Αμπντούλ Αζίζ, υπουργός Επενδύσεων, Εμπορίου και Βιομηχανίας της Μαλαισίας, δήλωσε στο κοινοβούλιο ότι οι δασμοί στους ημιαγωγούς θα επηρεάσουν τις κύριες χώρες εξαγωγής ημιαγωγών.

Αλμα στις εξαγωγές της Κίνας παρά την πτώση στο εμπόριο με τις ΗΠΑ

Ισχυρή αύξηση της ζήτησης κινεζικών προϊόντων από Ε.Ε., ΝΑ Ασία, Αυστραλία

Η αύξηση των εξαγωγών της Κίνας επιταχύνθηκε απροσδόκτα τον περασμένο μήνα, σημειώνοντας την ταχύτερη άνοδο από τον Απρίλιο, καθώς η ζήτηση από όλο τον κόσμο αντιστάθμισε τη συνεχιζόμενη πτώση των αποστολών προς τις ΗΠΑ.

Οι συνολικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 7,2% τον Ιούλιο σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, φτάνοντας τα 322 δισ. δολάρια, κάτι που εξέπληξε τους περισσότερους οικονομολόγους, οι οποίοι ανέμεναν επιβράδυνση μετά την ανοδική αναθεώρηση της αύξησης του Ιουνίου κατά 5,9%. Το στατι-

Το Πεκίνο βασίζεται όλο και περισσότερο σε τρίτες χώρες για να παρακάμψει τους δασμολογικούς φραγμούς και για την κατασκευή τελικών προϊόντων ή εξαρτημάτων.

στικό αποτέλεσμα της χαμηλής βάσης του περασμένου έτους πιθανώς εξηγεί εν μέρει την άνοδο σε ετήσια βάση.

Τα στοιχεία που δημοσίευσαν την Πέμπτη οι τελωνειακές αρχές έδειξαν ότι η ανάκαμψη οφείλεται στην ισχυρή αύξηση των εξαγωγών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, τη Νοτιοανατολική Ασία, την Αυστραλία, το Χονγκ Κονγκ και άλλες αγορές, η οποία αντιστάθμισε με το παραπάνω τη διψήφια μείωση στις αγορές των ΗΠΑ τους τελευταίους τέσσερις μήνες. Τα στοιχεία έδειξαν επίσης ότι οι εξαγωγές της Κίνας προς τις Ηνωμένες Πολιτείες, τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της, συνέχισαν να μειώνονται, καταγράφοντας πτώση 6,1% τον



Οι συνολικές εξαγωγές της Κίνας αυξήθηκαν κατά 7,2% τον Ιούλιο σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, φτάνοντας στα 322 δισ. δολάρια. Τα στοιχεία έδειξαν επίσης ότι οι εξαγωγές της Κίνας προς τις Ηνωμένες Πολιτείες συνέχισαν να μειώνονται, καταγράφοντας πτώση 6,1% τον Ιούλιο συγκριτικά με τον προηγούμενο μήνα.

Ιούλιο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

«Αυτό που πραγματικά στήριξε τις ισχυρότερες από το αναμενόμενο εξαγωγές της Κίνας τους τελευταίους τρεις μήνες ήταν οι εξαγωγές σε αγορές εκτός των ΗΠΑ», είπε η Τζακλίν Ρογκ, επικεφαλής οικονομολόγος της BNP Paribas SA για την Κίνα.

Η ανθεκτικότητα των εξαγωγών διατηρείται, παρά τα υψηλά δασμολογικά τέλη που επιβάλλουν οι ΗΠΑ, δείχνοντας ότι η παγκόσμια ζήτηση για κινεζικά προϊόντα παραμένει ισχυρή και εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό μοχλό για την εγχώρια οικονομία.

Το Πεκίνο και η Ουάσινγκτον έχουν προθεσμία έως τις 12 Αυ-

γούστου για να παρατείνουν την 90ήμερη αναστολή των δασμών. Παρότι η κινεζική πλευρά ανέφερε ότι οι δύο χώρες συμφώνησαν να την παρατείνουν έπειτα από συνομιλίες στη Σουηδία τον περασμένο μήνα, Αμερικανοί αξιωματούχοι έχουν δηλώσει ότι ο πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ θα λάβει την τελική απόφαση για τη διατήρηση της συμφωνίας.

Η Κίνα βασίζεται όλο και περισσότερο σε τρίτες χώρες για να παρακάμψει τους δασμολογικούς φραγμούς και για την κατασκευή τελικών προϊόντων ή εξαρτημάτων. Ωστόσο, κινεζική απόφαση για τη διατήρηση της συμφωνίας.

ενδέχεται να επηρεάσει τις εξαγωγές τους επόμενους μήνες.

Οι ΗΠΑ έχουν απειλήσει να επιβάλουν επιπλέον δασμούς σε οποιοδήποτε προϊόν που η Ουάσινγκτον κρίνει ότι «μεταφορτώνεται» μέσω άλλης χώρας. Σύμφωνα με την Bloomberg Economics, το μερίδιο της Κίνας στη συνολική προστιθέμενη αξία της παραγωγής αγαθών που προορίζονται για τις ΗΠΑ μέσω χωρών όπως το Βιετνάμ και το Μεξικό αυξήθηκε από 14% το 2017 σε 22% το 2023.

Το νόμισμα της Κίνας συμβάλλει επίσης στην τόνωση των εξαγωγών. Το γουάν ανέκαμψε ελαφρώς από τον Ιούλιο, αλλά παραμένει πιο αδύναμο από ό,τι ήταν τα τελευταία χρόνια έναντι άλλων νομισμάτων.

Η Σίλικον Βάλεϊ ντύνεται στα χακί και παράγει αμυντικά συστήματα

Εταιρείες βοηθούν τις ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ για τις νέες τεχνολογίες

Σε μια εποχή όπου οι γεωπολιτικές εντάσεις αυξάνονται και η τεχνολογία εξελίσσεται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς, ακόμη και η παραδοσιακά φιλειρηνική Σίλικον Βάλεϊ αλλάζει ρότα. Οι τεχνολογικοί κολοσσοί που είχαν αποκοπεί την εμπλοκή τους σε όπλα και πολεμικές ενέργειες ντύνονται πλέον στο «χακί» και επιστρατεύονται στην υπηρεσία των εθνικών συμφερόντων των ΗΠΑ. Όπως αποκαλύφθηκε πρόσφατα σε μια άκρως συμβολική τελετή στη βάση Myer-Henderson Hall, τέσσερα κορυφαία στελέχη των εταιρειών Meta, OpenAI και Palantir ορκίστηκαν να υποστηρίξουν και να υπερασπιστούν τις ΗΠΑ, με στρατιωτική ενδυμασία και μπότες. Ο στρατός των ΗΠΑ τους απένειμε τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη και τους ενέταξε στη νέα μονάδα τεχνικής καινοτομίας, το «Απόσπασμα 201», με αποστολή να συμβουλευθούν τις ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ για τις νέες τεχνολογίες. Ήταν η κορυφαία στιγμή μιας συστηματικής στρατολόγησης από την κυβέρνηση των ΗΠΑ, η οποία έχει επιταχυνθεί τα τελευταία δύο χρόνια.

Η αλλαγή αυτή είναι εμφανής

και στις εταιρικές πολιτικές των τεχνολογικών κολοσσών. Εταιρείες όπως η OpenAI, η Google και η Meta, που κάποτε είχαν ρητές απαγορεύσεις για τη χρήση AI σε όπλα, έχουν πλέον αφαιρέσει αυτές τις διατυπώσεις. Η OpenAI, η εταιρεία πίσω από το

Ο στρατός των ΗΠΑ απένειμε τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη σε στελέχη των Meta, OpenAI και Palantir.

ChatGPT, συνεργάζεται πλέον με αμυντικές εταιρείες για την κατασκευή τεχνολογίας κατά των drones. Η Meta αναπτύσσει γυαλιά εικονικής πραγματικότητας για την εκπαίδευση στρατιωτών στη μάχη. Και η Google ανακοίνωσε ότι αίρει την απαγόρευση χρήσης AI σε όπλα, τονίζοντας ότι «οι δημοκρατίες θα πρέπει να ηγούνται στην ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης».

Την ίδια στιγμή, ο τομέας της αμυντικής τεχνολογίας γνωρίζει

τεράστια άνθηση, με τις επενδύσεις επιχειρηματικών κεφαλαίων στον κλάδο να αυξάνονται κατά 33% πέρυσι, φτάνοντας τα 31 δισ. δολάρια, σύμφωνα με τη McKinsey.

Επενδυτικοί κολοσσοί όπως η Andreessen Horowitz προωθούν εκατομμύρια δολάρια σε νεοφυείς επιχειρήσεις, ενώ η Y Combinator, που «γέννησε» την Airbnb και την DoorDash, χρηματοδότησε για πρώτη φορά μια startup άμυνας το 2024. Η «στρατιωτικοποίηση» των Big Tech οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες, από τον ανταγωνισμό με την Κίνα για την τεχνολογική ηγεσία και τους συνεχιζόμενους πολέμους σε Ουκρανία και Γάζα, μέχρι το μεταβαλλόμενο πολιτικό κλίμα. Ορισμένα στελέχη και επενδυτές έχουν στραφεί ανοιχτά πλέον προς τα δεξιά, ενώ η κυβέρνηση έχει διαθέσει ρεκόρ κονδυλίων για την άμυνα.

Μέσα σε αυτό το κλίμα πολλοί είναι εκείνοι που εκφράζουν ανησυχίες για το πώς θα χρησιμοποιηθούν αυτά τα προηγμένα όπλα και για τον ελάχιστο έλεγχο που θα έχουν οι δημιουργοί τους στη χρήση τους. Παρ' όλα αυτά, όπως τονίζει ο ιστορικός τεχνο-



Η OpenAI, η εταιρεία πίσω από το ChatGPT, συνεργάζεται πλέον με αμυντικές εταιρείες για την κατασκευή τεχνολογίας κατά των drones, ενώ ο επικεφαλής της, Σαμ Αλτμαν, δήλωσε πρόσφατα ότι «είμαστε περήφανοι και πραγματικά θέλουμε να ασχοληθούμε με τομείς εθνικής ασφάλειας».

λογίας Μάργκαρετ Ο' Μάρα, «οι εταιρείες της Σίλικον Βάλεϊ είναι υπερανταγωνιστικές» και η επιθυμία τους να εισέλθουν στους επικερδείς αμυντικούς τομείς υπερισχύει των ηθικών διλημάτων.

Η Σίλικον Βάλεϊ βέβαια δεν ήταν πάντα αυτό που γνωρίζουμε σήμερα. Τη δεκαετία του '50, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ήταν ο πρώτος σημαντικός υποστηρικτής της, επενδύοντας

σε τεχνολογίες για να ανταγωνιστεί τη Σοβιετική Ένωση. Η Υπηρεσία Προηγμένων Ερευνητικών Προγραμμάτων Άμυνας (DARPA) ήταν αυτή που επώασε τεχνολογίες όπως το Ιντερνετ, που αποτέλεσαν τη βάση για τις μεγαλύτερες εταιρείες του σήμερα, συμπεριλαμβανομένης της Google.

Η σημερινή εποχή, όμως, σματαδοτεί τη λήξη ενός κύκλου. Η «ειρηνιστική» ιδεολογία των

δεκαετιών του '90 και του 2000, η οποία εκφράστηκε με διαμαρτυρίες εργαζομένων για συμβόλαια με το Πεντάγωνο, ανήκει πλέον στο παρελθόν. Η νέα γενιά της τεχνολογίας είναι υπερήφανη που συμμετέχει στην άμυνα των ΗΠΑ, με τον επικεφαλής της OpenAI, Σαμ Αλτμαν, να δηλώνει πρόσφατα ότι «είμαστε περήφανοι και πραγματικά θέλουμε να ασχοληθούμε με τομείς εθνικής ασφάλειας».

Από ρεκόρ σε ρεκόρ το Airbnb στην Ελλάδα

Στο 1,06 εκατ. τα κρεβάτια στις βραχυχρόνιες μισθώσεις τον Ιούνιο, 166.000 περισσότερα από αυτά των ξενοδοχείων

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Με την τουριστική περίοδο να κορυφώνεται, κλιμακώνεται και το πλήθος των ταξιδιωτών που φιλοξενοούνται σε βραχυχρόνιες μισθώσεις. Ο αριθμός των διαθέσιμων κρεβατιών σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης τύπου Airbnb εκτοξεύτηκε έτσι τον Ιούνιο σε νέο ιστορικό ρεκόρ. Το πλήθος των κλινών σε τέτοιου είδους δωμάτια φιλοξενίας ξεπερνάει πλέον κατά 166.146 τις διαθέσιμες κλίνες σε ξενοδοχεία.

Τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2025 καταγράφηκαν διαδοχικά ρεκόρ στον αριθμό διαθέσιμων κλινών βραχυχρόνιας μίσθωσης

Ο κλάδος υποστηρίζει πάνω από 100.000 θέσεις εργασίας και συνεισφέρει μεταξύ 4,5% και 5,4% στο ΑΕΠ της χώρας, αναφέρει πρόσφατη έρευνα.

(1,038 εκατ. και 1,061 εκατ. αντίστοιχα), σημειώνοντας τις υψηλότερες τιμές από τον Ιανουάριο του 2019 οπότε και ξεκίνησαν να υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, μέχρι σήμερα, με την αμέσως επόμενη υψηλότερη επίδοση να αφορά τον Αύγουστο του 2024 (1,023 εκατ.), δείχνουν τα στοιχεία που παραθέτει το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων INSETE.

Την ίδια ώρα, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου της Ελλάδας (ΕΞΕ), που απεικονίζουν την κατάσταση στα τέλη του 2024, στην Ελλάδα σήμερα λειτουργούν 10.104 ξενοδοχεία όλων των κατηγοριών με συνολικά 447.363 δωμάτια και 894.854 κρεβάτια.

Σύμφωνα με τη Μονάδα Οικονομικής Ανάλυσης και Ερε-



Την περίοδο 2018-2024 η Ελλάδα παρουσιάζει από τις υψηλότερες αυξήσεις στον συνολικό αριθμό διανυκτερεύσεων σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης (123,1%) μεταξύ ανταγωνιστικών αγορών (Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Κροατία, Κύπρος, Μάλτα, Πορτογαλία), με τις περισσότερες διανυκτερεύσεις (πάνω από οκτώ στις δέκα) να αφορούν ξένους τουρίστες.

της Eurobank, η σημαντική άνοδος του αριθμού των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης την περίοδο 2022-2024 κάλυψε, μαζί με τα καινούργια ξενοδοχεία, το έλλειμμα σε υποδομές για τη φιλοξενία των αυξημένων διεθνών τουριστικών αφίξεων. Ωστόσο τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης την τριετία 2022-2024 παρουσιάζουν κατά μέσον όρο χαμηλότερο ποσοστό πληρότητας (30,1%) και χαμηλότερη μέση διάρκεια παραμονής (3,7 ημέρες) συγκριτικά με τα ξενοδοχεία (56,1% και 4,0 ημέρες), επισημαίνει η Eurobank. Σε κάθε περίπτωση, την περίοδο 2018-2024 η Ελλάδα παρουσιάζει από τις υψηλότερες αυξήσεις στον συνολικό αριθμό διανυκτερεύσεων σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης (123,1%) με-

ταξύ ανταγωνιστικών αγορών (Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Κροατία, Κύπρος, Μάλτα, Πορτογαλία), με τις περισσότερες διανυκτερεύσεις (πάνω από οκτώ στις δέκα) να αφορούν ξένους τουρίστες.

Το τελευταίο δελτίο του INSETE αναφέρει ότι η εξέλιξη του αριθμού των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης κατά το πρώτο εξάμηνο του 2025 παρουσιάζει συνεχή άνοδο σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024, συνεχίζοντας την τάση που ξεκίνησε το 2023 και ενισχύθηκε το 2024. Το δεύτερο τρίμηνο ξεκίνησε επίσης θετικά, καθώς τον Απρίλιο καταγράφηκαν 228.000 καταλύματα, αυξημένα κατά 16.000 σε σχέση με τον Απρίλιο του 2024 (212 χιλιάδες). Τον Μάιο η αύξηση συνεχίστηκε με 236.000 καταλύματα, κατά

18.000 περισσότερα έναντι των 218.000 του Μαΐου 2024. Τέλος, τον Ιούνιο ο αριθμός των καταλυμάτων ανήλθε σε 242.000, καταγράφοντας νέα άνοδο 17.000 έναντι των 225.000 τον Ιούνιο του 2024. Η συνεχής αύξηση ενισχύει ακόμα περισσότερο την ανοδική δυναμική που διαμορφώθηκε από την αρχή του έτους.

Η ανοδική πορεία στις διαθέσιμες κλίνες βραχυχρόνιας μίσθωσης συνεχίζεται σταθερά και το πρώτο εξάμηνο του 2025, σε συνέχεια της θετικής εικόνας του 2024. Το δεύτερο τρίμηνο ξεκίνησε με ισχυρή άνοδο, με τον Απρίλιο να καταγράφει 1.008 εκατ. κλίνες, αυξημένες κατά 73.000 έναντι των 935.000 του Απριλίου 2024. Τον Μάιο οι διαθέσιμες κλίνες ήταν 1.038 εκατ., κατά 76.000 περισσότερες από

τις 962.000 του Μαΐου 2024. Τον Ιούνιο, οι κλίνες αυξήθηκαν περαιτέρω σε 1.061 εκατ., σημειώνοντας αύξηση 70.000 σε σύγκριση με τις 991.000 τον Ιούνιο του 2024. Αξιοσημείωτο είναι πως το όριο του 1 εκατομμυρίου κλινών ξεπεράστηκε ήδη από τον Απρίλιο του 2025, αρκετά νωρίτερα σε σχέση με τον Ιούλιο το 2024, που αποτελεί και μήνα αιχμής για τον τουρισμό.

Εν τω μεταξύ, πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήσε το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ) δείχνει ότι τα τελευταία χρόνια η συνεισφορά των βραχυχρόνιων μισθώσεων στο ΑΕΠ της χώρας υπολογίζεται ότι κινήθηκε μεταξύ 4,5% και 5,4%, ή περίπου 3,25 δισ. ευρώ, υποστηρίζοντας πάνω από 100.000 θέσεις εργασίας.

Ο πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων Γιάννης Χατζής, σε πρόσφατη συνέντευξή του στην «Καθημερινή» σημείωσε ότι «η διεύρυνση των βραχυχρόνιων μισθώσεων χωρίς θεσμικό έλεγχο και με ελλιπή ρύθμιση δημιουργεί πολλαπλές επιπτώσεις τόσο στην τουριστική αγορά όσο και στην κοινωνική συνοχή». «Η διεθνής εμπειρία, και ιδίως η περίπτωση της Ισπανίας, δείχνει ότι η υπέρμετρη εξάπλωση τέτοιων δραστηριοτήτων χωρίς ουσιαστικό θεσμικό φρένο οδηγεί σε εκτόξευση των τιμών κατοικίας, αλλοίωση της κοινωνικής δομής, τουριστοφοβία και υποβάθμιση του βιώσιμου τουριστικού μοντέλου».

Οι βραχυχρόνιες μισθώσεις, υπογραμμίζει η Eurobank στη μελέτη της, «πρέπει να επιστρέψουν στον σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκαν: την οικονομία διαμοιρασμού, ήτοι κατοικίες τις οποίες οι ιδιοκτήτες τους τις χρησιμοποιούν οι ίδιοι και τις υπειστέλλουν για λίγες ημέρες, όταν δεν τις χρησιμοποιούν». «Μια κατοικία η οποία ενοικιάζεται για 10 ή 11 μήνες αποτελεί κανονική οικονομική δραστηριότητα και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοια». Ειδικότερα, «επωφελούνται από φορολογικό και κανονιστικό αρμπιτράζ έναντι των ξενοδοχείων, νοθεύοντας τον ανταγωνισμό». Επιπλέον, αυτή η πρακτική δίδει πολύ ισχυρό κίνητρο εκτός σχεδίου δόμησης, υποβαθμίζοντας το τοπίο. Η δε χρήση οικιστικών ακινήτων για εμπορικούς σκοπούς μπορεί να οξύνει το στεγαστικό, τονίζει η Eurobank.

Όσον αφορά το στεγαστικό πρόβλημα, για το οποίο ενοχοποιείται μεταξύ άλλων και η δραστηριότητα των τουριστικών μισθώσεων, μελέτη του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών έδειξε ότι είναι μικρή μόνον η επίδρασή της, εκτιμώντας ότι ο βασικός λόγος για τα υψηλά ενοίκια είναι τα κλειστά σπίτια και όχι το Airbnb.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Ιουλίου 2025

Ο Ιούλιος, αν και ο μήνας που ξεκινούν οι διακοπές των Κυπρίων, έδωσε μια δυναμική ώθηση στην κτηματαγορά. Φυσικά σε σεβαστό ποσοστό αυτό ευθύνεται και στη ζήτηση από ξένους, οι οποίοι φέτος κατακλύζουν τη χώρα μας φέρνοντας την σε συνθήκες τουριστικής πληρότητας. Έτσι λοιπόν όλα τα μετρήσιμα στοιχεία τον κατατάσσουν μακράν ως τον καλύτερο σε επιδόσεις μήνα του έτους μέχρι σήμερα. Τον Ιούλιο του 2025 σημειώθηκαν συνολικά (Παγκύπρια) 1.878 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, κατατάσσοντας τον στον καλύτερο μήνα το τρέχοντος έτους μέχρι σήμερα, εκτοπίζοντας τον Ιούνιο στην δεύτερη θέση. Τον Ιούλιο του 2024 είχαν σημειωθεί 1.856 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια ανεπαισθητή άνοδο φέτος της τάξης του 1,2% σε σχέση με πέρυσι.

Η εικόνα με τα πωλητήρια έγγραφα (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν) κατά τον Ιούλιο ήταν πολύ καλύτερη, αφού σημειώθηκε συνολική αύξηση της τάξης του 11% σε σχέση με τον Ιούλιο πέρυσι: φέτος κατατέθηκαν συνολικά 1.832 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με τα 1.657 που κατατέθηκαν πέρυσι. Έτσι η πρώτη επταμηνία φέτος έκλεισε με συνολική αύξηση 15% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Ιούλιο φέτος κυμάνθηκε περί των €464,4 εκατ. Συγκρινόμε-



Τον Ιούλιο του 2025 σημειώθηκαν συνολικά (Παγκύπρια) 1.878 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, κατατάσσοντας τον στον καλύτερο μήνα το τρέχοντος έτους μέχρι σήμερα, εκτοπίζοντας τον Ιούνιο στην δεύτερη θέση.

νη με τον Ιούλιο του 2024 όπου η συνολική αξία ήταν περί των €427,3 εκατ., βλέπουμε μια σεβαστή αύξηση επενδυμένων κεφαλαίων της τάξης του 8,7%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών; Η Λευκωσία κατέγραψε 558 πωλήσεις τον Ιούλιο φέτος έναντι 485 πωλήσεων τον Ιούλιο του 2024, σημειώνοντας αύξηση 15%. Η συνολική αξία συναλλαγών εκτοξεύθηκε κατά 16,2% εφόσον τον Ιούλιο φέτος επενδύθηκαν περί των €101,3 εκατ., ενώ τον αντίστοι-

χο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περί των €87,2 εκατ., αντιστρέφοντας πλήρως την εικόνα της Λευκωσίας του περασμένου Ιουνίου. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουλίου 29,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 21,8% επί της αξίας συναλλαγών. Εκτόξευση πέτυχε η Λευκωσία με 422 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 36% αυξημένα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2024. Τους πρώτους επτά μήνες η Λευκωσία σημειώνει αύξηση σε πωλητήρια έγγραφα της τάξης του 17%.

Η Λεμεσός κατέγραψε 520 πωλήσεις τον Ιούλιο φέτος έναντι 553 πωλήσεων τον Ιούλιο του 2024, σημειώνοντας ελαφριά κάμψη 6%. Εκτόξευση κατά 19,1% σημείωσε η συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Ιούλιο φέτος επενδύθηκαν περί των €202,5 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περί των €170 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουλίου 29,4% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 43,6% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον η Λεμεσός κατέγραψε και

579 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 5% αυξημένα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2024. Οι πιο πάνω επιδόσεις και δη της αξίας συναλλαγών και των νέων πωλητηρίων εγγράφων την στέφουν άνετα σαν τη βασιλισσα της αγοράς.

Η Λάρνακα κατέγραψε 378 πωλήσεις τον Ιούλιο φέτος έναντι 346 πωλήσεων τον Ιούλιο του 2024, σημειώνοντας αύξηση 9,2%. Η συνολική αξία συναλλαγών εκτοξεύθηκε κατά 20,4%, εφόσον τον Ιούλιο φέτος επενδύθηκαν περί των €62 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περί των €51,5 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουλίου 20,1% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 13,4% επί της αξίας συναλλαγών. Σε αντίθεση, η Λάρνακα τον Ιούλιο κατέγραψε μείωση 6% σε νέα πωλητήρια έγγραφα: 395 πωλητήρια έγγραφα φέτος έναντι 418 πέρυσι. Παρόλα αυτά, η Λάρνακα εξακολουθεί τη θετική της πορεία στην έλκυση επενδύσεων.

Η Πάφος κατέγραψε 317 πωλήσεις τον Ιούλιο φέτος έναντι 386 πωλήσεων τον Ιούλιο του 2024, σημειώνοντας μείωση 17,9%. Μεγάλη μείωση με 19% είχε και η συνολική αξία συναλλαγών εφόσον τον Ιούλιο φέτος επενδύθηκαν περί των €82,8 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περί των €102,2 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουλί-

ου 16,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 17,8% επί της αξίας συναλλαγών, γεγονός που διατηρεί την Πάφο στη δεύτερη θέση επενδυμένων κεφαλαίων μετά τη Λεμεσό, αλλά στα μισά της και ουσιαστικά φλερτάροντας με τη Λευκωσία. Αύξηση κατέγραψε όμως η Πάφος στα πωλητήρια έγγραφα αφού υπήρξαν 342 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 16% αυξημένα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2024. Η Πάφος φαίνεται να πηγαίνει πολύ καλύτερα ποδοσφαιρικά παρά επενδυτικά.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 105 πωλήσεις τον Ιούλιο φέτος έναντι 86 πωλήσεων τον Ιούλιο του 2024 σημειώνοντας σημαντική άνοδο της τάξης του 22,1%. Πρακτικά αμετάβλητη έμεινε η συνολική αξία συναλλαγών αφού σημείωσε οριακή μείωση 1,9%, με τον Ιούλιο φέτος να καταγράφει επενδύσεις της τάξης των €15,9 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 κατέγραψε €16,2 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουλίου 5,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 3,4% επί της αξίας συναλλαγών. Η Αμμόχωστος κατέγραψε αύξηση Ιουλίου κατά 13% σε νέα πωλητήρια έγγραφα, με 94 φέτος έναντι 83 πέρυσι. Ο Ιούλιος δεν υπήρξε ιδιαίτερα τονωτικός για την επαρχία.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.



Ο **Θίασος** του «Όρκου της Ευρώπης» του Ουαζντί Μουαουάντ, στην παγκόσμια πρεμιέρα της παράστασης στην Επίδαυρο. Η διαχείριση του ζητήματος της κληρονομιάς της βίας από τον Λιβανοκαναδό καλλιτέχνη προκάλεσε συζητήσεις.

Ευρώπη των θυτών ή των θυμάτων;

Ποιες πληγές ανοίγει μια γενοκτονία; Κληρονομείται η ενοχή; Διαιωνίζεται σαν κατάρρα; Ποια είναι η θέση της Ευρώπης; Αυτά είναι ορισμένα από τα ερωτήματα που προέκυψαν από την παράσταση «Ο όρκος της Ευρώπης» του Λιβανοκαναδού σκηνοθέτη και συγγραφέα Ουαζντί Μουαουάντ, που έκανε την παγκόσμια πρεμιέρα της στο Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου. Η «Κ» δημοσιεύει δύο διαφορετικές αναγνώσεις.

Αέναο αυτομαστίγωμα

Του **ΣΤΑΘΗ Ν. ΚΑΛΥΒΑ**

«Ο **όρκος της Ευρώπης**», η θεατρική παράσταση που ανέβηκε στην Επίδαυρο, παίρνει ως αφορμή τον μύθο της αρπαγής της Ευρώπης για να μιλήσει για τα «κλάματα» των «αρχαίων τραυμάτων» που «κανείς ποτέ δεν αφηγήθηκε» και να αναζητήσει το «πρωταρχικό τραύμα που αιμορραγεί ακόμα». Αυτό τουλάχιστον μας λέει ο συγγραφέας του έργου, Ουαζντί Μουαουάντ, στο σκηνοθετικό του σημείωμα.

Το **έργο** δομείται γύρω από την αφήγηση μιας ηλικιωμένης γυναίκας που λέγεται Ευρώπη και περιγράφει μια φρικτή σφαγή σε κάποια φανταστική χώρα. Ως οχτάχρονο παιδί, η Ευρώπη υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας και συνένοχος αυτής της σφαγής, καθώς κατέδωσε κάποια παιδιά που προσπαθούσαν να κρυφτούν. Οι ενοχές της την οδηγούν στον φόνο και κατόπιν στην εγκατάλειψη των παιδιών της. Καλεί τρεις κόρες της που μεγάλωσαν μακριά της για να τους αποκαλύψει την αλήθεια. Ο γιος, μάλιστα, μιας κόρης δικάζεται για τον βιασμό και φόνο της φίλης του. Η βία αναπαράγεται κληρονομικά και η γενοκτονία. Οσο για τον τίτλο του έργου, παραπέμπει στην ανάγνωση της ευρωπαϊκής ιστο-

ρίας ως πρωταρχικά ιμπεριαλιστικής, αποικιακής και βίαιης. Όλα αυτά πασπαλισμένα με τα συστατικά της αρχαίας τραγωδίας: αίμα, ενοχή, κάθαρση.

Όλα αυτά επικοινωνούνται μέσα από ατελείωτες και επαναλαμβανόμενες περιγραφές ακραίας βίας, δηλαδή μια πορνογραφία της βίας που περιλαμβάνει ως και συνδυασμό βιασμού με κατηλιισμό. Οι ερμηνείες κινού-

Ο **τίτλος του έργου παραπέμπει στην ανάγνωση της ευρωπαϊκής ιστορίας ως ιμπεριαλιστικής, αποικιακής και βίαιης.**

νται σε τέμπο υστερίας, ενώ περιρρισεύουν η κοινοτοπία και οι αυθαίρετοι ισχυρισμοί. Για παράδειγμα, η εξαντλητική αφήγηση του εγκλήματος από τον θυτή πλασάρεται ως ο δρόμος της μελλοντικής του αποφυγής, ενώ η ενοχή υποτίθεται πως περνάει κληρονομικά στους απογόνους, που είναι καταδικασμένοι να παράγουν βία ακόμη και αν δεν γνωρίζουν τίποτα για το προπατορικό τους αυτό αμάρτημα. Αν όμως ο Μουαουάντ ήθελε να ξεφύγει από τα κλισέ και να ασχοληθεί με

την ουσία του προβλήματος, θα έδινε λιγότερο βάρος στην αποσιώπηση της μαζικής βίας και περισσότερο π.χ. στην απάθεια που αναπόφευκτα γεννάει η υπερέκθεση σ' αυτήν, θα στρεφόταν από το αέναο αυτομαστίγωμα στο δύσκολο πρόβλημα της εργαλειοποίησης της βίας. Θα έκανε, με άλλα λόγια, ό,τι έκανε με αζεπύραστη ευαισθησία και διακριτικότητα στο συγκλονιστικό έργο του «Πυρκαγιές».

Η **αρχαία** τραγωδία έχει συνήθως πολύ αίμα, όμως το πολύ αίμα δεν φτιάχνει αρχαία (ή σύγχρονη) τραγωδία. Αν ήταν έτσι, κάθε ταινία σπλάτερ θα ήταν Αισχύλος. Στο τέλος της παράστασης (πολύ νωρίτερα για την ακρίβεια), ο θεατής έχει δύο επιλογές: είτε να ξεχάσει το θέαμα που του προσφέρθηκε, αποδίδοντάς το, αν είναι γενναιόδωρος, στην επιθυμία του Μουαουάντ να επαναλάβει το κατόρθωμα των «Πυρκαγιών»· είτε να το καταπιεί αμάσητο, πείθοντας τον εαυτό του πως ο αφορπητός όσο και κοινότοπος αυτός διδακτισμός μεταφέρει στην πραγματικότητα ένα πολύ σοφό και πολύ βαθύ μήνυμα.

Ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και συγγραφέας του βιβλίου «The Logic of Violence in Civil War».

Της **ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ Ν. ΗΛΙΑΔΟΥ**

Στο **τέλος** του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και με αφετηρία τη Διακήρυξη Σουμάν ιδρύθηκε η πρώτη ευρωπαϊκή κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα, με στόχο τη διασφάλιση της ειρήνης στην πολύπαθη ήπειρο μέσω της εμβάθυνσης της οικονομικής συνεργασίας. Σήμερα, περίπου 75 χρόνια μετά, η Ευρώπη εμφανίστηκε στη σκηνή της αρχαίας Επιδαύρου ως γυναίκα αντίστοιχης ηλικίας, η οποία ταλανίζεται από την αιματηρή ανάμνηση μιας ομαδικής σφαγής και αναγκάζεται να συναντήσει την παιδική της ηλικία.

Τρία τέκνα αναφέρονται: Μία απόγονος της αρχαίας Ελλάδας, η οποία συνδέεται με το θεμέλιο της σύγχρονης αντιληψης για την ευρωπαϊκού τύπου δημοκρατία, την ισονομία και τον ανθρωποκεντρισμό ως βάση για την κατοχύρωση θεμελιωδών δικαιωμάτων. Μία εκπρόσωπος των μεταναστευτικών ρευμάτων προς την Ευρώπη από τον Νότο, τα οποία αλλάζουν την πληθυσμιακή σύνθεση της ηπείρου. Και μία εκπρόσωπος των μεταναστευτικών ρευμάτων από την Ευρώπη προς άλλες ηπείρους (Quebec),

όπου μεταφέρεται και η ιστορική μνήμη της Ευρώπης. Στη σύγχρονη εποχή, οι κόρες της Ευρώπης, κατά την υπόθεση του έργου, ζουν όλες τη φρίκη της βίας και της καταστροφής σε προσωπικό και οικογενειακό επίπεδο. Αυτό συμβαίνει ακόμη και για την πιο αισιόδοξη εξ αυτών, που ερμηνεύει τη βίαιη πράξη του αποχωρισμού από τη μητρική αγκαλιά ως πράξη αγάπης, ενώ μάλιστα ο δικός της

Σήμερα, που η εικόνα της βίας είναι καθημερινότητα, ενώ ο πόλεμος εξελίσσεται στην Ευρώπη, το έργο είναι εξαιρετικά επίκαιρο.

απόγονος ζει τη φρίκη αποτρόπαιου εγκλήματος για το οποίο διώκεται ως ένοχος.

Η **βασική** ιδέα που διατρέχει την εντυπωσιακή αρθρωτή παράσταση του Ουαζντί Μουαουάντ είναι η διαπίστωση ότι η εμπειρία της βίας γεννάει ανθεκτικότητα, ανοχή απέναντι στη βία και έτσι διαιωνίζεται, κληροδοτείται ως ενός είδους κατάρρα στις επόμενες γενεές. Κατ' αυτόν τον τρόπο για τη σύγχρονη Ευρώπη, η βία περνάει από το

επίπεδο της οργανωμένης βίας σε συλλογική βάση που εκδηλώθηκε κατά το παρελθόν με πολέμους, σφαγές, αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών κ.ά., στο ατομικό και οικογενειακό επίπεδο του σήμερα, στη σύγχρονη βία της ειρηνικής καθημερινότητας που εκδηλώνεται μεταξύ των ανθρώπων που συνυπάρχουν στην οικογένεια, στο σχολείο, στην εργασία, στη γειτονιά κ.ο.κ. Αλλωστε, μόνη η ανάγνωση της βίας που διαπράχθηκε στο παρελθόν δεν μπορεί να λύσει την κατάρρα που βαρύνει το μέλλον, όσες φορές και εάν ομολογεί κανείς το λάθος που έγινε.

Η **παράσταση** βασίζεται σε μυθολογία. Έτσι, η βασική ιδέα δεν μπορεί να μεταγραφεί και να αναγνωσθεί με άξονα τον τρόπο κατά τον οποίο η έννομη τάξη αντιλαμβάνεται την απόδοση ευθύνης, που κατά το ποινικό δίκαιο είναι ατομική. Πολύ περισσότερο, δεν προτείνονται λύσεις για το πολυδιάστατο πρόβλημα της βίας. Όμως σήμερα, που η εικόνα και η εμπειρία της βίας είναι καθημερινότητα, ενώ ο πόλεμος εξελίσσεται ήδη στην Ευρώπη, το έργο είναι εξαιρετικά επίκαιρο.

Η κ. Αικατερίνη Ν. Ηλιάδου είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια στη Νομική Σχολή Αθηνών.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

10-16.8.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

Μουσικό ταξίδι στην παράδοση

Στο πλαίσιο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Προγράμματος Πολιτιστικής Αποκέντρωσης του υφυπουργείου Πολιτισμού, παρουσιάζεται η συναυλία «Μουσικό Ταξίδι στην Παράδοση», σε δασικευές και ενορχηστρώσεις Νεοκλή Νεοφυτίδη, στοχεύοντας στην επανασύνδεση του κοινού με την κυπριακή μουσική κληρονομιά, μέσα από μια σύγχρονη καλλιτεχνική προσέγγιση που αναδεικνύει τον πλούτο και τη διαχρονικότητα της. Συντελεστές: Σάββας Χριστοδούλου (φλάουτο/Καλλιτεχνική επιμέλεια), Μαριάννα Γεωργίου (πιάνο), Μαρίζα Αναστασιάδη και Άννα Αριστείδου (τραγούδι), Γιώργος Γεωργίου (κλαρινέτο), Άγγελος Χαράλαμπος (όμποε), Άννα Φυλαχτού και Νικόλας Ελευθερίου (φαγκότο), Κατερίνα Δεσποτή (γαλλικό κόρνο). Συναυλίες: Βρύση της Λυσού, 11 Αυγούστου 8:00 μ.μ. Θεατράκι Στατού-Αγίου Φωτίου, 12 Αυγούστου 8:00 μ.μ. Ακολουθούν συναυλίες και τον Σεπτέμβριο.



ΕΚΘΕΣΗ

Sector 2: Λευκωσία

Συνεχίζεται στο Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας η προσωρινή έκθεση με τίτλο «Sector 2: Λευκωσία». Πρόκειται για μια ξεχωριστή, βιωματική έκθεση, που προτίθεται να δώσει μέσα από μια καινοτόμο μουσειολογική προσέγγιση και εμπειρία την ιστορία της Πράσινης Γραμμής, μιας γραμμής που 60 χρόνια τώρα χαράσσει την τελευταία μοιρασμένη πρωτεύουσα της Ευρώπης. Ο τίτλος της έκθεσης, «Sector 2: Λευκωσία», επιλέχθηκε συμβολικά, αφ' ενός περιγράφει τη γεωγραφική κατανομή της Λευκωσίας στους τομείς Ελέγχου που δημιούργησε η Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών και αφ' ετέρου προβάλλει πέρα από συναισθηματισμούς την κοινή «μοίρα» που κουβαλά η πόλη, η Λευκωσία, σε μια άλλη εκδοχή της, καθορισμένη ως Τομέας 2 (Sector 2). Τέσσερις κύριες ενότητες αναπτύσσονται με γνώμονα τις χρονολογίες-ορόσημα 1956, 1958, 1963, 1964 και 1974. Η έκθεση στοχεύει να ρίξει φως σε άγνωστες πτυχές της ιστορίας, προσκαλώντας παράλληλα τον επισκέπτη να αντιληφθεί το συλλογικό τραύμα που εξακολουθούν να βιώνουν οι Λευκωσιάτες εκατέρωθεν της διαχωριστικής γραμμής. Διάρκεια έκθεσης έως 31 Οκτωβρίου.

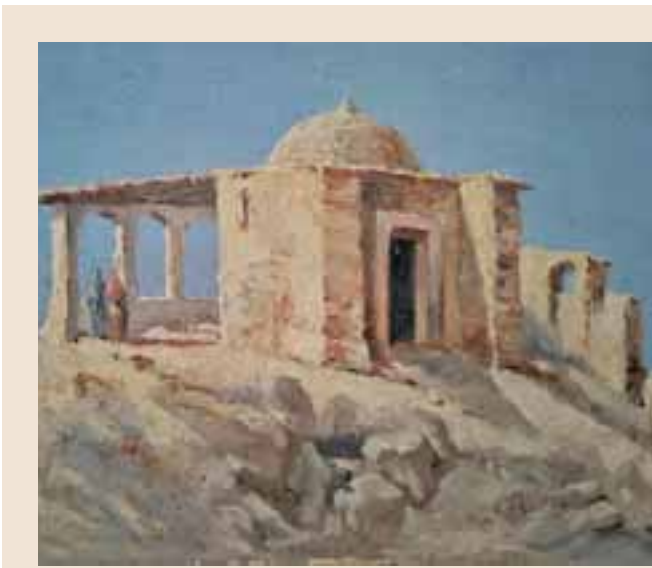
ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Αναπαράσταση παραδοσιακού γάμου

Η αναπαράσταση παραδοσιακού γάμου έχει στόχο να ζωντανέψει και να κρατήσει τα παραδοσιακά ήθη και έθιμα του κυπριακού γάμου. Μέσα από μια βιωματική και διαδραστική εμπειρία, οι επισκέπτες μαθαίνουν για την παράδοση και νιώθουν το δέσιμο με το παρελθόν. Η εκδήλωση συνδυάζει θέατρο, παραδοσιακή μουσική και εργαστήρια. Η ενεργός συμμετοχή των κατοίκων του χωριού κάνει την εμπειρία πιο αυθεντική και αναδεικνύει τη



συνέχεια της παράδοσης. Συμβάλλει στην ενίσχυση της πολιτιστικής μας ταυτότητας και τη μετάδοση των παραδόσεων με βιωματικό και διαδραστικό τρόπο. Παρουσιάζονται έθιμα όπως το ζύμωμα του ψωμιού, η προετοιμασία του φαγητού και τα γαμήλια τραγούδια, ενώ το κοινό συμμετέχει ενεργά, παίρνοντας ρόλους και γινόμενο μέρος της ιστορίας. Το δρώμενο θα παρουσιαστεί στην κοινότητα των Γερακιών και θα διαρκέσει τέσσερις μέρες ως εξής: 13 Αυγούστου: Πλύσιμο του σπαριού, ώρα 5:00 μ.μ. 14 Αυγούστου: Φούρνισμα του ψωμιού για το κάλεσμα, ώρα 9:30 π.μ. και άλεσμα του σπαριού, ώρα 6:00 μ.μ. 15 Αυγούστου: Στόλισμα νύφης και γαμπρού, ώρα 5:00 μ.μ. 16 Αυγούστου: Χορός και στόλισμα κρεβατιού, ώρα 5:00 μ.μ.



ΕΚΘΕΣΗ

Στροβιλίζοντας στον Χρόνο

Η Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας παρουσιάζει την έκθεση «Στροβιλίζοντας στον Χρόνο». Η έκθεση αναδεικνύει τη συλλογή έργων τέχνης του Δήμου Λάρνακας και ταξιδεύει τον επισκέπτη μέσα από τέσσερις θεματικές ενότητες, οι οποίες αποκαλύπτουν την εξέλιξη και την ανάπτυξη του κυπριακού εικαστικού γίνεσθαι, με έμφαση στην κυπριακή ιστορία, τον τόπο και τους ανθρώπους του. Η έκθεση χωρίζεται σε τέσσερις ανεξάρτητες αίθουσες, που κάθε μία «στροβιλίζει» τους επισκέπτες σε διαφορετικές χρονικές περιόδους της τέχνης. Οι ενότητες της έκθεσης περιλαμβάνουν: «Προσωπογραφίες», «Χαρακτική», «Τοπιογραφία», «Ναΐφ τέχνη». Τα έργα που παρουσιάζονται ανήκουν στη συλλογή του Δήμου Λάρνακας. Η έκθεση «Στροβιλίζοντας στον Χρόνο» προσφέρει στους επισκέπτες την ευκαιρία να εξερευνήσουν μια σημαντική πτυχή της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου. Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας, Λεωφόρος Αθηνών, πλατεία Ευρώπης, Λάρνακα.

πτες σε διαφορετικές χρονικές περιόδους της τέχνης. Οι ενότητες της έκθεσης περιλαμβάνουν: «Προσωπογραφίες», «Χαρακτική», «Τοπιογραφία», «Ναΐφ τέχνη». Τα έργα που παρουσιάζονται ανήκουν στη συλλογή του Δήμου Λάρνακας. Η έκθεση «Στροβιλίζοντας στον Χρόνο» προσφέρει στους επισκέπτες την ευκαιρία να εξερευνήσουν μια σημαντική πτυχή της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου. Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας, Λεωφόρος Αθηνών, πλατεία Ευρώπης, Λάρνακα.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Στον Παράδεισο έχω σημαδέψει ένα νησί...

Η Isnotgallery και το Almyra Hotel στην Πάφο, συνεχίζουν τη συνεργασία τους, παρουσιάζουν την ομαδική έκθεση «Στον Παράδεισο έχω σημαδέψει ένα νησί...», σε επιμέλεια Αντρου Ευσταθίου. Στην έκθεση συμμετέχουν οι καλλιτέχνες: Ελύσια Αθανάτου, Κωστής Γεωργίου, Όπου Ζούνη, Ελένη Κινδώνη, Γιάννης Κωφτερός, Μαρία Κωφτερού, Μαριέλλα Μπιλίτσα, Κατερίνα Νεοφυτίδου, Χριστίνα Παπαϊωάννου, Ελίνα Παρθενίου, Αντρέας Σκουφάρης, Έλενα Τσιγαρίδου, Αλέκος Φασιανός, Ελίνα Χατζηνικόλα, Ilina Chervonnaya, Nikita Kravtsov και Camille

Sagnes. Σε διάφορους Παράδεισους: Ερωτικούς, φανταστικούς,καλλιτεχνικούς, υπαρκτικούς- φανταζόμαστε πως αναγνωρίζουμε μια ιδέα. Ένα σημείο που περιέχει όλα όσα επιθυμούμε: ευφύια, ορθή παρουσίαση, αμεσότητα (με ένα κοινό). Αυτοί οι Παράδεισοι (έργα τέχνης ή έρωτες, ό,τι προτιμάτε) μοιάζουν με ιστορίες που μπαίνουν μέσα τους και έχεις την ψευδαίσθηση πως σε αφορούν. Αλλά, τελικά, αποδεικνύονται είτε μικρότεροι των προσδοκιών σου, είτε άγονοι. Διάρκεια έκθεσης ως 6 Σεπτεμβρίου. Πληροφορίες τηλέφωνο 26888700.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Μαραθώνιος θερινών προβολών

Επιστρέφει για 26η χρονιά στον Θερινό Κινηματογράφο «Κωνσταντία» ο Μαραθώνιος Θερινών Προβολών 2025, που διοργανώνει το Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού του υφυπουργείου Πολιτισμού και το Θέατρο Ένα. Στο φετινό πρόγραμμα περιλαμβάνονται βραβευμένες ταινίες που διακρίθηκαν σε μεγάλα φεστιβάλ από όλο τον κόσμο, και δύο πολυβραβευμένα ντοκιμαντέρ. Προβολές κάθε Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο

και Κυριακή, μέχρι 7 Σεπτεμβρίου 2025, στις 9:00 μ.μ. Επόμενες προβολές: «Νυχτερινός Εκφωνητής», 10 Αυγούστου, «Η Ορχήστρα του Αδελφού μου», 13 Αυγούστου, «Κάμια Νύμφη Πεταλούδα», 14 Αυγούστου, «Απόδραση στη Νορμανδία», 15 Αυγούστου, «Γυμνί στον Ήλιο», 16 Αυγούστου. Κινηματοθέατρο Κωνσταντία, Σόλωνος Μιχαηλίδη 15, Παλλουριώτισσα. Πληροφορίες www.theatroena.com.cy | cypuscinemaoffice.cy

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

| Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο ψίθυρος της γης

Πλησιάζουμε στην ολοκλήρωση του δράματος και για το 2025, πέρασε και ο μισός αιώνας και όλα μοιάζουν στις εκδηλώσεις, στις δηλώσεις, στις τοποθετήσεις των πολιτικών ιδία, όπως πριν από έναν χρόνο, όπως πριν από πέντε χρόνια, όπως πριν από 20 χρόνια. Κούφιος δηλώσεις και θέσεις, που προέρχονται από κάθε απόχρωση πολιτικό ή αξιωματούχο, και συγγνώμη αν γίνονται αφοριστικός. Είναι το κάθε καλοκαίρι και οι λογής-λογής εκδηλώσεις πεδίων δόξης λαμπρόν για επιβεβαίωση καριέρας και πορείας ή εφελτήριο για νέα και πιο σπουδαία πράγματα. Συναυλίες και θέατρα που δεν ξέρω πλέον ποιον/α συγκαίνουν και όλοι περιμένουμε το γλωσσικό απόπτημα ή την οξεία γλώσσα για να αρχίσουμε να φωνάζουμε για τον Βαραββά ή για τον Ιησού... με το πρόβλημα να παραμένει άλυτο και τον τόπο να μένει τρόπον τινά υπό Βαβυλώνια αιχμαλωσία.

Τόσες φορές μας τσίμπησαν οι μέλισσες, μα κατά πως φαί-

νεται είμαστε χοντρόπετσοι και μας αρκεί να αναρωτιόμαστε αν φταιει η θάλασσα της Κερύνειας και γιατί ο Πενταδάκτυλος δεν σείει την πλάτη του... Φυσικά ούτε η θάλασσα ούτε το βουνό μπορούν να κάνουν κάτι ή έχουν ευθύνη για ό,τι συνέβη. Μοναδικό υπαίτιο είναι εκείνοι που όρισαν εαυτούς ως εθνοσωτήρες, τότε και τώρα, ενώ γνώριζαν ότι τέτοιοι δεν είναι... και έστειλαν ως πρόβατα σε σφαγή τον ανθό του τόπου, να ποτίσει με το αίμα του τον Πενταδάκτυλο, που έβρεξε με το αίμα του το κύμα της θάλασσας της Κερύνειας... και καλούν κεκαλυμμένα ακόμα και τώρα να το κάνουν πάλι οι νέοι.

Ρητορείες και λόγια του αέρα, πενήντα ένα χρόνια μετά και τα χειροκροτήματα δεν έπαψαν, και γι' αυτό μάλλον δεν καταφέρνουμε να ακούσουμε τον ψίθυρο της γης. Γι' αυτό ίσως δεν ακούμε –αν υπάρχουν– ανθρώπους που έχουν τη θέληση να πάνε κόντρα στο ρεύμα, γιατί αυτό επιτάσσει το είναι τους και

όχι γιατί αυτό θέλει το ακροατήριο, οι οπαδοί, οι καιροί και οι συγκυρίες. Μην ξεχνάμε, 51 χρόνια είναι πολλά και σε λίγο θα είναι και η ελπίδα ξεθωριασμένη λέξη, και οι τόποι θα έχουν καταστεί αλυσόμενοι, με τη γη να πασχίζει για να αναβλύσει τα αρώματά της...

Και αυτά τα αρώματα αναζητώ... Έτσι, τις προηγούμενες ημέρες συνάντησα και μίλησα με πρόσφυγες από τον Καραβά και την Ακανθού. Μου είπαν πολλά για την καθημερινότητά τους στις κομποδόλες τους. Μίλησαμε ελάχιστα για τις ημέρες της εισβολής και το πώς τη βίωσαν. Άλλωστε ο σκοπός της συνάντησής μου μαζί τους δεν ήταν ο πόλεμος, ούτε το πραξικόπημα, όχι γιατί είναι δύσκολα ζητήματα και ήθελα να τα αποφύγω ή για να μη φέρω τους συνομιλητές μου σε άβολη θέση, απλώς γιατί ήθελα να βιώσω το «εμνήσθην ημερών αρχαίων».

Κοινή συνισταμένη των συνομιλητών μου ήταν ότι ό,τι

έχασαν σε υλικό επίπεδο, χωρίς φυσικά να το παραβλέπουν ή να το μειώνουν, αλλά στεκόντουσαν σε αυτό που δεν μπόρεσαν να ξαναβρουν στις ελεύθερες περιοχές. Στην περίπτωση του Καραβά ήταν οι ορχιδέες, που η συνομιλήτριά μου μάζευε στην περιοχή της Αγίας Ειρήνης και ο αέρας που έφτανε από τη θάλασσα της Κερύνειας για τον σύζυγό της και στην περίπτωση της Ακανθούς η τοποθεσία Θκιατρυπτό... Πολλές φορές η συζήτησή μας επέστρεφε στη φύση των τόπων τους, στα αρώματά τους. Πενήντα ένα χρόνια μετά και για τους ανθρώπους αυτούς το περιβάλλον που έχασαν έχει σημαδέψει ανεξίτηλα τις μνήμες τους και προτιμούν να μιλούν για τα λουλούδια και το φεγγάρι που περνάει από το Θκιατρυπτό. Παρατηρώντας το φεγγάρι την Παρασκευή το βράδυ καθώς έγραφα τη στήλη μου, σκέφτηκα πως κάποιος/α στην Ακανθού θα θαυμάζει το θαύμα του Θκιατρυπτού.



Πενήντα ένα χρόνια μετά και για τους ανθρώπους αυτούς το περιβάλλον που έχασαν έχει σημαδέψει ανεξίτηλα τις μνήμες τους και προτιμούν να μιλούν για τα λουλούδια και το φεγγάρι που περνάει από το Θκιατρυπτό.

MISE EN PLACE

Της ΓΙΟΥΛΗΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Ευτυχώς δεν είχαμε τάμπλετ

Ενα από τα πιο αγαπημένα παιχνίδια του καλοκαιριού ήταν η «επιχείρηση τριαντάφυλλο», έτσι την είχαμε βαφτίσει και ήταν οργανωμένη μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια. Κάναμε «επιδρομές» σε αυλές σπιτιών και κόβαμε τριαντάφυλλα, ενώ ένας κρατούσε τσιλίες. Μετά φτιάχναμε με σπάγκο ένα πρόχειρο μπουκέτο και το προσφέραμε στη γιαγιά, που έσκαγε στα γέλια.

Άλλες φορές, σε άλλες απογευματινές επιδρομές, ψάχναμε για σύκα, σκαρφαλώναμε ψηλά στο δέντρο, γιατί τα χαμηλά κλαδιά τα είχαν ξτινάξει – όλοι το ξέρουν άλλωστε ότι τα κλεμμένα σύκα είναι τα πιο γλυκά.

Ήταν καλοκαίρια χωρίς οθόνες, ούτε μικρές ούτε μεγάλες. Όλες οι περιπέτειες των διακοπών ήταν πραγματικές, είχαν σάρκα και οστά, τις ζούσαμε, στις παραλίες με τις χρωματι-

Πρέπει να είναι κανείς ειδικός για να σκεφτεί πόσα πράγματα χάνει ένα παιδί κολλημένο στην οθόνη; Πόσα πράγματα δεν ζει; Παιχνίδι, άσκηση, φιλίες. Δεν διαβάζει βιβλία, δεν εξερευνά τον κόσμο. Δεν ζει αληθινά.

στές κροκάλες, στα αμπέλια του παππού και στο καλύβι, στην πλατεία του χωριού τα βράδια, που κάναμε ουρά για σουβλάκι. Πιθανότατα εάν είχαμε τάμπλετ να το κρατούσαμε κι εμείς με τις ώρες, ευτυχώς όμως δεν είχαμε. Ευτυχώς. Κι έτσι ζούσαμε καλοκαίρια απόφιας, αδιατάρακτες ευτυχίας, βιώναμε την κάθε μέρα με ένταση και συγκινήσεις.

«Υπερβολικές» ανησυχίες

Πραγματικά απορώ με τους ειδικούς που θεωρούν υπερβολικές τις ανησυχίες για τη χρήση οθονών από τα παιδιά. Διάβαζα ότι πρόσφατα ομάδα Βρετανών επιστημόνων υποστήριξε πως δεν υπάρχουν αρκετά τεκμηριωμένα επιστημονικά στοιχεία για τις βλαβερές συνέπειες των οθονών και ίσως έχουμε υπερεκτιμήσει τον κίνδυνο.

Δεν υπάρχουν σαφή επιστημονικά στοιχεία που να στηρίζουν τις ιστορίες φρίκης για τον χρόνο μπροστά σε οθόνες, λένε. Μάλιστα, σε μια άλλη έκθεση με παρόμοιο περιεχόμενο, δεκατέσσερις συγγραφείς από διάφορα πανεπιστήμια ανέλυσαν 33 μελέτες και κατέληξαν ότι η χρήση οθονών έπαιζε «πολύ μικρό ρόλο» σε θέματα ψυχικής υγείας, τη στιγμή που σε δεκάδες, για να μην πω εκατοντάδες, άλλες αναλύσεις ειδικών ο χρόνος που καταναλώνουν τα παιδιά μπροστά σε οθόνες έχει ταυτιστεί με κατάρτιση, προβλήματα συμπεριφοράς, διαταραχές ύπνου, κατακερματισμό προσοχής, μονακτικότητα, επιθετικότητα και πολλά άλλα.

Αλλά πρέπει να είναι κανείς ειδικός για να σκεφτεί πόσα πράγματα χάνει ένα παιδί κολλημένο στην οθόνη; Πόσα πράγματα δεν ζει; Παιχνίδι, άσκηση, φιλίες, κοινωνικές συναναστροφές.

Δεν διαβάζει βιβλία, δεν εξερευνά τον κόσμο, δεν παρατηρεί, δεν μαζεύει ερεθίσματα και εμπειρίες που καλλιεργούν τη σκέψη και τη φαντασία του. Δεν ζει αληθινά.

Πρόσφορο νερό στις δεξαμενές ιδεών

Ανατέμνοντας τα αίτια συρρίκνωσης της Αριστεράς

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Χρόνια δοκιμασίας, 2015-2025
Προλεγόμενα: Στρατής Μπουρνάζος
εκδ. Πόλις, σελ. 575

Του **ΝΙΚΟΥ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ**

Σε ένα από τα πρόσφατα κείμενά του, που περιέλαβε στον σχολιαζόμενο τόμο, ο Δημήτρης Χριστόπουλος, εκνευρισμένος, αναφέρεται σε συνάδελφό του πανεπιστημιακό, ο οποίος τον έψεγε ότι κακώς τα βάζει με τον Ντόναλντ Τραμπ: «Ο Τραμπ δεν είναι χειρότερος από τον Μπλερ», ωρυόταν ο συνάδελφος. «Τουλάχιστον αυτός σου φωνάζει “είμαι κτήνος”, ενώ ο Μπλερ, ο Μπαρόζο και ο Μπους βομβάρδιζαν με ψέματα και χαμόγελα το Ιράκ και έκαναν τόσα άλλα!».

Στον εν λόγω συνάδελφό του ο Δημήτρης Χριστόπουλος απαντούσε ως εξής: Η νέα τάξη του Τραμπ «δεν θα στοχεύσει παρά ενδιάμεσως» στους ανωτέρω. Στόχος της είναι τουναντίον «η κάμψη της αντίστασης των αδυνάτων σε αυτή την άνευ προηγουμένου επίθεση των ισχυρών. Για τον λόγο αυτόν», συνέχιζε ο Χριστόπουλος, «ροκανίζονται οι θεσμοί της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, που κάποιες φορές μπορούσαν να τους συμπαρασταθούν».

Είμαι βέβαιος πως ο διάλογος αυτός θα μπορούσε να διεξαχθεί κάλλιστα και σε άλλα πανεπιστήμια της χώρας: χωρίς να το ομολογούν ανοιχτά, παλιοί κνίτες και «βήτα-



Τα «Χρόνια δοκιμασίας», είναι γεμάτα από πρωτότυπες ιδέες και τολμηρές σκέψεις, με αφορμή γεγονότα απ’ όλο τον κόσμο.

Από τον Αναστάσιο Αλβανίας και τον Ηλία Νικολακόπουλο έως τον Γιάννη Κτιστάκι, ο Χριστόπουλος δεν φείδεται επαίνων για πρόσωπα που εκτιμά, όποια κι αν είναι αυτά.

πανελλαδικάριοι» της δεκαετίας του ’70, αρκετοί υποστηρικτές του «κάπα» της δεκαετίας του ’80, αλλά και νεότεροι συνάδελφοι που επιδιώκουν να εξηλεωθούν για το «αστικό» παρόν τους, προτιμούν

τον Τραμπ από τον Μακρόν, τον Πούτιν από τον Ζελένσκι. Και βρίζουν την κυβέρνηση που έχει ευθυγραμμισθεί με τους Αγγλογάλλους και τους Γερμανούς για την Ουκρανία. Πώς έφτασαν μπαρουτοκαπνισμένοι άνθρωποι σε αυτό το σημείο; Τίποτα δεν διδάχθηκαν από το ολέθριο λάθος των κομμουνιστών του Μεσοπολέμου, που αποκαλούσαν «σοσιαλφασίστες» τους σοσιαλδημοκράτες, την ώρα που ο φασισμός και ο ναζισμός κάλπαζαν στην Ευρώπη;

Το σχολιαζόμενο βιβλίο του Δημήτρη Χριστόπουλου δεν απαντά ευθέως σε αυτό το ερώτημα. Στα σχεδόν εκατό εν τούτοις άρθρα που αυτό περιλαμβάνει, ο φιλοπερίεργος αναγνώστης μπορεί να εντοπίσει σπέρματα απαντήσεων, που τον βοηθούν να εξηγήσει όχι βέβαια την πολυδιάσπαση της Αριστεράς, όσο τα βαθύτερα αίτια της σημερινής συρρίκνωσης της. Πού οφείλεται, διερωτάται ο συγγραφέας, η εγκατάλειψη «στη λήθη του χρόνου» του αντιφασιστικού συμβολαίου που συνάφθηκε στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου; Φταίει γι’ αυτό μόνον η τραμπικιά επανάσταση;

Όπως ορθά σημειώνει στα προλεγόμενά του ο Στρατής Μπουρνάζος –άλλος ένας ανήσυχος εκπρόσωπος της γενιάς των αριστερών πεννιτάρηδων– ο Χριστόπουλος δεν είναι λόγιος του εργαστηρίου. Ως ενεργός πολίτης, συμμετέχει



«Αποκαθήλωση» του πανό με τον Αλέξη Τσίπρα στις 26 Ιανουαρίου 2015, την επαύριον του εκλογικού θριάμβου του ΣΥΡΙΖΑ. Το 2015 είναι το έτος μηδέν των «Χρόνων δοκιμασίας» του Δημήτρη Χριστόπουλου, τα οποία φτάνουν έως το 2025.

εδώ και χρόνια στον δημόσιο διάλογο ως θεωρητικός αναλυτής, ως στοχαστής της πράξης, αλλά και δραστηριοποιούμενος σε ιστορικές συλλογικότητες, όπως η Ελληνική Ένωση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Μέσω αυτών μάλιστα έφθασε στο σημείο να εκλεγεί πρόεδρος και της Διεθνούς Ένωσης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κάτι που δεν είχε καταφέρει κανένας από τους διάσημους προκατόχους του, όπως ήταν ο Στρατής Σωμερίτης και ο Φαίδων Βεγλερής. Με την ιδιότητα του αυτή, σημειωτέον, είχε την ευκαιρία να ταξιδέψει ως «πυροσβέστης» των δικαιωμάτων έως τα πέρατα της υφλίου. Κάτι που εξηγεί και τον κοσμοπολιτισμό του. Είναι αλήθεια ότι για κάποιες από τις πολλές δράσεις του, όπως ήταν η «Πρωτοβουλία για την υπεράσπιση της κοινωνίας και της δημοκρατίας», που ίδρυσε με τον Αντώνη Λιάκο το 2012 και με την οποία προλείανε το έδαφος για την άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ, προκάλεσε τις εύλογες επιφυλάξεις όσων από

εμάς πιστεύαμε ότι ο Τσίπρας, με τον ακραία καταγγελτικό λόγο του, αδικούσε κατάφωρα τη Μεταπολίτευση και τα επιτεύγματά της. Σε καμιά στιγμή ωστόσο δεν ενέδωσε στον λαϊκισμό του συρμού. Κάτι το οποίο κόστισε στον Χριστόπουλο φαρμακερά «εξ ιδίων» βέλη.

Από τον Αναστάσιο Αλβανίας και τον Ηλία Νικολακόπουλο έως τον Γιάννη Κτιστάκι, ο Χριστόπουλος δεν φείδεται επαίνων για πρόσωπα που εκτιμά, όποια κι αν είναι αυτά. Τουναντίον, αποδομεί τους «κακούς», μεταξύ άλλων και τον Κασσελάκη, την ώρα που κάποιοι άλλοι τον εκθειάζαν ως «καινοτόμο». Πώς ανεχθήκαμε «τόση τυχαρόπαστη κενότητα»; διερωτάτο λίγο προτού εκλεγεί πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ. «Ένα μεγάλο κόμμα είναι λογικό να είναι πολυσυλλεκτικό και να μαζεύει ετερογενή πολιτικά υποκείμενα», συνέχιζε. «Άλλο όμως αυτό και άλλο το anything goes», με μοναδικό προσόν το να βρίζεις τα μνημόνια και τον Μητσοτάκη...

Το βιβλίο, πάντως, δεν είναι

απλώς μια σάγκα για μιαν ακόμη χαμένη ευκαιρία της Αριστεράς. Ξεχειλίζει από πρωτότυπες ιδέες και τολμηρές σκέψεις, με αφορμή γεγονότα απ’ όλο τον κόσμο, σε μιαν εποχή όπου οι δεξαμενές των ιδεών έχουν στερέψει. Και τούτο χωρίς ο συγγραφέας να απογειώνεται από την «πεζή» πραγματικότητα, επειδή αυτή δεν μας βολεύει.

Αγώνας λοιπόν όχι μόνον στην κοινωνία υπέρ των αδυνάτων, αλλά και στους θεσμούς, «για την ανάσχεση της αντίπαλης ατζέντας», αγώνας τέλος ιδεολογικός, «ώστε να μη διστάζουμε να θέσουμε ως επίδικα αυτά που μας συγκροτούν ως υποκείμενα, ακόμη κι αν δεν είναι δημοφιλή». Τίμια σκέψη ενός από τους σημαντικότερους διανοούμενους της γενιάς του. Τόσο τίμια που ίσως δεν τον χωράει η κομματική αντιπαράθεση, έτσι όπως διεξάγεται σήμερα στη χώρα μας, με τις γνωστές περιαρακώσεις.

Ο κ. Νίκος Κ. Αλιβιζάτος είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Δεκάδες βιβλία. Μηδέν βάρος στις αποσκευές

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Read

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Deloitte

ΠΥΞ ΛΑΞ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2025

ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2025

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ ΠΕΓΕΙΑΣ

ΩΡΑ 20:30 | ΕΙΣΟΔΟΣ: €20

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

ΜΕΤΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΠΡΟΠΟΙΗΚΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

ΑΙΣΧΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΕΙΑΣ

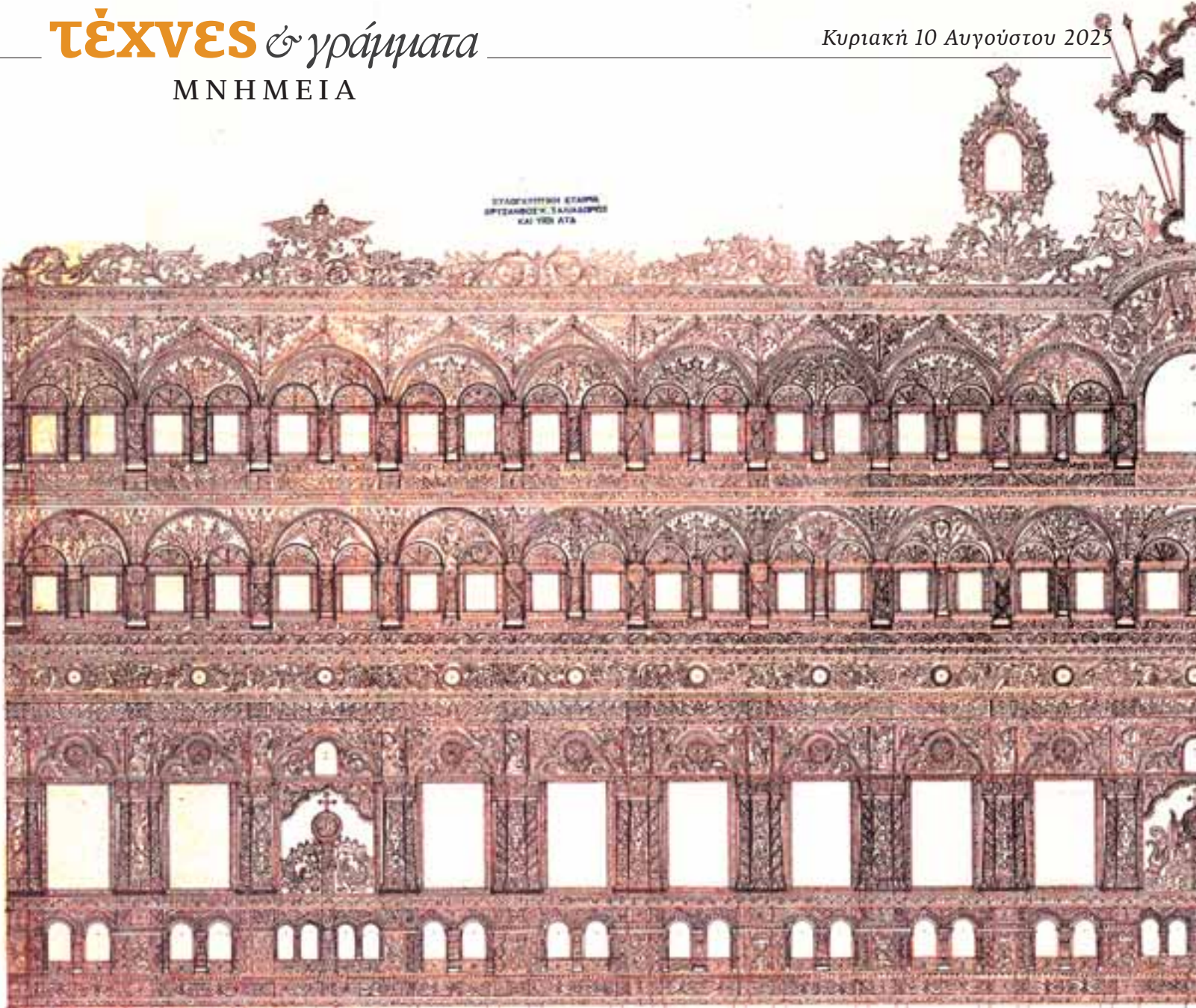
ΧΟΡΗΓΟΙ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ



Πολλοί οι προσκυντές που έδιναν το παρών τους στην πανήγυρη του Χρυσοσώτηρου, ντόπιοι και απόδημοι, η Ακανθού γέμιζε κόσμο που συνέρρεε για να προσκυνήσει την παλαιά εικόνα του Χριστού. Η εικόνα εθεωρείτο θαυματουργή και πολλοί ήταν οι πιστοί που εναπόθεταν στη χάρη της τις ελπίδες τους.



Χρυσοσώτηρας Ακανθούς: Ένα μίλι παναΰρι

*Ήταν μία από τις μεγαλύτερες θρησκευτικές και εμπορικές πανηγύρεις της Κύπρου
πéριξ του υποβλητικού ναού της κωμόπολης*

«Απ’ όλη την Κύπρο ερχόντουσαν στην Ακανθού και όλα τα σπίτια φρόντιζαν να ευπρεπίσουν τους χώρους τους, τα σιμιντήρια, τις τάρτσες τους, το κάθε τι να είναι πεντακάθαρο», αφού έπρεπε να είναι έτοιμα για να φιλοξενήσουν φίλους και δικούς.

Μεγάλη επίδοση σημείωσε και η προσφορά των αφιερωμάτων στη χάριν του Σωτήρος υπό των συγγενών κρατουμένων στα στρατόπεδα Πύλας και Κοκκινοτριμιθιάς, διαβάζουμε στον Τύπο στο πανηγύρι του Χρυσοσώτηρου τον Αύγουστο του 1957.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

«Πανήγυρις Ακανθούς: Η ετησία πανήγυρις Ακανθούς η οποία ήρτισεν από της χθες κατόπιν αδείας της Διοικήσεως Αμμοχώστου θα συνεχισθῇ σήμερον και αύριον 6 και 7 οδεύοντος», «Ελευθερία», 6 Αυγούστου 1941... Πέρασε παραπάνω από μισός αιώνας και κάτι μέρες που η μεγάλη πανήγυρις του Σωτήρος δεν γίνεται στην Ακανθού της Αμμοχώστου. Μία από τις μεγαλύτερες πανηγύρεις της Κύπρου, η οποία λάμβανε χώρα στη μεγάλη πλατεία πέριξ του μεγαλοπρεπούς και υποβλητικού ναού του Χρυσοσώτηρου, ενός από τους μεγαλύτερους ναούς της Κύπρου. Φυσικά, το πανηγύρι του Σωτήρος στην Ακανθού λόγω του όγκου των πανηγυριστών που δεχόταν, εκτεινόταν και στους πέριξ του ναού δρόμους, και σχεδόν άρχιζε από την είσοδο της κωμόπολης. Και για του λόγου το αληθές: «Η πανήγυρις Ακανθούς: [...] Πέραν των 1300 προσκυνητών επισκέφθησαν την παρελθούσαν εβδομάδα την πανηγυρίζουσαν κωμόπολιν Ακανθούς, κατά την εορτήν του Σωτήρος. Εισεπράχθησαν 350 και πλέον λίραι από εισφοράς εις τους δίσκους της εκκλησίας, ενώ οι καταστηματάρχαι επραγματοποίησαν διπλάσια των περυσινών κερδών», διαβάζουμε στην εφημερίδα «Εσπερινή» της 13ης Αυγούστου 1951.

Η εμπορική πανήγυρη της μεταμορφώσεως του Σωτήρος, ξεκινούσε την παραμονή της εορτής του Χριστού και διαρκούσε ως την ημέρα της εορτής, ενίοτε και την επομένη και συν τω χρόνω οι επισκέπτες αυξάνονταν και για τούτο οι αρχές της πόλης λάμβαναν τα απαραίτητα μέτρα. Διαβάζουμε λοιπόν πως το 1955 ο δήμαρχος της Ακανθούς Σωτήρης Χατζηκώστας διαβεβαιώνει διά του Τύπου πως έχουν ληφθῇ όλα τα κατάλληλα μέτρα προς αντιμετώπιση του συνωστισμού. Επίσης, ο δήμαρχος πληροφορεί πως: «πλην τούτων έχω να σημειώσω ότι ο δρόμος από το σημείον παλαιάς ασφάλτου πε-

ρίπου 2 (δύο) μιλίων αποστάσεως από την είσοδον του χωρίου και κύριοι δρόμοι ασφαλτοστρώθησαν, ωσαύτως δε έγιναν μερικοί διευρύνσεις τούτων προς καλύτεραν εξυπηρέτησιν της γενικής κυκλοφορίας». Πολλοί οι πιστοί που έδιναν το παρών τους, ντόπιοι και απόδημοι, η Ακανθού γέμιζε κόσμο που συνέρρεε για να προσκυνήσει την παλαιά εικόνα του Χριστού. Σήμερα το πανηγύρι δεν πραγματοποιείται, ο χώρος έχει αλλάξει αρκετά, η θαυματουργή εικόνα βρίσκεται στον Άγιο Μάμα της Μόρφου, όπου βρέθηκε πριν από χρόνια, ο ναός του Σωτήρος έχει μετατραπεί σε τζαμί, και ίσως το να μην ξεχνάμε να έχει την αξία του.

Απ’ όλη την Κύπρο

Για το πανηγύρι του Σωτήρος στην όμορφη Ακανθού απευθύνθηκα στην κα Βαρναβία Νικολαΐδου-Ζαρμά, Ακαθιώτισσα βέρα και μου είπε πολλά και ενδιαφέροντα, επιστρατεύοντας τη δύναμη της μνήμης της και γύρισε πολλά χρόνια πίσω, όταν οι δρόμοι της Ακανθούς εκείνες τις μέρες του Αυγούστου έσφυζαν από

κόσμο και όλα τα σπίτια του χωριού άνοιγαν για να υποδεχθούν συγγενείς και φίλους, οι οποίοι μαζικά έφταναν στην κωμόπολη για να συνεορτάσουν με τους Ακαθιώτες. Μάλιστα, σχεδόν όλες οι οικογένειες είχαν ένα Σωτήρη ή μία Σωτηρούλλα, άρα διπλός λόγος γιορτής. Η κα Βαρναβία θυμάται πολύ καθαρά: «απ’ όλη την Κύπρο ερχόντουσαν στην Ακανθού και όλα τα σπίτια φρόντιζαν να ευπρεπίσουν τους χώρους τους, τα σιμιντήρια, τις τάρτσες τους, το κάθε τι να είναι πεντακάθαρο», αφού έπρεπε να είναι έτοιμα για να φιλοξενήσουν

Η εμπορική πανήγυρη της μεταμορφώσεως του Σωτήρος, ξεκινούσε την παραμονή της εορτής του Χριστού και διαρκούσε ως την ημέρα της εορτής, ενίοτε και την επομένη.

φίλους και δικούς. «Η μητέρα μου, θυμάμαι, πως πάντοτε έκανε τη γιορτή του Χρυσοσώτηρα και μαζευόντουσαν όλες οι γειτονισσες και έκαναν τη γιορτή μαζί... έφερνε η καθεμία από κάτι και όλες μαζί ζύμωναν για να πάρουν πέντε πρόσφορα και παννυχία, την κόρτα, όπως τη λέγαμε, αλλά και κόλλυβα και έβαζαν όλη τους τέχνη, για το ποια θα έχει τον πιο όμορφο δίσκο... πανέρια δηλαδή...» μου λέει η κα Βαρναβία και συνεχίζει: «Ο φούρνος έπρεπε να λερωθεί με το φούρνισμα για τη γιορτή του Χρυσοσώτηρα»...

Οι δρόμοι του χωριού, από την άκρια του ως επάνω στον κεφαλόβρυσο που ήταν η εκκλησία... γέμιζαν κόσμο και αυτοκίνητα. Γέμιζε το χωριό και ακόμα και η τοποθεσία Μαζερή, και ο κόσμος κοιμόταν κάτω από τις χαρουπίες, αφού ερχόταν για να παραστεί στον εσπερινό. Μάλιστα, η κα Βαρναβία θυμάται ότι μία χρονιά μέχρι και ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος αναγκάστηκε να περπατήσει σχεδόν ενάμισι μίλι, μαζί με τη συνοδεία του, από το σπίτι του Μαννούρη ως από την εκκλησία, λόγω της κοσμοσυρροής και όταν έφτασε θυμάται η κα Βαρναβία ο

κόσμος ξεκίνησε τα πίσκαλα και τα συνθήματα.

Οφτά και λεμονάδες

Κάθε σπίτι που είχε χώρο μπροστά του, θυμάται η κα Βαρναβία έφτιαχνε μία καλύφη όπου έψηναν οφτά, και εκτός από τον πατέρα της, ο οποίος έκανε και αυτός στο καφενείο που διατηρούσε κοντά στον κεφαλόβρυσο και στα περβόλια του Χρυσοσώτηρα, άλλοι που πρόσφεραν οφτά ήταν ο Γιάνναρος, ο οποίος ενοικίαζε το περιβόλι του Χρυσοσώτηρα, παρακάτω μέσα στο πανηγύρι ο Σάππος..., ήταν και άλλοι πολλοί, μου λέει: «δεν μπορείς να φανταστείς πόσος κόσμος ερχόταν και τι χορούς έστυναν. Ήταν οι δρόμοι γεμάτοι παναυρκώτες, παρικοπούλνες σιαμισάρνες, σουβλιτζήδες, από τη Μαραθάσα έφερναν πράγματα για να πουλήσουν, έμποροι που πωλούσαν ρούχα, υφάσματα και προικιά...». Στο σπίτι τους, στο κονάκι του Ζαρμά, η κα Βαρναβία μου λέει πως ετοίμαζαν από τις προηγούμενες ημέρες λεμονάδες και γλυκό του μοσφίλου για να έχουν να κεράσουν τους επισκέπτες τους. Αυτά γινόντουσαν στα περισσότερα σπίτια της Ακανθούς.

Η θαυματουργή εικόνα

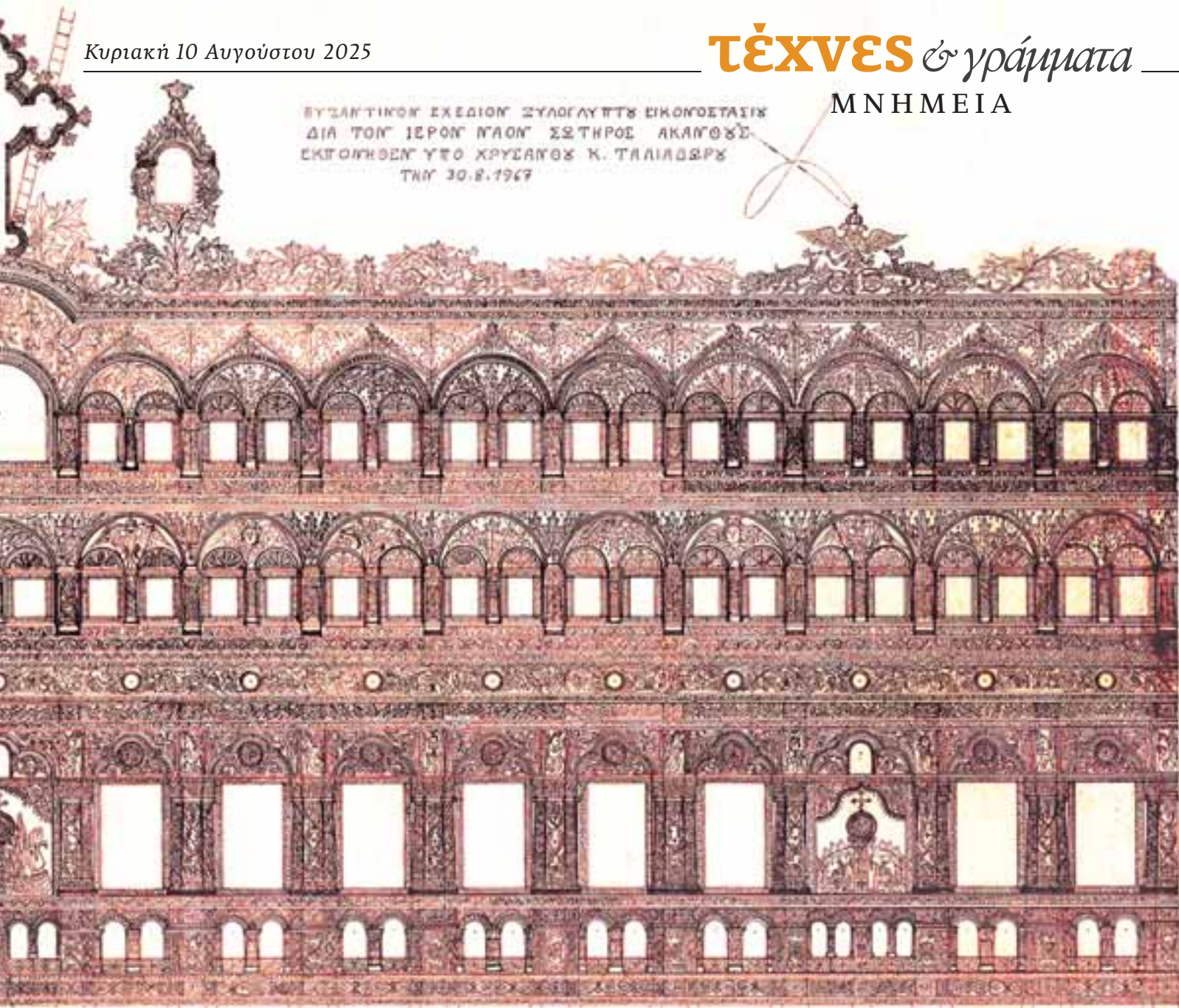
Η περιφορά της θαυματουργής εικόνας του Χριστού γινόταν γύρω από την εκκλησία, και μετά οι άντρες κρατούσαν την εικόνα για να περάσει από κάτω ο κόσμος. Και σε αυτή την εικόνα ήλπιζαν πολλοί για ένα θαύμα, και γι’ αυτό πολλοί πιστοί που είχαν κάποιο πρόβλημα υγείας έφταναν στην Ακανθού και προσκυνούσαν την εικόνα του Χρυσοσώτηρα και όπως ανιστορεί η κα Βαρναβία, «οι άρρωστοι και όσοι είχαν κάποιο πρόβλημα έμπαιναν πρώτοι στη σειρά, παρ’ όλη την κοσμοσυρροή». Μάλιστα, η μητέρα της κας Βαρναβίας είχε υπό την προσωπική της σκέπη έναν τυφλό από την Τυλληρία, μαζί με τον συνοδό του, φρόντιζε για τη διατροφή τους και τη διατροφή τους... μου λέει συγκινημένη, θέλοντας να μακαρίσει τη μητέρα της.

Τάματα για κρατούμενους

Ένα ενδιαφέρον επεισόδιο σημειώθηκε τον Αύγουστο του 1957, κατά τη διάρκεια του πανηγυριού του Χρυσοσώτηρου. Εκείνη τη χρονιά, όπως σημειώνεται στο δημοσίευμα της «Ελευθερίας» δέκα χιλιάδες ήταν οι προσκυνητές που «συνέρρευσαν σήμερα εξ όλων των μερών της Νήσου εις την κωμόπολιν μας διά να προσκυνήσουν το χρυσούν εικόνισμα του Σωτήρος», αριθμός που ξεπερνούσε τον συνήθη αριθμό των πιστών που πήγαιναν στην Ακανθού. Και φυσικά όπως γράφει η εφημερίδα μεγάλη επίδοση σημείωσε και η προσφορά των αφιερωμάτων στη χάριν του Σωτήρος «υπό των μητέρων και των συγγενών πλείστον πασχόντων», αλλά και υπό των συγγενών κρατουμένων στα στρατόπεδα Πύλας και Κοκκινοτριμιθιάς». Το ίδιο έτος η εκκλησία Σωτήρος της Ακανθούς προσέφερε 70 λίρες στον έρανο υπέρ αποκαταστάσεως των κρατουμένων, που διοργάνωσε η Κε-

ντρική Επιτροπή Αποκαταστάσεως Απολυομένων εκ των κρατητηρίων.

Ο κόσμος ήταν τόσο πολύς που τα αυτοκίνητα σχημάτιζαν μακριές ουρές. Τα ξημερώματα της εορτής του Σωτήρος, δυνάμεις ασφαλείας απέκλεισαν τις εισόδους της κωμόπολης και δεν επέτρεπαν στους προσκυνητές να μεταβούν στην εκκλησία και ο λόγος ήταν ότι βρέθηκαν «αναγεγραμμένα επί των οδών συνθήματα». Εν τέλει νεαροί διατάχθηκαν να απαλείψουν τα συνθήματα «διά βαφής» και όταν καθαρίστηκαν οι τοίχοι, οι στρατιωτικές δυνάμεις αποκώρηναν περί την 7:30 π.μ. Αυτές οι δύο ώρες αποκλεισμού της Ακανθούς ήταν αρκετές ώστε «τα εκ Λευκωσίας, Βαρωσίων, Λευκονοίκου και άλλων περιοχών προερχόμενα αυτοκίνητα νναγκάσθησαν να σταθμεύσουν έξω-θι της κωμοπόλεως, σχηματίζοντα ουράν μήκους δύο περίπου μιλίων».



Το σχέδιο του εικονοστασίου θα εγκρινόταν από τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο και ο Χρύσανθος Κ. Ταλιαδώρος όφειλε να παραδώσει τελειωμένο το έργο και την εγκατάσταση έως τις 30 Νοεμβρίου 1969.



Το 1940 η Επιτροπεία της Εκκλησίας Σωτήρος Ακανθούς ζητάει προσφορές για την κατασκευή και τοποθέτηση μωσαϊκών πατώματος και σκαλών για την εκκλησία. Η εκκλησία εγκαινιάστηκε τελικά την Κυριακή, 14 Σεπτεμβρίου 1941, από τον τοποτηρητή του αρχιεπισκοπικού θρόνου Μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ

Ένας από τους μεγαλύτερους ναούς της Κύπρου βρίσκεται στην κατεχόμενη Ακανθού της επαρχίας Αμμοχώστου και είναι αφιερωμένος στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος, σήμερα γνωστός ως εκκλησία του Χρυσοσώτηρου. Σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες η εκκλησία άρχισε να ανοικοδομείται το 1916, στη θέση παλαιότερου ναού, που πλέον δεν ικανοποιούσε τις ανάγκες της κοινότητας. Τα σχέδια του ναού, τουλάχιστον στην τελική μορφή τους είναι του αρχιτέκτονα της Κύπρου, του Θεόδωρου Φωτιάδη, καταγόμενου από τον Άγιο Θεόδωρο της Καρπασίας, και με σπουδές στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο στην Αθήνα και εκ των πρώτων που κατάφεραν να εδραιωθούν στην Κύπρο ως αρχιτέκτονες. Στις εκεί σπουδές του μυήθηκε στην νεοκλασική αρχιτεκτονική, αλλά και στη νεοβυζαντινή εκκλησιαστική αρχιτεκτονική και ως φαίνεται και η εκκλησία της Ακανθούς έχει τέτοιες επιρροές. Όπως αναφέρεται από τον Ιωάννη Ιωνά «Η εκκλησία του Χρυσοσώτηρου στην Ακανθού ήταν γι' αυτόν [σ.σ. του Φωτιάδη] το πιο αγαπητό εκκλησιαστικό έργο που έχτισε, ίσως γιατί περιλάμβανε την παλιά και την καινούργια αρχιτεκτονική του».

Για τον ναό η κα Βαρναβία Νι-

Ο μεγαλοπρεπέστατος ναός του Χρυσοσώτηρου

κολαΐδου – Ζαρμά ανέφερε πως ο παππούς της εκ μπρός, ο Χατζησαββής, βοήθησε ως μάστορας στην οικοδόμηση του περικαλλούς ναού και ο θεός της ο Γιαννής ήταν τσιρακουί στο κτίσμα, όπως της έλεγε η γιαγιά της η Φωτού. Διατηρώντας έτσι και τη νέα ιεραρχία, που είχε αρχίσει να επικρατεί στα αρχιτεκτονικά πράγματα, με τον αρχιτέκτονα να συνεπικουρείται από τους μαστόρους και εκείνοι με τη σειρά τους από τα τσιρακούθκια.

Ευκαιρίαν να επισκεφθούν

Το 1931 η εκκλησία του Σωτήρος Ακανθούς ακόμα δεν είχε αποπερατωθεί, αφού στον «Κυπριακό Φύλακα» διαβάζουμε πως ζητούνται προσφορές για την αποπεράτωσή της, «συμφώνως προς ορούς και σχέδιον τα οποία δύνανται οι ενδιαφερόμενοι να δουν παρά τω κ. Φωτιάδη, Αρχιτέκτονι». Ανακοινώνοντας το 1933 το πανηγύρι της Ακανθούς η εκκλησιαστική επιτροπή αναφέρει χαρακτηριστικά: «Την 6ην Αυγούστου, εορτήν της μεταμορφώσεως του Σωτήρος, θα τελεσθή

εν Ακανθού μεγάλη πανήγυρις. Οι προσκυνηταί θα έχουν την ευκαιρίαν να επισκεφθούν και τον προς το τέρμα του ευρισκομένον νεόκτιστον μεγαλοπρεπή ναόν του Σωτήρος». Βέβαια, ακόμα το 1940 η Επιτροπεία της Εκκλησίας Σωτήρος Ακανθούς ζητάει προσφορές για την κατασκευή και τοποθέτηση μωσαϊκών πατώματος και σκαλών για την εκκλησία. Η εκκλησία εγκαινιάστηκε τελικά την Κυριακή, 14 Σεπτεμβρίου 1941, από τον τοποτηρητή του αρχιεπισκοπικού θρόνου Μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο. Στη σχετική δημοσίευση του Τύπου διαβάζουμε πως τα εγκαίνια του μεγαλοπρεπεστάτου τούτου ναού της Κύπρου θα τελεσθούν το Σάββατον και την Κυριακήν 13 και 14 Σεπτεμβρίου υπό της Αυτού Σεβασμιότητος του Τοποτηρητού του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Λεοντίου. Οπωσδήποτε θα ήταν ένα σπουδαίο γεγονός και γι' αυτό η Εκκλησιαστική Επιτροπεία ειδοποιεί ότι έλαβε πάντα τα απαιτούμενα μέτρα «προς άνετον διαμονήν και περιποίησιν πάντων των ευ-

σεβών προσκυνητών, οίτινες ήθελον προσέλθω εις την ιεράν ταύτην τελέτην». Ο υποβλητικός ναός του Χρυσοσώτηρου επιβάλλεται στον χώρο, και οι Ακαθιώτες σίγουρα ήταν υπερήφανοι που η κοινότητά τους κατάφερε να ανεγείρει έναν τέτοιο ναό.

Το εικονοστάσιο

Σίγουρα ένας τόσο μεγάλος ναός δεν θα μπορούσε να είναι πλήρως εξοπλισμένος μέσα σε λίγα χρόνια. Σταδιακά λοιπόν η Εκκλησιαστική Επιτροπή αναλάμβανε να αναθέτει έργα για διάφορες ανάγκες του ναού, όπως ήταν το εικονοστάσιο. Την κατασκευή του ανέλαβε ο περίφημος ξυλογλύπτης Χρυσάνθος Κ. Ταλιαδώρος από τη Λευκωσία και η συμφωνία υπεγράφη στις 15 Απριλίου 1967, μεταξύ της διαχειριστικής επιτροπείας του ναού, η οποία αποτελείτο από τους Κλεάνθη Γ. Κραμβή, Μιχαήλ Βαρνάβα, Ιωάννη Χατζηπαυλή, Σάββα Γεωργίου και Κυριάκο Γ. Κουφό. Το σχέδιο του εικονοστασίου θα εγκρινόταν από τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο και ο εργολάβος

όφειλε να παραδώσει τελειωμένο το έργο και την εγκατάσταση έως τις 30 Νοεμβρίου 1969.

Προδιαγραφές του έργου

Όπως αναφέρεται στους κανονισμούς του έργου, εκτός από τα τεχνικά χαρακτηριστικά, το ξύλο που θα χρησιμοποιείτο ήταν ξύλο κυπριακής καρυδιάς, ξηράς και μαύρης, ενώ η εσωτερική ξυλεία θα ήταν από ξύλο μασώνια, εισαγόμενο από την Κεντρική Αφρική, η εργασία θα είναι καλώς επεξεργασμένη και καθαρά συμφώνως της βυζαντινής τεχνοτροπίας. Στο εργαστήριο του γιου του Χρυσάνθου Ταλιαδώρου στην Παλουριώτισσα, Νικολάου Ταλιαδώρου, υπάρχει ακόμη το ξυλόγλυπτο δείγμα, το οποίο ο πατέρας του είχε παρουσιάσει για έγκριση στην Ιερά Σύνοδο και με περιφάνια μου το έδειξε, στα σχέδια αναφέρεται: «Βυζαντινόν σχέδιον ξυλόγλυπτου εικονοστασίου διά τον ιερόν ναόν Σωτήρος Ακανθούς εκπονηθέν υπό Χρυσάνθου Κ. Ταλιαδώρου την 30.8.1967». Δυστυχώς το σπουδαίο εικονοστάσιο του Ταλιαδώρου σήμερα είναι απροσπέλαστο και είναι άγνωστη η κατάστασή του, αλλά εγώ επιλέγω να διαβάζω, έστω και νοερά στην Ωραία Πύλη «Έργον Χρυσάνθου Κ. Ταλιαδώρου».

Ευχαριστώ τον Νικόλαο Ταλιαδώρο για την άδειά του να συμβουλευτώ το αρχείο του.

Το 1955 ο δήμαρχος της Ακανθούς Σωτήρης Χατζηκώστας διαβεβαιώνει διά του Τύπου πως έχουν ληφθεί όλα τα κατάλληλα μέτρα προς αντιμετώπιση του συνωστισμού.

Την 6η Αυγούστου 1933, στο μεγάλο πανηγύρι της Ακανθούς, οι προσκυνητές είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν «και τον προς το τέρμα του ευρισκομένον νεόκτιστον μεγαλοπρεπή ναόν του Σωτήρος».

Στην Ακανθού λάμβανε χώρα μία από τις μεγαλύτερες πανηγύρεις της Κύπρου, η οποία γινόταν στη μεγάλη πλατεία πέριξ του μεγαλοπρεπούς και υποβλητικού ναού του Χρυσοσώτηρου, ενός από τους μεγαλύτερους ναούς της Κύπρου.

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ



NATIONAL GALLERY OF ART/CORBIS COLLECTION

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ
Τοπιογραφίες

Η νέα έκθεση στην Εθνική Πινακοθήκη της Ουάσιγκτον είναι αφιερωμένη στην αμερικανική τοπιογραφία, σε υδατογραφίες από τη Συλλογή Κόρκοραν. Παρουσιάζονται 30 αμερικανικά τοπία από το 1800 έως το 1991, που αναδεικνύουν τη δυνατότητα της υδατογραφίας ως μέσου. Οι πρώτες έφτασαν στην Αμερική από την Ευρώπη στα τέλη του 16ου αιώνα. Η Αμερικανική Εταιρεία Υδατογραφίας ιδρύθηκε το 1867. Στη φωτογραφία, έργο του Χόμερ (1891-92).



ESTATE OF GERMAINE KRILL/MUSEUM FOLKwang

ΜΟΝΑΧΟ
Τομή στο μοντέρνο

Στο Μόναχο, στην Πινακοθήκη αφιερωμένη στη μοντέρνα τέχνη, παρουσιάζεται έκθεση με επιλογή από την ευρεία και πλούσια φωτογραφική συλλογή του μουσείου, στο οποίο έχουν συγκεντρωθεί διάφορα αρχεία, συλλογές και δωρεές. Η έκθεση περιλαμβάνει περί τις 250 φωτογραφίες 60 δημιουργών από τα τελευταία 100 χρόνια και παράλληλα παρακολουθεί την εξέλιξη των φωτογραφικών συλλογών του μουσείου.



PENGUIN BOOKS

ΕΠΕΤΕΙΟΣ
Πένγκουιν

Τα 90 χρόνια από την έκδοση του πρώτου βιβλίου τσέπης Penguin (1935) οδηγήσαν σε δημοσκόπηση ανάμεσα στους αναγνώστες για τα αγαπημένα τους βιβλία στις ιστορικές εκδόσεις. Πρώτο αναδείχθηκε το «1984» του Τζορτζ Όργουελ και ακολουθούν: «Ο εραστής της Λαίδης Τσάτερλι» του Ντ. Χ. Λόρενς, «Περηφάνια και προκατάληψη» της Τζέιν Οστεν, «Η ιστορία της Θεραπεινίδας» της Μάργκαρετ Ατγουντ, «Ο Τσάρλι και το εργοστάσιο σοκολάτας» του Ρόαλντ Νταλ κ.ά.



YALE UNIVERSITY ART GALLERY

ΚΟΝΕΚΤΙΚΑΤ
Γοτθική τέχνη

Το Μουσείο Τέχνης του Πανεπιστημίου του Γέιλ ανακοίνωσε την απόκτηση ενός σημαντικού γλυπτού, εξαιρετικού δείγματος ύστερης γοτθικής τέχνης, από τη Γερμανία. Πρόκειται για έργο από ξύλο φλαμουριάς, που απεικονίζει την Παναγία με το Βρέφος, δημιουργία του Τίλμαν Ριμενσάνιντερ (π. 1460-1531), κορυφαίου γλύπτη της γοτθικής τέχνης στη Γερμανία. Χρονολογείται περίπου στο 1505 και εμπλουτίζει τις ευρωπαϊκές συλλογές του μουσείου.



FACE GALLERY

ΜΟΝΠΕΛΙΕ
Εκθεση JR

Ο JR, από τους πιο διάσημους καλλιτέχνες γκράφιτι και οφθαλμοπάτης σε δημόσιους χώρους σε όλον τον κόσμο, είναι ο πρώτος δημιουργός που κλήθηκε να εκθέσει τη δουλειά του στον ανακαινισμένο χώρο του Caillé Sainte-Anne στο Μονπελιέ (έως τις 7 Δεκεμβρίου). Είναι ένας επιβλητικός νεογοτθικός ναός του 19ου αιώνα που έχει μετατραπεί σε χώρο τέχνης. Ο JR εκθέτει μια εγκατάσταση ως διερεύνηση του τοπίου της μνήμης.



NATIONAL LIBRARY OF NORWAY

Ο συνθέτης Εντβαρντ Γκριγκ (1843-1907) φωτογραφημένος στο Οσλο από τον Αλεξ Λέβεριν (π. 1886).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Ο Τσάρλι Πάρκερ στη Νέα Υόρκη το 1945-48

Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του '40, η χρυσή εποχή των Big Bands και του σουίνγκ άρχισε σιγά σιγά να φθίνει στην Αμερική. Τα πιο μικρά μουσικά σχήματα ξεχώρισαν. Αυτό που έπαιζαν, βέβαια, δεν ήταν ακριβώς αυτό στο οποίο είχε συνθίσει ο κόσμος να ακούει κατά τις δεκαετίες του '30 και του '40. Ο νέος ήχος που γεννήθηκε τότε δεν προοριζόταν για χορό. Το τέμπο ήταν έξαλλο, οι τονικές κλίμακες γίνονταν άνω κάτω μέσα σε δευτερόλεπτα, ο αυτοσχεδιασμός αποκτούσε καθολικό χαρακτήρα. Κάπως έτσι, πολύ χονδροειδώς, γεννήθηκε η bebop ή, αλλιώς, μποπ τζαζ, αντίδραση στην ψυχαγωγική, χορευτική μουσική της –κατά κανόνα– λευκής τζαζ.

Η μποπ βρήκε πολύ γρήγορα το κοινό της, το οποίο ήταν πιστό και φανατικό με έναν σταλινικό τρόπο: στιδήποτε άλλο έξω από αυτήν ήταν «τετράγωνο» (square) – αλλιώς: ξενέρωτο. Στο κλασικό φιλμ νουάρ του 1949 «D.O.A.», ο πρωταγωνιστής βρίσκεται σε ένα καταγώγιο όπου ένα μικρό τζαζ σχήμα παίζει μια φρενιτώδη μποπ και το κοινό παραληρεί. Στην ουσία, οι τύποι αυτοί, και οι μοναχικές γυναίκες που συχνάζουν σε αυτά τα καπνισμένα υπόγεια, είναι οι πρώτοι μπίπνικς προτού πάρουν αυτή την ονομασία. Ο Τζακ Κέρουακ θα αποθεώσει την μποπ στα βιβλία του και θα προσπαθήσει μάλιστα πολύ συνειδητά να γράψει όπως παίζει ένας σαξοφωνίστας της τζαζ.



Η συλλογή με ηχογραφήσεις του «Μπερντ» από την Brilliant Jazz.

Η μεγάλη επίδραση εδώ θα είναι ο Τσάρλι Πάρκερ και το σαξόφωνό του. Τεράστια φυσιογνωμία στην ιστορία της τζαζ, το 1989 ο Κλιντ Ιστγουντ (ο οποίος, γεννημένος το 1930, πρέπει να έζησε από πρώτο χέρι τα τζαζ κλαμπ της δεκαετίας του '50) μετέφερε με μαεστρία και βαθιά αγάπη τη ζωή του στη μεγάλη οθόνη με το φιλμ «Bird» (το πασίγνωστο παρατσούκλι του Πάρκερ). Γιατί όλ' αυτά; Διότι πρόσφατα η Brilliant Jazz κυκλοφόρησε το άλμπουμ «Charlie Parker. The Savoy Recordings»: είκοσι διαμάντια που ο Πάρκερ ηχογράφησε από το 1945 έως το 1948 για τη Savoy Records στη Νέα Υόρκη, έχοντας στο πλάι του μεγάλους μορφές: από τον νεαρότατο

Μάιλς Ντέιβις στην κορνέτα και τον Μαξ Ρόουτς στα ντραμς έως τον συνοδοιπόρο του στην μποπ τρομπέτιστα Ντιζί Γκαλέσι, αλλά και τον Ερολ Γκάρνερ στο πιάνο, τον Τζ. Τζ. Τζόνσον στο τρομπόνι κ.ά. Δυστυχώς, η έκδοση δεν περιλαμβάνει κάποιο booklet με ημερομηνίες ηχογραφήσεων και άλλα τέτοια ωραία, μουσικά μιλώντας όμως το άλμπουμ αποτυπώνει μια σημαντική στιγμή στην πορεία του Πάρκερ. Ο κύριος Γκρι προτείνει να το συνδυάσετε με ένα παλιό έξοχο άλμπουμ της Verve Records, «Charlie Parker with Strings»: ο «Μπερντ» συνοδεία εγχόρδων. Πόσο έξω έπεσε ο μέγας κατά τα άλλα Αντόρνο όταν κατακεραυνώνει την τζαζ...



Charlie Parker
The Savoy
Recordings
Brilliant Jazz

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ



SAHER ALGHORABY/THE NEW YORK TIMES

Η **επίμαχη** φωτογραφία που δημοσιεύθηκε στο πρωτοσέλιδο των New York Times της 25ης Ιουλίου. Η ηθική ζημία είναι ίδια με εκείνη μιας πλαστής είδησης. Η Κλερ Βαρντλ, ειδική στη μελέτη της παραπληροφόρησης, επισημαίνει ότι «δεν χρειάζεται να πεις ψέματα. Αρκεί να πεις τη μισή αλήθεια και ν' αφήσεις το κοινό να συμπληρώσει το υπόλοιπο από συναίσθημα και όχι από γνώση».

Είναι όντως αυτό που βλέπουμε;

Την τελευταία εβδομάδα του Ιουλίου κυκλοφόρησε διεθνώς η φωτογραφία ενός αδύναμου, σκελετωμένου βρέφους από τη Γάζα στην αγκαλιά της μητέρας του, του Μοχάμεντ αλ Ματούκ. Η εικόνα, δραματική και συναισθηματικά φορτισμένη, αναπαρήχθη από μεγάλα ΜΜΕ, όπως BBC, CNN, Guardian, Daily Mail, New York Times και βρετανικούς Times. Αναδείχθηκε σε εμβληματική απεικόνιση της κρίσης στη Λωρίδα της Γάζας.

Στις 27 Ιουλίου ο Ντέιβιντ Κόλιερ, ερευνητής με εκτενές αρχείο καταγραφής ψευδών ή παραπλανητικών αφηγήσεων σχετικά με τη σύγκρουση στη Μέση Ανατολή, δημοσίευσε ανάλυση της περίπτωσης στον ιστότοπό του, στον οποίο μπορεί να διαβάσει κάποιος το βιογραφικό και τις δηλώσεις του (david-collier.com). Με βάση μαρτυρίες και ανοιχτές πηγές, παρουσίασε το ιατρικό ιστορικό του παιδιού, το οποίο φέρεται να πάσχει από σπάνιες γενετικές και νευρολογικές διαταραχές. Παράλληλα, δημοσίευσε ολόκληρη τη φωτογραφία, στην οποία φαίνεται και ο μεγαλύτερος αδελφός του παιδιού, σε εμφανώς φυσιολογική κατάσταση, χωρίς ίχνη αστίας.

Τα συμφοραζόμενα

Το περιοδικό Newsweek σε άρθρο του στις 28 Ιουλίου με τίτλο «How a viral image is fueling the fight over reports of starvation in Gaza», αναγνώρισε την προβληματικότητα της εικόνας, τονίζοντας ότι χρησιμοποιήθηκε χωρίς σαφή ιατρική τεκμηρίωση και εκτός πλαισίου. Σημειώνει ότι «η φωτογραφία χρησιμοποιήθηκε αποκομμένη από τα «συμφοραζόμενα» και χωρίς διασταυρωμένες ιατρικές πληροφορίες, δημιουργώντας έτσι μια έντονη ρητορική σύγκρουση γύρω από το τι συνιστά αποδεδειγμένη λιμοκτονία». Οι NYT παραδέχθηκαν και διόρθωσαν το «λάθος» πέντε μέρες μετά το πρωτοσέλιδό τους της 25ης Ιουλίου. Αλλά μια εικόνα που γίνεται viral έχει ήδη «δικαιωθεί», έχει ήδη «λειτουργήσει». Έχει διαδοθεί, έχει συγκινήσει, έχει υπηρετήσει έναν σκοπό.

Η εικόνα του σκελετωμένου Μοχάμεντ δεν είναι ψεύτικη. Αλλά η αναπαραγωγή χωρίς ιατρική τεκμηρίωση και το συγκείμενο της οικογένειας παράγουν ψευδές συμπέρασμα με αληθινό υλικό. Η ηθική ζημία είναι ίδια με εκείνη μιας πλαστής είδησης. Η Κλερ Βαρντλ, ειδική στη μελέτη της παραπληροφόρησης, επισημαίνει ότι «δεν χρειάζεται να πεις ψέματα. Αρκεί να πεις τη μισή αλήθεια και ν' αφήσεις το κοινό να συμπληρώσει το υπόλοιπο από συ-

ναίσθημα και όχι από γνώση». Σε μεγαλύτερο βάθος και στο βιβλίο της «Frames of War, When is Life Grievable?», η Τζούντιθ Μπάτλερ υπογραμμίζει ότι καμία εικόνα δεν είναι ουδέτερη: η κατανόησή της εξαρτάται από τα πολιτικά, κοινωνικά και ηθικά πλαίσια εντός των οποίων παρουσιάζεται. Ναι, κατά ειρωνικό τρόπο, είναι η ίδια που δήλωσε ότι τα αποτρόπαια γεγονότα της 7ης Οκτωβρίου ήταν «μια πράξη ένοπλης αντίστασης», αλλά αυτό είναι μέρος μιας άλλης μεγάλης «συζήτησης».

Ασχέτως της πολιτικής τοποθέτησής ή του καταμερισμού ευθυνών (Νετανιάχου - Χαμάς) δεν υπάρχει λογικό ον που να αμφισβάζει ότι η κατάσταση στη Γάζα είναι τραγική. Οι άνθρωποι εκεί βρίσκονται στα τελευταία σκαλιά της κλίμακας που ορίζει την ανθρωπότητα αξιοπρέπεια. Ωστόσο, όταν τα ΜΜΕ «κόβουν» το πλαίσιο μιας φωτογραφίας ή μιας ει-

Μια εικόνα που γίνεται viral έχει ήδη «δικαιωθεί». Έχει διαδοθεί, έχει συγκινήσει, έχει υπηρετήσει έναν σκοπό. Αλλά η αναπαραγωγή χωρίς ιατρική τεκμηρίωση και το συγκείμενο της οικογένειας παράγουν ψευδές συμπέρασμα με αληθινό υλικό.

δησης, δεν αφηγούνται απλώς – κατασκευάζουν. Το «τι βλέπουμε» εξαρτάται από το πώς παρουσιάζεται, από το ποιος έχει τον έλεγχο της αφήγησης. Η αποσύνδεση της εικόνας από το ιατρικό ιστορικό του Μοχάμεντ μετατρέπει μια ατομική τραγωδία σε εργαλείο πολιτικής καταγγελίας, χωρίς καμία εγγύηση ακρίβειας. Η ορθότητα όμως της αναπαράστασης, ειδικά σε μια κρίση όπως αυτή της Γάζας, είναι καθοριστική για την αναγνώρισή της ως τέτοιας. Επιπλέον, την αντίληψη του κόσμου και άρα την αντίδραση της διεθνούς κοινότητας.

Όταν μεγάλα ΜΜΕ προβάλλουν συγκλονιστικές εικόνες χωρίς τεκμηρίωση, προκαλούν διαβρωτικά φαινόμενα δυσπιστίας. Το κοινό παύει να πιστεύει ακόμη και στα τεκμηριωμένα ρεπορτάζ. Η κρίση αυτή έχει περιγραφεί ως «epistemic crisis» - κρίση εγκυρότητας της γνώσης. Ο Εντζον Τάντοκ, στη μελέτη What is Fake News? (2021) – μία εκ των υπερ-

βολικά πολλών που έχουν γραφτεί για τα περίφημα (ή διαβόητα) Fake News, διαπιστώνει ότι οι ψευδείς ειδήσεις μιμούνται σε δομή και ύφος τις παραδοσιακές, δημιουργώντας ένα επικίνδυνο περιβάλλον όπου το κριτήριο της εγκυρότητας μετατίθεται από την τεκμηρίωση στην ιδεολογική προδιάθεση του αναγνώστη. Στη συγκεκριμένη περίπτωση έχουμε ακριβώς το αντίστροφο φαινόμενο: παραδοσιακά και γενικώς αξιοπιστα ΜΜΕ μιμούνται τακτικές ιστότοπων αμφίβολης αξιοπιστίας, υπονομεύοντας την ίδια τη λειτουργία της δημοσιογραφίας και της Study of Journalism: η εμπιστοσύνη του κοινού στα μέσα ενημέρωσης βρίσκεται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα.

Η πηγή της εμπιστοσύνης ως προς το τι είναι αληθές, εάν πράγματι μια εικόνα ή μια είδηση συνιστά γεγονός, μετατοπίζεται από την ενημέρωση στην ιδεολογία. Το κοινό έχει ανάγκη να «δώσει» κάπου την εμπιστοσύνη του κι έτσι καταλήγει στις προκαταλήψεις του, στα στεγανά μιας «προσωποποιημένης» ενημέρωσης, στην εξυπηρέτηση μιας ιδεολογίας μέσω ενός αφηγήματος με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

Γέννηση της δυσπιστίας

Η εμπιστοσύνη στη δημοσιογραφία δεν καταρρέει μόνο από την παραπληροφόρηση. Η δυσπιστία και η απαξίωση γεννιέται –και ενισχύεται– όταν τα ίδια τα έγκυρα μέσα αποτυγχάνουν να στηρίξουν την αφήγησή τους με στοιχεία. Όταν τα ΜΜΕ υποχωρούν στην ανάγκη του «αφηγήματος» αντί να το «ενοχλούν» θέτοντας ερωτήματα, αντί να υπονομεύουν τις «εντυπώσεις» με επιχειρήματα, αντί να ξεκαθαρίζουν τον «θόρυβο» στηρίζοντας την όποια εικόνα - σύμβολο με τεκμηρίωση. Ειδικά όταν αφορά συγκρούσεις με παγκόσμια αντανάκλαση η οποία πυροδοτεί ισχυρές προκαταλήψεις και εξαιρετικά έντονα συναισθήματα. Και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης είναι εξαιρετικά δύσκολη, αν όχι ανέφικτη πλέον.

Η περίπτωση του Μοχάμεντ, παρότι αφορά πράγματι ένα παιδί σε κατάσταση ανάγκης, καταλήγει να εργαλειοποιείται από «όλες τις πλευρές» – τόσο από υποστηρικτές του ανθρωπιστικού αφηγήματος όσο και από εκείνους που θέλουν να αποδομήσουν πλήρως την έννοια του λιμού στη Γάζα. Και είναι όλα λάθος.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΕπιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

Ρώσοι και Μικρασιάτες
Πρόσφυγες δύο χαμένων
Αυτοκρατοριών στην Κύπρο
εκδ. Επίκεντρο, σελ. 152

Ο Κυριάκος Ιακωβίδης, λέκτορας Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Νεάπολης (Πάφος) καταθέτει μία ενδιαφέρουσα μελέτη για τον τρόπο με τον οποίο η βρετανική διοίκηση αντιμετώπισε τους πρόσφυγες που έφτασαν στην Κύπρο από τη Μικρά Ασία και τη Ρωσία. Στα τρία κεφάλαια του βιβλίου, ο συγγραφέας, όπως αναφέρει στον πρόλόγο του, επιδιώκει κυρίως να αποτυπώσει τα βασικά χαρακτηριστικά της πολιτικής της βρετανικής διοίκησης στην Κύπρο απέναντι στις προσφυγικές ροές. Οι πρόσφυγες με τους οποίους ασχολείται ο Ιακωβίδης είναι Ρώσοι του ρωσικού εμφυλίου του 1920 και οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας του 1922. Στις σελίδες της μελέτης του ο συγγραφέας καταπιάνεται με ενδιαφέροντα τρόπο στις αντιρρήσεις των βρετανικών αρχών στην Κύπρο να δεχθούν τους Έλληνες της Μικράς Ασίας, οι οποίες ξεκινούσαν από τις ανησυχίες τους για υγειονομική επιβάρυνση στη νήσο, αλλά και στο ότι όσοι δεν είχαν κάπου να φιλοξενηθούν θα γίνονταν βάρος στη βρετανική διοίκηση. Η ιστορία των προσφύγων του 1922 και οι περιπέτειές τους στην Κύπρο, καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου. Ο Κυριάκος Ιακωβίδης μιλάει για ανθρώπους που έφυγαν από δύο χαμένες πια αυτοκρατορίες, την οθωμανική και τη ρωσική και πώς αυτοί αντιμετώπιστηκαν από μία άλλη, ακόμα κραταιά, τη βρετανική.



500 ΛΕΞΕΙΣ

Με τη

Σοφία
Μαντουβάλου

Η Σοφία Μαντουβάλου γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε ψυχολογία, εκπαιδευτική τεχνολογία και σκηνοθεσία. Με χαρακτηριστικό της γραφής της το χιούμορ και το παράλογο, γράφει μυθιστορήματα, διηγήματα, θέατρο, ποίηση, ιστορίες, παραμύθια και σενάρια για εκπαιδευτικές ταινίες (στέλεχος της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης 1977-2010). Ενδεικτικές διακρίσεις: διεθνής διάκριση MEDEA Awards 2013 για τη σειρά κινουμένων σχεδίων «Ένα γράμμα μια ιστορία», ελληνική υποψηφιότητα για το διεθνές βραβείο Αντερσεν 2014, Κρατικό Βραβείο 2019. Τα διηγήματα «Ο άγιος, γυμνός» των εκδόσεων Σοκόλη (2024) είναι το τελευταίο της βιβλίο.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Στο κομοδίνο μου ως μακρόχρονη συνήθεια ακόμα από την παιδική μου ηλικία υπάρχουν πάντα βιβλία. Εδώ και καιρό έχω εγκαταλείψει την καθημερινή συνήθεια να διαβάζω στο κρεβάτι. Για παν ενδεχόμενο αϋπνίας, όμως, αυτόν τον καιρό περιμένουν, σε υπομονετική συνύπαρξη, ένα βιβλίο ποίησης του Μπόρχες, ένα δοκίμιο του Μπαρτ, ένα λογοτεχνικό βιβλίο για παιδιά και τα τελευταία βιβλία των φίλων συγγραφέων Κατερίνας Παπαντωνίου και Μάνου Κοντολέων, «Η συνθετική ορμόνη» και «Κόντρα ρόλος», αντίστοιχα.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Στο ιστορικό πολιτικό μυθιστόρημα της Ελένης Πριοβόλου «Στη ζωή νωρίς νυχτώνει» (εκδ. Καταστροφή), ξεκαθάρισα μερικά θέματα που σχετίζονται με την πολυπαθή περιοχή της Μέσης Ανατολής και το παράλογο των πολιτικών σκηνικών.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Ενα ενδιαφέρον βιβλίο έχει και τις συνέπειές του. Την τελευταία φορά που κόλλησα μέσα σε ένα βιβλίο, κόλλησε και το φαγητό στην κατσαρόλα. Για την ακρίβεια, έπετα από ώρες έλιωσε ο πάτος και δημιουργήθηκαν τρία εξάρτητα μικρογλυπτά για να μου το θυμίζουν.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Απόγευμα, μόνι στο σπίτι. Στην πολυθρόνα, με τα πόδια ψηλά σε μαξιλάρι παρέα με ένα πολλά υποσχόμενο βιβλίο από την υπομονετική στοίβα στο γραφείο μου.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Η ψυχή μου δεν ζει χωρίς ποίηση, το μυαλό μου δεν ενεργοποιείται χωρίς φιλοσοφικά δοκίμια, προτιμώ τις μικρές φόρμες και τον συνοπτικό λόγο. Χαίρομαι να ανα-

καλύπτω διαμαντάκια άγνωστων συγγραφέων. Μου αρέσουν τα υπαρξιακά μυθιστορήματα, απολαμβάνω την ευφράνταστη λογοτεχνία για παιδιά. Εκείνο που δεν διαβάζω πια είναι οι ογκώδεις τριλογίες, ούτε βιβλία επιστημονικής φαντασίας.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Η αισθητική του λόγου, η διαχείριση του θέματος, το παιχνίδι της υπερβατικής σκέψης, η συγγένεια με τον συγγραφέα. Αυτό που λέει και δεν λέει. Το άφατο πίσω από τις γραμμές, το χιούμορ. Αλλά με συγκινούν και βιβλία που δεν θα μπορούσα να γράψω ποτέ.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Το βιβλίο της Ελένης Πριοβόλου «Στη ζωή νωρίς νυχτώνει». Καθώς το διάβαζα το έβλεπα κινηματογραφικά. Η συγγραφέας κινείται στο όριο «έρωτας - θάνατος» μέσα σε γεγονότα ιστορίας και παραλογισμούς της πολιτικής σκηνής που ανατρέπουν τις ζωές των ανθρώπων.

Ποιος είναι ο συνδυασμός κρικός των διηγημάτων στο βιβλίο «Ο άγιος, γυμνός»;

Το γενικό κοινό πλαίσιο είναι η αποδόμηση του στερεοτύπου. Το σπάσιμο της θεμελιωμένης πατριαρχίας, η απελευθέρωση των συναισθημάτων που είναι υποταγμένα σε κοινωνικές ή και θρησκευτικές συμβάσεις. Ο συνδυασμός κρικός σε όλα τα διηγήματα είναι η σχέση εξουσίας μέσα στον έρωτα.

Από ποια αληθινά γεγονότα εμπνευστήκατε τις ιστορίες του βιβλίου;

Οι ιστορίες διασχίζουν ένα βάθος χρόνου ενός αιώνα. Ενα παρελθόν που αγγίζει το παρόν. Είναι ιστορίες ανθρώπων που έχω συναντήσει, έχω ακούσει ή διαβάσει γι' αυτούς. Δεν είχα στόχο την καταγραφή του πραγματικού, αλλά τις ενέδρες αχαλίνωτης φαντασίας που η ζωή συνεχίζει να παράγει και να αναπαράγει συνθλιβόμενες ανθρώπινες ζωές.



VINCENT VAN GOGH FOUNDATION



VINCENT VAN GOGH FOUNDATION

Τρία από τα έργα του Βίνσεντ βαν Γκογκ που φιλοξενούνται στην έκθεση. Αριστερά, τα «Παπούτσια» (1886), επάνω το «Χιονισμένο χωράφι με σβάρνα» (1890) και δεξιά «Η Λα Κρο όπως φαίνεται από το Μονμαζούρ» (1888). Οι πίνακες και τα σχέδια που παρουσιάζονται έχουν δημιουργηθεί αποκλειστικά τα τρία τελευταία χρόνια της ζωής του Ολλανδού ζωγράφου, ο οποίος πέθανε το 1890.



VINCENT VAN GOGH FOUNDATION

Ζοφερός φόρος τιμής

Η «Κ» στη μεγάλη έκθεση που διερευνά την επιρροή του Βαν Γκογκ στο έργο του Ανσελμ Κίφερ

Της **ΤΙΝΑΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗ**

Όταν ήταν δεκαοχτώ χρόνων, το 1963, ο διάσημος Γερμανός καλλιτέχνης Ανσελμ Κίφερ, χάρη σε μια υποτροφία που κέρδισε, ταξίδεψε στα μέρη όπου έζησε και εργάστηκε ο Βαν Γκογκ, αναζητώντας τα χνάρια του. Κρατούσε λεπτομερές ημερολόγιο με σημειώσεις και σκίτσα, καθώς ταξίδευε από την Ολλανδία στο Βέλγιο, στο Παρίσι και στην Αρλ στη νότια Γαλλία.

«Σε αντίθεση με ό,τι θα περιμέναμε κανείς από έναν έφηβο, δεν με ενδιέφερε υπερβολικά η συναισθηματική πτυχή του έργου του Βαν Γκογκ ή η δυστυχισμένη ζωή του. Αυτό που μου έκανε εντύπωση ήταν η ορθολογική δομή, η σίγουρη κατασκευή των καμβάδων του, σε μια ζωή που ξέφυγε όλο και περισσότερο από τον έλεγχό του».

Το έργο του μεγάλου Ολλανδού δασκάλου άγγιξε βαθιά και ενέπνευσε τον Κίφερ σε όλη τη διάρκεια της καλλιτεχνικής του πορείας. Η έκθεση που παρουσιάζεται στη Βασιλική Ακαδημία Τεχνών του Λονδίνου, εξερευνά αυτή τη βαθιά σύνδεση και αναδεικνύει πώς οι δύο καλλιτέχνες καταγράφουν τη φύση, τη λογοτεχνία, το σύμπαν και την ανθρώπινη κατάσταση, ο Βαν Γκογκ μέσω της συναισθηματικής έκφρασης και ο Κίφερ μέσω του βάρους της ιστορικής μνήμης.

Τα «φαντάσματα»

Γεννημένος το 1945 στον Μέλανα Δρυμό, ανάμεσα στα συντρίμια της δίνης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Κίφερ παλεύει με τα φαντάσματα του συλλογικού τραύματος και της ενοχής, καθώς εξερευνά το σκοτεινό ναζιστικό παρελθόν της χώρας του και τη μεταπολεμική ταυτότητα. Τα μνημειώδη έργα του αποτελούν μια συγχώνευση καταστροφής και δημιουργίας, φθοράς και αναγέννησης.

Το πρώτο έργο που αντικρί-

ζουμε στην έκθεση αποτίνει φόρο τιμής σε ένα από τα πιο γνωστά έργα του Βαν Γκογκ και πιθανότατα το τελευταίο έργο που φιλοτέχνησε πριν από τον θάνατό του, «Σταροχώραφα με κοράκια». Πρόκειται για έναν υποβλητικό πίνακα μεγάλης κλίμακας του Κίφερ, που υποδηλώνει τα δυσοίωνα κοράκια στον ταραγμένο ουρανό, ενώ ανάγλυφες συνθέσεις με στάχυα, εμποτισμένα με φύλλα χρυσού, κοσμούν την καμένη γη. Ένας άλλος πίνακας αντλεί έμπνευση από το ποίημα του Εντγκαρ Αλαν Πόε, όπου ένας θλιμμένος άνδρας τρελαίνεται από ένα κοράκι, επαναλαμβάνοντας τη λέξη «Ποτέ πια».

Αυτή η ζοφερή διάθεση συνειρίζεται σε ένα ξυλογραφικό χαρακτικό όπου οι επιμήκεις κεφαλές από μια σειρά μαυρισμένων πλιανθών, με μαραζωμένα φύλλα, δεσπόζουν πάνω από μια ανδρική φιγούρα που μοιάζει με

πτώμα και αντιπροσωπεύει τον ίδιο τον Κίφερ.

Για τον Κίφερ, όπως και για τον Βαν Γκογκ, το πλιотρόπιο συμβολίζει τον κύκλο της ζωής. «Το πλιотρόπιο συνδέεται με τα αστέρια, επειδή κινεί το κεφάλι του ενάντια στον ήλιο. Και τη νύχτα είναι κλειστό. Τη στιγμή που “ανοίγει” είναι κίτρινο και όμορφο και αυτό αποτελεί ήδη ένα σημείο πτώσης. Έτσι οι πλιανθοί είναι το σύμβολο της κατάστασης της ύπαρξής μας».

Σαν ανάγλυφα γλυπτά

Οι απέραντες συνθέσεις του Κίφερ είναι εντυπωσιακές και εκφράζουν μια ιδιαίτερη οπτική ένταση. Η πυκνή διαστρωμάτωση τις μεταμορφώνει σχεδόν σε ανάγλυφα γλυπτά, ενώ τα υλικά που χρησιμοποιεί —μόλυβδος, στάχτη, άχυρο, σπόροι, χρυσός, ίζημα ηλεκτρόλυσης— αποδίδουν μια επιβλητική σωματικότητα. Δεν παύουν όμως να αποτελούν

μία κυριολεκτική ανταπόκριση στη βασική θεματολογία του Βαν Γκογκ — στα σταροχώραφα, στο πλιотρόπιο, στο κίτρινο χρώμα, στην ψυχική διαταραχή και στο επερχόμενο τέλος του Ολλανδού ζωγράφου.

Σε αντίθεση με τις μνημειακές αποκαλυπτικές δημιουργίες του Κίφερ, οι μικρών διαστάσεων πίνακες του Βαν Γκογκ σφύζουν από ενέργεια, γεμάτοι φως, ζωή, χρώμα και φυσική ομορφιά, μαζί με μια μοναδική αρμονία και συνοχή. Η κεντρική αίσθηση επικεντρώνεται σε μια σειρά από πίνακες και σχέδια από τα τρία τελευταία χρόνια της ζωής του Βαν Γκογκ. Παχιές πινελιές ζωντανεύουν τον ουρανό και το χωράφι με τις παπαρούνες, σε έναν ανεμοστρόβιλο ενέργειας, δίνοντας την εντύπωση μιας επικείμενης καταιγίδας. Εντονε χρωματικές αντιθέσεις στο «Χωράφι με ίριδες κοντά στην Αρλ», όπου το μοβ των ιρίδων

αντιπαραβάλλεται με το κίτρινο των αγρών, ενώ ένα χιονισμένο τοπίο απεικονίζεται σε παγωμένο μπλε και πράσινο.

Ένα από τα περίφημα πορτρέτα της ιδιοκτήτριας του Café de la Gare, όπου ο Βαν Γκογκ σύχναζε όταν έμενε στην πόλη Αρλ, η «Αρλεζιάνα» —με τα ζωτανά χρώματα και την απλοποιημένη μορφή— αναφέρεται και στην αγάπη του καλλιτέχνη για τη λογοτεχνία — το ένα από τα δύο βιβλία μπροστά της είναι η «Χριστουγεννιάτικη ιστορία» του Τσαρλς Ντικενς.

Η ανάγνωση

Φανατικός αναγνώστης και λάτρης της λογοτεχνίας είναι και ο Κίφερ. Ένα τεράστιο γλυπτό, η «Δανάη», απεικονίζει ένα αποξηραμένο πλιотρόπιο να αναδύεται από έναν σωρό βιβλίων, με τους χρυσούς σπόρους του να πέφτουν πάνω στις μολύβδινες σελίδες, υποδηλώνοντας έτσι τη φθορά αλλά και την αναγέννηση.

Παραδίπλα, σε περίοπτη θέση, ο απέραντος πίνακας του Κίφερ, με τίτλο «Έναστρη νύχτα», πλάτους σχεδόν οκτώ μέτρων, με άχυρο κολλημένο στον καμβά, που τον μεταμορφώνει σχεδόν σε ανάγλυφο γλυπτό, αναφέρεται στους στροβιλιζόμενους ουρανούς και στις παχτές πινελιές του διάσημου ομώνυμου έργου. Αδυνατεί όμως να αποτυπώσει την ένταση και την εκπληκτική λάμψη των ουρανών του Βαν Γκογκ και αποπνέει μια χροιά θεατρική, πομπώδη και αισθησιακή.

Ανάμεσα στα επιβλητικά έργα του Κίφερ, ένας μικρός πίνακας του Βαν Γκογκ, που απεικονίζει ένα ζευγάρι αφημένα παλιά παπούτσια, αποπνέει φτώχεια και μοναξιά και χαρτογραφεί ένα βαθύ και οικουμενικό κομμάτι της ανθρώπινης εμπειρίας με έναν ανεπιτήδευτο, στοχαστικό τρόπο.

Η Τίνα Σωτηριάδη είναι επιμελήτρια εκθέσεων και κριτικός τέχνης που ζει και εργάζεται στο Λονδίνο.

Διαφορά κλίμακας

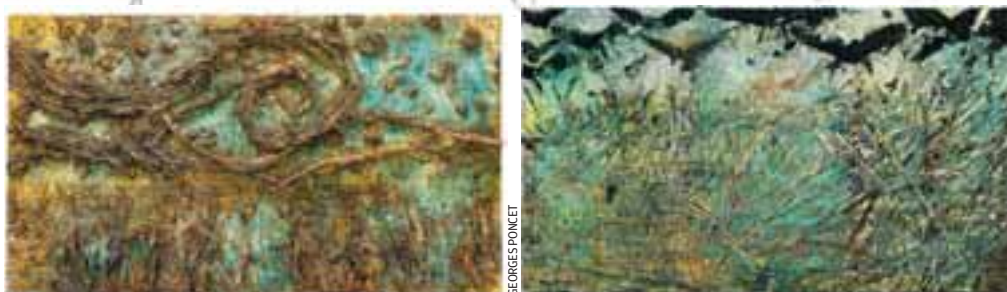
Σε αντίθεση με τις μνημειακές αποκαλυπτικές δημιουργίες του Κίφερ, οι μικρών διαστάσεων πίνακες του Βαν Γκογκ σφύζουν από ενέργεια, γεμάτοι φως, ζωή, χρώμα και φυσική ομορφιά.



Ανσελμ Κίφερ / Βίνσεντ βαν Γκογκ
Royal Academy of Arts, Λονδίνο
Διάρκεια έως τις 26 Οκτωβρίου 2025.



GEORGES PONCET / ANSELM KIEFER



GEORGES PONCET / ANSELM KIEFER

«Τα κοράκια» (επάνω), «Ποτέ πια» και «Έναστρη νύχτα» (κάτω). Χαρακτηριστικά δείγματα της επιρροής του Βαν Γκογκ στον Ανσελμ Κίφερ, που είχε σημείο εκκίνησης το 1963, όταν ο Γερμανός καλλιτέχνης ταξίδεψε χάρη σε μια υποτροφία στα μέρη όπου έζησε και εργάστηκε ο Ολλανδός ζωγράφος.

ΑΝΑΜΟΧΛΕΥΣΕΙΣ

Του ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΠΑ

Από τον Λογοθετίδη στον Ψάλτη

Τρίτο κείμενο σήμερα (προηγέθηκαν ο Ελβις και η Μέρilin, η Λόρεν και η Μάνσφιλντ) μιας πιο ανάλαφρης, πιο καλοκαιρινής «τριλογίας», πριν οι «Αναμοχλεύσεις» κάνουν κι αυτές τις μικρές τους διακοπές. Κινηματογραφικό, λοιπόν, και σήμερα το θέμα, αλλά αμιγώς ελληνικό αυτήν τη φορά.

Ο λόγος κυρίως για τον λεγόμενο παλιό ελληνικό κινηματογράφο, ο οποίος και πολλούς θεατές (μέσω τηλεόρασης) εξακολουθεί να έχει και συχνά εκθειάζεται δυσανάλογα ως προς την αξία του. Μπορεί η Βουγιουκλάκη και η Βλαχοπούλου, ο Βουτσάς και ο Βέγγος, ο Κωνσταντάρas και ο Παπαγιαννόπουλος να κάνουν πάντα εντυπωσιακά «νούμερα» ως προς την τηλεθέαση, αλλά ασμπάν κάνουμε το... δάσος. Ενα δάσος ταινιών συχνά κακών, συνήθως μέτριων, σπανίως καλούτσικων, σπανιότατα καλών.

Λόγω περιορισμένου χώρου, οι όποιες αναφορές μου θα είναι εν πολλοίς ενδεικτικές. Αξιόλογες ελληνικές ταινίες της προδικτατορικής περιόδου είναι, λοιπόν, οι περισσότερες του Τζαβέλλα, κάποιες του Κακογιάννη και του Κούνδουρου (όχι όλες), και βέβαια οι ταινίες (ιδιαίτερα ο «Ουρανός») του Τάκη Κανελλόπουλου. «Συμπαθητικές» θα χαρακτηριζα ορισμένες του Γρηγορίου και του Γεωργιάδη, του Δημόπουλου και του Σακελλάριου. Όσον αφορά ειδικότερα την κωμωδία, η οποία και κυριαρχούσε στις κινηματογραφικές παραγωγές της

εποχής, «πατέρας» όλων των κωμικών που τόσο αγαπήθηκαν από το κοινό της περιόδου 1955-70 (χοντρικά) ήταν ο μέγιστος Λογοθετίδης, αν και με μόνο πέντε-έξι ταινίες, συνήθως θεατρικά έργα που τα είχε «παίξει» και που γίνονταν σενάρια. Συχνά με υποτυπώδη οικονομικά και τεχνικά μέσα, πλαισιωμένος σχεδόν πάντοτε από τους ίδιους συνεργάτες που στελέχωναν και τον θίασό του, ο Λογοθετίδης άφησε πίσω του αριστουργηματικές κινηματογραφικές σκηνές, όπως η επίσκεψη στο νυχτερινό κέντρο του ξαδέλφου του σε αναζήτηση δανεικών στο «Σάντα Τσικίτα» ή η αναγκαστική διανυκτέρευση στον «κόμβο» Θυμαριά στο «Ούτε γάτα ούτε ζημιά».

Μένοντας στην κωμωδία, ασμπάν ξεχνάμε πάντως και κάτι ακόμα: μια ολόκληρη γενιά κωμικών ευτύχησε να ερμηνεύει κατά κανόνα έργα/σενάρια γραμμένα από εξαιρετικούς γνώστες του είδους (Σακελλάριος - Γιαννακόπουλος, Τσιφόρος - Βασιλειάδης, Γιαλαμάς - Πρετεντέρης). Και το κυριότερο, με βάση τον «κανόνα» της εποχής, τα έργα αυτά ήταν κομμένα και ραμμένα στα μέτρα των ηθοποιών που επρόκειτο να τα ερμηνεύσουν. Μπορεί κανείς να φανταστεί τη «Θεία από το Σικάγο» ή την «Κυρά μας τη μαμή» με άλλο ζευγάρι πρωταγωνιστών από τη Βασιλειάδου και τον Μακρή; Ποιος άλλος εκτός από τον Χατζηχρήστο θα μπορούσε να απογειώσει ένα ρόλο όπως αυτόν του Ζήκου; Ποιος άλλος θα



«Πατέρας» όλων των κωμικών που τόσο αγαπήθηκαν από το κοινό της περιόδου 1955-70 (χοντρικά) ήταν ο Βασίλης Λογοθετίδης, αν και με μόνο πέντε-έξι ταινίες, συνήθως θεατρικά έργα τα οποία είχε «παίξει» και κατόπιν γίνονταν σενάρια. Επάνω, με την Ίλνα Λιβυκού σε σκηνή από την ταινία «Ούτε γάτα ούτε ζημιά».

Ο λεγόμενος παλιός ελληνικός κινηματογράφος και πολλούς θεατές έχει και συχνά εκθειάζεται δυσανάλογα ως προς την αξία του.

μπορούσε να παίξει τον Μαυρογιαλούρο όπως ο Κωνσταντάρas; Ποια άλλη θα μπορούσε να σπάσει (και να σπάει ακόμη) τα ταμεία με το «Ξύλο» ή με τα «Χτυποκάρδια» αν όχι η Βουγιουκλάκη; Θα άντεχαν στον χρόνο «εύκολα» σενάρια («Οι γαμπροί της Ευτυχίας», «Ο φίλος μου ο Λευτεράκης» και άλλα πολλά) αν δεν τα σήκωνε στις πλάτες της η τριάδα Αυλωνίτης - Βασιλειάδου - Ρίζος ή ο Ηλιόπουλος; Και μετά ήρθε... η χούντα. Αυ-

τός ο «παλιός, καλός» ελληνικός κινηματογράφος βάλτωσε. Ίσως, βέβαια, να είχε φτάσει έτσι κι αλλιώς στα όριά του. Ήδη τα μιούζικαλ του Δαλιανίδη και τα δράματα του Φώσκολου, έστω και αν έφερναν εισιτήρια με τη σέσουλα, ήταν μετριότητες ταινίες. Μετά το 1967 ο κινηματογράφος –όπως όλα, άλλωστε– σαν να μολύνθηκε από την περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Αυτήν την ατμόσφαιρα κακογουστιάς και αισθητικής καταβύθισης που σταδιακά θα συμπεκνωνόταν στις Γιορτές της Πολεμικής Αρετής στο Καλλιμάρμαρο, στα τσάμικα του Παπαδόπουλου, στα (υποχρεωτικά προβαλλόμενα από τις κινηματογραφικές αιθούσες) «Ελληνικά Επίκαιρα» με τον Παττάκο να κόβει κορδέλες, στην Ελλάδα που «αναστέναζε στα γόπηδα» υπό το άγρυπνο μάτι του Ασλανίδη. Ακόμα και οι παλιοί, έμπειροι ηθοποιοί του ελληνικού κινηματογράφου ήταν πλέον σκιά του εαυτού τους, εγκλωβισμένοι σε κάκιστα σενάρια (συχνά, μάλιστα, «πατριωτικού» περιεχομένου) και σε αενάως επαναλαμβανόμενες μανιέρες. Ο,τι έκανε η Βουγιουκλάκη ή η Καρέζη μετά το 1967 ήταν κακή Βουγιουκλάκη και κακή Καρέζη, ό,τι έκανε ο Κωνσταντάρas ή ο Βουτσάς ήταν κακός Κωνσταντάρas και κακός Βουτσάς. Μοναδική ίσως εξαίρεση στα χρόνια της χούντας, ένα διαμάντι: η «Ευδοκία» (1971) του Αλέξη Δαμιανού.

Ακολούθησε η Μεταπολίτευση και η κυριαρχία του Νέου Ελ-

ληνικού Κινηματογράφου (ΝΕΚ). Υπερφιλόδοξος, υπερπολιτικοποιημένος, με άγχος να δείξει την «αριστεροσύνη» του και να μεταδώσει «μηνύματα», ο ΝΕΚ θα έχει έντονη παρουσία τα επόμενα χρόνια, για να οδηγήσει ωστόσο σύντομα «μια ολόκληρη γενιά στα πιο βαθιά κασμουρντά». «Πρώτο βιολί» σε αυτήν την ορχήστρα ο Αγγελόπουλος, ο οποίος, με καλές σπουδές στη Γαλλία και με ενδιαφέρουσες ιδέες, βυθίστηκε τελικά σε μια λίμνη ναρκισσισμού, «πλανεολατριάς» και παλαιοαριστερών ιδεοληψιών.

Θα κλείσω αυτήν την περιήγηση με έναν σύντομο επίλογο. Ο ήδη πολυπαθός, από πολλές απόψεις και με πολλούς τρόπους, ελληνικός κινηματογράφος έμελλε να ζήσει και μια περίοδο απόλυτου εκφυλισμού, κατρακύλας στην πιο απόλυτη ευτέλεια και κακογουστιά, με τις τηλεταινίες/κασέτες της δεκαετίας του 1980. Με πρωταγωνιστή συνήθως τον Ψάλτη, αλλά ενίοτε και με την παρουσία σε δεύτερους ρόλους γνωστών ηθοποιών της προδικτατορικής περιόδου, όπως ο Φωτόπουλος, ο Ηλιόπουλος, ο Γκιωνάκης, ο Ρίζος, ο Μουστάκας (το ψωμάκι να βγαίνει...), το μόνο που είχαν να πουλήσουν αυτές οι ταινίες ήταν αθυροστομία σφαιριστηρίου ή στρατώνα, σχολικές πλάκες και καζούρες, σουζέτες, μπουνγελώματα, μπανιστήρια και άλλα τέτοια υψιπέτη. Ο απόλυτος ευτελισμός του κινηματογράφου. Όχι μόνο ως τέχνης, αλλά και ως απλής διασκέδασης.

1η
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΤΟ ΣΕΡΒΙΣ
ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ
ΣΥΝΑΝΤΑ
ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΗ
ΓΕΥΣΗ
& ΤΑ ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΑ
COCKTAILS

MASTERS
tennis academy

Παλαιά Ελιά

EUROBANK
MASTERS
TENNIS ACADEMY

ΧΟΡΗΓΟΙ:

EUROBANK

LEXUS

perrier

McDonald's

cablenet

Electroline
έπί στο αερο

UNIVERSITY
NICOSIA

ΣΠΟΡ FM

ΕΡΑΔΕΙΟ
ΑΡΕΤΗΣ

ecomm bx

ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!



ΜΟΥΣΙΚΗ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**



Οι κάποτε πολύ προσωπικές ερμηνείες του Ντανιέλ Τριφόνου πήγαιναν από την παρτιτούρα και δεν είχαν στόχο την προβολή του ερμηνευτή.

Στοχαστικός Τριφόνος στο Ηρώδειο

Πολλοί αστέρες μαζεμένοι. Λίγες ημέρες μετά τη Γιούτζα Ουάνγκ, την ίδια ώρα που η λάμψη του Κουρεντζή έστειλε χιλιάδες στην Επίδαυρο να ακούσουν Μάλερ, ο Ντανιέλ Τριφόνος, ένας ακόμα σπουδαίος πιανίστας, παρουσίαζε στο Ηρώδειο ένα ιδιαίτερο πρόγραμμα: μια νεανική Σονάτα για πιάνο του Τσαϊκόφσκι, την τεχνικά απαιτητική Σονάτα για πιάνο του Σάμιουελ Μπάρμπερ και τη Συναυλιακή σουίτα από το μπαλέτο «Ωραία κοιμωμένη» του Τσαϊκόφσκι, διασκευασμένη για το πιάνο από τον Μιχαήλ Πλετνιόφ. Ανάμεσα σε αυτά, χώρεσε μια ακολουθία από έξι Βαλς του Σοπέν. Έτσι, στον αντίποδα της Ουάνγκ, η οποία πρότεινε ένα πρόγραμμα εξωστρεφές, με έντονες ερμηνείες και συχνά με ρίσκο, ο Τριφόνος κινήθηκε χαμηλόφωνα αλλά και με συναισθηματική εγκράτεια, αφήνοντας τον πρώτο λόγο στην τεχνική.

Ο σπουδαίος Ρώσος πιανίστας κινήθηκε με εγκράτεια, κυρίως χαμηλόφωνα, αφήνοντας τον πρώτο λόγο στην τεχνική.

Ο Τσαϊκόφσκι συνέθεσε τη Σονάτα σε ντο δίεση ελάσσονα κατά την τελευταία χρονιά της φοίτησής του στο Ωδείο της Αγίας Πετρούπολης. Η μουσική προσωπικότητα του συνθέτη προφανώς δεν είχε ακόμα διαμορφωθεί, ωστόσο τα στοιχεία της διαφαίνονται κυρίως στο αργό «αντάντε», που αποδόθηκε από τον Τριφόνος με ευαισθησία. Συνολικά ο πιανίστας ανταποκρίθηκε με επιτυχία στις αρκετές εναλλαγές διαθέσεων της μουσικής, υπογραμμίζοντας τις λυρικές όψεις εξίσου με τις περισσότερο έντονες.

Περισσότερες ερμηνευτικές ευκαιρίες προσέφεραν στον Τριφόνος τα Βαλς του Σοπέν, παρότι συνολικά επέλεξε μάλλον ομοιοειδή ως προς τη διάθεση. Εξοκα ερμήνευσε, λόγου χάριν, το δεύτερο του έργου 70, σε ρα ελάσσονα, ένα από τα αγαπημένα του συνθέτη αλλά και ένα από τα πιο χαρακτηριστικά, καθώς εκτός από τη νοσταλγία και τη δεμένη σαν τραγούδι μελωδική γραμμή, έχει απόλυτη ανάγκη από την ελεύθερη διακύμανση της ταχύτητας, αυτή που δίνει στη μουσική παλμό, πλαστικότητα και εκφραστι-

κότητα. Ακριβώς αυτό πέτυχε ο Τριφόνος προσφέροντας μια ονειρική ερμηνεία όπως, αργότερα, και στο δεύτερο Βαλς του έργου 34 σε λα ελάσσονα, ακόμα ένα από τα αγαπημένα του συνθέτη. Συναρπαστική υπήρξε η χαμηλόφωνα απόδοση του ζωηρού, δεξιοτεχνικού, ανάλαφρου πρώτου Βαλς του έργου 64, σε ρε ύφεση μεζίονα, που αποκάλυπτε μια βαθύτερη διάσταση, πέρα από αυτήν της λάμψης. Σε αυτή τη σύντομη σελίδα μπορούσε κανείς να θαυμάσει πολλά από τα στοιχεία της τέχνης του Τριφόνου, τον άριστο έλεγχο της δυναμικής, τη δεξιοτεχνία αλλά κυρίως τη μουσική ευαισθησία. Όπως και στην περίπτωση της Γιούτζα Ουάνγκ, οι κάποτε πολύ προσωπικές ερμηνείες του πήγαιναν από την παρτιτούρα και δεν εφαρμόζονταν αυθαίρετα στα έργα με μόνο στόχο την προβολή του ερμηνευτή.

Εξαιρετική τεχνική

Το δεύτερο μέρος της βραδιάς ξεκίνησε με τη Σονάτα που συνέθεσε ο Μπάρμπερ για την επέτειο 25 ετών του Συνδέσμου Συνθετών, ένωσης που από το 1954 αποτέλεσε το αμερικανικό τμήμα της Διεθνούς Εταιρείας Σύγχρονης Μουσικής. Διαχρονικά οι συνθέτες συμβουλευόνταν σπουδαίους δεξιότεχνες. Έτσι και ο Μπάρμπερ, ακολούθησε την πρόταση του Χόροβιτς για ένα «πολύ φανταχτερό τελευταίο μέρος, αλλά με περιεχόμενο». Ως αποτέλεσμα προέκυψε η εντυπωσιακή φούγκα, που ολοκληρώνει τη Σονάτα μετά το λυρικό αργό τρίτο μέρος της. Για τον Τριφόνος ήταν μια ευκαιρία να φανερώσει τα ερμηνευτικά περιθώρια μιας μουσικής με έμφαση στις τεχνικές απαιτήσεις.

Η βραδιά ολοκληρώθηκε με τη Συναυλιακή σουίτα από το μπαλέτο «Ωραία κοιμωμένη» του Τσαϊκόφσκι, όπως τη διασκεύασε για το πιάνο ο Μιχαήλ Πλετνιόφ. Ως αρχιμουσικός ο Πλετνιόφ έχει διευθύνει και ηχογραφήσει το έργο στην πρωτότυπη ενόρχηστρωση του, ενώ ως πιανίστας γνωρίζει άριστα πώς να μεταγράψει γλαφυρά τα βασικά χαρακτηριστικά της. Ο Τριφόνος, πάλι, διαθέτει στο ακέραιο τις ποιότητες προκειμένου να αναδείξει το δαιμονικό όπως και το ανάλαφρο στοιχείο της μουσικής καθώς και, φυσικά, τον ρομαντισμό της. Ακόμα μία ευκαιρία, λοιπόν, κυρίως να θαυμάσει κανείς τις εντυπωσιακές τεχνικές δυνατότητες του πιανίστα, ίσως όμως λιγότερο να βιώσει συναισθήματα.

Ταιριάζουμε; ★★½
ΡΟΜΑΝΤΙΚΗ ΚΟΜΕΝΤΙ (2025), 116΄
Σκηνοθεσία: Σελίν Σονγκ
Ερμηνείες: Ντακότα Τζόνσον, Κρις Εβανς, Πέδρο Πασκάλ

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό



Στη σειρά «Chief of War» ένας πολέμαρχος στη Χαβάν αντιδρά στην αποικιοκρατία.



Η «Οικογένεια Μπελιέ» είναι αλλιώτικη από τις άλλες: Μόνο η κόρη δεν είναι κωφή.



CINEMA

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**



Ντακότα Τζόνσον και **Κρις Εβανς** σε σκηνή από την ταινία «Ταιριάζουμε;» της Αμερικανοκορεάτισσας Σελίν Σονγκ, η οποία σκηνοθετεί με κέφι ένα δικό της σενάριο, που περιστρέφεται γύρω από τα παράδοξα των σύγχρονων σχέσεων.

Ερωτικά διλήμματα μιας προξενήτρας

Ανάλαφρη κομεντί με λαμπερό χολιγουντιανό καστ

Επείτα από την επιτυχία του «Περασμένες ζωές», που έφτασε μέχρι την τελετή απονομής των Όσκαρ, η Αμερικανοκορεάτισσα Σελίν Σονγκ επιστρέφει με μια καθαρή κομεντί και πρωταγωνιστές μερικώς από τους πιο περιζήτητους σταρ του Χόλιγουντ. Η Ντακότα Τζόνσον υποδύεται τη Λούσι, μια φιλόδοξη νεαρή προξενήτρα, η οποία προσφέρει επαγγελματικά τις υπηρεσίες της μέσω ενός ακριβού γραφείου, που υπόσχεται στους πελάτες του το τέλειο ταίρι.

Όταν ωστόσο η ίδια θα βρεθεί σε δίλημμα ανάμεσα στον φαινομενικά ιδανικό σύντροφο (Πέδρο Πασκάλ) και στον κάπως προβληματικό –αλλά αξιαγάπητο– πρώην της (Κρις Εβανς), τα πράγματα θα γίνουν περίπλοκα.

Οι σύγχρονες σχέσεις

Η Σονγκ σκηνοθετεί με κέφι και ζωντάνια ένα δικό της σενάριο, το οποίο περιστρέφεται γύρω από τις προκλήσεις και τα παράδοξα των σύγχρονων

σχέσεων. Αφήνοντας σχεδόν εντελώς στην άκρη τον παράλληλο κόσμο του διαδικτυακού φλερτ μέσω σόσιαλ μίντια κτλ., επιλέγει να φτάσει κατευθείαν στο ραντεβού· το τελευταίο είναι μάλιστα κανονισμένο σύμφωνα με προσεκτικά μελετημένα στοιχεία (με αριθμούς δηλαδή), τα οποία υποδεικνύουν στη Λούσι και στις συναδέλφους της τους ιδανικούς συντρόφους.

Υψος, εισόδημα, μορφωτικό επίπεδο, γενικότερη εμφάνιση, ηλικία: όλα λαμβάνονται κυνικά υπ' όψιν, αλλά το επιτυχές ταιρίσματος μερικές φορές εξαρτάται από τελείως αστάθμητους παράγοντες.

Ο «μονόκερος»

Ειδικά η Λούσι θα το διαπιστώσει αυτό από πρώτο χέρι, όταν θα ξεκινήσει σχέση με έναν «μονόκερο», ένα κελεπούρι δηλαδή, παρόλο που στο μυαλό της γυροφέρνει ακόμη ο πρώην της. Όλα αυτά, βέβαια, μοιάζουν αρκετά τετριμμένα και γλυκα-

νάλατα, παρόλο που η Σονγκ προσπαθεί φανερά να αποφυγεί τουλάχιστον κάποια από τα κλισέ του είδους.

Στην πραγματικότητα, αυτό που κάνει την ταινία της ενδιαφέρουσα και διασκεδαστική είναι το ταλέντο και η λάμψη των πρωταγωνιστών της.

Ιδίως η Ντακότα Τζόνσον αποδεικνύει για άλλη μία φορά ότι οι παιχτιδιάρικοι, ντραμεντί χαρακτήρες της ταιριάζουν γάντι, ενώ και ο Πέδρο Πασκάλ έχει τον αέρα του ιδανικού άνδρα στα 50 του.

Πέρα ωστόσο από τα παραπάνω και κάποιες όντως οξυδερκείς παρατηρήσεις πάνω στη φύση των ανθρώπινων σχέσεων, το φιλμ της Σονγκ έχει λίγα να πει.

Χωρίς να διαθέτει το αυτοβιογραφικό βάθος ή τη δραματουργία της προηγούμενης ταινίας της, το «Ταιριάζουμε;» είναι ανάλαφρο και δροσιστικό σαν καλοκαιρινό αεράκι, δύσκολα όμως θα συνοδεύσει τη σκέψη και έξω από την αίθουσα.

HOME CINEMA

Η άγνωστη Χαβάν του 18ου αιώνα

Chief of War
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2025)
Δημιουργός: Τζέισον Μομόα, Τόμας Πα'α Σίμπερτ
Ερμηνείες: Τζέισον Μομόα, Λουσιάν Μπιουκάναν

Ο δημιουργός Χαβανέζος ηθοποιός Τζέισον Μομόα αναλαμβάνει να διηγηθεί την ιστορία της πατρίδας του, μέσα από την καινούργια σειρά της Apple TV, στην οποία τίθεται επικεφαλής, τόσο μπροστά όσο και πίσω από τις κάμερες. Βρισκόμαστε στον 18ο αιώνα και η Χαβάν παραμένει διαιρεμένη σε τέσσερα βασίλεια, τα οποία αντιμάχονται το ένα το άλλο. Καθώς ο κίνδυνος της αποικιοκρατίας γίνεται όλο και πιο ορατός, ένας τοπικός πολέμαρχος αποφασίζει να ηγηθεί της προσπάθειας για ένωση, η τελευταία ωστόσο περνάει μέσα από το πολεμικό μονοπάτι. Ενδεικτική

της επιρροής των σύγχρονων κινηματογραφικών αστέρων, η δημιουργία της συγκεκριμένης μίνι σειράς είναι σχεδόν πρωτοφανής: ο Μομόα καταφέρνει να εξασφαλίσει μια πλούσια παραγωγή, πρωταγωνιστές που προέρχονται σχεδόν αποκλειστικά από τη νησιωτική του πατρίδα, μιλούν την τοπική γλώσσα και γυρίσματα επιτόπου, συνθέτοντας ένα σύνολο που αν μη τι άλλο αποπνέει αυθεντικότητα. Φυσικά, επειδή εδώ μιλάμε για ήρωα δράσης, έχουμε και μπόλικη τέτοια, εντυπωσιακή και τοποθετημένη στο εξωτικό φόντο της Χαβάν.

Οικογένεια Μπελιέ ★★★
ΔΡΑΜΕΝΤΙ (2015)
Σκηνοθεσία: Ερίκ Λαρτιγκό
Ερμηνείες: Λουάν Εμερά, Καρίν Βιάρ

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε μια οικογενειακή ιστορία

που διαθέτει κιούμορ και συγκίνηση. Η οικογένεια των Μπελιέ δεν είναι συνηθισμένη: Πατέρας, μητέρα και γιος είναι κωφοί, κάτι το οποίο δεν ισχύει και για την κόρη, τη 16χρονη Πολά, η οποία, όπως είναι φυσικό, αναλαμβάνει να διευκολύνει την επικοινωνία της οικογένειας με τον υπόλοιπο κόσμο. Τα πράγματα ωστόσο θα περιπλοκούν όταν η κοπέλα θα ανακαλύψει το ταλέντο της στο τραγούδι και θα θελήσει να κυνηγήσει το όνειρό της κόντρα στις επιθυμίες και τις ανάγκες των δικών της. Η εστίαση στη γαλλική επαρχία του σήμερα έχει το ενδιαφέρον της κοινωνικά αλλά και πολιτικά, ενώ το κυνήγι του ονείρου τα επιστεγάζει στο τέλος όλα, για να τα αθροίσει στο feelgood συμπέρασμα: η τέχνη και η άνευ όρων αγάπη, όπως αυτή της οικογένειας, μπορεί να είναι τελικά η απάντηση.



Πόσο τέλεια είναι η αψεγάδιαστη ζωή των millennials;

Σε λιγότερες από 150 σελίδες, ο Βιντσέντζο Λατρόνικο στην «Τελειότητα» προσφέρει την ακτινογραφία μιας γενιάς που αναζητεί επιτακτικά νόημα στην καθημερινότητα

Διαφορετικοί αλλά ίδιοι

Ο Λατρόνικο λειτουργεί σαν ανατόμος μιας γενιάς, που μοιάζει να ζει μέσα από τα social media και που τα μέλη της είναι συνδρομητές στο ίδιο newsletter, ενημερώνονται από τα ίδια sites και πίνουν στα ίδια μπαρ.

Στιγμές επίπλαστης ευτυχίας

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΟΥΓΑ

Πολύ πριν η Αθήνα γίνει το «νέο Βερολίνο», υπήρχε το ίδιο το Βερολίνο. Η πόλη που από σύμβολο του τέλους της ψυχροπολεμικής εποχής τη δεκαετία του '90, έγινε τη δεκαετία του 2010 η Μέκκα της εναλλακτικής ζωής και αρχετυπικός προορισμός των χίπστερ. Ως άλλοι ποιοί συρρέουν εκεί η Άννα και ο Τομ, το ζευγάρι των πρωταγωνιστών του μυθιστορήματος «Η τελειότητα» του Βιντσέντζο Λατρόνικο, που βρέθηκε στη βραχεία λίστα του Διεθνούς Μπούκερ. Με καταγωγή από μια πόλη της Νότιας Ευρώπης, μετατρέπονται σε ψηφιακούς νομάδες και εργάζονται ως σχεδιαστές ιστοσελίδων. Όσοι φίλοι τους έμειναν πίσω, αναλώθηκαν σε πρακτικές χωρίς αμοιβή και όταν αποκτούσαν σταθερή εργασία έβγαζαν αισθητά λιγότερα χρήματα από εκείνους που ήταν freelancers. Συνέχιζαν να ζουν λίγα τετράγωνα μακριά από το πατρικό τους, σε αντίθεση με το ζευγάρι που βρίσκεται στο κέντρο της πρωτοπόρας, σε μια παγκόσμια πρωτεύουσα καλλιτεχνικών ζυμώσεων.

Το σπίτι τους, σε μια από τις ανερχόμενες περιοχές του ανατολικού Βερολίνου, είναι σαν να βγήκε από σελίδα περιοδικού. Εμφανές μπετόν, σκεύη εκτεθειμένα σε ανοικτά ράφια, μινιμαλ έπιπλα, στοίβες με αγγλόφωνα περιοδικά λογοτεχνίας και αρχιτεκτονικής

και φυτά εσωτερικού χώρου – φίκος, μοντέρνα, αλοκάσια και αρωματικά βότανα στο περβάζι του παραθύρου. Όλα είναι τακτοποιημένα, τέλεια. Τουλάχιστον στις φωτογραφίες που έχουν δημοσιεύσει στην πλατφόρμα βραχυκρόνιας μίσθωσης για να συμπληρώσουν το εισόδημά τους.

«Η πραγματικότητα δεν αντέγραφε κατά γράμμα τις εικόνες», όμως. Περνώντας τη μέρα τους έχουν ανάγκη, αλλά κάτι πιο βαθύ. Ζώντας σε μια ρευστή, μετακινούμενη στιγμή μακράς διάρκειας, δίχως καν τη γλωσσική άγκυρα –μία και τα αγγλικά κυριαρχούσαν στον κύκλο τους– αναζητούν μια σταθερά. Η σχέση τους δεν είναι τέλεια, όμως δεν παύει να λειτουργεί ως σωσίβιο στην καθημερινότητά τους.

Ο Λατρόνικο χρησιμοποιεί μια απλή γλώσσα χωρίς συναισθηματισμούς και αφηγείται τη ζωή των πρωταγωνιστών κυρίως μέσα από τη σχέση τους με τα αντικείμενα και με τα ερεθίσματα που τους προσφέρει η πόλη. Καταφέρνει με την κλινική περιγραφή του να δημιουργήσει το συναίσθημα ότι τους παρατηρεί κάτω από ένα κοινωνιολογικό μικροσκόπιο. Μέσα από αυτή την «εξέταση» λειτουργεί σαν ανατόμος μιας γενιάς, που μοιάζει να ζει μέσα από τα social media και που τα μέλη της είναι συνδρομητές στο ίδιο newsletter, ενημερώνονται από τα ίδια sites, επισκέπτονται τις ίδιες γκαλερί, τρώνε μπραντς στα ίδια καφέ και πίνουν στα ίδια μπαρ. Με μετρημένες δόσεις μικρού χιούμορ και ειρωνείας, ασκεί κριτική στη ρηκή πολιτικοποίηση και στους ανούσιους ακτιβισμούς στους οποίους επιδίδονται.

Παρακολουθεί όμως με ενσυναίσθηση το συναισθηματικό

αδιέξοδο του ζευγαριού. Η πόλη γύρω τους αλλάζει: νέοι, πιο ευκατάστατοι κάτοικοι καταφθάνουν και ολοκληρώνεται το κύμα του εξευγενισμού, τον οποίο αντιλαμβάνονται «μόνο ως κάτι που το πράττουν οι άλλοι». Αποφασίζουν να εγκαταλείψουν το Βερολίνο για να καλύψουν αυτή την αίσθηση του ανικανοποίητου. Νοικιάζουν για μεγαλύτερο διάστημα από το συνηθισμένο το διαμέρισμά τους και μετακομίζουν στις όχθες του Ατλαντικού, στη Λισσαβόνα. Ακολουθούν έτσι το κύμα των τεχνολογικών νομάδων, οι οποίοι έχουν ετοιμάσει την πορτογαλική πόλη. Τα ενοίκια έχουν ήδη πάρει την ανιούσα και το εσωτερικό των ανακατασκευασμένων σπιτιών τους θυμίζει όλο και περισσότερο τη ζωή που –νόμιζαν ότι– άφησαν πίσω.

Ολοκληρώνοντας τη δημιουργία ενός τέλει κύκλου, το ζευγάρι επιστρέφει στην πατρίδα του, ανακαίνιζέ την αγρόκτημα που κληρονόμησε η Άννα και το μετατρέπει σε ξενώνα. Σχεδιάζουν οι ίδιοι τους εσωτερικούς χώρους και επιλέγουν τα έργα τέχνης από γκαλερί φίλων τους, «δίνοντας στο μεσογεικό καταφύγιο μια πινελιά βερολινέζικου hip». Για το πρώτο εξουθενωτικό Σαββα-

τοκύριακο καλούν κόσμο από τον κύκλο τους και influencers. Οι κριτικές στο Google τους αταμείβουν: «Ήταν όλα τέλεια. Ακριβώς όπως στις φωτογραφίες».

Όταν η εικόνα καμουφλάρει την αλήθεια

Της ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ

Χρειάζονται μόνο το λάπτοπ για να ζήσουν. Η οθόνη του λάμπει όταν δουλεύουν, όταν χαζεύουν, όταν περιηγούνται στα σόσιαλ, όταν μιλούν με πελάτες, όταν κλείνουν εισιτήρια για να φύγουν. Γιατί συχνά φεύγουν. Καθαρίζουν σχολαστικά το σπίτι που μένουν στο Βερολίνο, κρύβουν τελευταία στιγμή όσα δεν πρέπει να βρουν οι νοικάρηδες του λίγου καιρού, πακετάρουν, ρίχνουν μια τελευταία ματιά, κλειδώνουν και φεύγουν.

Υπενθυκίζουν το όμορφο σπίτι τους, με την προσεγμένη διακόσμηση, τα πολλά φυτά, τα ταιριαστά σερβίτσια, τα ντιζαϊνά έπιπλα κι έτσι αποκτούν τα χρήματα που χρειάζονται για να ταξιδεύουν. Δεν έχουν αφεντικό, δουλεύουν μόνοι τους, οι δυο τους, παραμένουν έπειτα από τόσα χρόνια ένα ζευγάρι αυτάρκες και απρόσιτο, με έναν κοινωνικό κύκλο που ανανεώνεται διαρκώς από όσους καταφθάνουν για να ζήσουν όπως εκείνοι, μέσα στην ψηφιακή εποχή.

Εφυγαν από τη νότια Ευρώπη για το Βερολίνο, μαζί με πολλούς άλλους, ψηφιακοί νομάδες που αναζητήσαν τον καινούργιο, διαφορετικό, τον απόλυτα σύγχρονο τρόπο ζωής, αυτόν που ήταν η μόδα. Η ζωή τους, σιγά σιγά κι ανεπαίσθητα, μοιάζει τόσο πολύ με τις ζωές των άλλων, έχουν σχεδόν τα ίδια σπιτικά, κυκλοφορούν στα ίδια εστιατόρια και μπαρ, μαγειρεύουν εξεζητημένα και με πάθος, μπορούν να εγκατασταθούν σε ένα καφέ, οποιοδήποτε –όλα

τους έχουν άσπρα πλακάκια κι έναν μαυροπίνακα για τα προσφερόμενα– και να δουλέψουν μαζί με όλους τους άλλους. Κι ύστερα να χορέψουν, να πιουν, να κάνουν τα ελαφριά ναρκωτικά τους, να συναναστραφούν εκείνους που δεν ανήκουν πουθενά, όπως και οι ίδιοι, που δεν μιλούν καλά αγγλικά, αλλά ούτε και γερμανικά, που δεν ανήκουν στην καινούργια χώρα που διάλεξαν να ζήσουν, που δεν ανήκουν πουθενά.

Ανεβάζουν εκπληκτικές φωτογραφίες από το σπίτι τους και τη δουλειά τους, όταν εργάζονται, όταν μαγειρεύουν, όταν τρώνε, όταν ταξιδεύουν, υπαινίσσονται ότι δεν υπάρχει ούτε ένα τόσο δα σημαδάκι δυσκολίας, προβληματισμού, εμποδίου γι' αυτούς. Επιλέγουν. Και το προνόμιο αυτό προβάλλεται εντατικά και ξεδιάντροπα.

Ο Λατρόνικο περιγράφει την εμπειρία της ομογενοποιημένης ζωής όσων αποφάσισαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους, να γίνουν expats, να απαλλοτριώσουν ό,τι τους όριζε ατομικά. Η Άννα και ο Τομ προβάλλουν στους άλλους την εικόνα της ζωής τους μέσα από τις πλατφόρμες στα κοινωνικά δίκτυα, τις συζητήσεις, τον χαλαρό τρόπο τους. Είναι τέλεια. Την προβάλλουν και στους ίδιους τους εαυτούς τους και πείθονται από αυτό που βλέπουν ως τελειότητα, ενώ απλά καλύπτουν την πραγματικότητα. Θα την ανακαλύψουν βίαια όταν θα αφήσουν το Βερολίνο, θα περιπλανηθούν με όπλο και σύμμαχο τον υπολογιστή τους και θα καταλήξουν σε μια τελείως διαφορετική επιλογή ζωής.

Το ζευγάρι είναι μόνο η αφορμή για να περιγραφούν οι απάτριδες, που χωρίς σκοπό, χάνοντας συνεχώς το νόημα που ασταμάτητα ψάχνουν, μοιάζει να είναι μόνο όσα έχουν κι αν δεν τους περιτριγυρίζει η πολυτέλεια των πραγμάτων, είναι ένα τίποτα. Δεν μιλούν, δεν εκφράζονται, ο συγγραφέας τους περιγράφει και τους περιεργάζεται, η ατομικότητα χωρίς διαλόγους αποκλείεται, μένει μονάχα η απόλυτη αποξένωση αυτών που δεν μπορούν ποτέ να ανήκουν στη νέα χώρα, με τον τρόπο που ανήκουν στη γενέθλια.

Ενεστώτας, παρατατικός, αόριστος, μέλλοντας, οι χρόνοι ορίζουν τα κεφάλαια αυτού του βιβλίου, δίνοντας και το στίγμα όσων υπήρξαν, υπάρχουν, θα υπάρξουν. Αν το κυνήγι της εικόνας και μέσα από αυτήν της αποδοχής, της καταξίωσης, της αυτοπεποίθησης είναι η μία πλευρά της τελειότητας, η άλλη είναι αυτή που ορίζει η πραγματικότητα.

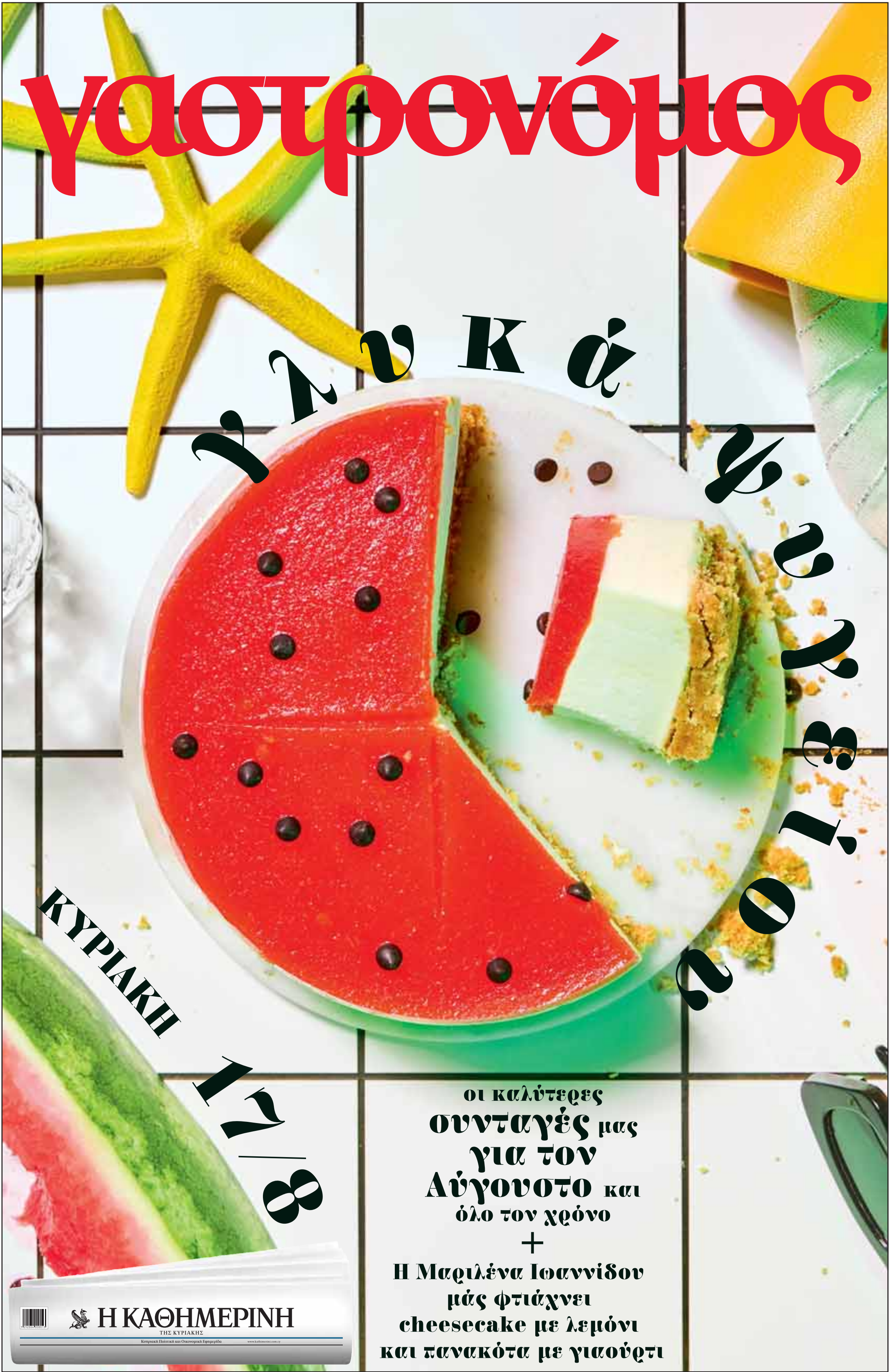
«Εκεί ήταν η πραγματική ζωή, αυτή που ήθελαν να γνωρίσουν, που ήθελαν να κάνουν», λέει ο Ζορζ Περέκ στα «Πράγματα» και αντιγράφει ο Λατρόνικο στην προμετωπίδα.

Διπλό κυνήγι

Αν το κυνήγι της εικόνας και μέσα από αυτήν της αποδοχής, της καταξίωσης, της αυτοπεποίθησης είναι η μία πλευρά της τελειότητας, η άλλη είναι αυτή που ορίζει η πραγματικότητα.



Το βιβλίο κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδ. Loggia σε μετάφραση της Δήμητρας Δότσι.



γαστρονόμος

ΓΑΝΚΑ
ΕΙΣΟΔΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ

12/8

οι καλύτερες
συνταγές μας
για τον
Αύγουστο και
όλο τον χρόνο

+

Η Μαριλένα Ιωαννίδου
μάς φτιάχνει
cheesecake με λεμόνι
και πανακότα με γιαούρτι



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εμπειρία

www.kathimerini.com.cy